

D.R. 25 TAHUN 2024

DEWAN RAKYAT PARLIMEN KELIMA BELAS

PENGGAL KETIGA

**PENYATA JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT**

**SISTEM KEADILAN JENAYAH
TERHADAP MANGSA SEKSUAL KANAK-KANAK DI MALAYSIA**

KANDUNGAN

	<u>Muka Surat</u>
• Kandungan	i
• Lampiran	ii
• Singkatan	iv
• Infografik	vii
<u>BAHAGIAN I</u> <i>Pengenalan</i>	
• Jawatankuasa dan Terma Rujukan	1
• Pendekatan Tugas Kerja	3
<u>BAHAGIAN II</u> <i>Latar Belakang</i>	
• Latar Belakang	5
<u>BAHAGIAN III</u> <i>Libat Urus, Pembentangan dan Penelitian</i>	
• Libat Urus, Pembentangan dan Penelitian	7
<u>BAHAGIAN IV</u> <i>Laporan Lawatan Kerja Jawatankuasa</i>	
• Lawatan Kerja Jawatankuasa ke <i>One Stop Crisis Centre</i> (OSCC), Hospital Putrajaya	49
<u>BAHAGIAN V</u> <i>Syor Jawatankuasa</i>	
• Syor Jawatankuasa	52
<u>BAHAGIAN VI</u> <i>Rumusan Jawatankuasa</i>	
• Rumusan Jawatankuasa	56
<u>BAHAGIAN VII</u> <i>Penghargaan</i>	
• Penghargaan	57

LAMPIRAN

- Lampiran A :** Pembentangan berkenaan isu gangguan seksual terhadap kanak-kanak dan *consensual sex* bawah umur di Malaysia oleh *United Nations Children's Fund* (UNICEF) pada 27 Februari 2024 (Selasa)
- Lampiran B :** Pembentangan berkenaan isu gangguan seksual terhadap kanak-kanak dan *consensual sex* bawah umur di Malaysia oleh Polis Diraja Malaysia pada 5 Mac 2024 (Selasa).
- Lampiran C :** Pembentangan berkenaan isu gangguan seksual terhadap kanak-kanak dan *consensual sex* bawah umur di Malaysia oleh Jabatan Kebajikan Masyarakat pada 5 Mac 2024 (Selasa).
- Lampiran D :** Pembentangan berkenaan tempoh masa dan prosedur sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak di Malaysia oleh Polis Diraja Malaysia dalam menjalankan siasatan pada 26 Mac 2024 (Selasa).
- Lampiran E :** Pembentangan berkenaan tempoh masa dan prosedur sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak di Malaysia oleh Jabatan Peguam Negara dalam menjalankan proses pendakwaan di Mahkamah pada 26 Mac 2024 (Selasa).
- Lampiran F :** Pembentangan berkenaan tempoh masa dan prosedur sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak di Malaysia oleh Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia dalam menjalankan perbicaraan terhadap tertuduh di Mahkamah pada 26 Mac 2024 (Selasa).
- Lampiran G :** Pembentangan berkenaan status pelaksanaan “Pelan Hala Tuju Untuk Mengukuhkan Sokongan Bagi Mangsa dan Saksi Kanak-kanak Dalam Sistem keadilan Jenayah: 2022–2027” oleh Polis Diraja Malaysia pada 11 Jun 2024 (Selasa).
- Lampiran H :** Pembentangan berkenaan status pelaksanaan “Pelan Hala Tuju Untuk Mengukuhkan Sokongan Bagi Mangsa dan Saksi Kanak-kanak Dalam Sistem keadilan Jenayah: 2022–2027” oleh Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia pada 11 Jun 2024 (Selasa).
- Lampiran I:** Pembentangan semasa lawatan kerja berkenaan perkhidmatan kesihatan yang disediakan oleh *One Stop Crisis Centre* (OSCC), Hospital Putrajaya pada 10 Jun 2024 (Isnin).
- Lampiran J:** Rangkuman gambar sepanjang lawatan kerja Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat ke OSCC, Hospital Putrajaya.

E-Risalat:

- Laporan Prosiding Mesyuarat Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat Bilangan 1, Bilangan 2, Bilangan 5 dan Bilangan 8.

SINGKATAN

AADK	Agensi Antidadah Kebangsaan
AGC	<i>Attorney General Chambers</i>
AKK	Akta Kanak-kanak
BHEUU	Bahagian Hal Ehwal Undang-Undang
CCIU	<i>Commercial Crime Investigation Department</i>
CCTV	<i>Closed-Circuit Television</i>
CIC	<i>Child Interview Centre</i>
COE	<i>Chain Of Evidence</i>
CPC	<i>Criminal Procedure Code</i>
CRC	<i>The Convention on the Rights of the Child</i>
CSAM	<i>Child Sexual Abuse Material</i>
CSEA	<i>Child Sexual Exploitation and Abuse</i>
DDA	<i>Dangerous Drugs</i>
DOSM	<i>Department of Statistics Malaysia</i>
DPP	<i>Deputy Public Prosecutor</i>
DR	Dewan Rakyat
FBI	<i>Federal Bureau of Investigation</i>
FIPA	<i>Firearms Increased Penalties</i>
HPV	<i>Human Papillomavirus</i>
IO	<i>Investigation Officer</i>
IPK	Ibu Pejabat Polis Kontinjen
JKM	Jabatan Kebajikan Masyarakat
JKPAK	Jawatankuasa Pengurusan Aset Kerajaan
JKPK	Jawatankuasa Pilihan Khas
JPKK	Jabatan Pembangunan Kanak-kanak
JPN	Jabatan Pendaftaran Negara

JSKK	Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak
KBS	Kementerian Sukan dan Belia
KDN	Kementerian Dalam Negeri
KKM	Kementerian Kesihatan Malaysia
KPM	Kementerian Pendidikan Malaysia
NGO	Pertubuhan Bukan Kerajaan
KPI	<i>Key Performance Indicator</i>
KPWKM	Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat
LPPKN	Lembaga Penduduk dan Pembangunan Keluarga Negara
MAPO	Majlis Antipemerdagangan Orang Dan Antipenyeludupan Migran
MBKK	Mahkamah Bagi Kanak-Kanak
MoU	<i>Memorandum of Understanding</i>
NCA	<i>National Crime Agency</i>
NFA	<i>No Further Action</i>
NGO	<i>Non-governmental Organisation</i>
OCC	<i>Office of the Children's Commissioner</i>
OKT	Orang Kena Tuduh
OSCC	<i>One Stop Crisis Centre</i>
OYLS	Yang Layak Dan Sesuai
PAC	<i>Public Accounts Committee</i>
PDRM	Polis Diraja Malaysia
PKPMP	Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia
PKS	Profesion Kerja Sosial
PTKPN	Perintah Tetap Ketua Polis Negara
ROA	<i>Refer Other Agency</i>
ROR	<i>Refer Other Report</i>
RUU	Rang Undang-Undang

RVT	<i>Recording & Voice to Text System</i>
SCAN	<i>Suspected Child Abuse and Neglect</i>
SKMM	Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia
SOAC	<i>Sexual Offences Against Children Act</i>
SOP	<i>Standard Operating Procedure</i>
SUHAKAM	Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia
TPR	Timbalan Pendakwa Raya
UNICEF	<i>United Nations Children's Fund</i>
VAS	<i>Victim Impact Statement</i>
WSS	<i>Witness Support Service</i>

JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT

D.R. 25 TAHUN 2024

SISTEM KEADILAN JENAYAH TERHADAP MANGSA SEKSUAL KANAK-KANAK DI MALAYSIA

ISU-ISU BERBANGKIT

- » Isu gangguan seksual terhadap kanak-kanak dan konsensual seks bawah umur di Malaysia
- » Tempoh masa dan prosedur sistem keadilan jenayah
- » Status pelaksanaan Pelan Hala Tuju Sistem Keadilan Jenayah: 2022 - 2027
- » Lawatan kerja bagi mengenal pasti peranan dan perkhidmatan OSCC dalam mengendalikan pelbagai jenis kes seperti penderaan fizikal, psikologi

SESI LIBAT URUS

- » UNITED NATIONS CHILDREN'S FUND (UNICEF)
- » POLIS DIRAJA MALAYSIA (PDRM)
- » JABATAN KEBAJIKAN MASYARAKAT (JKM)
- » JABATAN PEGUAM NEGARA
- » PEJABAT KETUA PENDAFTAR MAHKAMAH PERSEKUTUAN MALAYSIA (PKPMP)
- » ONE STOP CRISIS CENTRE (OSCC), HOSPITAL PUTRAJAYA

SYOR-SYOR JAWATANKUASA

- » Setelah mengkaji dan meneliti isu-isu yang dibangkitkan semasa mesyuarat-mesyuarat tersebut dan lawatan kerja yang telah dijalankan, Jawatankuasa bersetuju mengemukakan syor-syor seperti yang berikut:

I. BAHAGIAN HAL EHWAL UNDANG-UNDANG (BHEUU)

- 1 Jawatankuasa mengesyorkan supaya BHEUU untuk meminda Akta Kesalahan-kesalahan Seksual Terhadap Kanak-kanak 2017 (SOAC 2017) seperti berikut:
 - i. untuk menetapkan umur 16 tahun sebagai *age of consent* ke atas jenayah serangan seksual secara fizikal dan serangan seksual bukan secara fizikal;
 - ii. menambah klausa yang menyatakan bahawa penetapan *age of consent* kanak-kanak daripada 16 hingga 18 tahun adalah tidak sah sekiranya tertuduh adalah orang yang dipercayai atau mengambil kesempatan di atas kelemahan atau pergantungan kanak-kanak itu seperti yang ditakrifkan di bawah SOAC 2017 (Seksyen 16), termasuk juga pegawai polis dan kakitangan pusat jagaan kanak-kanak; dan
 - iii. untuk meminda kesalahan perbuluan seksual dan pengantunan (Seksyen 11-13, SOAC 2017) hanya tertakluk kepada pelaku dewasa.
- 2 Jawatankuasa mengesyorkan supaya BHEUU untuk mewujudkan satu pelan tindakan supaya proses pendakwaan jenayah terhadap mangsa seksual kanak-kanak tidak melebihi 12 bulan
- 3 Jawatankuasa mengesyorkan supaya BHEUU untuk mengadakan sesi libat urus yang melibatkan PDRM, Jabatan Agama dan Mufti-mufti, KPWK, KKM, KPM, AGC dan pemegang taruh yang berkaitan bagi mencari solusi terbaik untuk tindakan undang-undang yang sesuai kepada pelaku seksual *consensual* kanak-kanak.

JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT

D.R. 25 TAHUN 2024

SISTEM KEADILAN JENAYAH TERHADAP MANGSA SEKSUAL KANAK-KANAK DI MALAYSIA

II. KEMENTERIAN KESIHATAN MALAYSIA (KKM)

- 4 Jawatankuasa mengesyorkan supaya KKM untuk memberi vaksin HPV di Sekolah Rendah pada umur 11 tahun.
- 5 Jawatankuasa mengesyorkan supaya KKM untuk menambah bilangan OSCC supaya semua 151 buah hospital kerajaan dilengkapi OSCC dan seterusnya diperluaskan di Klinik Kesihatan kategori A terutamanya daerah-daerah yang tidak mempunyai hospital kerajaan.

III. KEMENTERIAN PENDIDIKAN MALAYSIA (KPM)

- 6 Jawatankuasa mengesyorkan supaya KPM memasukkan elemen pendidikan seksualiti dan reproduktif di kurikulum sekolah bagi memperkasakan kanak-kanak dengan literasi seksual untuk melindungi diri.

IV. KEMENTERIAN KOMUNIKASI

- 7 Jawatankuasa mengesyorkan supaya pindaan di bawah Akta Komunikasi dan Multimedia 1998 yang merujuk secara spesifik kepada perlindungan kepada kanak-kanak di dalam ruang digital adalah seperti berikut:
 - i. Menghalang dan menapis CSAM secara proaktif;
 - ii. Mewujudkan laporan CSAM dan polisi bagi prosedur menurunkan kandungan digital kanak-kanak;
 - iii. Memastikan pembekal perkhidmatan digital untuk mematuhi keperluan untuk melaporkan CSAM dan sebarang penderaan seksual kanak-kanak secara atas talian kepada pihak polis dan mengenakan penalti sekiranya tidak patuh; dan
 - iv. Menganakan hukuman terhadap penyedia dan pembekal perkhidmatan digital yang gagal mengawal kandungan CSAM yang dimuat naik di atas platform mereka.
- 8 Jawatankuasa mengesyorkan supaya Kementerian Komunikasi untuk memperketatkan undang-undang berkaitan *dating apps* supaya tidak disalahgunakan untuk tujuan mengeksploitasi kanak-kanak.

IV. KEMENTERIAN PEMBANGUNAN WANITA, KELUARGA DAN MASYARAKAT (KPWKM)

- 9 Jawatankuasa mengambil serius tentang kelewatan pembentangan Rang Undang-Undang Profesion Kerja Sosial (RUU PKS) dan ini telah menjejaskan ekosistem perlindungan kanak-kanak dan golongan rentan. Oleh itu, Jawatankuasa mengesyorkan supaya RUU PKS perlu dibentangkan selewat-lewatnya pada tahun 2025.
- 10 Jawatankuasa mengesyorkan supaya KPWKM untuk mengeluarkan Kertas Putih berkenaan dengan evolusi kesalahan seksual terhadap kanak-kanak.

JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT

D.R. 25 TAHUN 2024

SISTEM KEADILAN JENAYAH TERHADAP MANGSA SEKSUAL KANAK-KANAK DI MALAYSIA

- 11 Jawatankuasa mengesyorkan supaya kakitangan berstatus tetap di JKM ditambah dan mengelakkan berlakunya kadar tukar ganti (*turnover*) kakitangan yang tinggi.
- 12 Jawatankuasa mengesyorkan supaya mewajibkan penerima bantuan seperti e-Kasih turut diberi kesedaran awal dan kefahaman tentang isu jenayah seksual terhadap kanak-kanak, memandangkan isu ini kerap kali berlaku di rumah tangga yang berpendapatan rendah.

VI. KEMENTERIAN DALAM NEGERI (KDN)

- 13 Jawatankuasa mengesyorkan supaya perjawatan IO di D11 ditambah khususnya di tempat-tempat *hotspot*.
- 14 Jawatankuasa mengesyorkan supaya PDRM untuk mencari solusi menurunkan kadar tukar ganti pegawai D11.
- 15 Jawatankuasa mengesyorkan supaya maklumat kumpulan pakar yang mengendalikan kes kanak-kanak termasuk bekas IO D11 dikumpulkan dengan sistematik agar boleh dipanggil semula apabila diperlukan (selepas bertukar jabatan).

VII. PEJABAT KETUA PENDAFTAR MAHKAMAH PERSEKUTUAN MALAYSIA (PKPMP)

- 16 Jawatankuasa mengesyorkan dengan peruntukan RM1.5 juta yang telah diterima, PKPMP perlu memastikan penyediaan *mobile court* dapat diselesaikan pada tahun 2024.
- 17 Jawatankuasa mengesyorkan supaya memperbanyakkan bilangan Mahkamah Khas JSKK di Semenanjung Malaysia.
- 18 Jawatankuasa mengesyorkan supaya penubuhan Mahkamah JSKK dapat diperluaskan di Sabah dan Sarawak bagi mendengar kes-kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak.

VIII. KERJASAMA KEMENTERIAN/ AGENSI

- 19 Jawatankuasa mengesyorkan supaya KDN dan JKM menyediakan pemetaan data bagi mangsa mengikut kawasan, geopolitik dan latar belakang ekonomi bagi membantu penggubal dasar dan memberi pendedahan kepada Ahli-Ahli Parlimen berkenaan isu yang sedang berlaku.
- 20 Jawatankuasa mengesyorkan supaya kempen pendidikan secara intensif mengenai penjagaan jati diri, maruah diri dan nilai-nilai kemuliaan diri diperluaskan oleh KPWK, KPM, dan pemegang taruh berkaitan demi masa depan negara.
- 21 Jawatankuasa mengesyorkan supaya PDRM dan JKM mengadakan satu pelan tindakan untuk memastikan kes yang berjaya didakwa ditingkatkan ke 60 peratus (daripada 45 peratus).

JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT

D.R. 25 TAHUN 2024

**SISTEM KEADILAN JENAYAH TERHADAP MANGSA SEKSUAL KANAK-KANAK
DI MALAYSIA**

RUMUSAN JAWATANKUASA

Secara keseluruhannya, sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual kanak-kanak di Malaysia yang dikendalikan oleh Jabatan Kebajikan Masyarakat (JKM), Jabatan Siasatan Jenayah PDRM, Jabatan Peguam Negara, Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia (PKPMP), One Stop Crisis Centre (OSCC), Hospital Putrajaya dan United Nations Children's Fund (UNICEF) adalah secara teratur. Walau bagaimanapun, fasiliti dan kapasiti untuk mengendalikan kes jenayah terhadap mangsa seksual kanak-kanak di Malaysia perlu lebih diteliti dan ditambahbaik. Dengan itu, semua pihak di Kerajaan MADANI perlu memberi komitmen sepenuhnya untuk memastikan mangsa dan saksi kanak-kanak mendapat keadilan yang sewajarnya.

BAHAGIAN I

PENGENALAN

Jawatankuasa dan Terma Rujukan

1. Dewan Rakyat pada hari Selasa, 21 Mac 2023 telah meluluskan usul Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Undang-Undang dan Reformasi Institusi) berkenaan penubuhan 10 Jawatankuasa Pilihan Khas Dewan Rakyat (JKPK DR). Salah satu JKPK ialah Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat (DR. 2 Tahun 2023).
2. Terma rujukan yang telah diluluskan melalui Penyata Jawatankuasa Pemilih (DR. 2 Tahun 2024) adalah seperti berikut:
 - (a) Tempoh perkhidmatan Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat (selepas ini dirujuk sebagai “Jawatankuasa”) berkuat kuasa mulai tarikh perintah Majlis sehingga tamat tempoh Parlimen ke-15 atau sehingga Jawatankuasa ini dibubarkan mengikut perintah Majlis, mengikut mana yang terdahulu.
 - (b) Jawatankuasa ini berfungsi:
 - i. meneliti rang undang-undang yang telah dibawa untuk bacaan pertama di Dewan Rakyat berkaitan dengan hal ehwal wanita, kanak-kanak, belia, orang kurang upaya, orang asli dan pembangunan masyarakat di bawah tanggungjawab Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Kementerian Belia dan Sukan, Kementerian Perpaduan Negara dan Kementerian Kemajuan Desa dan Wilayah serta agensi-agensi di bawahnya;
 - ii. meneliti usul, rang undang-undang persendirian, petisyen dan laporan yang berkaitan dengan hal ehwal wanita, kanak-kanak, belia, orang kurang upaya, orang asli dan pembangunan masyarakat di bawah tanggungjawab Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Kementerian Belia dan Sukan, Kementerian Perpaduan Negara dan Kementerian Kemajuan Desa dan Wilayah serta agensi-agensi di bawahnya;
 - iii. menyiasat dan melaporkan apa-apa perkara yang berkaitan dengan hal ehwal wanita, kanak-kanak, belia, orang kurang upaya, orang asli dan pembangunan masyarakat di bawah tanggungjawab Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Kementerian Belia dan Sukan, Kementerian Perpaduan Negara dan Kementerian Kemajuan Desa dan Wilayah serta agensi-agensi di bawahnya; atau

- iv. melaksanakan apa-apa perkara yang diserahkan kepadanya oleh Menteri atau Majlis.

Apa-apa perkara yang dibincangkan di perenggan (b) tidak boleh melibatkan perkara yang telah, sedang atau akan dibincangkan oleh Jawatankuasa Kira-Kira Wang Negara (PAC).

(c) Kuasa Memanggil

Peraturan Mesyuarat 83(2) memperuntukkan kuasa kepada Jawatankuasa ini untuk memanggil mana-mana orang termasuklah orang yang mempunyai kepakaran dan kemahiran hadir di hadapannya atau meminta dikeluarkan dokumen atau maklumat dari satu masa ke satu masa bagi maksud melaksanakan segala fungsinya sebagaimana yang dinyatakan dalam Terma Rujukan di atas.

(d) Penyata Jawatankuasa

Peraturan Mesyuarat 86 memperuntukkan supaya Jawatankuasa ini menyiapkan dan membentangkan penyata Jawatankuasa ini yang mengandungi syor-syor yang berkaitan dan penyata Jawatankuasa ini hendaklah dikemukakan kepada Majlis Mesyuarat.

(e) Kuasa Yang di-Pertua Dewan Rakyat

Sekiranya timbul apa-apa perkara berbangkit dalam perjalanan mesyuarat Jawatankuasa ini termasuk perkara berhubung kuasa memanggil orang hadir di hadapan Jawatankuasa ini atau meminta dikeluarkan dokumen atau maklumat yang berkaitan, Yang di-Pertua Dewan Rakyat boleh mengeluarkan apa-apa arahan yang difikirkan wajar dari semasa ke semasa dan arahan Yang di-Pertua Dewan Rakyat tersebut adalah muktamad.

- 3. Jawatankuasa Pemilih telah membentangkan penyatanya dan mengemukakan senarai Ahli-Ahli JKPK DR pada hari Khamis, 4 April 2023 (DR.3 Tahun 2023). Ahli-Ahli Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat terdiri daripada:

- i. Yang Berhormat Puan Yeo Bee Yin
(Ahli Parlimen Puchong merangkap Pengerusi)
- ii. Yang Berhormat Puan Syerleena binti Abdul Rashid
(Ahli Parlimen Bukit Bendera)
- iii. Yang Berhormat Datuk Suhaimi bin Nasir
(Ahli Parlimen Libaran)
- iv. Yang Berhormat Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli
(Ahli Parlimen Batang Lupar)

- v. Yang Berhormat Puan Hajah Rodziah binti Ismail
(Ahli Parlimen Ampang)
- vi. Yang Berhormat Datuk Wetrom bin Bahanda
(Ahli Parlimen Kota Marudu)
- vii. Yang Berhormat Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff
(Ahli Parlimen Rantau Panjang)
- viii. Yang Berhormat Dato' Hajah Mumtaz binti Md Nawi
(Ahli Parlimen Tumpat)
- ix. Yang Berhormat Dr. Hajah Halimah Ali
(Ahli Parlimen Kapar)

Pendekatan Tugas Kerja

4. Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat telah melantik *ex-officio* daripada Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Kementerian Belia dan Sukan, Kementerian Perpaduan Negara, Kementerian Kemajuan Desa dan Wilayah dan Pejabat Pesuruhjaya Kanak-kanak (OCC) untuk memberikan nasihat kepada ahli-ahli Jawatankuasa.
5. Jawatankuasa ini telah mengadakan empat (4) mesyuarat dan satu (1) lawatan kerja bagi membincangkan berkenaan sistem keadilan jenayah seksual di kalangan kanak-kanak di Malaysia seperti yang berikut:
 - (a) Mesyuarat pertama pada hari Selasa, 27 Februari 2024 telah diadakan bagi mendengar pembentangan dan membincangkan mengenai isu gangguan seks terhadap kanak-kanak dan *consensual sex* bawah umur di Malaysia oleh *United Nations Children's Fund* (UNICEF);
 - (b) Mesyuarat kedua pada hari Selasa, 5 Mac 2024 telah diadakan bagi mendengar pembentangan dan membincangkan mengenai isu gangguan seksual terhadap kanak-kanak dan *consensual sex* bawah umur di Malaysia oleh Polis Diraja Malaysia dan Jabatan Kebajikan Masyarakat (JKM);
 - (c) Mesyuarat ketiga pada hari Selasa, 26 Mac 2024 telah diadakan bagi mendengar pembentangan dan membincangkan mengenai tempoh masa dan prosedur sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak di Malaysia oleh Polis Diraja Malaysia, Jabatan Peguam Negara dan Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia;

- (d) Mesyuarat keempat pada hari Selasa, 11 Jun 2024 telah diadakan bagi mendengar pembentangan dan membincangkan mengenai status pelaksanaan “Pelan Hala Tuju Untuk Mengukuhkan Sokongan Bagi Mangsa dan Saksi Kanak-kanak Dalam Sistem keadilan Jenayah: 2022–2027” oleh Polis Diraja Malaysia dan Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia; dan
- (e) Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat telah mengadakan lawatan kerja ke *One Stop Crisis Centre* (OSCC), Hospital Putrajaya pada 10 Jun 2024. Tujuan lawatan kerja ini adalah untuk memahami perkhidmatan kesihatan yang disediakan oleh OSCC, Hospital Putrajaya.

BAHAGIAN II

LATAR BELAKANG

1. Mesyuarat Jawatankuasa Bilangan 1 Tahun 2024 telah diadakan pada hari Selasa, 27 Februari 2024 bagi mendengar pembentangan dan membincangkan mengenai isu gangguan seks terhadap kanak-kanak dan *consensual sex* bawah umur di Malaysia. Pembentangan oleh *United Nations Children's Fund* (UNICEF) adalah seperti di **Lampiran A**.
2. Mesyuarat Jawatankuasa Bilangan 2 Tahun 2024 telah diadakan pada hari Selasa, 5 Mac 2024 bagi mendengar pembentangan dan membincangkan mengenai isu gangguan seksual terhadap kanak-kanak dan *consensual sex* bawah umur di Malaysia seperti perincian berikut:
 - i. Pembentangan oleh Polis Diraja Malaysia adalah seperti di **Lampiran B**; dan
 - ii. Pembentangan oleh Jabatan Kebajikan Masyarakat adalah seperti di **Lampiran C**.
3. Mesyuarat Jawatankuasa Bilangan 5 Tahun 2024 telah diadakan pada hari Selasa, 26 Mac 2024 bagi mendengar pembentangan dan membincangkan mengenai tempoh masa dan prosedur sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak di Malaysia seperti perincian berikut:
 - i. Pembentangan oleh Jabatan Siasatan Jenayah, Polis Diraja Malaysia dalam menjalankan siasatan adalah seperti di **Lampiran D**;
 - ii. Pembentangan oleh Jabatan Peguam Negara dalam menjalankan proses pendakwaan di Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia adalah seperti di **Lampiran E**; dan
 - iii. Pembentangan oleh Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia dalam menjalankan perbicaraan terhadap tertuduh di Mahkamah adalah seperti di **Lampiran F**.
4. Jawatankuasa Pilihan Khas Hal Ehwal Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Sosial telah membentangkan penyata Mesyuarat-Mesyuarat Jawatankuasa Pilihan Khas Hal Ehwal Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Sosial Bil. 1-9/2021, Bil. 1-2/2022 di Dewan Rakyat pada 4 Ogos 2022. Jawatankuasa tersebut telah mengemukakan beberapa penemuan dan syor-syor di dalam penyata tersebut. Antara syor-syor yang telah dikemukakan di dalam penyata tersebut termasuk cadangan-cadangan terperinci serta garis masa bagi setiap sasaran di dalam "Pelan Hala Tuju Untuk Mengukuhkan Sokongan Bagi Mangsa dan Saksi Kanak-kanak Dalam Sistem keadilan Jenayah: 2022–2027".

5. Susulan itu, Mesyuarat Jawatankuasa Bilangan 8 Tahun 2024 telah diadakan pada hari Selasa, 11 Jun 2024 bagi mendengar pembentangan dan membincangkan berkenaan status pelaksanaan “Pelan Hala Tuju Untuk Mengukuhkan Sokongan Bagi Mangsa dan Saksi Kanak-kanak Dalam Sistem keadilan Jenayah: 2022–2027” seperti perincian berikut:
 - i. Pembentangan oleh Polis Diraja Malaysia adalah seperti di **Lampiran G**; dan
 - ii. Pembentangan oleh Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia adalah seperti di **Lampiran H**.
6. Lawatan kerja Jawatankuasa ke *One Stop Crisis Centre* (OSCC), Hospital Putrajaya telah diadakan pada hari Isnin, 10 Jun 2024 untuk memahami perkhidmatan kesihatan yang disediakan oleh OSCC, Hospital Putrajaya. Pembentangan ringkas oleh OSCC adalah seperti di **Lampiran I**. Rangkuman gambar sepanjang lawatan kerja Jawatankuasa ke OSCC adalah seperti di **Lampiran J**.

BAHAGIAN III

LIBAT URUS, PEMBENTANGAN DAN PENELITIAN

Ringkasan pembentangan kepada Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat oleh Polis Diraja Malaysia (PDRM), Jabatan Kebajikan Masyarakat (JKM), Jabatan Peguam Negara (AGC), Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia (PKPMP), *United Nations Children's Fund* (UNICEF) dan *One Stop Crisis Centre* (OSCC), Hospital Putrajaya adalah seperti berikut:

I. TAKLIMAT MENGENAI ISU GANGGUAN SEKSUAL TERHADAP KANAK-KANAK DAN *CONSENSUAL SEX* BAWAH UMUR DI MALAYSIA

A. *United Nations Children's Fund* (UNICEF)

1. UNICEF memaklumkan bahawa:

- i. Terdapat lima bahagian di dalam pembentangan ini adalah seperti berikut:
 - umur keizinan (*age of consent*);
 - tingkah laku seksual konsensual remaja (*consensual sexual behavior of adolescents*);
 - jenayah eksploitasi seksual kanak-kanak dalam undang-undang (*the crime of sexual exploitation of children in law*);
 - peningkatan pesat bahan penderaan seksual kanak-kanak (*rapid rise in child sexual abuse material*); dan
 - sokongan untuk kanak-kanak mangsa kesalahan seksual (*support for child victims of sexual offences*).
- ii. Dalam tempoh enam tahun, dari tahun 2018 hingga 30 November 2023, bilangan mangsa seksual kanak-kanak adalah 18,326 orang berdasarkan laporan daripada PDRM. Statistik menunjukkan 89 peratus kes bagi kesalahan seksual kanak-kanak terdiri daripada tiga kategori utama iaitu rogol, serangan seksual secara fizikal kepada kanak-kanak dan sumbang mahram.
- iii. Statistik kes yang melibatkan bahan penganiayaan seksual kanak-kanak (*Child Sexual Abuse Material – CSAM*) adalah masih rendah, namun berlaku peningkatan setiap tahun bagi kes-kes tersebut.

- iv. Terdapat beberapa penambahbaikan di dalam Akta Kesalahan-Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak 2017 (SOAC 2017) bagi memperkasakan undang-undang bagi melindungi kanak-kanak daripada semua bentuk keganasan seksual dengan memperkenalkan kesalahan baru seperti pengantunan (*sexual grooming*), pemerasan seksual kanak-kanak dan kesalahan berhubung persembahan seksual oleh kanak-kanak.
- v. Di bawah SOAC 2017, definisi kanak-kanak adalah individu yang berumur di bawah 18 tahun dan semua perbuatan seksual yang dilarang di bawah akta itu dianggap sebagai satu kesalahan, tidak mengambil kira sama ada kanak-kanak itu bersetuju atau tidak (terhadap perbuatan seksual tersebut).
- vi. Terdapat ketidakseragaman terhadap umur keizinan (*age of consent*) bagi kesalahan seksual seperti berikut:
- Berumur 18 tahun bagi semua kesalahan dibawah SOAC 2017 termasuk kesalahan berkenaan bahan penganiayaan seksual kanak-kanak, berkomunikasi secara seksual dengan kanak-kanak, pengantunan kanak-kanak, berjumpa selepas pengantunan kanak-kanak, amang seksual fizikal (iaitu sentuhan seksual), amang seksual bukan fizikal, persembahan seksual oleh kanak-kanak dan pemerasan seksual;
 - Berumur 16 tahun bagi hubungan seksual dengan kanak-kanak perempuan (rogol) di bawah Kanun Keseksaan Seksyen 375;
 - Berumur 12 tahun bagi persetubuhan luar tabii ke atas seseorang lain tanpa kerelaannya di bawah Kanun Keseksaan Seksyen 377C dan perhubungan seksual dengan objek di bawah Kanun Keseksaan Seksyen 377CA; dan
 - Berumur 14 tahun bagi merangsang seorang kanak-kanak untuk melakukan suatu perbuatan kelucahan melampau di bawah Kanun Keseksaan Seksyen 377E.
- vii. Di bawah SOAC 2017, adalah menjadi kesalahan jenayah apabila dua orang kanak-kanak berumur 17 tahun untuk tidak berpakaian di hadapan satu sama lain, terlibat dalam sentuhan seksual secara sukarela dengan persetujuan bersama, dan bercakap tentang melakukan hubungan seks; tetapi tidak menjadi kesalahan bagi mereka untuk melakukan hubungan seksual dengan persetujuan bersama di bawah Kanun Keseksaan.
- viii. Berdasarkan amalan baik (*best practice*), *The Convention on the Rights of the Child* (CRC) tidak mengesyorkan umur 18 tahun sebagai umur yang dibenarkan untuk terlibat dalam aktiviti seksual.

- ix. Jawatankuasa CRC berpandangan umur keizinan untuk perbuatan seks tidak sepatutnya ditetapkan terlalu rendah, bagi memastikan kanak-kanak dilindungi daripada penderaan seksual. Walau bagaimanapun, pada masa yang sama, sekiranya umur keizinan yang ditetapkan adalah terlalu tinggi, ia berisiko untuk menjadikan tingkah laku seksual remaja konsensual sebagai suatu jenayah.
- x. Tujuannya bukan untuk menggalakkan aktiviti seksual di kalangan remaja, tetapi untuk menangani perbuatan seksual suka sama suka sebagai masalah sosial dan bukannya jenayah.
- xi. UNICEF telah mencadangkan untuk menyelaraskan umur keizinan (*age of consent*) di bawah SOAC 2017 dengan Kanun Keseksaan dan piawaian antarabangsa seperti berikut:
- Meminda Kanun Keseksaan untuk menetapkan 16 tahun sebagai umur keizinan (*age of consent*) untuk semua kesalahan seksual, terhadap kedua-dua kanak-kanak lelaki dan perempuan;
 - Meminda SOAC 2017 untuk menetapkan umur 16 tahun sebagai *age of consent* ke atas amang seksual fizikal dan amang bukan fizikal;
 - Menambah klausa yang menyatakan bahawa persetujuan (*consent*) kanak-kanak antara 16 hingga 18 tahun adalah tidak sah sekiranya tertuduh berada dalam kedudukan amanah, atau mengambil kesempatan di atas kelemahan atau pergantungan kanak-kanak itu (seperti yang ditakrifkan di bawah Seksyen 16, SOAC 2017, tetapi diperluaskan untuk termasuk juga pegawai polis dan kakitangan pusat jagaan kanak-kanak (*custodial or residential centres*); dan
 - Menyemak semula peruntukan di bawah Kanun Keseksaan mengenai jenayah rogol dan lain-lain kesalahan seksual, supaya menggunakan bahasa gender neutral, dan hukuman lebih komprehensif terhadap kesalahan seksual penembusan (*penetrative sexual offences*) dan perlindungan adalah sama rata untuk kanak-kanak lelaki dan perempuan.
- xii. Statistik menunjukkan pelaku jenayah seksual terhadap kanak-kanak adalah sebanyak 13.47 peratus di kalangan ahli keluarga, 60.71 peratus di kalangan bukan ahli keluarga tetapi dikenali dan 25.82 peratus adalah orang yang tidak dikenali.

- xiii. Terdapat satu laporan media berkenaan penglibatan kanak-kanak lelaki berumur 16 tahun dan kanak-kanak perempuan berumur 15 tahun dalam aktiviti seksual. Mereka didakwa melakukan aktiviti seksual secara fizikal di bawah SOAC 2017. Kedua-dua kanak-kanak tersebut telah mengaku bersalah, di mana kanak-kanak lelaki didakwa di bawah Seksyen 14, SOAC 2017 dan berdepan dengan hukuman penjara 10 tahun atau denda maksimum sebanyak RM20,000.00. Manakala kanak-kanak perempuan tersebut didakwa di bawah Seksyen 5, SOAC 2017, iaitu menghasilkan bahan penganiayaan seksual kanak-kanak yang melibatkan dirinya dan boleh berdepan penjara 30 tahun maksimum.
- xiv. Berdasarkan kajian *National Health and Morbidity Survey 2022* oleh Kementerian Kesihatan menunjukkan terdapat 154,646 remaja di Malaysia pernah melakukan hubungan seksual. Sebanyak 33 peratus telah melakukan hubungan seksual sebelum umur 14 tahun, 88 peratus tidak menggunakan kondom dan tidak menggunakan perancang keluarga dan 11 peratus mempunyai lebih daripada seorang pasangan seksual.
- xv. Tujuan peruntukan ini bukanlah untuk menggalakkan atau membenarkan kanak-kanak menjadi aktif secara seksual pada usia yang lebih muda. Cadangan ini menyedari bahawa walaupun perhubungan seksual antara remaja membimbangkan, menjenayahkan tingkah laku ini bukanlah cara yang paling berkesan atau sesuai untuk menangani masalah tersebut.
- xvi. Ketakutan terhadap pendakwaan dan stigma yang menyelubungi seksualiti remaja menghalang mereka daripada menggunakan perkhidmatan kesihatan, mengakibatkan masalah kesihatan yang serius, termasuk Jangkitan Seksual (STI) yang tidak dirawat, kehamilan yang tidak dirancang dan pengguguran yang tidak selamat.
- xvii. Mencadangkan untuk memasukkan peruntukan *peer consent* di bawah SOAC 2017 untuk mengelakkan tangkapan jika aktiviti seksual adalah dengan keizinan bersama di mana:
- pengadu kanak-kanak bersetuju dengan perbuatan seksual itu;
 - perbezaan umur kedua-dua pihak tidak lebih daripada bilangan tahun yang ditetapkan; dan
 - pengadu kanak-kanak melebihi umur yang ditetapkan.
- xviii. UNICEF mencadangkan supaya menambah peruntukan *peer consent* di bawah SOAC 2017 adalah seperti berikut:
- Perlakuan tersebut adalah *consensual*;
 - Kanak-kanak berusia sekurang-kurangnya 13 tahun; dan

- Perbezaan umur tertuduh dan kanak-kanak tidak lebih daripada 3 tahun.
- xix. UNICEF telah mencadangkan seperti berikut:
- Meminda kesalahan berkomunikasi secara seksual dan pengantunan (Seksyen 11-13, SOAC 2017) supaya hanya tertakluk kepada pelaku dewasa. Hal ini bagi menghalang niat seseorang dewasa daripada mengumpan dan mengeksploitasi kanak-kanak, dan bukan menghukum remaja daripada bermesraan melalui media elektronik atau e-mel;
 - Menyediakan pendidikan kesihatan seksual yang komprehensif di sekolah; dan
 - Menyediakan khidmat kaunseling dan khidmat sosial bagi kanak-kanak yang aktif melakukan hubungan seksual.
- xx. Data daripada *Disrupting Harm 2022* menunjukkan sekurang-kurangnya 4 peratus kanak-kanak yang menggunakan internet berusia 12 hingga 17 tahun di Malaysia adalah terdedah kepada eksploitasi dan penderaan seksual dalam talian, termasuk diperas ugut untuk terlibat dalam aktiviti seksual, imej seksual mereka dikongsi tanpa kebenaran, atau terlibat dalam aktiviti seksual secara paksa dengan menjanjikan duit dan hadiah (pelacuran kanak-kanak). Berskala kepada populasi, ini mewakili anggaran 100,000 kanak-kanak di Malaysia setiap tahun.
- xxi. Terdapat beberapa kelemahan di dalam peruntukan eksploitasi seksual ke atas kanak-kanak adalah seperti berikut:
- SOAC 2017 tidak merangkumi eksploitasi kanak-kanak dalam pelacuran ke atas kanak-kanak. Sebaliknya ia sesuatu kesalahan jenayah di bawah peruntukan yang *outdated* di Akta Kanak-Kanak 2001 (AKK 2001) (s.43), dan peruntukan ini menggunakan bahasa yang tidak jelas (“tujuan tidak bermoral”) dan membayangkan bahawa kanak-kanak itu adalah objek (untuk “disewa,” “membuang”); dan
 - Selain itu, AKK 2021 juga tidak menghukum semua pihak yang terlibat di dalam rangkaian eksploitasi seperti yang diperuntukan oleh *Optional Protocol on Sale of Children* dan tidak secara jelas menjenayahkan (*criminalize*) penggunaan teknologi digital untuk merekrut atau mengiklankan perkhidmatan kanak-kanak untuk eksploitasi seksual.
- xxii. UNICEF telah mencadangkan untuk mewujudkan kesalahan jenayah seksual yang berasingan dan berbeza di dalam SOAC 2017, yang secara lebih jelas menghukum eksploitasi kanak-kanak dalam pelacuran, termasuk penggunaan teknologi digital untuk merekrut atau mengiklankan

kanak-kanak untuk eksploitasi seksual bagi menggantikan peruntukan lapuk di bawah AKK 2001 mengenai perolehan kanak-kanak bagi maksud pelacuran.

- xxiii. Statistik menunjukkan jumlah alamat IP berdaftar di Malaysia yang mengakses kepada pornografi kanak-kanak atau bahan penganiayaan seksual kanak-kanak (CSAM) pada tahun 2018 adalah sebanyak 2,660 kes dan meningkat kepada 119,825 kes pada tahun 2023.
- xxiv. Pihak industri perlu memainkan peranan dalam memerangi CSAM dan eksploitasi atas talian dengan menghalang perkhidmatan mereka daripada digunakan untuk menyebarkan CSAM atau memudahkan eksploitasi seksual dan penderaan kanak-kanak.
- xxv. Selain itu, pihak industri perlu bekerjasama dengan pelbagai sektor untuk menggunakan teknologi sedia ada untuk menyekat, mengesan dan mengalih keluar CSAM dengan segera kerana peredaran CSAM yang berterusan mengekalkan bahaya dan trauma kepada mangsa kanak-kanak, dan menormalkan minat seksual terhadap kanak-kanak, sekali gus meningkatkan risiko penderaan seksual kanak-kanak lain.
- xxvi. Pihak industri juga perlu bekerjasama dengan pihak berkepentingan bagi menyokong saluran pelaporan kanak-kanak yang *child-friendly* pada platform mereka, mengambil tindakan susulan yang berkesan pada laporan CSAM yang diterima dan melaksanakan dasar keselamatan digital kanak-kanak.
- xxvii. Terdapat beberapa cadangan bagi pindaan di bawah Akta Komunikasi dan Multimedia 1998 yang merujuk secara spesifik kepada perlindungan kanak-kanak di dalam ruang digital seperti berikut:
 - Menyekat dan menapis CSAM secara proaktif;
 - Mewujudkan prosedur pelaporan dan alih keluar CSAM dalam dasar keselamatan digital kanak-kanak merentas sektor industri utama; dan
 - Memastikan penyedia perkhidmatan digital untuk mematuhi keperluan untuk melaporkan CSAM dan sebarang penderaan seksual kanak-kanak secara atas talian kepada pihak polis atau pihak berkuasa dan mengenakan penalti sekiranya tidak patuh.
- xxviii. UNICEF mencadangkan untuk menyediakan pekerja sosial berkemahiran dan meluluskan Rang Undang-Undang bagi Profesion Kerja Sosial (RUU PKS).

2. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa di bawah SOAC 2017, sekiranya 2 orang kanak-kanak berumur 17 tahun terlibat dengan aktiviti seksual secara dengan persetujuan bersama, kedua-dua kanak-kanak tersebut akan dibawa ke muka pengadilan.
3. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa di bawah Kanun Keseksaan, sekiranya 2 orang kanak-kanak berumur 17 tahun terlibat dengan aktiviti seksual secara sukarela dengan persetujuan bersama, ini bukan kesalahan jenayah.
4. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa UNICEF mencadangkan supaya umur 16 tahun diselaraskan sebagai *age of consent* untuk amang seksual fizikal dan amang seksual bukan fizikal di SOAC 2017 seperti di bawah Kanun Keseksaan.
5. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa dijangkakan lebih kurang 100,000 kanak-kanak terdedah kepada eksploitasi dan penderaan seksual dalam talian setiap tahun.
6. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa lebih daripada 100, 000 IP berdaftar di Malaysia telah melayari laman pornografi kanak-kanak dan penderaan seksual kanak-kanak secara atas talian pada Januari 2023 sehingga November 2023.
7. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat peningkatan yang ketara ke atas laman web pornografi kanak-kanak dan penderaan seksual kanak-kanak sejak tahun 2018 sehingga 2023.
8. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa kesedaran ibu bapa, penjaga dan kanak-kanak adalah penting dan perlu ditingkatkan mengenai risiko penggunaan atas talian.
9. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat kemungkinan kes-kes rogol tidak direkodkan seperti kes rogol yang berlaku di dalam perkahwinan, terutamanya perkahwinan bawah umur dan perkahwinan paksa.
10. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa sekiranya sokongan tidak diberikan kepada mangsa kanak-kanak semasa proses perbicaraan jenayah, terdapat kemungkinan untuk mangsa kanak-kanak menarik semula kes.
11. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa cadangan UNICEF supaya mangsa kanak-kanak tidak perlu menceritakan jenayah yang berlaku berulang kali dan keterangan yang diberikan direkod melalui rakaman video. Semua pihak yang terlibat hanya mendengar keterangan melalui video, berbanding mangsa kanak-kanak terpaksa melalui pengalaman yang sama berulang kali.

12. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa kanak-kanak di kawasan kampung lebih terdedah kepada ancaman penderaan seksual dalam talian dan lebih mudah dieksploitasi.
13. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa data yang digunakan oleh UNICEF berdasarkan kajian di peringkat antarabangsa menunjukkan 1 daripada 10 kanak-kanak perempuan pernah mengalami keganasan seksual atau penderaan.
14. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat keperluan untuk mewujudkan sistem aduan yang dikhususkan untuk kanak-kanak, yang mempunyai kaunselor terlatih di atas talian bagi memastikan setiap aduan yang diterima diambil serius dan sewajarnya.
15. **Jawatankuasa mengesyorkan untuk meminda SOAC 2017 seperti berikut:**
 - i. **untuk menetapkan umur 16 tahun sebagai *age of consent* ke atas jenayah serangan seksual secara fizikal dan serangan seksual bukan secara fizikal;**
 - ii. **menambah klausa yang menyatakan bahawa penetapan *age of consent* kanak-kanak daripada 16 hingga 18 tahun adalah tidak sah sekiranya tertuduh adalah orang yang dipercayai atau mengambil kesempatan di atas kelemahan atau pergantungan kanak-kanak itu seperti yang ditakrifkan di bawah SOAC 2017 (Seksyen 16), termasuk juga pegawai polis dan kakitangan pusat jagaan kanak-kanak; dan**
 - iii. **untuk meminda kesalahan perbualan seksual dan pengantunan (Seksyen 11-13, SOAC 2017) hanya tertakluk kepada pelaku dewasa.**
16. **Jawatankuasa mengesyorkan Bahagian Hal Ehwal Undang-Undang (BHEUU) untuk mengadakan sesi libat urus yang melibatkan PDRM, Jabatan Agama dan Mufti-mufti, Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat (KPWKM), KKM, KPM, AGC dan pemegang taruh yang berkaitan bagi mencari solusi terbaik untuk tindakan undang-undang yang sesuai kepada pelaku seksual *consensual* kanak-kanak.**
17. **Jawatankuasa mengesyorkan KKM untuk memberi vaksin *Human Papillomavirus* (HPV) di Sekolah Rendah pada umur 11 tahun.**
18. **Jawatankuasa mengesyorkan KPM untuk menyemak semula pendidikan kesihatan seksual di sekolah.**

19. Jawatankuasa mengesyorkan pindaan di bawah Akta Komunikasi dan Multimedia 1998 yang merujuk secara spesifik kepada perlindungan kepada kanak-kanak di dalam ruang digital adalah seperti berikut:
- i. Menghalang dan menapis CSAM secara proaktif;
 - ii. Mewujudkan laporan CSAM dan polisi bagi prosedur menurunkan kandungan digital kanak-kanak;
 - iii. Memastikan pembekal perkhidmatan digital untuk mematuhi keperluan untuk melaporkan CSAM dan sebarang penderaan seksual kanak-kanak secara atas talian kepada pihak polis dan mengenakan penalti sekiranya tidak patuh; dan
 - iv. Mengenaikan hukuman terhadap penyedia dan pembekal perkhidmatan digital yang gagal mengawal kandungan CSAM yang dimuat naik di atas platform mereka.
20. Jawatankuasa mengesyorkan KPWKM untuk mempercepatkan pembentangan RUU PKS kearah penyediaan pekerja sosial berkemahiran dan bertauliah.
21. Jawatankuasa mengesyorkan KPWKM untuk mengeluarkan Kertas Putih berkenaan dengan evolusi kesalahan seksual terhadap kanak-kanak.
22. Jawatankuasa mengesyorkan supaya Kementerian Dalam Negeri (KDN) dan JKM menyediakan pemetaan data bagi mangsa mengikut kawasan, geopolitik dan latar belakang ekonomi bagi membantu penggubal dasar dan memberi pendedahan kepada ahli-ahli parlimen berkenaan isu yang sedang berlaku.

II. TAKLIMAT MENGENAI ISU GANGGUAN SEKSUAL TERHADAP KANAK-KANAK DAN *CONSENSUAL SEX* BAWAH UMUR DI MALAYSIA

B. POLIS DIRAJA MALAYSIA (PDRM)

23. PDRM memaklumkan bahawa:
- i. Jenayah seksual terhadap kanak-kanak merupakan satu ancaman serius di Malaysia, seperti di negara lain. Terdapat pelbagai faktor yang menyumbang kepada kejadian ini, termasuk faktor sosial, ekonomi, budaya, dan pendidikan.
 - ii. Faktor-faktor ini termasuk kekurangan pendidikan seksual, kekurangan kesedaran mengenai hak kanak-kanak, kemiskinan, kegagalan sistem perundangan dalam memberikan keadilan kepada mangsa, dan

kelemahan sistem perlindungan kanak-kanak.

- iii. Peningkatan penggunaan teknologi juga telah memberikan cabaran baru, seperti penyebaran bahan lucah kanak-kanak secara dalam talian dan penyalahgunaan media sosial untuk menjerat mangsa.
- iv. Kerajaan Malaysia telah mengambil langkah-langkah untuk memerangi jenayah seksual terhadap kanak-kanak, termasuk penambahbaikan undang-undang, meningkatkan kesedaran masyarakat, dan meningkatkan sumber dan sokongan kepada mangsa.
- v. Definisi kanak-kanak mengikut Seksyen 2(a) AKK 2001 dan Seksyen 2 Akta Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-kanak 2017 adalah seseorang yang berumur bawah 18 tahun. Seksyen 82 Kanun Keseksaan pula menyatakan anggapan mutlak bahawa kanak-kanak di bawah umur 10 tahun tidak boleh dikenakan atau dituduh dengan apa-apa kesalahan jenayah. Seksyen 83 Kanun Keseksaan pula menyatakan tidaklah menjadi kesalahan apa-apa jua yang dilakukan oleh kanak-kanak yang berumur lebih daripada 10 tahun tetapi kurang daripada 12 tahun yang belum cukup akal untuk menimbangkan keadaan dan akibat perbuatannya pada masa itu.
- vi. Jenis-jenis kesalahan ataupun kes-kes gangguan seksual sama ada *physical contact* ataupun *non-physical contact* menjadi antara yang utama di Malaysia. Kes yang melibatkan *physical contact* dan disiasat di bawah Kanun Keseksaan adalah rogol, sumbang mahram, seks luar tabii, kes-kes yang mendatangkan aib dan juga cabul kehormatan serta akses kepada bahan-bahan lucah.
- vii. Di bawah SOAC 2017 (Pindaan) 2023 melibatkan kes amang seksual fizikal, amang seksual *non-physical*, pornografi kanak-kanak, pemerasan seks, persembahan seksual kanak-kanak dan pengantunan kanak-kanak (*child grooming*).
- viii. Statistik kes jenayah seksual bagi tahun 2019 hingga 2023 menunjukkan peningkatan. Walau bagaimanapun, pada tahun 2020 berlakunya penurunan kes ekoran pandemik Covid-19 dan sekatan pergerakan.
- ix. Jumlah keseluruhan kes jenayah seksual bagi tempoh lima tahun tersebut adalah sebanyak 22,587 kes dan jumlah kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak sahaja adalah 13,901 kes. Peratusan mangsa kanak-kanak adalah sebanyak 62 peratus berbanding mangsa dewasa sebanyak 38 peratus.
- x. Statistik kes jenayah seksual mengikut pecahan kontinjen mendapati Selangor (13,386 kes) mencatatkan kes yang tertinggi disebabkan oleh faktor kepadatan penduduk yang tinggi dan banyak aktiviti di negeri

berkenaan. Negeri-negeri seperti Johor 5434 kes dan Sabah 4642 kes juga turut mencatatkan kes yang tinggi.

- xi. Kes seksual bagi tahun 2019 hingga 2023 menunjukkan 92 peratus adalah mangsa kanak-kanak perempuan dan 8 peratus adalah kanak-kanak lelaki.
- xii. Terdapat peningkatan kes yang melibatkan kanak-kanak lelaki terutamanya melibatkan suspek adalah individu yang diberi amanah seperti ustaz dan guru. Peningkatan kes boleh dilihat terutama dari tahun 2022 dan 2023 apabila mangsa mula tampil membuat aduan.
- xiii. Statistik kes amang seksual fizikal bagi tahun 2019 hingga 2023 menunjukkan kebanyakan mangsa tergolong dalam kalangan berpendapatan rendah (B40), melibatkan mangsa berumur di antara 13 hingga 15 tahun dan berbangsa Melayu.
- xiv. Dari segi demografi suspek bagi kes seksual 2019, 99 peratus adalah lelaki, berumur melebihi 18 tahun, berbangsa Melayu dan diikuti bangsa lain seperti Bumiputera Sarawak, Cina, India serta merupakan individu tidak bekerja.
- xv. Dari segi hubungan mangsa dengan suspek, 85 peratus adalah individu yang dikenali terdiri daripada kenalan (46 peratus) dan ahli keluarga (25 peratus). Kebanyakan kes yang berlaku adalah seperti sumbang mahram dan rogol melibatkan ahli keluarga.
- xvi. Statistik kes jenayah rogol (bawah umur 16 tahun) bagi tahun 2019 hingga 2023 melibatkan tiga kategori, iaitu rogol, sumbang mahram dan rogol berkumpulan.
- xvii. Dari segi demografi mangsa kes jenayah rogol (bawah umur 16 tahun), seramai 4,052 mangsa adalah berumur 13 hingga 16 tahun dan berbangsa Melayu. Modus operandi bagi rogol paksa adalah 25.8 peratus, 71.3 peratus adalah secara suka rela dan 3.41 peratus adalah disebabkan oleh pengaruh alkohol atau dadah. Hanya dua kes bagi rogol paksa dilaporkan pada tahun lepas melibatkan penggunaan senjata.
- xviii. Statistik kes jenayah rogol secara sukarela (bawah umur 16 tahun) bagi tahun 2019 hingga 2023 menunjukkan terdapat peningkatan kes dari (717 kes) pada tahun 2022 ke (1004 kes) pada tahun 2023.
- xix. Terdapat mangsa yang dijanjikan imbuhan selepas melakukan hubungan seks seperti duit, berkahwin atau menjalinkan hubungan seperti menjadi teman lelaki.
- xx. Bagi kes yang melibatkan pengamal perubatan seperti doktor, jururawat dan bomoh, kebanyakan kes adalah amang seksual ke atas pesakit.

- xxi. Statistik kes amang seksual fizikal bagi tahun 2019 hingga 2023 mendapati mangsa berada dalam kategori umur 13 hingga 15 tahun diikuti kategori umur 16 hingga 18 tahun, berbangsa Melayu dan mangsa terdiri daripada perempuan (85 peratus).
- xxii. Kebanyakan kes rogol berlaku di dalam premis, iaitu di rumah sama ada di rumah suspek, di rumah kawan-kawan suspek, tandas sekolah atau di rumah sendiri.
- xxiii. Senario terkini jenayah seksual menunjukkan peningkatan kes rogol statutori. Kes-kes juga menunjukkan terdapat peningkatan bagi kes mangsa rogol yang hamil.
- xxiv. Peningkatan juga turut dilaporkan bagi kategori orang yang diberi amanah terutama di kalangan golongan pendidik.
- xxv. Selain itu, peningkatan kes amang seksual fizikal kanak-kanak juga turut menunjukkan peningkatan. Elemen suka sama suka timbul setelah kanak-kanak ini di *grooming*.
- xxvi. Berdasarkan kajian dan temubual yang telah dijalankan ke atas mangsa dan suspek, kebanyakannya menyatakan bahawa mereka pernah melihat gambar tidak senonoh di dalam telefon peribadi milik ibu atau bapa. Dari situ timbul keinginan untuk mencuba apa yang telah dilihat.
- xxvii. Kanak-kanak perlu diberikan ilmu dan pendidikan mengenai seks dan memupuk rasa malu dalam diri.
- xxviii. Modus operandi terdiri daripada elemen sukarela dan elemen paksaan. Penggunaan media sosial dan *dating apps* sebagai medium untuk akses kepada bahan-bahan pornografi. *Child grooming* juga berlaku terutama dalam kalangan individu berpengaruh seperti idola.
- xxix. Terdapat elemen paksaan yang berpunca daripada perlakuan diri sendiri seperti merakam aksi tidak senonoh.
- xxx. Faktor peningkatan kes seksual adalah disebabkan oleh internet, gaya hidup terkini, ruang dan peluang, keruntuhan institusi keluarga, keruntuhan moral dan tiada didikan yang diberikan oleh ibu bapa.
- xxxi. Dari segi pencegahan, penyiasatan dan risikan, Bahagian D11 telah mewujudkan modul bagi kempen kesedaran yang telah dibangunkan bersama Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) yang akan dilancarkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri.

24. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa amang seksual merujuk kepada kesalahan mencabul kehormatan yang terbahagi kepada empat kategori. Pertama apabila suspek melakukan apa-apa sentuhan kepada mangsa. Kedua, sama ada suspek menyebabkan mangsa itu menyentuh tubuh badan suspek. Ketiga, apabila suspek mengarahkan ataupun menyebabkan kanak-kanak A menyentuh kanak-kanak B. Keempat adalah situasi apabila melibatkan apa-apa juga kontak fizikal.
25. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa istilah cabul kehormatan boleh terpakai kepada semua kategori dan tidak spesifik hanya kepada kanak-kanak sahaja. Manakala amang seksual pula hanya terpakai kepada kanak-kanak sahaja.
26. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa majoriti kes yang melibatkan kanak-kanak lelaki adalah kes amang seksual fizikal yang berlaku di luar rumah.
27. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa apabila kes rogol melibatkan mangsa di bawah umur 16 tahun sama ada secara paksa atau sukarela, maka kes tersebut tetap akan menjadi kes rogol paksa (*statutory rape*).
28. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa pendedahan kepada bahan pornografi, keruntuhan nilai dan budaya pada masa kini menyumbang ke arah perlakuan tidak senonoh dan kegiatan seks.
29. Jawatankuasa mengambil maklum peningkatan ketara dilaporkan ke atas kes jenayah seksual bukan fizikal dan berdasarkan data-data, kes yang berlaku bukan merupakan kejadian kali pertama.
30. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa PDRM tidak mempunyai kuasa untuk menghalang penggunaan *dating apps*. Walau bagaimanapun PDRM telah memaklumkan kepada Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia untuk tindakan selanjutnya.
31. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa Bahagian D11 baru mewujudkan *Malaysia Internet Crimes Against Children* (MICAC). *Cyber detective* ini akan diwujudkan bertujuan untuk membuat penyamaran di *dark web*.
32. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa PDRM juga mewujudkan makmal siber di Maktab PDRM bagi melatih *cyber detective*.
33. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa di setiap kontinjen terdapat *victim care centre* atau pun pegawai psikologi untuk membuat kajian, analisis dan intervensi kepada keluarga mangsa.

34. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa Bahagian D11 telah menggunakan pendekatan *behavioural science* dan menggunakan pendekatan psikologi, kriminologi bagi mengenal pasti punca utama dan langkah pencegahan yang dapat dilakukan.
35. Jawatankuasa mengambil maklum hukuman yang akan dikenakan kepada pelaku yang berumur di bawah 18 tahun adalah di bawah AKK 2001. Hukuman berupa denda dengan melakukan kerja-kerja amal atau dihantar ke sekolah pemulihan.
36. **Jawatankuasa mengesyorkan supaya PDRM bukan sahaja menyiasat sesuatu kes atau kejadian, namun turut mengenal pasti punca sesuatu kes seperti mengadakan *family group conference* (FGC) yang dilaksanakan di New Zealand dan Australia.**
37. **Jawatankuasa mengesyorkan supaya PDRM mengendalikan siasatan kes melibatkan kanak-kanak di bawah jabatan khusus seperti *Youth Aid Division* (YAD) di New Zealand.**
38. **Jawatankuasa mengesyorkan Kementerian Komunikasi untuk memperketatkan undang-undang berkaitan *dating apps* supaya tidak disalahgunakan untuk tujuan mengeksploitasi kanak-kanak.**
39. **Jawatankuasa mengesyorkan agar kempen pendidikan secara intensif mengenai penjagaan jati diri, maruah diri dan nilai-nilai kemuliaan diri diperluaskan oleh KPWK, KPM, dan pemegang taruh berkaitan demi masa depan negara.**

C. JABATAN KEBAJIKAN MASYARAKAT

40. Jabatan Kebajikan Masyarakat (JKM) memaklumkan bahawa:
 - i. Gangguan seksual kebiasaannya dilakukan oleh ahli keluarga sendiri, teman rapat keluarga, teman lelaki, cikgu atau jurulatih. Terdapat ahli keluarga yang mengetahui kejadian yang berlaku, namun tidak melaporkan kepada pihak berkuasa.
 - ii. Kanak-kanak juga takut untuk memberitahu perkara yang terjadi kepada ibu bapa, ahli keluarga, cikgu atau kawan.
 - iii. Kanak-kanak juga tidak dapat membezakan di antara sentuhan selamat dan tidak selamat.
 - iv. *Consensual sex* adalah persetujuan untuk terlibat dalam aktiviti seksual.

- v. Di bawah AKK 2001 [Akta 611], Seksyen 17 (1) menyatakan bahawa seseorang kanak-kanak memerlukan pemeliharaan dan perlindungan jika –
- didera fizikal, emosi atau seksual oleh ibu bapa, penjaga atau anggota keluarganya.
 - didera fizikal, emosi atau seksual oleh ibu bapa, penjaga atau anggota keluarganya yang telah diketahui dan tetap tidak melindungi kanak-kanak.
- vi. Manakala di bawah Seksyen 17 (2) menyatakan bahawa bagi maksud bahagian ini, seseorang kanak-kanak –
- Teraniaya daripada segi seks jika dia telah mengambil bahagian, sama ada sebagai peserta atau pemerhati, dalam apa-apa aktiviti yang berunsur seks bagi maksud-
 - apa-apa bahan, fotograf, rakaman, filem, pita video atau persembahan yang berunsur pornografi, lucah atau sumbang; atau
 - eksploitasi seks oleh mana-mana orang bagi memuaskan nafsu seks orang itu atau orang lain.
- vii. Prosedur perlindungan bagi kes kanak-kanak akan bermula apabila JKM menerima rujukan kes melalui Talian Kasih (15999), media sosial, surat, telefon, orang awam, guru, pengasuh, polis atau hospital.
- viii. Pihak JKM akan menyemak rujukan atau aduan penderaan atau pengabaian bagi siasatan segera.
- ix. Pihak JKM perlu menjalankan siasatan dalam tempoh 10 jam daripada aduan atau rujukan dan pergi ke tempat kejadian bagi mengenal pasti kesahihan kes. Pemeriksaan ke atas kanak-kanak perlu dijalankan.
- x. Sekiranya terdapat unsur penderaan, Pelindung, Pembantu Pelindung atau Pegawai Polis akan menyelamatkan kanak-kanak di bawah Seksyen 18 AKK 2001 bagi tujuan pemeriksaan dan rawatan di hospital bagi menerima rawatan jika perlu.
- xi. Sepanjang tempoh kanak-kanak berada di hospital, JKM perlu mengenal pasti penempatan kanak-kanak selepas dikeluarkan dari hospital.
- xii. Kanak-kanak akan dibawa ke Mahkamah untuk mendapatkan perintah bagi penempatan sementara di bawah Seksyen 25 AKK 2001 dalam tempoh 24 jam. Penempatan sementara adalah tempat selamat yang telah diwartakan iaitu institut JKM, Rumah Kanak-kanak.

- xiii. Terdapat 16 buah rumah kanak-kanak di Malaysia.
- xiv. Di bawah AKK 2001, Kanak-kanak boleh ditempatkan bersama Orang Yang Layak dan Sesuai (OYLS) dalam suatu tempoh yang ditentukan oleh Mahkamah. OYLS terdiri daripada ahli keluarga seperti ibu saudara, datuk atau nenek, namun siasatan akan dijalankan terlebih dahulu, sama ada selamat atau tidak.
- xv. Kanak-kanak akan ditempatkan di Rumah Kanak-kanak melalui Perintah Tetap jika mahkamah mendapati tiada OYLS untuk menjaga kanak-kanak tersebut. Tempoh kanak-kanak tersebut akan ditempatkan di Rumah Kanak-kanak adalah selama 3 tahun (maksimum).
- xvi. Statistik kes pemeliharaan dan perlindungan (penganiayaan dan penderaan) seperti yang dinyatakan dibawah Seksyen 17(1)(a) dan 17(1)(b) bagi tahun 2009 hingga 2023 menunjukkan terdapat peningkatan kes yang berlaku iaitu bilangan kes pada tahun 2009 adalah sebanyak 2789 kes, manakala pada tahun 2023 sebanyak 7457 kes.
- xvii. Statistik penganiayaan dan penderaan kanak-kanak mengikut jenis penderaan bagi tahun 2018 hingga 2023 menunjukkan kes penderaan seksual semakin meningkat daripada 1705 kes kepada 2315 kes.
- xviii. Antara peranan KPWK dan JKM dalam isu ini adalah seperti berikut:
- Program Advokasi Perlindungan Kanak-kanak: KASIH kanak-kanak, yang melibatkan 300 buah sekolah dan 300,000 orang kanak-kanak, guru, Persatuan Ibu Bapa dan Guru (PIBG) dan komuniti setempat.
 - Meningkatkan peranan organisasi dalam komuniti seperti Pasukan Pelindungan Kanak-Kanak (PPKK), Pasukan Kebajikan Kanak-Kanak (PKKK), Pusat Aktiviti Kanak-Kanak (PAKK), Majlis Perwakilan Kanak-Kanak (MPKK) dan Sistem Semakan Pesalah Terhadap Kanak-kanak (eDKK).
 - Menyediakan sumber dan sokongan seperti perkhidmatan pemeliharaan dan perlindungan kepada kanak-kanak, tempat selamat dan perkhidmatan kaunseling.
 - Pelantikan pembantu pelindung sebagai barisan hadapan bagi menyelamatkan dan memberi perlindungan kes penderaan dan pengabaian kanak-kanak.
 - Pelantikan Pesuruhjaya Kanak-kanak bagi memastikan hak kanak-kanak sentiasa dipelihara.

- Penubuhan Jabatan Pembangunan Kanak-Kanak (JPKK) untuk memberikan perkhidmatan sokongan yang lebih komprehensif kepada kanak-kanak.
 - Terdapat jalinan kolaborasi yang aktif dan berkongsi maklumat bersama agensi lain seperti Polis Diraja Malaysia (PDRM), Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM), Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM), Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia (SKMM) dan Pertubuhan Bukan Kerajaan (NGO).
41. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat kes gangguan seksual terhadap kanak-kanak, di mana ahli keluarga memilih untuk tidak melaporkan kejadian tersebut seperti kes-kes gangguan seksual yang dilakukan oleh bapa kandung kanak-kanak tersebut yang merupakan pencari nafkah tunggal di dalam keluarga.
 42. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa apabila NGO menyalurkan maklumat berkenaan isu gangguan seksual yang melibatkan kanak-kanak, pihak JKM akan menggunakan kuasa di bawah AKK 2001 (sebagai Pelindung) untuk menyelamatkan kanak-kanak tersebut dan membuat laporan polis.
 43. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat kes gangguan seksual yang dikesan oleh guru. Guru akan menghubungi JKM dan melaporkan kes gangguan seksual tersebut.
 44. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa kanak-kanak takut untuk memberitahu sesiapa berkenaan isu gangguan seksual kerana mereka tidak dapat membezakan antara sentuhan selamat dan sentuhan tidak selamat.
 45. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat kanak-kanak yang bersetuju dan tidak bersetuju untuk terlibat dalam aktiviti seksual. Secara umumnya, kanak-kanak yang bersetuju adalah kerana teman lelaki.
 46. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa merujuk AKK 2001 dan CRC, kanak-kanak wajar dilindungi daripada menjadi mangsa gangguan seksual.
 47. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa semasa masih berada di hospital, kanak-kanak akan berulang alik dari atau ke hospital dan Pusat Rakaman Keterangan Kanak-Kanak (*Child Interview Centre* - CIC), PDRM sebelum diserahkan ke JKM atau OYLS.
 48. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa pada tahun 2026, JPKK akan menjadi sebuah jabatan berasingan dan memerlukan lebih banyak perjawatan tetap untuk mengelakkan daripada tukar ganti kakitangan kontrak.

49. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa statistik kes pemeliharaan dan perlindungan (penganiayaan dan penderaan) kanak-kanak mengikut negeri bagi tahun 2018 hingga 2023 adalah meningkat.
50. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa kes penderaan emosi menunjukkan penurunan kerana penderaan emosi adalah subjektif dan agak sukar dikenal pasti berbanding penderaan fizikal.
51. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa majoriti mangsa penderaan fizikal dan penderaan emosi adalah lelaki, manakala mangsa penderaan seksual adalah perempuan.
52. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa peranan KPWK dan JKM dalam menangani isu gangguan seks terhadap kanak-kanak adalah melalui Program Advokasi Perlindungan Kanak-kanak: KASIH Kanak-kanak yang dilancarkan pada tahun 2023 dengan menjemput PDRM untuk menyampaikan ceramah kepada kanak-kanak sekolah mengenai sentuhan selamat, sentuhan tidak selamat dan sebagainya. Selain itu, Jabatan Pembangunan Wanita dijemput untuk memberi ceramah mengenai Akta Antigangguan Seksual.
53. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa peranan KPWK dan JKM untuk meningkatkan peranan organisasi dalam komuniti adalah dengan melibatkan beberapa pasukan pelindung. Walau bagaimanapun, tiada peruntukan yang diberikan.
54. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa hala tuju JKM yang pertama adalah untuk mewujudkan sistem anak (di bawah JPKK) yang berkonsepkan:
 - i. *profiling* kanak-kanak yang ada di institusi JKM, kanak-kanak yang berada bersama OYLS dan kanak-kanak yang berada bersama ibu bapa pelihara;
 - ii. padanan: permohonan untuk mengambil anak pelihara;
 - iii. *vetting*: bagi individu yang memohon untuk bekerja di taska dan tadika, mereka perlu memohon melalui sistem *vetting* bagi memastikan tiada rekod jenayah; dan
 - iv. pemantauan: supaya pegawai-pegawai JPKK dapat memantau kanak-kanak yang berada di bawah jagaan ibu bapa pelihara atau OYLS.
55. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa hala tuju JKM yang kedua adalah ke arah pemeliharaan berasaskan keluarga, di mana JKM akan memastikan kanak-kanak dibesarkan dalam suasana kekeluargaan yang harmoni.
56. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa hala tuju JKM yang ketiga adalah untuk mewartakan 1,300 NGO berdaftar yang menjadi rakan strategik JKM dan KPWK sebagai pusat untuk melindungi kanak-kanak.

57. **Jawatankuasa mengesyorkan supaya JKM dan KPWKM diberi peruntukan untuk menjalankan aktiviti bersama pasukan pelindung dengan komuniti.**
58. **Jawatankuasa mengesyorkan supaya kanak-kanak diberikan kesedaran mengenai sifat malu dan menjaga keselamatan dan kehormatan diri.**
59. **Jawatankuasa mengesyorkan kakitangan berstatus tetap di JKM ditambah bagi mengelakkan berlakunya kadar tukar ganti kakitangan yang tinggi.**
60. **Jawatankuasa mengesyorkan supaya kesedaran awal turut diberikan di dalam keluarga dan komuniti tentang hak kanak-kanak dengan penglibatan kementerian.**
61. **Jawatankuasa mengesyorkan supaya mewajibkan penerima bantuan seperti e-Kasih turut diberi kesedaran awal dan kefahaman tentang isu jenayah seksual terhadap kanak-kanak melalui tayangan video memandangkan isu ini kerap kali berlaku di rumah.**

III. TAKLIMAT MENGENAI TEMPOH MASA DAN PROSEDUR SISTEM KEADILAN JENAYAH TERHADAP MANGSA SEKSUAL WANITA DAN KANAK-KANAK DI MALAYSIA

D. POLIS DIRAJA MALAYSIA (PDRM)

62. PDRM memaklumkan bahawa:

- i. Prosedur sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak dalam menjalankan siasatan merangkumi:
 - laporan polis
 - khidmat sokongan emosi
 - rakam percakapan
 - pemeriksaan doktor
 - siasatan di tempat kejadian
 - kesan dan rakam percakapan suspek
 - rujuk Timbalan Pendakwa Raya (TPR) *Deputy Public Prosecutor* - DPP)
- ii. Prosedur siasatan polis berhubung kes seksual terhadap kanak-kanak bermula daripada laporan polis yang dibuat sama ada di balai polis, pondok polis, hospital dan *One Stop Crisis Centre* (OSCC).

- iii. Siasatan polis akan bermula apabila terdapat laporan polis. Setiap laporan polis yang dibuat perlu diklasifikasikan dalam tempoh 24 jam, iaitu sama ada terdapat atau tiada unsur jenayah. Laporan tersebut diklasifikasikan mengikut peruntukan seksyen kesalahan yang bersesuaian dengan elemen jenayah adalah seperti berikut:
- Sekiranya tiada unsur jenayah, kes tersebut akan diklasifikasikan *sebagai no offence disclosed* (NOD); atau
 - Sekiranya terdapat keperluan untuk tindakan agensi lain, kes akan diklasifikasi sebagai *refer other agency* (ROA); atau
 - Sekiranya kes bersangkutan dengan laporan lain (jika telah dibuka kertas siasatan ataupun ada bersangkutan dengan laporan yang telah dibuat sebelum ini), PDRM akan klasifikasikan kes sebagai *refer other report* (ROR); atau
 - Kes tersebut akan dirujuk kepada mahkamah.
- iv. Apabila laporan kes telah di klasifikasi, kertas siasatan perlu dibuka. PDRM perlu memaklumkan kepada pengadu bahawa siasatan telah dijalankan melalui Borang PEM 1.
- v. Turutan prosedur siasatan setiap kes adalah berbeza-beza bergantung kepada situasi kes tersebut seperti keperluan untuk rakaman percakapan atau video pengadu, mangsa atau saksi kes terlebih dahulu berbanding tindakan lain seperti menghantar ke hospital atau siasatan di tempat kejadian.
- vi. Pegawai Penyiasat (*Investigation Officer* – IO) perlu mengambil keterangan ringkas untuk mendapat gambaran kes secara umum supaya satu pelaporan dapat dibuat dalam tempoh 24 jam. Ia dipanggil ringkasan jenayah harian. Sekiranya mangsa mengalami kecederaan, mangsa perlu dirawat terlebih dahulu. PDRM akan menghantar mangsa ke hospital.
- vii. Prosedur mangsa rogol: PDRM menjelaskan sekiranya mangsa rogol ke hospital untuk membuat pemeriksaan, pihak hospital akan menasihatkan satu laporan polis dibuat supaya pemeriksaan yang terperinci dapat dijalankan oleh doktor. Hal ini disebabkan oleh apabila terdapat laporan polis bahawa ada kejadian rogol berlaku, kehadiran PDRM adalah penting untuk melihat keterangan tersebut bagi tujuan menjaga rantai bukti (*chain of evidence* – COE) untuk kes tersebut.
- viii. Laporan polis perlu dilakukan sebelum pemeriksaan doktor dijalankan.

- ix. Sekiranya terdapat kes jenayah baharu dan mangsa mendapatkan perkhidmatan kesihatan di klinik serta doktor yang bertugas dapat mengenal pasti jenayah yang berlaku, laporan polis akan segera dibuat kepada balai polis berdekatan. Maklumat tersebut dipanggil sebagai laporan maklumat pertama (*first information report*). Hanya doktor pakar yang boleh menjalankan pemeriksaan ke atas mangsa.
- x. Sekiranya mangsa jenayah seksual tidak mempunyai akses kepada OSCC, mereka boleh membuat pemeriksaan di mana-mana klinik atau hospital yang mempunyai doktor pakar sakit puan (*gynae*). Prosedur laporan polis dan perkhidmatan pemeriksaan. Terdapat 2 situasi yang berlaku seperti berikut:
- Sekiranya mangsa jenayah seksual pergi ke klinik atau hospital terlebih dahulu, doktor akan menasihatkan mangsa supaya membuat laporan polis. Pihak klinik atau hospital tidak akan membawa mangsa ke balai polis; dan
 - Sekiranya mangsa jenayah seksual pergi ke balai polis untuk membuat laporan, pihak polis akan membawa mangsa ke hospital untuk menjalani pemeriksaan dan mendapatkan laporan perubatan daripada pihak hospital.
- xi. Sekiranya pelaku kepada mangsa rogol adalah bapa atau saudara terdekat, maka ibu mangsa perlu memberi persetujuan (*consent*) untuk membawa mangsa ke balai polis. Sekiranya ibu tidak memberi persetujuan, pihak polis atau pelindung boleh membawa mangsa ke hospital. Pelindung adalah terdiri daripada pihak hospital, polis atau JKM.
- xii. Prosedur yang melibatkan jenayah seksual dalam kalangan kanak-kanak adalah berjalan serentak, di mana:
- Laporan polis dibuat;
 - Pemeriksaan di hospital;
 - Pihak polis akan memaklumkan kepada pihak JKM untuk memohon perintah perlindungan supaya mangsa dijarakkan daripada keluarga; dan
 - Polis boleh menjaga kanak-kanak tersebut secara sementara (*temporary custody*) di bawah Seksyen 18, AKK 2001. Walau bagaimanapun, polis tiada tempat perlindungan. Justeru, kanak-kanak akan ditempatkan di rumah perlindungan di bawah JKM.
- xiii. Untuk siasatan kes-kes seksual akan dikendalikan oleh Bahagian D11 yang mempunyai latihan khas untuk mengendalikan kanak-kanak.

- xiv. Pakaian yang dipakai oleh pasukan D11 PDRM semasa menjalankan siasatan terhadap mangsa jenayah seksual kanak-kanak adalah pakaian kasual demi menjaga sensitiviti mangsa dan ahli keluarganya.
- xv. Laporan kes jenayah seksual akan dibawa ke D11 sebaik sahaja polis mengklasifikasikan kes tersebut. Pegawai D11 hanya ditempatkan di Ibu Pejabat Polis Kontinjen (IPK) dan kes-kes D11 akan dipantau oleh pegawai D11 di IPK.
- xvi. Mangsa akan dirujuk kepada pegawai psikologi sebelum dirakam keterangan bagi memastikan keadaan mangsa sesuai untuk memberi keterangan. Laporan pegawai psikologi dan psikiatri yang berdaftar ini akan turut dijadikan sebagai keterangan sokongan dalam kes-kes tertentu.
- xvii. Rakaman percakapan mangsa kanak-kanak dijalankan sama ada secara lisan atau rakaman video. Rakaman percakapan bagi saksi-saksi dewasa yang terlibat adalah di bawah 112 Kanun Prosedur Jenayah.
- xviii. Pemeriksaan doktor diperlukan bagi kes rogol. Manakala bagi kes cabul atau amang seksual, kebiasaannya tiada kecederaan fizikal yang dapat dilihat. Namun mangsa akan dihantar ke hospital bagi kes yang melibatkan emosi untuk mendapatkan laporan psikiatri.
- xix. Jenayah seksual yang disiasat oleh pegawai D11 adalah merangkumi kes-kes seksual kanak-kanak dan dewasa, penderaan kanak-kanak, buang bayi dan juga keganasan rumah tangga.
- xx. Terdapat seramai 911 orang pegawai D11 di seluruh Malaysia. Terdapat seramai 10 hingga 15 pegawai D11 bagi setiap negeri.
- xxi. D11 telah ditubuhkan pada tahun 2007 dengan perjawatan tertinggi adalah pangkat Asisten Komisioner Polis (ACP), namun pada tahun 2023, jawatan Ketua Penolong Pengarah dinaik taraf ke pangkat Senior Asisten Komisioner Polis (SAC) di peringkat Bukit Aman dan Deputy Superintenden Polis (DSP) di peringkat IPK.
- xxii. Pengambilan pegawai polis adalah berdasarkan kelayakan minimum ijazah sarjana muda daripada pelbagai jurusan. Pegawai-pegawai D11 perlu mengikuti kursus tertentu yang tertakluk kepada peruntukan kewangan semasa seperti kursus asas siasatan, pengendalian kes siber, merakam percakapan, kursus berkaitan kanak-kanak dan kursus-kursus psikologi seperti bahasa badan (*body language*) dan mengendalikan mangsa (*behavioral*).
- xxiii. Di bawah Seksyen 19, SOAC 2017, sekiranya mana-mana individu (termasuk ibu bapa) mengetahui bahawa kanak-kanak telah menjadi mangsa jenayah seksual, maka perlu membuat laporan polis.

- xxiv. Kanak-kanak yang mempunyai ketagihan seks perlu dirujuk ke hospital dan diberi rawatan psikiatri atau pakar yang berkaitan.
63. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa doktor yang memeriksa mangsa boleh menasihati mangsa atau keluarga mangsa (sekiranya mangsa adalah kanak-kanak) untuk membuat laporan polis. Sekiranya keluarga mangsa menolak untuk membuat laporan, doktor yang merawat boleh membuat laporan polis.
 64. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa selepas laporan polis dibuat, pengkelasan repot oleh PDRM akan dibuat dalam tempoh 24 jam sebagaimana ditetapkan dalam SOP.
 65. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa bagi kes rogol, dalam tempoh 72 jam, doktor masih boleh mengesan sekiranya terdapat kesan koyakan baharu atau lama atau lain-lain spesimen yang boleh diambil. Sekiranya mangsa adalah kanak-kanak, kebenaran daripada penjaga diperlukan sebelum pemeriksaan dibuat.
 66. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat situasi di mana hanya doktor sahaja yang membuat laporan polis, namun keluarga mangsa menolak untuk membuat laporan, hal ini akan menjejaskan kes tersebut.
 67. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa sekiranya ibu bapa menolak untuk memberi kebenaran bagi menjalankan pemeriksaan, di bawah AKK 2001, Seksyen 24 (3), terdapat 3 situasi kebenaran penjaga tidak diperlukan antaranya ialah apabila ibu bapa adalah suspek pelaku. Dalam situasi ini, pelindung boleh memberi kebenaran untuk menjalankan pemeriksaan.
 68. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat sekurang-kurangnya 36 institusi tempat perlindungan yang boleh menempatkan mangsa kanak-kanak. Pihak polis perlu memaklumkan kepada pegawai pelindung JKM bagi kes yang melibatkan kanak-kanak.
 69. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa bagi kes yang melibatkan pelaku dalam kalangan ahli keluarga, pemeriksaan hospital dan tindakan JKM akan berlaku serentak. JKM akan memohon perintah perlindungan dan polis akan menjalankan siasatan sama ada tangkapan perlu dibuat. Selain itu, kanak-kanak diberi pilihan sama ada mahu tinggal di rumah perlindungan atau ahli keluarga yang akan dipantau oleh JKM. Mangsa perlu membuat pemeriksaan hospital dan rawatan kaunseling bersama psikiatri. Oleh demikian, dalam tempoh tersebut, pihak polis boleh menganalisis keperluan untuk membuat tangkapan segera.
 70. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa apabila laporan siasatan telah diklasifikasikan, laporan akan dirujuk kepada IO sama ada kes tersebut akan dikendalikan oleh IO biasa yang dilatih untuk menjalankan kes-kes D11 atau IO D11 di daerah, kecuali bagi kes-kes yang berprofil tinggi atau kes-kes tertentu

yang perlu disiasat oleh Ibu Pejabat PDRM, Bukit Aman atau di peringkat IPK.

71. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa secara keseluruhannya kes yang ditarik balik selepas laporan dibuat (kurang 20 peratus), yang tidak memberi kerjasama (20 hingga 30 peratus) dan kes yang dibuka berjaya didakwa (kurang 45 peratus).
72. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa keadaan psikologi mangsa akan dinilai sebelum percakapan mangsa dirakam. Jika saksi terlalu muda atau di bawah 18 tahun, keterangan saksi boleh dirakam melalui video rekoding di CIC atau merakam keterangan mangsa secara lisan.
73. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa selain pemeriksaan doktor, mangsa akan dirujuk kepada JKM dan memaklumkan kepada pengadu berhubung khidmat pendamping guaman. Pendamping guaman akan membantu mangsa untuk memahami prosedur yang berlaku.
74. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa PDRM akan memberi khidmat kaunseling kepada kanak-kanak yang hadir untuk membuat laporan polis untuk menstabilkan emosi mangsa.
75. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa soal siasat yang dijalankan kepada mangsa semasa merakam percakapan adalah berkisar kepada maklumat dan laporan mangsa mengenai kejadian yang berlaku seperti kes rogol.
76. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa tempoh masa yang diperlukan untuk menyelesaikan sesuatu kes adalah berbeza mengikut jenis dan kompleksiti kes iaitu daripada kes dibuka sehingga peringkat pendakwaan.
77. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa beban tugas pegawai D11 tidak sahaja diukur dari segi statistik kes tetapi daripada segi kerumitan sesuatu kes juga kerana kompleksiti sesuatu kes bergantung kepada kanak-kanak yang terlibat (trauma yang dialami) dan jangkaan masyarakat serta faktor-faktor lain. Berdasarkan statistik kes-kes D11 adalah sebanyak 14,000 kes yang merangkumi 1500 kes rogol dalam tempoh setahun.
78. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat penurunan kes rogol semasa pandemik COVID-19.
79. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa kajian menunjukkan kanak-kanak hilang minat ke sekolah kerana terlalu banyak pendedahan kepada Internet dan capaian kepada bahan-bahan berunsur seksual adalah terlalu mudah.
80. Jawatankuasa mengambil maklum pandangan PDRM bahawa pegawai Polis yang bertugas sebagai IO tidak disarankan untuk menjawat jawatan ini dalam tempoh masa yang terlalu lama kerana beban tugas yang boleh menyebabkan pegawai menghadapi tekanan yang tinggi.

81. Jawatankuasa mengesyorkan supaya perjawatan Pegawai Penyiasat (IO) di D11 ditambah khususnya di tempat-tempat *hotspot*.
82. Jawatankuasa mengesyorkan PDRM untuk mencari solusi menurunkan kadar tukar ganti pegawai D11.
83. Jawatankuasa mengesyorkan supaya maklumat kumpulan pakar yang mengendalikan kes kanak-kanak termasuk bekas IO D11 dikumpulkan dengan sistematik agar boleh dipanggil semula apabila diperlukan (selepas bertukar jabatan).
84. Jawatankuasa mengesyorkan agar PDRM dan JKM mengadakan satu pelan tindakan untuk memastikan kes yang berjaya didakwa ditingkatkan ke 60 peratus (daripada 45 peratus).

E. JABATAN PEGUAM NEGARA (AGC)

85. AGC memaklumkan bahawa:
 - i. Terdapat beberapa prosedur dan tempoh masa sistem keadilan jenayah (*criminal justice system*) terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak di Malaysia dalam menjalankan proses pendakwaan di Mahkamah.
 - ii. PDRM melengkapkan penyiasatan dalam tempoh 14 hari bagi kes-kes ringkas yang dilaporkan segera, di mana mangsa dirakam percakapan, mangsa dibawa ke hospital dan rakaman video di CIC bagi mangsa kanak-kanak.
 - iii. Setelah penyiasatan dilengkapkan oleh PDRM, kes adalah dirujuk kepada TPR sama ada di negeri masing-masing ataupun di ibu pejabat.
 - iv. TPR akan menganalisis dan meneliti bukti-bukti dan keterangan-keterangan yang telah dikemukakan di dalam kertas siasatan polis, sama ada suspek dituduh atau tidak dituduh.
 - v. Secara umumnya, 14 hari merupakan tempoh masa yang diperlukan bagi semua TPR untuk membuat keputusan pertuduhan. Walau bagaimanapun, sekiranya bukti-bukti ataupun keterangan tidak mencukupi, pihak TPR akan mengembalikan kertas siasatan kepada pihak polis untuk meneruskan dan melengkapkan siasatan.
 - vi. Sekiranya orang kena tuduh (OKT) tidak dituduh, OKT akan dibebaskan dan kes akan ditutup atau disebut Tiada Tindakan Lanjut (*No Further Action – NFA*); atau

- vii. Setelah TPR membuat keputusan untuk menuduh, suspek akan dituduh dalam masa tiga hari.
- viii. Sebutan kes (2 bulan): Selepas pertuduhan dibacakan di mahkamah, kes diteruskan dengan dua kali sebutan di mahkamah sebelum tarikh perbicaraan ditetapkan.
- ix. Perbicaraan penuh (12 bulan) melibatkan:
 - TPR akan memberi taklimat ringkas kepada mangsa atau saksi kanak-kanak tentang apa yang akan berlaku di dalam mahkamah dan seterusnya.
 - penglibatan mangsa atau saksi kanak-kanak adalah untuk hadir sebagai saksi dan memberi keterangan di mahkamah. Mahkamah akan menggunakan rakaman video yang dibuat di CIC, PDRM. Walau bagaimanapun, bagi pemeriksaan balas, ia perlu dilakukan di dalam mahkamah sama ada secara pautan video di dalam suatu bilik lain atau dengan menggunakan pengadang.
 - mangsa perlu sama ada hadir ke mahkamah untuk memberi *Victim Impact Statement (VAS)* atau lazimnya dilakukan secara bertulis.
- 86. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa pihak pendakwaan pernah menerima kes dengan rujukan segera dalam tempoh 14 hari (atau kurang) sekiranya melibatkan kes-kes yang ringkas, dilaporkan segera, suspek dapat ditangkap dan saksi-saksi bekerjasama.
- 87. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa AGC tidak mempunyai statistik berkenaan kes siasatan yang dikembalikan semula kepada PDRM (sekiranya laporan tidak lengkap).
- 88. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa antara punca kes siasatan dikembalikan semula kepada PDRM adalah kerana bukti yang tidak mencukupi dan keterangan tidak lengkap seperti kesalahan baharu, *stalking*. PDRM perlu membuktikan bahawa kesalahan atau perbuatan yang dilakukan adalah memenuhi elemen kesalahan *stalking*. Bagi kesalahan-kesalahan baharu, PDRM perlu mengemukakan keterangan atau bukti yang mencukupi yang boleh membuatkan TPR dapat membuat keputusan untuk menuduh suspek.
- 89. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa sekiranya PDRM tidak dapat mengemukakan bukti atau keterangan yang kukuh, kes tersebut akan dibuang dan OKT akan dibebaskan.
- 90. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa sekiranya seorang kanak-kanak dirogol, anggaran tempoh masa yang diambil oleh PDRM untuk melengkapkan siasatan (1 tahun), TPR mengambil masa untuk mendakwa OKT (2 bulan) dan

proses pendakwaan (12 bulan). Tempoh masa yang diambil untuk seorang mangsa rogol mendapat keadilan adalah sekurang-kurangnya 2 tahun.

91. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa tempoh masa yang panjang untuk mendapatkan keadilan jenayah seksual boleh menyebabkan mangsa berputus asa untuk mendapatkan keadilan.
92. Jawatankuasa mengambil maklum kenyataan PDRM bahawa sekurang-kurangnya 50 peratus kes telah melalui proses pendakwaan.
93. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa sebutan kes akan mengambil masa dua bulan, di mana selepas pertuduhan dibacakan di mahkamah, kes diteruskan dengan dua kali sebutan di mahkamah sebelum tarikh perbicaraan ditetapkan. Pengurusan kes hanya melibatkan pengemukaan dokumen-dokumen kepada mahkamah, melengkapkan, menetapkan tarikh perbicaraan dan lain-lain, tanpa melibatkan kehadiran mangsa.
94. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa tempoh masa dari OKT dituduh hingga dibicarakan adalah seperti berikut:
 - Tempoh masa yang diambil selama 3 bulan (selepas sebutan pertama). Selepas pendakwa raya membuat keputusan untuk menuduh OKT, OKT akan dituduh di Mahkamah (sebutan pertama).
 - Terdapat sebutan kedua dan ketiga untuk memastikan dokumen-dokumen telah disediakan dan diserahkan kepada peguam.
 - Bagi OKT yang tidak diwakili oleh peguam, tempoh masa diberikan kepada OKT untuk melantik peguam. Apabila peguam telah dilantik dan dokumen telah lengkap, tarikh perbicaraan akan ditetapkan.
 - Sekiranya dalam tempoh sebulan, OKT masih tidak melantik peguam, Hakim akan tetapkan tarikh untuk perbicaraan dan perbicaraan akan diteruskan.
95. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa rakaman video semasa kanak-kanak di CIC, PDRM boleh dijadikan bukti di mahkamah di bawah AKK 2007.
96. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa rakaman semasa siasatan adalah dibuat di CIC, PDRM. Rakaman tersebut akan ditunjukkan semasa perbicaraan di mahkamah berlangsung. Manakala sekiranya mangsa hadir ke mahkamah, mangsa akan ditempatkan di dalam *Witness Room*. *Witness Room* terletak di dalam mahkamah.
97. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa tempoh masa sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual kanak-kanak di Malaysia oleh AGC dalam menjalankan proses pendakwaan di Mahkamah adalah melebihi 12 bulan.

98. **Jawatankuasa mengesyorkan Bahagian Hal Ehwal Undang-Undang (BHEUU) untuk mewujudkan satu pelan tindakan supaya proses pendakwaan jenayah terhadap mangsa seksual kanak-kanak tidak melebihi 12 bulan.**

F. PEJABAT KETUA PENDAFTAR MAHKAMAH PERSEKUTUAN MALAYSIA (PKPMP)

99. PKPMP memaklumkan bahawa:

- i. Penubuhan Mahkamah Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak (JSKK) adalah untuk mendengar kesalahan seksual melibatkan kanak-kanak yang berumur di bawah 18 tahun sepertimana yang diperuntukkan di bawah AKK 2001. Kesalahan yang lazim didaftarkan di mahkamah di bawah Kanun Keseksaan dan juga Akta Kesalahan Seksual terhadap Kanak-kanak 2017 seperti rogol, liwat, amang seksual dan pengantunan kanak-kanak (*child grooming*).
- ii. Mahkamah JSKK yang pertama di Malaysia ditubuhkan di Putrajaya pada 22 Jun 2017.
- iii. Terdapat 10 Mahkamah JSKK seperti berikut:
 - 2 Mahkamah JSKK di Kompleks Mahkamah Kuala Lumpur di Kuala Lumpur
 - 1 Mahkamah JSKK di Mahkamah Putrajaya di Wilayah Persekutuan Putrajaya
 - 3 Mahkamah JSKK di Kompleks Mahkamah Shah Alam, Klang dan Ampang di Selangor
 - 1 Mahkamah JSKK di Kompleks Mahkamah George Town di Pulau Pinang
 - 1 Mahkamah JSKK di Kompleks Mahkamah Seremban, Negeri Sembilan
 - 2 Mahkamah JSKK di Kompleks Mahkamah Johor Bahru dan Muar di Johor Bahru.
- iv. Pekeliling Ketua Pendaftar Bilangan 2 Tahun 2017 (Garis Masa Penyelesaian Kes Jenayah dan Sivil bagi Mahkamah Rendah) memperuntukkan bahawa garis masa untuk menyelesaikan sesuatu kes jenayah adalah selama 12 bulan. Statistik menunjukkan 90 peratus kes dapat diselesaikan dalam tempoh masa 12 bulan.

- v. Proses perbicaraan bermula apabila OKT mendapat arahan untuk dituduh di mahkamah, OKT akan dibawa ke mahkamah dan dituduh. Pada hari yang sama, OKT akan dihadapkan di hadapan Hakim Mahkamah Sesyen (disebut sebagai sebutan pertama), dan pertuduhan dibacakan. OKT akan memilih sama ada untuk mengaku bersalah ataupun minta dibicara. Sekiranya OKT mengaku bersalah, mahkamah akan menjatuhkan hukuman. Sekiranya OKT memilih untuk di bicara, suatu tarikh lain akan ditetapkan untuk OKT melantik peguam, urusan penyerahan dokumen dan lain-lain urusan.
- vi. Mahkamah Jenayah Seksual terhadap Kanak-kanak dikendalikan oleh Hakim Mahkamah Sesyen (gred Jusa C) yang berpengalaman dan berpengetahuan luas.
- vii. Terdapat beberapa prasarana khusus di Mahkamah JSKK seperti berikut:
- Bilik saksi dan bilik menunggu saksi kanak-kanak yang bersifat mesra kanak-kanak dan berasingan daripada ruang orang awam di luar Mahkamah supaya saksi mangsa kanak-kanak merasa lebih selasa dan selamat.
 - Untuk perbicaraan, pautan video (*video link*) digunakan bagi membolehkan saksi kanak-kanak memberikan keterangan dari bilik yang berasingan di luar mahkamah terbuka.
 - Patung anatomi disediakan bagi membantu kanak-kanak memberi keterangan mengenai kejadian kesalahan seksual yang berlaku.
 - Semua perbicaraan di Mahkamah JSKK adalah direkodkan secara digital menggunakan rakaman (*court recording*) dan *voice to text system* (RVT) iaitu keterangan saksi terus di transkrip menjadi nota prosiding.
 - *Visualiser* yang mempunyai paparan dan pengemukaan *exhibit* secara *soft copy*.
- viii. Mahkamah akan menggunakan penghadang dan skrin dibekalkan bagi mahkamah lama yang tidak mempunyai bilik atau prasarana khas. Semasa perbicaraan, semua orang awam yang tidak terlibat dengan kes akan diminta keluar daripada mahkamah.
- ix. Mahkamah untuk kanak-kanak dikendalikan oleh majistret. Mahkamah untuk kanak-kanak yang melibatkan pesalah kanak-kanak dipanggil Mahkamah Juvana (*Juvenile Court*). Mahkamah JSKK dikendalikan oleh hakim sesyen dan melibatkan kanak-kanak sebagai mangsa. Mahkamah kanak-kanak ini turut mendengar perintah-perintah dan permohonan yang melibatkan perintah jagaan di bawah AKK 2001.

100. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat beberapa faktor yang menyebabkan kelewatan penyelesaian kes, di mana faktor-faktor tersebut adalah di luar kawalan mahkamah yang melibatkan banyak pihak.
101. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa jika keterangan yang melibatkan saksi-saksi pakar seperti doktor pakar akan diberi keutamaan memandangkan jadual saksi tersebut yang sibuk dan ketat.
102. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa selain daripada jenayah seksual, jenayah-jenayah lain yang melibatkan kanak-kanak turut boleh menggunakan prasarana khusus seperti bilik khas untuk memberikan keterangan bagi mengelakkan saksi dikenali atau dicam oleh OKT.
103. Jawatankuasa mengambil maklum cadangan mahkamah supaya saksi yang tinggal jauh daripada mahkamah boleh memberi keterangan di dalam *mobile court* seperti di kawasan perumahan. Pihak mahkamah boleh mendengar keterangan melalui pautan video. Namun perancangan ini perlu diwartakan dan diisytiharkan sebagai mahkamah terbuka (*open court*).
104. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa pada tahun 2024, Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan (PKPMP) memperoleh bajet sebanyak RM1.5 juta menerusi Inisiatif Belanjawan Khas Tahun 2024 bertujuan untuk mewujudkan bilik saksi bergerak bagi kegunaan perbicaraan Mahkamah Khas Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak di seluruh Semenanjung Malaysia.
105. Jawatankuasa mengutarakan pandangan bahawa penggunaan nama Mahkamah Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak adalah terlalu spesifik kepada jenayah seksual sahaja, dalam masa yang sama akan memberikan persepsi dari segi politik dan imej bahawa Malaysia sedang diserang oleh jenayah seksual yang sangat banyak.
106. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa mahkamah di negara-negara lain tidak menggunakan perkataan seksual bagi mahkamah khas kanak-kanak.
107. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa Seksyen 18, SOAC 2017 (Akta 792) menyatakan bahawa sekiranya mangsa ialah kanak-kanak, mahkamah boleh mensabitkan orang itu berasaskan keterangan tanpa sokongan seseorang kanak-kanak yang diberikan dengan sumpah atau selainnya.
108. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa di dalam Akta Keterangan Saksi Kanak-kanak, Seksyen 6B menyatakan bahawa mahkamah boleh melarang apa-apa soalan yang tidak wajar kepada saksi kanak-kanak. Penggunaan seksyen ini boleh memendekkan masa perbicaraan supaya tiada soalan yang mengelirukan ditanya di mahkamah.

109. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa satu sesi pendengaran khas diadakan sebelum perbicaraan bagi verifikasi soalan yang ingin ditanya kepada mangsa.
110. **Jawatankuasa mengesyorkan dengan peruntukan RM1.5 juta yang telah diterima, Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia perlu memastikan penyediaan *mobile court* dapat diselesaikan pada tahun 2024.**

IV. TAKLIMAT MENGENAI STATUS PELAKSANAAN “PELAN HALA TUJU UNTUK MENGUKUHKAN SOKONGAN BAGI MANGSA DAN SAKSI KANAK-KANAK DALAM SISTEM KEADILAN JENAYAH: 2022–2027”

G. POLIS DIRAJA MALAYSIA (PDRM)

111. Merujuk Peta Jalan Untuk Mengukuhkan Sokongan Untuk Kanak-Kanak Mangsa Dan Saksi Dalam Sistem Keadilan Jenayah: 2022-2027, PDRM memaklumkan bahawa:

Perkara 1: Pengkhususan yang dipertingkatkan dalam mengendalikan kes kanak-kanak (penyiasatan, temu bual, keterangan forensik dan perbicaraan).

- i. Perkara 1.1: Merangkakan kursus pensijilan pakar mengenai mangsa/saksi kanak-kanak untuk penyiasat, ahli pasukan *Suspected Child Abuse and Neglect* (SCAN), pendakwa raya, pendamping guaman, dan badan kehakiman, khusus untuk setiap fungsi mereka.

Maklum balas untuk perkara 1.1: Kursus-kursus untuk melantik Pegawai Penyiasat bagi menjadi pegawai temu bual dan pegawai perakam dikendalikan oleh Bahagian D11 di Pusat Temu bual Kanak-Kanak Bukit Aman.

- ii. Perkara 1.2: Mewajibkan penamatan kursus pensijilan sebagai pra-syarat bagi semua pegawai D11, ahli pasukan SCAN, pendamping guaman, dan bagi timbalan pendakwa raya dan pegawai kehakiman yang ditugaskan di Mahkamah Khas atau yang dilantik sebagai pakar kanak-kanak.

Maklum balas untuk perkara 1.2: Kursus Asas dan Kursus Lanjutan sebagai Pegawai Perakam dan Pegawai Teknikal di CIC untuk Pegawai Penyiasat D11 adalah mandatori bagi tujuan melatih dan memberi kemahiran untuk mengambil keterangan saksi atau mangsa terdiri daripada kanak-kanak.

- iii. Perkara 1.3: Latihan pensijilan yang teratur dan sistematik dijalankan setiap tahun sebagai sebahagian daripada program latihan dan pensijilan dalam perkhidmatan setiap agensi.

Maklum balas untuk perkara 1.3: Kursus-kursus berkaitan Pegawai Penyiasat D11 telah dilaksanakan oleh Maktab PDRM.

- iv. Perkara 1.6: Menyemak dan meneliti semula dasar pertukaran dan kenaikan pangkat semasa untuk pegawai kehakiman, pakar timbalan pendakwa raya, dan pegawai D11 untuk memastikan pakar kanak-kanak terlatih dikekalkan untuk tempoh minimum yang ditetapkan, dan digantikan oleh seseorang yang mempunyai pensijilan yang sesuai.

Maklum balas untuk perkara 1.6: Tertakluk kepada dasar semasa Kementerian dan Jabatan.

Perkara 2: Siasatan yang berkesan dan sensitif kanak-kanak terhadap jenayah terhadap kanak-kanak

- v. Perkara 2.1: Kembangkan D11 mengikut zon atau bahagian pentadbiran untuk menyediakan liputan geografi yang lebih luas.

Maklum balas untuk perkara 2.1: Pada tahun 2021, D11 telah membuat kertas cadangan untuk memohon perjawatan baharu serta penambahan perjawatan yang sedia ada untuk seluruh kontinjen tetapi tidak berjaya.

- vi. Perkara 2.2: Menjalankan audit untuk peralatan rakaman video D11 dan alat penyiasatan digital, dan menaik tarafkan peralatan mengikut keperluan untuk memastikan kapasiti untuk mengambil kenyataan rakaman video berkualiti tinggi daripada mangsa kanak-kanak dan untuk menangani jenayah dalam talian terhadap kanak-kanak.

Maklum balas untuk perkara 2.2: Pada tahun 2022 peralatan rakaman diperoleh semasa peruntukan khas untuk menggantikan peralatan rakaman di CIC seluruh kontinjen yang uzur. Peralatan tersebut akan diselenggara secara berterusan secara berikut:

- Audit Silang terhadap aset dijalankan setahun sekali di mana telah dijalankan pada 24/05/2024; dan
- Mesyuarat Jawatankuasa Pengurusan Aset Kerajaan (JKPAK) dilaksanakan secara berkala iaitu sebanyak 4 kali setahun.

- vii. Perkara 2.3: Memastikan kenyataan mangsa kanak-kanak hanya direkodkan oleh penyiasat D11 yang dilatih dan diperakui khas dalam menemu bual kanak-kanak.

Maklum balas untuk perkara 2.3: Pegawai perakam dan pegawai temu bual di CIC perlu menghadiri latihan khusus untuk mengendalikan rakaman saksi kanak-kanak.

- viii. Perkara 2.4: Meningkatkan penyelarasan antara D11 dan JKM, Jabatan Kesihatan dan pakar lain dalam kaunseling / psikologi kanak-kanak yang boleh menyokong kanak-kanak dan mengurangkan perasaan trauma dan tekanan kanak-kanak apabila ditemu bual oleh pihak polis.

Maklum balas untuk perkara 2.4: PDRM bersedia untuk bekerjasama dengan jabatan dan agensi yang berkaitan seperti OSCC dan SCAN.

- ix. Perkara 2.5: Memperluas dan mengukuhkan kerjasama dengan agensi penguatkuasaan undang-undang antarabangsa (contohnya NCA di United Kingdom, FBI di Amerika Syarikat, Polis Persekutuan Australia) untuk berkongsi risikan dan kepakaran serta menjangka dan menangani ancaman dan trend yang muncul secara berkesan berhubung dengan penderaan dan eksploitasi seksual dalam talian.

Maklum balas untuk perkara 2.5: D11 turut bekerjasama dengan agensi penguatkuasaan antarabangsa dalam perkongsian risikan, maklumat dan pembangunan kapasiti dalam menangani ancaman berhubung dengan isu penderaan dan eksploitasi seksual dalam talian (Rujuk Jadual 3).

Perkara 3: Peningkatan akses kanak-kanak terhadap sokongan dan bantuan sepanjang proses keadilan jenayah

- x. Perkara 3.1: Membentuk pasukan petugas antara agensi (dengan KPWK, JKM, MAPO (VAS), D11, Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam, OCC dan NGO) untuk menyemak model Perkhidmatan Sokongan Mangsa/ Saksi dari Negara lain dan mencadangkan model yang sesuai untuk Malaysia.

Maklum balas untuk perkara 3.1:

- D11 sedia untuk bekerjasama dengan jabatan/agensi penyelar. Beberapa kerjasama dengan agensi antarabangsa telah dilaksanakan seperti dalam Jadual 4;
- Kajian Integrasi sistem JIM dengan PDRM (CCIU) maklumat pergerakan pesalah jenayah siber seksual terhadap kanak-kanak (*sex offender & sex traveler*) di pintu masuk negara; dan

- Dicapangankan pihak PDRM menyimpan data maklumat pesalah bagi tujuan risikan serta siasatan. Data yang diperlukan adalah butiran diri, gambar, imej cap jari dan sabitan.

Perkara 5: Peningkatan penyelarasan antara agensi dan pengurusan maklumat

- xi. Perkara 5.1: Mengkaji dan mengemas kini SOP antara agensi untuk Kes Melibatkan Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak (2017) untuk mengambil kira prosedur baharu yang diperkenalkan (contohnya pendengaran peraturan asas, sokongan mangsa, pengantara).

Maklum balas untuk perkara 5.1:

- KDN dan PDRM sedia untuk bekerjasama dengan jabatan atau agensi penyelarasan; dan
- SOP berkaitan perkara 5.1 adalah mengikut Akta Kesalahan-Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-kanak dan Akta Keterangan Saksi Kanak-kanak pindaan 2023.

- xii. Perkara 5.2: Membangunkan latihan pelbagai agensi untuk JKM, PDRM, ahli pasukan SCAN dan NGO untuk meningkatkan penyelarasan dan memastikan konsistensi dalam penyediaan sokongan kepada mangsa.

Maklum balas untuk perkara 5.2: KDN dan PDRM sedia untuk bekerjasama dengan jabatan atau agensi penyelarasan.

- xiii. Perkara 5.3: Menubuhkan pasukan petugas untuk menyelidik model *Barnahus/ LightHouse* dan menyediakan cadangan untuk mengguna pakai model serupa di Malaysia.

Maklum balas untuk perkara 5.3: KDN dan PDRM sedia untuk bekerjasama dengan jabatan atau agensi penyelarasan. Contohnya Jabatan Bantuan Guaman.

- xiv. Perkara 5.4: Merintis model *Barnahus/ LightHouse* dan menilai kemungkinan untuk memperluaskan.

Maklum balas untuk perkara 5.4: KDN dan PDRM sedia untuk bekerjasama dengan jabatan/agensi penyelarasan.

- xv. Perkara 5.5: Memperkukuh pengumpulan dan perkongsian data mengenai mangsa/saksi kanak-kanak dalam sistem keadilan dan meningkatkan analisis data/statistik untuk memaklumkan tindakan susulan.

Maklum balas untuk perkara 5.5: KDN dan PDRM sedia untuk bekerjasama dengan jabatan/agensi penyelaras:

- Perkongsian Data Statistik jenayah seksual, penderaan kanak-kanak dan buang bayi kepada KPWKM setiap bulan melalui emel PDRM.
 - Perkongsian Data Statistik jenayah seksual, penderaan kanak-kanak, buang bayi dan keganasan rumahtangga kepada Jabatan Perangkaan Malaysia (DOSM) secara tahunan.
 - Perkongsian Data Statistik jenayah seksual, penderaan kanak-kanak dan buang bayi kepada KDN bergantung kepada permohonan yang dibuat.
 - Perkongsian Data Statistik jenayah seksual, penderaan kanak-kanak dan buang bayi kepada jabatan/agensi lain bergantung kepada permohonan yang dibuat tetapi setelah mendapat kelulusan dari pucuk pimpinan PDRM.
 - Mesyuarat dan kolaborasi antara kementerian/jabatan/agensi adalah bergantung kepada topik/isu perbincangan semasa dan keperluan seiring dengan aspirasi kerajaan.
- xvi. Perkara 5.6: Tetapkan indeks prestasi utama (KPI) untuk mahkamah, timbalan pendakwa raya dan PDRM untuk memantau penyelesaian kes mahkamah bagi memastikan kelewatan dapat diminimumkan.

Maklum balas untuk perkara 5.6: KPI penyelesaian D11:

- penyelesaian kertas siasatan kes seksual (80 peratus);
 - Penyelesaian kertas siasatan kes keganasan rumah tangga (50 peratus);
 - Penyelesaian kes penderaan kanak-kanak (60 peratus); dan
 - Penyelesaian kes orang hilang ditemui semula (kanak-kanak di bawah 18 tahun) (90 peratus).
112. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa kursus asas dikenakan kepada Pegawai Penyiasat baharu yang belum dilatih.

113. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa semasa bajet khas pada tahun 2022, sebanyak 100 perjawatan baharu Bahagian D11 diluluskan dan pecahan adalah seperti di Jadual 1 dan 2.
114. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa jumlah perjawatan sedia ada Pegawai Kanan Polis di peringkat kontinjen adalah seramai 140 orang, manakala Pegawai Rendah Polis seramai 737 orang.
115. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa pegawai yang layak dijadikan sebagai Pegawai Perakam di CIC adalah berpangkat sarjan dan ke atas iaitu lebih kurang 300 orang daripada 737 Pegawai Rendah Polis.
116. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa 100 perjawatan baharu tidak mencukupi untuk meliputi 157 daerah.
117. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa keterangan mangsa kanak-kanak tidak dapat direkodkan oleh Pegawai Penyiasat D11 kerana kekangan perjawatan di peringkat kontinjen dan daerah serta pertukaran keluar pegawai terlatih daripada D11 setelah dinaikkan pangkat atau pertukaran atas sebab-sebab lain.

H. PEJABAT KETUA PENDAFTAR MAHKAMAH PERSEKUTUAN MALAYSIA (PKPMP)

118. Merujuk Peta Jalan Untuk Mengukuhkan Sokongan Untuk Kanak-Kanak Mangsa Dan Saksi Dalam Sistem Keadilan Jenayah: 2022-2027, PKPMP memaklumkan bahawa:

Perkara 1: Pengkhususan yang dipertingkatkan dalam mengendalikan kes kanak-kanak (penyiasatan, temu bual, keterangan forensik dan perbicaraan).

- i. Perkara 1.1: Merangkakan kursus pensijilan pakar mengenai mangsa/saksi kanak-kanak untuk penyiasat, ahli pasukan *Suspected Child Abuse and Neglect* (SCAN), pendakwa raya, pendamping guaman, dan badan kehakiman, khusus untuk setiap fungsi mereka;
- ii. Perkara 1.2: Mewajibkan penamatan kursus pensijilan sebagai pra-syarat bagi semua pegawai D11, ahli pasukan SCAN, pendamping guaman, dan bagi timbalan pendakwa raya dan pegawai kehakiman yang ditugaskan di Mahkamah Khas atau yang dilantik sebagai pakar kanak-kanak.

- iii. Perkara 1.3: Latihan pensijilan yang teratur dan sistematik dijalankan setiap tahun sebagai sebahagian daripada program latihan dan pensijilan dalam perkhidmatan setiap agensi.

Maklum balas untuk perkara 1.1 – 1.3: PKPMP tiada halangan terhadap dasar di perkara 1.1 dan 1.2 sekiranya inisiatif ini dilaksanakan. Walaubagaimanapun, PKPMP memohon penjelasan mengenai agensi yang bertanggungjawab untuk memberikan akreditasi sekiranya kursus pensijilan pakar mengenai mangsa/ saksi kanak-kanak dilaksanakan. PKPMP telah melaksanakan kursus-kursus berkaitan kanak-kanak dan jenayah seksual terhadap kanak-kanak sama ada secara dalaman (*in-house*) atau di Institut Latihan Kehakiman dan Perundangan.

- iv. Perkara 1.4: Memperluaskan bilangan Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap Kanak-kanak, dengan alat teknikal yang mencukupi dan tenaga manusia (pendamping guaman, penyokong mangsa, hakim mahkamah khas yang dilantik, pakar timbalan pendakwa raya yang ditetapkan).

Maklum balas untuk perkara 1.4: Pada masa ini, semua Mahkamah Sesyen bersedia untuk mendengar kes-kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak. Setakat ini, sebanyak 10 buah Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap Kanak-kanak telah diwujudkan di Semenanjung Malaysia manakala bagi negeri Sabah dan Sarawak pula, pada masa ini tiada mahkamah khas yang mendengar kes-kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak. Walau bagaimanapun, infrastruktur bagi pengendalian kes jenayah seksual kanak-kanak yang dibangunkan di Kompleks Mahkamah Kota Kinabalu, Sabah dan Kompleks Mahkamah Kuching, Sarawak boleh diguna secara bersama oleh kesemua Mahkamah Sesyen di Kompleks Mahkamah Kota Kinabalu, Sabah dan Kompleks Mahkamah Kuching, Sarawak. Selain itu terdapat 51 Mahkamah Sesyen Jenayah Am yang turut mendengar kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak di seluruh negara.

- v. Perkara 1.5: Di daerah tanpa Mahkamah Khas, pelantikan seorang Hakim Mahkamah Sesyen pakar dan pakar timbalan pendakwa raya untuk mengendalikan semua kes kesalahan seksual kanak-kanak.

Maklum balas untuk perkara 1.5: Semua Hakim Mahkamah Sesyen adalah berkeelayakan dan berpengalaman (melebihi 15 tahun) untuk mendengar semua jenis kes di bawah bidang kuasanya termasuklah kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak.

- vi. Perkara 1.6: Menyemak dan meneliti semula dasar pertukaran dan kenaikan pangkat semasa untuk pegawai kehakiman, pakar timbalan pendakwa raya, dan pegawai D11 untuk memastikan pakar kanak-kanak terlatih dikekalkan untuk tempoh minimum yang ditetapkan, dan digantikan oleh seseorang yang mempunyai pensijilan yang sesuai.

Maklum balas untuk perkara 1.6: PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan. Namun, pelaksanaan inisiatif ini perlu mengambil kira faktor-faktor seperti yang berikut:

- penetapan tempoh minimum yang bersesuaian dengan mengambil kira kemajuan kerjaya pegawai kehakiman;
- mengambil kira kemajuan kerjaya pegawai kehakiman;
- memastikan semua pegawai kehakiman menerima pendedahan kepada semua kes di bawah bidang kuasa Mahkamah Sesyen;
- kekangan bilangan pegawai kehakiman; dan
- bilangan kes-kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak di sesetengah lokasi tidak mewajarkan pewujudan Hakim Khas untuk mengendalikan kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak.

Perkara 3: Peningkatan akses kanak-kanak terhadap sokongan dan bantuan sepanjang proses keadilan jenayah.

- vii. Perkara 3.1: Membentuk pasukan petugas antara agensi (dengan KPWK, JKM, MAPO (VAS), D11, Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam, OCC dan NGO) untuk menyemak model Perkhidmatan Sokongan Mangsa/ Saksi dari Negara lain dan mencadangkan model yang sesuai untuk Malaysia.

Maklum balas untuk perkara 3.1: PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan.

- viii. Perkara 3.4: Menyediakan bilik perkhidmatan sokongan saksi (*Witness Support Service* - WSS) di semua bangunan mahkamah.

Maklum balas untuk perkara 3.4: Terdapat 94 buah bilik saksi kanak-kanak telah diwujudkan di seluruh mahkamah rendah di Malaysia. Bagi pelan perancangan masa hadapan pembangunan mahkamah, pewujudan bilik saksi kanak-kanak telah diambil kira. PKPMP sedang dalam proses perolehan untuk mewujudkan bilik saksi bergerak bagi kegunaan perbicaraan Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap Kanak-kanak di seluruh Semenanjung Malaysia menerusi Inisiatif Belanjawan Khas tahun 2024 berjumlah RM 1.5 juta.

- ix. Perkara 3.5: Membangunkan cadangan untuk pemilihan, latihan dan akreditasi orang yang layak sebagai Perantara Saksi Berdaftar untuk membantu saksi kanak-kanak berkomunikasi dengan polis, peguam dan mahkamah.

Maklum balas untuk perkara 3.5: PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan. Walau bagaimanapun, perkara ini adalah di luar bidang kuasa PKPMP berdasarkan faktor-faktor seperti yang berikut:

- Mahkamah bukanlah pihak yang mempunyai kepakaran untuk menentukan kelayakan Perantara Saksi Berdaftar; dan
- Mahkamah tidak sewajarnya menjadi badan akreditasi Perantara Saksi Berdaftar.

Perkara 4: Prosiding perbicaraan disesuaikan untuk mengurangkan kesusahan dan membantu kanak-kanak memberikan keterangan terbaik mereka.

- x. Perkara 4.1 Mengeluarkan Arahan Amalan mengenai pengurusan dan perbicaraan jenayah keganasan terhadap kanak-kanak, termasuk persidangan pra-perbicaraan mandatori dan amalan pengurusan kes bagi memastikan kes kanak-kanak diberi keutamaan dan diselesaikan secepat mungkin.

Maklum balas untuk perkara 4.1: Garis Panduan Khas untuk mengendalikan kes kesalahan jenayah seksual terhadap kanak-kanak di Malaysia telah dikeluarkan oleh PKPMP pada tahun 2017. Pada 11 Oktober 2023, BHEUU dan PKPMP telah bersetuju untuk menyemak semula Garis Panduan Khas tersebut dan PKPMP sedang menunggu draf pertama daripada pihak BHEUU.

- xi. Perkara 4.2: Seragamkan amalan menggunakan persidangan pra-percubaan untuk menetapkan "peraturan asas" untuk bagaimana kanak-kanak akan memberi keterangan.

Maklum balas untuk perkara 4.2: Perkara ini merupakan polisi Kerajaan dan peruntukan undang-undang berkenaan perkara ini masih belum dikuatkuasakan.

- xii. Perkara 4.3: Secara progresif, melengkapkan lebih banyak mahkamah, termasuk mahkamah litar (*circuit courts*), untuk membenarkan kanak-kanak memberi keterangan dari luar bilik mahkamah melalui pautan audio-video yang selamat.

Maklum balas untuk perkara 4.3: Terdapat 94 buah bilik saksi kanak-kanak telah diwujudkan di seluruh mahkamah rendah di Malaysia. Bagi pelan perancangan masa hadapan pembangunan mahkamah, pewujudan bilik saksi kanak-kanak telah diambil kira. PKPMP sedang dalam proses perolehan untuk mewujudkan bilik saksi bergerak bagi kegunaan perbicaraan Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap Kanak-kanak di seluruh Semenanjung Malaysia menerusi Inisiatif Belanjawan Khas tahun 2024 berjumlah RM 1.5 juta.

- xiii. Perkara 4.4: Merintis pra-rakaman keterangan kanak-kanak (peperiksaan, pemeriksaan balas dan pemeriksaan semula) sebelum prosiding mahkamah.

Maklum balas untuk perkara 4.4: Pindaan kepada Akta Keterangan Saksi Kanak-Kanak 2007 [Akta 676] telah dibuat dengan memasukkan seksyen 6A berhubung dengan pendengaran khas berkuat kuasa 11 Julai 2023.

- xiv. Perkara 4.5: Mengeluarkan garis panduan hukuman untuk badan kehakiman mengenai jenayah keganasan terhadap kanak-kanak, terutamanya untuk *Child Sexual Exploitation and Abuse* (CSEA), mengikut model United Kingdom.

Maklum balas untuk perkara 4.5: PKPMP sedang membuat kajian sama ada terdapat keperluan untuk mewujudkan garis panduan hukuman ini.

Perkara 5: Peningkatan penyelarasan antara agensi dan pengurusan maklumat.

- xv. Perkara 5.1: Mengkaji dan mengemas kini SOP antara agensi untuk Kes Melibatkan Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak (2017) untuk mengambil kira prosedur baharu yang diperkenalkan (contohnya pendengaran peraturan asas, sokongan mangsa, pengantara).

Maklum balas untuk perkara 5.1: Garis Panduan Khas untuk mengendalikan kes kesalahan jenayah seksual terhadap kanak-kanak di Malaysia telah dikeluarkan oleh PKPMP pada tahun 2017. Pada 11 Oktober 2023, BHEUU dan PKPMP telah bersetuju untuk menyemak semula Garis Panduan Khas tersebut dan PKPMP sedang menunggu draf pertama daripada pihak BHEUU.

- xvi. Perkara 5.3: Menubuhkan pasukan petugas untuk menyelidik model *Barnahus / LightHouse* dan menyediakan cadangan untuk mengguna pakai model serupa di Malaysia.

Maklum balas untuk perkara 5.3: PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan.

- xvii. Perkara 5.4: Merintis model *Barnahus/LightHouse* dan menilai kemungkinan untuk memperluaskan.

Maklum balas untuk perkara 5.4: PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan.

- xviii. Perkara 5.5: Memperkukuh pengumpulan dan perkongsian data mengenai mangsa/saksi kanak-kanak dalam sistem keadilan dan meningkatkan analisis data atau statistik untuk memaklumkan tindakan susulan.

Maklum balas untuk perkara 5.5: PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan.

- xix. Perkara 5.6 Tetapkan indeks prestasi utama (KPI) untuk mahkamah, timbalan pendakwa raya dan PDRM untuk memantau penyelesaian kes mahkamah bagi memastikan kelewatan dapat diminimumkan.

Maklum balas untuk perkara 5.6: KPI telah disediakan melalui Pekeliling Ketua Pendaftar Bilangan 2 Tahun 2017 - Garis Masa (*timeline*) Penyelesaian Kes Jenayah dan Sivil bagi Mahkamah Rendah yang memperuntukkan bahawa garis masa penyelesaian kes jenayah ialah 12 bulan dari tarikh pendaftaran kes di mahkamah.

119. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa untuk perkara 1.4: Terdapat sebanyak 10 buah Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap Kanak-Kanak telah diwujudkan di Semenanjung Malaysia.

120. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa tiada mahkamah khas yang mendengar kes-kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak di Sabah dan Sarawak. Walau bagaimanapun, infrastruktur atau kelengkapan yang dibangunkan di Kompleks Mahkamah Kota Kinabalu, Sabah dan Kompleks Mahkamah Kuching, Sarawak boleh diguna secara bersama oleh kesemua Mahkamah Sesyen.

121. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa pendengaran khas adalah melalui permohonan daripada pihak pendakwa raya DPP sama ada mahu menggunakan keterangan pra rakaman keterangan atau menggunakan keterangan yang dirakam semasa di CIC Centre.

122. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat 51 Mahkamah Sesyen Jenayah Am yang turut mendengar kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak di seluruh negara.
123. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa Mahkamah Persekutuan Malaysia sedang dalam proses perolehan untuk mewujudkan bilik saksi bergerak bagi kegunaan perbicaraan Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap Kanak-Kanak di seluruh Semenanjung Malaysia menerusi Inisiatif Belanjawan Khas Tahun 2024 berjumlah RM 1.5 juta.
124. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa antara fasiliti-fasiliti yang akan disediakan dan masih di dalam proses perolehan adalah seperti berikut:
125. Satu motolori yang akan dijadikan sebagai Mahkamah Terbuka (*open court*);
126. Satu motovan yang akan dijadikan sebagai bilik kanak-kanak sebelum kanak-kanak tersebut memberi keterangan; dan
127. Tiga buah kereta untuk memberi perkhidmatan sekiranya kanak-kanak tersebut memerlukan kenderaan untuk ke mahkamah atau ke motolori (*mobile court*).
128. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa di Sarawak terdapat 8 fasiliti WSS dan di Sabah terdapat 10 fasiliti WSS.
129. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa Mahkamah Persekutuan Malaysia telah menerima draf Arahan Amalan daripada UNICEF dan Mahkamah Persekutuan Malaysia sedang mengemas kini maklum balas yang telah diterima daripada semua Mahkamah Rendah dan Mahkamah Tinggi yang mengendalikan kes kesalahan jenayah seksual terhadap kanak-kanak.
130. **Jawatankuasa mengesyorkan supaya PKPMP dapat memperbanyakkan bilangan Mahkamah JSKK di Semenanjung Malaysia.**
131. **Jawatankuasa mengesyorkan supaya penubuhan Mahkamah JSKK dapat diperluaskan di Sabah dan Sarawak bagi mendengar kes-kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak.**
132. **Jawatankuasa mengesyorkan supaya PKPMP mendapat perolehan untuk mewujudkan bilik saksi bergerak bagi kegunaan perbicaraan Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap Kanak-Kanak.**

BAHAGIAN IV
LAWATAN KERJA JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT
KE ONE STOP CRISIS CENTRE (OSCC), HOSPITAL PUTRAJAYA
PADA 10 JUN 2024

LATAR BELAKANG

1. Penyediaan laporan ini bertujuan untuk memaklumkan perjalanan sepanjang lawatan kerja ke *One Stop Crisis Centre* (OSCC) Hospital Putrajaya pada 10 Jun 2024.
2. Lawatan kerja ini diadakan bertujuan untuk mendengar taklimat oleh OSCC berkenaan perkhidmatan kesihatan yang disediakan OSCC.
3. Senarai delegasi lawatan kerja Jawatankuasa ini seperti berikut:
 - i. Yang Berhormat Puan Yeo Bee Yin - Pengerusi
Ahli Parlimen Puchong
 - ii. Yang Berhormat Puan Hajah Rodziah binti Ismail
Ahli Parlimen Ampang
 - iii. Yang Berhormat Dato' Hajah Mumtaz binti Md Naww
Ahli Parlimen Tumpat
 - iv. Yang Berhormat Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff
Ahli Parlimen Rantau Panjang
 - v. YBrs. Dr. Farah Nini binti Dusuki
Pesuruhjaya Kanak-Kanak
Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM)
 - vi. YBrs. Tuan Chua Choon Hwa
Timbalan Ketua Setiausaha (Strategik)
Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat
 - vii. YBrs. Puan Ramona binti Mohd Razali
Timbalan Ketua Setiausaha (Strategik)
Kementerian Sukan dan Belia (KBS)

- viii. Cik Lee Shok Yan (Wakil Ex-Officio)
Penolong Setiausaha
Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM)
 - ix. YBrs. Dr. Dina Miza binti Suhaimi
Pegawai Penyelidik,
Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat, Parlimen Malaysia
 - x. Puan Nur Farah binti Dzulkiffli
Pegawai Penyelidik
Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat, Parlimen Malaysia
 - xi. Puan Rozana binti Abdullah
Pegawai Penyelidik
Bahagian Antarabangsa dan Penyelidikan, Parlimen Malaysia
 - xii. Puan Julie Aziah binti Salim
Jurufotografi Kanan
4. Pihak OSCC memaklumkan bahawa salah satu skop perkhidmatan yang dijalankan di Jabatan Kecemasan & Trauma, Hospital Putrajaya adalah dikenali sebagai Perkhidmatan Pusat Khidmat Sepadu atau *One Stop Crisis Centre* (OSCC).
 5. OSCC telah ditubuhkan pada tahun 1996. Perkhidmatan OSCC bermula pada tahun 1996 di semua hospital kerajaan seperti pekeliling Ketua Pengarah Kesihatan.
 6. Secara amnya, perkhidmatan OSCC berperanan dalam mengendalikan pelbagai jenis kes seperti penderaan fizikal, psikologi serta seksual, sama ada lelaki atau wanita, dewasa atau kanak-kanak, mengikut kategori berikut: penderaan seksual (*sexual assault*), penderaan dan pengabaian kanak-kanak (*child abuse and neglect*) dan keganasan rumah tangga (*domestic violence*).
 7. Kes-kes di OSCC adalah merujuk kepada 4 Akta: AKK 2001 (*Child Act 2001*), Akta Keganasan Rumah Tangga 1994 (*Domestic Violence Act 1994*), Kanun Keseksaan Malaysia (*Penal Code Malaysia*) dan Akta Kesalahan-Kesalahan Seksual terhadap Kanak-Kanak 2017 (*Sexual Offense Child Act 2017*).
 8. Jumlah kes di OSCC Hospital Putrajaya adalah seperti berikut: 2019: 418 kes, 2020: 336 kes, 2021: 268 kes, 2022: 300 kes dan 2023: 330 kes. Terdapat peningkatan kes sebanyak 10 peratus setiap tahun kecuali pada tahun 2020 dan 2021 kerana Covid-19.

9. Peratus kedatangan kes ke OSCC mengikut umur adalah seperti berikut: SCAN (bawah 18 tahun): 54 peratus dan dewasa: 46 peratus.
10. Tempoh pengurusan kes OSCC bermula pesakit didaftarkan sehingga selesai di Jabatan Kecemasan dan Trauma, Hospital Putrajaya bagi tahun 2023 mengikut kategori:
 - i. Kategori seksual: 75 minit – 220 minit;
 - ii. Keganasan rumah tangga: 35 minit – 101 minit; dan
 - iii. SCAN: 60 minit – 207 minit.
11. Tiada Pegawai Pelindung di hospital kerana jawatan Pelindung adalah jawatan untuk Pegawai Kebajikan Masyarakat di Jabatan Kebajikan Masyarakat yang diwartakan sahaja. Jawatankuasa mencadangkan untuk Pegawai Kerja Sosial Perubatan diberi peranan sebagai Pegawai Pelindung. walau bagaimanapun ia memerlukan perbincangan lanjut antara KKM dan KPWK. Walau bagaimanapun, cadangan ini perlu diteliti semula dan dibincangkan antara KKM dan KPWK dengan mengambil kira peruntukan dalam AKK 2001, bidang tugas dan implikasi ke atas semua yang terlibat.
12. Terdapat 151 buah hospital di Malaysia. Terdapat 140 OSCC di hospital-hospital di Malaysia.
13. Jawatankuasa mencadangkan suatu taklimat berkenaan jawatan pegawai perubatan dan 'Pelindung' bersama KKM dan KPWK.
14. **Jawatankuasa mengesyorkan KPWK untuk mempercepatkan pembentangan Rang Undang-Undang bagi Profesion Kerja Sosial (RUU PKS) bagi menampung kekurangan pelindung.**
15. **Jawatankuasa mengesyorkan supaya KKM memastikan bahawa terdapat OSCC di semua 151 buah hospital.**

PENUTUP

Secara keseluruhannya, lawatan kerja ke OSCC Hospital Putrajaya telah berlangsung dengan lancar dan baik. Hasil lawatan kerja ini telah meningkatkan pemahaman Ahli-ahli Jawatankuasa ini berkenaan perkhidmatan kesihatan yang disediakan di OSCC.

BAHAGIAN V

SYOR JAWATANKUASA

Setelah mengkaji dan meneliti isu-isu yang dibangkitkan semasa mesyuarat-mesyuarat tersebut dan lawatan kerja yang telah dijalankan, Jawatankuasa bersetuju mengemukakan rumusan dan syor-syor seperti yang berikut:

I. BAHAGIAN HAL EHWAL UNDANG-UNDANG (BHEUU)

1. Jawatankuasa mengesyorkan supaya BHEUU untuk meminda SOAC 2017 seperti berikut:
 - i. untuk menetapkan umur 16 tahun sebagai *age of consent* ke atas jenayah serangan seksual secara fizikal dan serangan seksual bukan secara fizikal;
 - ii. menambah klausa yang menyatakan bahawa penetapan *age of consent* kanak-kanak daripada 16 hingga 18 tahun adalah tidak sah sekiranya tertuduh adalah orang yang dipercayai atau mengambil kesempatan di atas kelemahan atau pergantungan kanak-kanak itu seperti yang ditakrifkan di bawah SOAC 2017 (Seksyen 16), termasuk juga pegawai polis dan kakitangan pusat jagaan kanak-kanak; dan
 - iii. untuk meminda kesalahan perbualan seksual dan pengantunan (Seksyen 11-13, SOAC 2017) hanya tertakluk kepada pelaku dewasa.
2. Jawatankuasa mengesyorkan supaya BHEUU untuk mewujudkan satu pelan tindakan supaya proses pendakwaan jenayah terhadap mangsa seksual kanak-kanak tidak melebihi 12 bulan.
3. Jawatankuasa mengesyorkan supaya BHEUU untuk mengadakan sesi libat urus yang melibatkan PDRM, Jabatan Agama dan Mufti-mufti, KPWKM, KKM, KPM, AGC dan pemegang taruh yang berkaitan bagi mencari solusi terbaik untuk tindakan undang-undang yang sesuai kepada pelaku seksual *consensual* kanak-kanak.

II. KEMENTERIAN KESIHATAN MALAYSIA (KKM)

4. Jawatankuasa mengesyorkan supaya KKM untuk memberi vaksin HPV di Sekolah Rendah pada umur 11 tahun.
5. Jawatankuasa mengesyorkan supaya KKM untuk menambah bilangan OSCC supaya semua 151 buah hospital kerajaan dilengkapi OSCC dan seterusnya diperluaskan di Klinik Kesihatan kategori A terutamanya daerah-daerah yang tidak mempunyai hospital kerajaan.

III. KEMENTERIAN PENDIDIKAN MALAYSIA (KPM)

6. Jawatankuasa mengesyorkan supaya KPM memasukkan elemen pendidikan seksualiti dan reproduktif di kurikulum sekolah bagi memperkasakan kanak-kanak dengan literasi seksual untuk melindungi diri.

IV. KEMENTERIAN KOMUNIKASI

7. Jawatankuasa mengesyorkan supaya pindaan di bawah Akta Komunikasi dan Multimedia 1998 yang merujuk secara spesifik kepada perlindungan kepada kanak-kanak di dalam ruang digital adalah seperti berikut:
 - i. Menghalang dan menapis CSAM secara proaktif;
 - ii. Mewujudkan laporan CSAM dan polisi bagi prosedur menurunkan kandungan digital kanak-kanak;
 - iii. Memastikan pembekal perkhidmatan digital untuk mematuhi keperluan untuk melaporkan CSAM dan sebarang penderaan seksual kanak-kanak secara atas talian kepada pihak polis dan mengenakan penalti sekiranya tidak patuh; dan
 - iv. Menganakan hukuman terhadap penyedia dan pembekal perkhidmatan digital yang gagal mengawal kandungan CSAM yang dimuat naik di atas platform mereka.
8. Jawatankuasa mengesyorkan supaya Kementerian Komunikasi untuk memperketatkan undang-undang berkaitan *dating apps* supaya tidak disalahgunakan untuk tujuan mengeksploitasi kanak-kanak.

V. KEMENTERIAN PEMBANGUNAN WANITA, KELUARGA DAN MASYARAKAT (KPWKM)

9. Jawatankuasa mengambil serius tentang kelewatan pembentangan Rang Undang-Undang Profesion Kerja Sosial (RUU PKS) dan ini telah menjejaskan ekosistem perlindungan kanak-kanak dan golongan rentan. Oleh itu, Jawatankuasa mengesyorkan supaya RUU PKS perlu dibentangkan selewat-lewatnya pada tahun 2025.
10. Jawatankuasa mengesyorkan supaya KPWKM untuk mengeluarkan Kertas Putih berkenaan dengan evolusi kesalahan seksual terhadap kanak-kanak.
11. Jawatankuasa mengesyorkan supaya kakitangan berstatus tetap di JKM ditambah dan mengelakkan berlakunya kadar tukar ganti kakitangan yang tinggi.

12. Jawatankuasa mengesyorkan supaya mewajibkan penerima bantuan seperti e-Kasih turut diberi kesedaran awal dan kefahaman tentang isu jenayah seksual terhadap kanak-kanak, memandangkan isu ini kerap kali berlaku di rumah tangga yang berpendapatan rendah.

VI. KEMENTERIAN DALAM NEGERI (KDN)

13. Jawatankuasa mengesyorkan supaya perjawatan IO di D11 ditambah khususnya di tempat-tempat *hotspot*.
14. Jawatankuasa mengesyorkan supaya PDRM untuk mencari solusi menurunkan kadar pusing ganti (*turnover*) pegawai D11.
15. Jawatankuasa mengesyorkan supaya maklumat kumpulan pakar yang mengendalikan kes kanak-kanak termasuk bekas IO D11 dikumpulkan dengan sistematik agar boleh dipanggil semula apabila diperlukan (selepas bertukar jabatan).

VII. PEJABAT KETUA PENDAFTAR MAHKAMAH PERSEKUTUAN MALAYSIA (PKPMP)

16. Jawatankuasa mengesyorkan dengan peruntukan RM1.5 juta yang telah diterima, PKPMP perlu memastikan penyediaan mobile court dapat diselesaikan pada tahun 2024.
17. Jawatankuasa mengesyorkan supaya memperbanyakkan bilangan Mahkamah Khas JSKK di Semenanjung Malaysia.
18. Jawatankuasa mengesyorkan supaya penubuhan Mahkamah JSKK dapat diperluaskan di Sabah dan Sarawak bagi mendengar kes-kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak.

VIII. KERJASAMA KEMENTERIAN/ AGENSI

19. Jawatankuasa mengesyorkan supaya KDN dan JKM menyediakan pemetaan data bagi mangsa mengikut kawasan, geopolitik dan latar belakang ekonomi bagi membantu penggubal dasar dan memberi pendedahan kepada ahli-ahli parlimen berkenaan isu yang sedang berlaku.
20. Jawatankuasa mengesyorkan supaya kempen pendidikan secara intensif mengenai penjagaan jati diri, maruah diri dan nilai-nilai kemuliaan diri diperluaskan oleh KPWK, KPM, dan pemegang taruh berkaitan demi masa depan negara.

21. Jawatankuasa mengesyorkan supaya PDRM dan JKM mengadakan satu pelan tindakan untuk memastikan kes yang berjaya didakwa ditingkatkan ke 60 peratus (daripada 45 peratus).

BAHAGIAN VI

RUMUSAN JAWATANKUASA

Secara keseluruhannya, sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual kanak-kanak di Malaysia yang dikendalikan oleh Jabatan Kebajikan Masyarakat, Jabatan Siasatan Jenayah PDRM, Jabatan Peguam Negara, Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia (PKPMP), *One Stop Crisis Centre* (OSCC), Hospital Putrajaya dan *United Nations Children's Fund* (UNICEF) adalah secara teratur. Walau bagaimanapun, fasiliti dan kapasiti untuk mengendalikan kes jenayah terhadap mangsa seksual kanak-kanak di Malaysia perlu lebih diteliti dan ditambahbaik. Dengan itu, semua pihak di Kerajaan MADANI perlu memberi komitmen sepenuhnya untuk memastikan mangsa dan saksi kanak-kanak mendapat keadilan yang sewajarnya.

BAHAGIAN VII

PENGHARGAAN

1. Jawatankuasa merakamkan setinggi-tinggi penghargaan kepada semua pihak yang terlibat yang telah memberikan kerjasama dengan mengemukakan pandangan serta cadangan yang berkaitan mengenai hala tuju untuk mengukuhkan sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak di Malaysia.
2. Sekalung penghargaan kepada Ahli-ahli Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat dan juga kepada Kementerian/jabatan/agensi seperti berikut:
 - i. Parlimen Malaysia;
 - ii. Polis Diraja Malaysia;
 - iii. Jabatan Kebajikan Masyarakat;
 - iv. Jabatan Peguam Negara;
 - v. Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia (PKPMP);
 - vi. *One Stop Crisis Centre (OSCC)*, Hospital Putrajaya; dan
 - vii. *United Nations Children's Fund (UNICEF)*atas sumbangan yang diberikan untuk memastikan fungsi dan peranan Jawatankuasa ini dilaksanakan berlandaskan kepada terma rujukan selaras dengan tujuan penubuhannya.
3. Terima kasih di atas sokongan yang diberikan demi menjayakan usaha Jawatankuasa ini untuk mendapatkan pandangan berkenaan sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual kanak-kanak di Malaysia.
4. Selain itu, penghargaan turut diberikan kepada pihak OSCC Hospital Putrajaya yang telah memberikan kerjasama semasa lawatan kerja Jawatankuasa OSCC Hospital Putrajaya dijalankan.

LAMPIRAN JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT
SISTEM KEADILAN JENAYAH TERHADAP MANGSA SEKSUAL KANAK
KANAK DI MALAYSIA

NO.	LAMPIRAN	DRAF KERJA	MUKA SURAT
1	Lampiran A	Pembentangan berkenaan isu gangguan seks terhadap kanak-kanak dan <i>consensual sex</i> bawah umur di Malaysia oleh <i>United Nations Children's Fund</i> (UNICEF)	1
2	Lampiran B	Pembentangan berkenaan isu gangguan seksual terhadap kanak-kanak dan <i>consensual sex</i> bawah umur di Malaysia oleh PDRM	18
3	Lampiran C	Pembentangan berkenaan isu gangguan seksual terhadap kanak-kanak dan <i>consensual sex</i> bawah umur di Malaysia oleh JKM	31
4	Lampiran D	Pembentangan berkenaan tempoh masa dan prosedur sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak di Malaysia oleh PDRM dalam menjalankan siasatan	39
5	Lampiran E	Pembentangan berkenaan tempoh masa dan prosedur sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak di Malaysia oleh Jabatan Peguam Negara dalam menjalankan proses pendakwaan di mahkamah	41
6	Lampiran F	Pembentangan berkenaan tempoh masa dan prosedur sistem keadilan jenayah terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak di Malaysia oleh PKPMP dalam menjalankan perbicaraan terhadap tertuduh di mahkamah	43
7	Lampiran G	Pembentangan berkenaan status pelaksanaan "Pelan Hala Tuju Untuk Mengukuhkan Sokongan Bagi Mangsa dan Saksi Kanak-kanak Dalam Sistem keadilan Jenayah: 2022–2027" oleh PDRM	53

NO.	LAMPIRAN	DRAF KERJA	MUKA SURAT
8	Lampiran H	Pembentangan berkenaan status pelaksanaan “Pelan Hala Tuju Untuk Mengukuhkan Sokongan Bagi Mangsa dan Saksi Kanak-kanak Dalam Sistem keadilan Jenayah: 2022–2027” oleh PKPMP	69
9	Lampiran I	Pembentangan semasa lawatan kerja berkenaan perkhidmatan kesihatan yang disediakan oleh OSCC, Hospital Putrajaya	82
10	Lampiran J	Rangkuman gambar sepanjang lawatan kerja Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat ke OSCC, Hospital Putrajaya	93

CHILD SEXUAL ABUSE AND EXPLOITATION

TODAY'S PRESENTATION

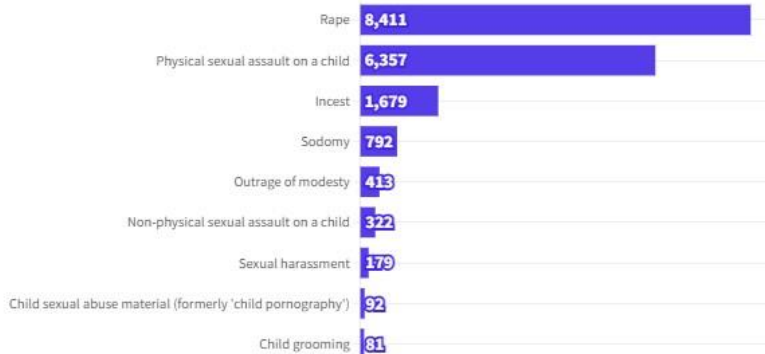
- Age of Consent
- Consensual Sexual Behavior of Adolescents
- The Crime of Sexual Exploitation of Children in law
- Rapid Rise in Child Sexual Abuse Material
- Support for Child Victims of Sexual Offences

SEXUAL OFFENCES AGAINST CHILDREN: DATA BY NUMBER OF REPORTED CASES

Total number of child victims in sexual crime cases reported to police in Malaysia

(Total 18,326 child victims in 2018 - Nov 30, 2023)

■ Number of child victims

Source: Royal Malaysia Police's (PDRM) D11 unit's statistics provided to Malay Mail

malaymail

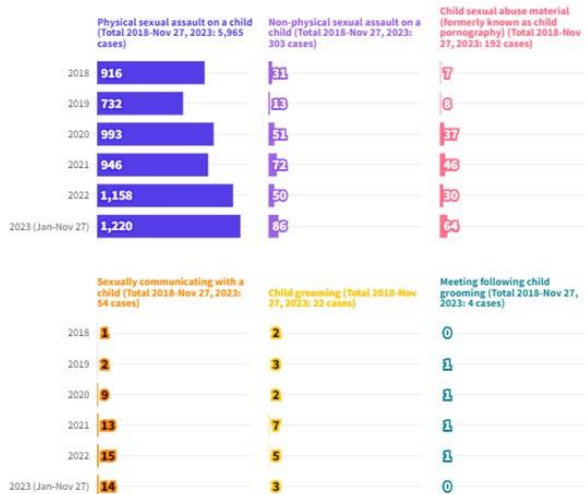
● A Flourish chart

SEXUAL OFFENCES AGAINST CHILDREN: DATA BY YEAR

Sexual crimes against children cases reported to police in Malaysia (By year)

(2018-Nov 27, 2023)

(These cases are categorised under the Sexual Offences Against Children Act 2017)

Source: Royal Malaysia Police's (PDRM) D11 unit's statistics provided to Malay Mail • 'Child sexual abuse material' replaced the term 'child pornography' when the Sexual Offences Against Children Act 2017 amendments took effect on July 11, 2023.

malaymail

SEXUAL OFFENCES AGAINST CHILDREN'S ACT

Improved the legal protection of children from all forms of sexual violence:

- Introduced new offences such as grooming, sexual extortion and offence relating to sexual performance
- Updated term from child pornography to Child sexual abuse material in line with current global best practices

#1 AGE OF CONSENT

SEXUAL OFFENCES AGAINST CHILDREN'S ACT (SOAC) GAPS & CHALLENGES

- The SOAC defines a child as a person under the age of 18 years, and all prohibited sexual acts under the Act are considered an offence, regardless of whether the child consented or not.
- This has added to existing inconsistencies under Malaysian law on the age of consent for various sexual acts.

Open Sans

Various ages of consent for sexual offences:

- 18 for sexual touching, non-physical sexual acts, sexual communication and grooming (Sexual Offences against Children Act 2017);
- 16 for sexual intercourse with a girl (Penal Code s. 375);
- 12 for oral sex, anal intercourse and penetration with an object under the offences of carnal intercourse against order of nature without consent (Penal Code s. 377C) and sexual connection by object (Penal Code s.377CA); and
- 14 for inciting a child to an act of gross indecency (Penal Code, s. 377E).

INCONSISTENT
AGE
OF CONSENT

unicef
for every child

RESULT OF INCONSISTENCY OF AGE OF CONSENT : SOAC

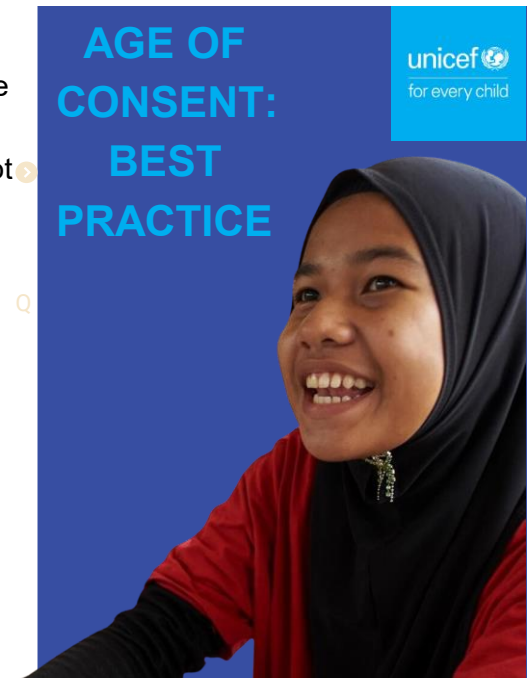
Under SOAC it is a crime for two 17 year olds to undress in front of each other, to engage in consensual sexual touching, and to talk about having sex, but it is not an offence for them to have full consensual sexual intercourse.

unicef
for every child

- CRC does not require or recommend 18 as the age of consent for sexual acts
- CRC Committee: the age of consent should not be set too low, to ensure that children are protected from sexual abuse but at the same time, if age is set too high, it fails to reflect adolescent sexual agency and risks criminalising consensual teenage sexual behaviour
- The intention is not to encourage sexual activity amongst teenagers, but rather to deal with consensual sexual acts as a social problem rather than a criminal one.

AGE OF CONSENT: BEST PRACTICE

unicef
for every child

RECOMMENDATIONS

Align the age of consent under the SOAC with the Penal Code and international standards by:

- Amending the Penal Code to set 16 as the age of consent for all sexual offences, against both boys and girls;
- Amending the Sexual Offences against Children Act 2017 to set 16 as the age of consent for physical sexual assault and non-physical sexual assault;

RECOMMENDATIONS

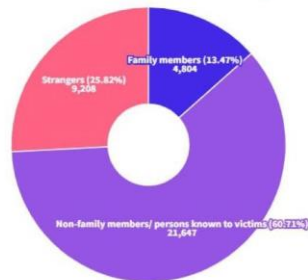
- Adding a clause stating that the consent of a child between the ages of 16 and 18 is not valid if the accused is in a position of trust or took advantage of a situation of vulnerability or dependence (as defined in s. 16, but expanded to include police officers and staff of custodial or residential centres for children);
- Revising the Penal Code provisions on rape and other sexual offences to use gender-neutral language and to more comprehensively penalise all penetrative sexual offences, providing equal protection to boys and girls.

#2 CONSENSUAL SEXUAL BEHAVIOUR OF ADOLESCENTS

CHILD OFFENDERS OF SEXUAL OFFENCES

Number of perpetrators for sexual crimes against children cases reported to police in Malaysia (By category of relationships)
(Total 35,659 perpetrators in 2018 - Nov 30, 2023)

■ Family members (13.47%) ■ Non-family members/ persons known to victims (60.71%) ■ Strangers (25.82%)

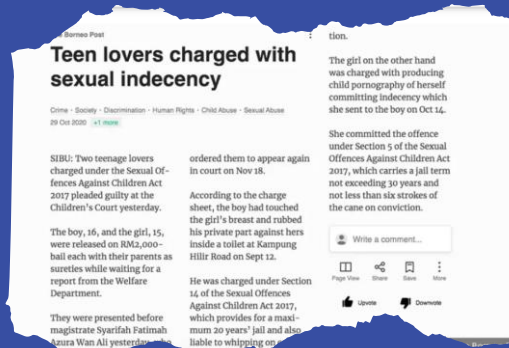

Source: Royal Malaysia Police's (PDRM) D11 unit's statistics provided to Malay Mail • Cases included in this set of statistics are for the offences of rape, incest, sodomy, outrage of modesty, sexual harassment, child sexual abuse material (formerly child pornography), child grooming, physical sexual assault on a child, and non-physical sexual assault on a child.

malaymail

Number of Child Offenders unknown as data not disaggregated

CHILD OFFENDERS OF SEXUAL OFFENCES

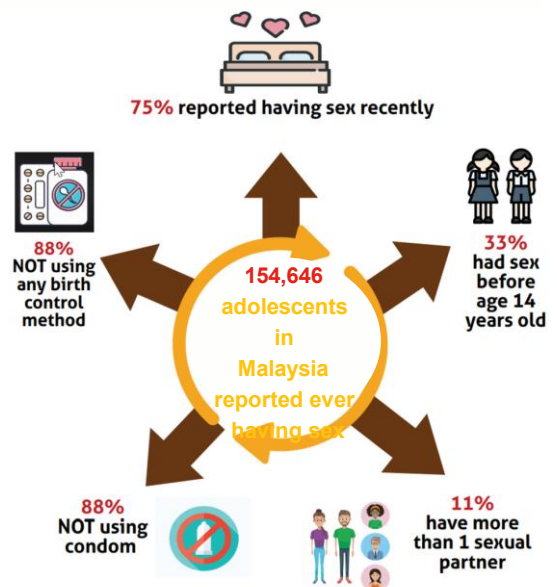

Reports of children being charged for consensual acts

unicef
for every child

SEXUAL ACTIVITY AMONGST CHILDREN IN MALAYSIA

National Health & Morbidity Survey 2022

PEER CONSENT

UN Committee on the Rights of the Child recommends that provisions be introduced to prevent criminalizing adolescents of similar ages for factually consensual and non-exploitative sexual activity

DEFENCE OF PEER CONSENT

In many common law jurisdictions, this is done by making provision for “peer consent” or “similar age consent”. This allows children who are defendants to raise the defence of consent, even if the child victim is below the legal age of consent, provided that:

- The child complainant consented to the sexual act;
- The two parties are close in age, with an age difference of not more than a specified number of years; and
- The child complainant is above a specified age

DEFENCE OF PEER CONSENT

- Intention of these provisions is not to encourage or condone children becoming sexually active at a younger age.
- it recognises that whilst sexual relationships between teenagers is a cause for concern, criminalizing this behaviour is not the most effective or appropriate way to address the problem
- Subjecting a teenager to the life-long consequences of having a criminal record is an excessive response to a consensual sexual relationship, and generally does not promote more responsible behaviour by young people.
- The fear of prosecution and stigmas surrounding adolescent sexuality deters and hinders them from using health services, resulting in serious health problems, including untreated Sexually Transmitted Infections (STIs), unplanned pregnancy and unsafe abortions.
- Most often, statutory child sexual offences operate to the disadvantage of boys, even if the boy himself is also below the age of consent

RECOMMENDATIONS

Add a provision in the SOAC on “peer consent” to avoid criminalising teenagers who are of similar age and engaged in consensual sexual activity, applicable where:

- The act was consensual; and
- The child is at least 13 years old; and
- The age difference between the child and the accused is not more than 3 years.

RECOMMENDATIONS

- Amend the offences of sexual communication and grooming (sections 11-13 of SOAC) to apply only to adult perpetrators. This is because the intention is to deter adults from luring and exploiting children, not to criminalise teenagers “flirting” through texts, emails, etc.
- Provide comprehensive reproductive health education in schools
- For children who are sexually active, provide counselling and social services (via qualified social workers)

#3 THE CRIME OF SEXUAL EXPLOITATION OF CHILDREN IN LAW

DATA FROM DISRUPTING HARM 2022

In the past year, at least 4% of internet-using children aged 12–17 in Malaysia were subjected to clear instances of online sexual exploitation and abuse, including being blackmailed to engage in sexual activities, having their sexual images shared without permission, or being coerced to engage in sexual activities through promises of money or gifts. Scaled to the population, this represents an estimated 100,000 children who may have been subjected to any of these harms in the span of a single year.

LACK OF COMPREHENSIVE PROVISION ON CHILD SEXUAL EXPLOITATION

- The SOAC does not currently address exploitation of children in prostitution. Instead, this is criminalised under the outdated provisions of the Child Act (s.43), which frames the offence in vague language (“immoral purposes”) and implies that the child is an object (“let for hire,” “disposing of”).
- It does not penalize everyone involved in the chain of exploitation as required by the Optional Protocol on Sale of Children, and does not expressly criminalise the use of digital technology to recruit or advertise the services of a child for sexual exploitation

RECOMMENDATIONS

- Create separate and distinct offences in the SOAC that more explicitly penalise exploitation of children in prostitution, including use of digital technology to recruit or advertise children for sexual exploitation to replace outdated provisions under the Child Act 2001 on procuring a child.

#4 RAPID RISE IN CHILD SEXUAL ABUSE MATERIAL

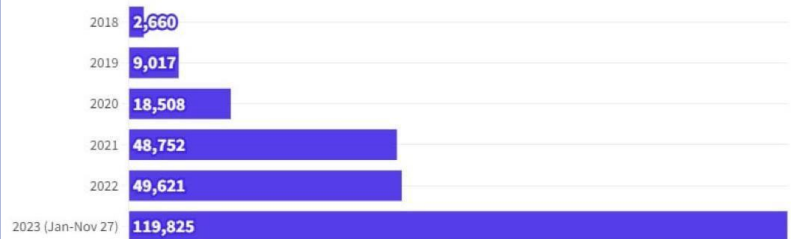
ONLINE CHILD SEXUAL ABUSE & EXPLOITATION

Total number of Malaysia-registered IP addresses which accessed child pornography/ child sexual abuse material (CSAM) as tipped to Malaysian police

(2018 - Nov 27, 2023)

Total number of local IP addresses tipped off = 248,383 (2018-Nov 27, 2023)

■ Malaysia reports

Source: Royal Malaysia Police's (PDRM) D11 unit • (Tips received by Malaysian police from both local and international sources, such as foreign law enforcement agencies and US-based non-profit National Center for

malaymail

ROLE OF INDUSTRY IN COMBATting ONLINE CHILD SEXUAL ABUSE AND EXPLOITATION

- Industry need to prevent their services from being used to spread CSAM/ facilitate sexual exploitation and abuse of children.
- Industry, working across sectors, need to adopt existing technology to promptly block, detect and remove CSAM as continued circulation of CSAM perpetuates harm and trauma to the child victim, and normalises sexual interest in children, thus increasing other children's risk of sexual abuse.
- Industry working across stakeholder groups need to support child -centered reporting channels on their platforms, effective follow -on action on CSAM reports and implement company child digital safety policy.

RECOMMENDATIONS

Amend the Communications and Multimedia Act to include a new Chapter that specifically addresses protection of children on the digital space. This should include:

- Proactive blocking and filtering of CSAM (where feasible)
- Development of CSAM reporting and takedown procedures in child digital safety policy for companies across key industry sectors
- Obligation on digital service providers to report CSAM and other online child sexual abuse to the police or other authority, with a penalty for non-compliance.

#5 SUPPORT FOR CHILD VICTIMS OF SEXUAL OFFENCES

- Implement the existing recommendations of the PSSC via the **Roadmap on Strengthening Support for Child Victims**
- Providing appropriate interventions by skilled social workers (including need to pass the **Social Work Profession Bill** for professionalizing social workers)

Q & A

GANGGUAN SEKS TERHADAP KANAK-KANAK & KONSENSUAL SEKS BAWAH UMUR DI MALAYSIA

SAC SITI KAMSIAH BINTI HASSAN

KETUA PENOLONG PENGARAH D11
JABATAN SIASATAN JENAYAH
IBU PEJABAT POLIS DIRAJA MALAYSIA
BUKIT AMAN

SKOP PEMBENTANGAN

GANGGUAN SEKS TERHADAP KANAK

- KANAK & KONSENSUAL SEKS BAWAH UMUR DI MALAYSIA

1. PENDAHULUAN

**5. ANALISIS SENARIO TERKINI
JENAYAH SEKSUAL KANAK-KANAK**

2. DEFINISI

**6. MODUS OPERANDI JENAYAH
SEKSUAL KANAK-KANAK**

3. PERUNTUKAN UNDANG-UNDANG

7. KAJIAN KES

**4. TREND JENAYAH SEKSUAL
DI MALAYSIA**

8. HALA TUJU 2024

PENDAHULUAN

GANGGUAN SEKS TERHADAP KANAK

- KANAK & KONSENSUAL SEKS BAWAH UMUR DI MALAYSIA

Jenayah seksual terhadap kanak-kanak merupakan satu **ancaman serius** di Malaysia, seperti di negara lain. Terdapat pelbagai faktor yang menyumbang kepada kejadian ini, termasuk faktor sosial, ekonomi, budaya, dan pendidikan.

Faktor-faktor ini boleh termasuk kekurangan pendidikan seksual, kekurangan kesedaran mengenai hak kanak-kanak, kemiskinan, kegagalan sistem perundangan dalam memberikan keadilan kepada mangsa, dan kelemahan sistem perlindungan kanak-kanak.

Peningkatan penggunaan teknologi juga telah memberikan cabaran baru, seperti penyebaran bahan lucah kanak-kanak secara dalam talian dan penyalahgunaan media sosial untuk menjerat mangsa.

Walau bagaimanapun, kerajaan Malaysia telah mengambil langkah-langkah untuk memerangi jenayah seksual terhadap kanak-kanak, termasuk penambahbaikan undang-undang, meningkatkan kesedaran masyarakat, dan meningkatkan sumber dan sokongan untuk mangsa.

DEFINISI KANAK-KANAK

1

**Sek. 2(a) Akta
Kanak-Kanak 2001**
Sek. 2 AKSTK 2017

Seseorang yang berumur bawah 18 tahun

2

**Seksyen 82
Kanun Keseksaan**

Anggapan mutlak bahawa kanak-kanak di bawah umur 10 tahun tidak boleh dikenakan atau dituduh dengan apa-apa kesalahan jenayah.

3

**Seksyen 83
Kanun Keseksaan**

Tidaklah menjadi kesalahan apa-apa jua yang dilakukan oleh kanak-kanak yang berumur lebih daripada 10 tahun tetapi kurang daripada 12 tahun yang belum cukup akal untuk menimbangkan keadaan dan akibat perbuatannya pada masa itu

PERUNTUKAN UNDANG-UNDANG

GANGGUAN SEKS TERHADAP KANAK

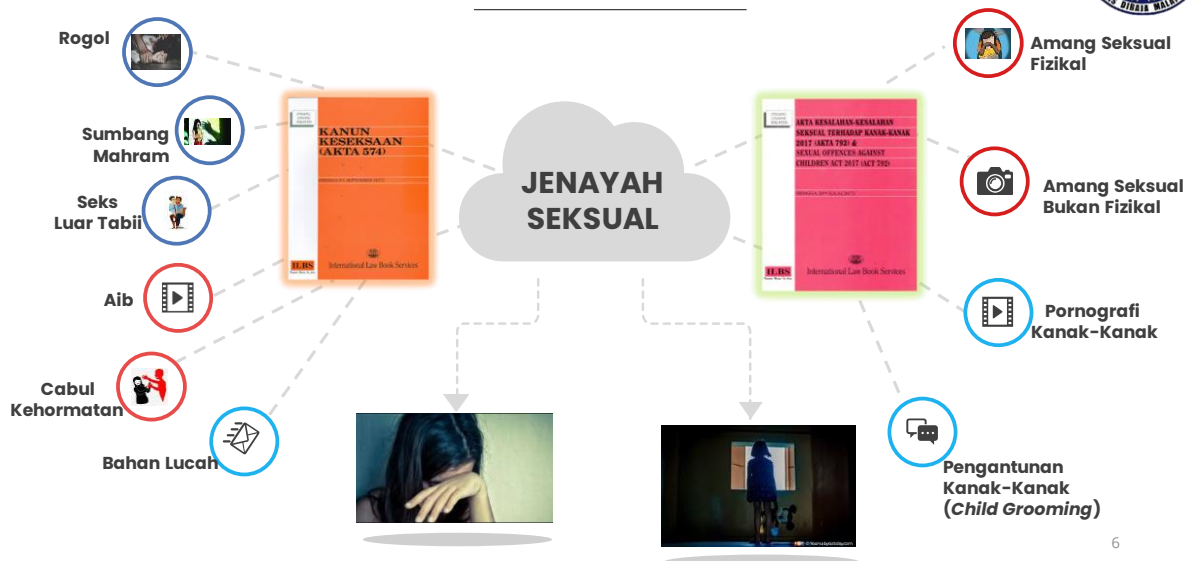
- KANAK & KONSENSUAL SEKS BAWAH UMUR DI MALAYSIA

JENIS KES GANGGUAN SEKSUAL

GANGGUAN SEKS TERHADAP KANAK

- KANAK & KONSENSUAL SEKS BAWAH UMUR DI MALAYSIA

STATISTIK & KAJIAN

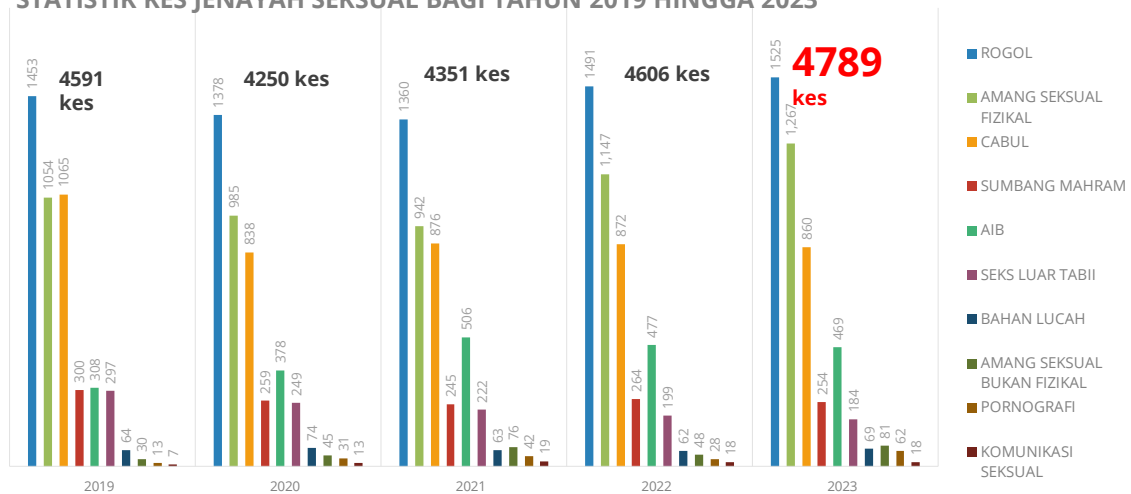
TREND JENAYAH SEKSUAL TERHADAP KANAK-KANAK

KES JENAYAH SEKSUAL DI MALAYSIA

STATISTIK KES JENAYAH SEKSUAL BAGI TAHUN 2019 HINGGA 2023

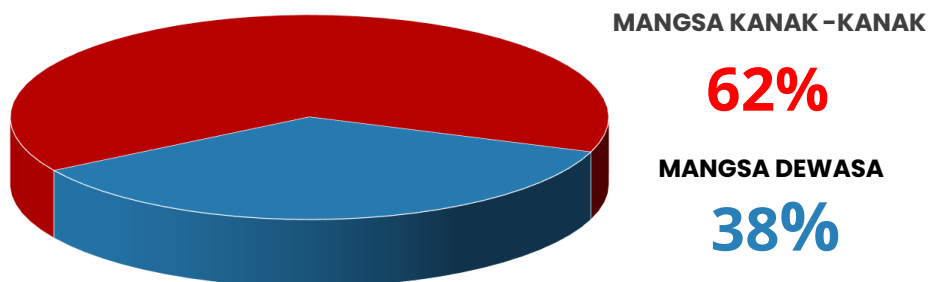

PERBANDINGAN MANGSA KANAK-KANAK DAN DEWASA BAGI KES JENAYAH SEKSUAL

Jumlah Keseluruhan Kes Jenayah Seksual – 22,587 kes

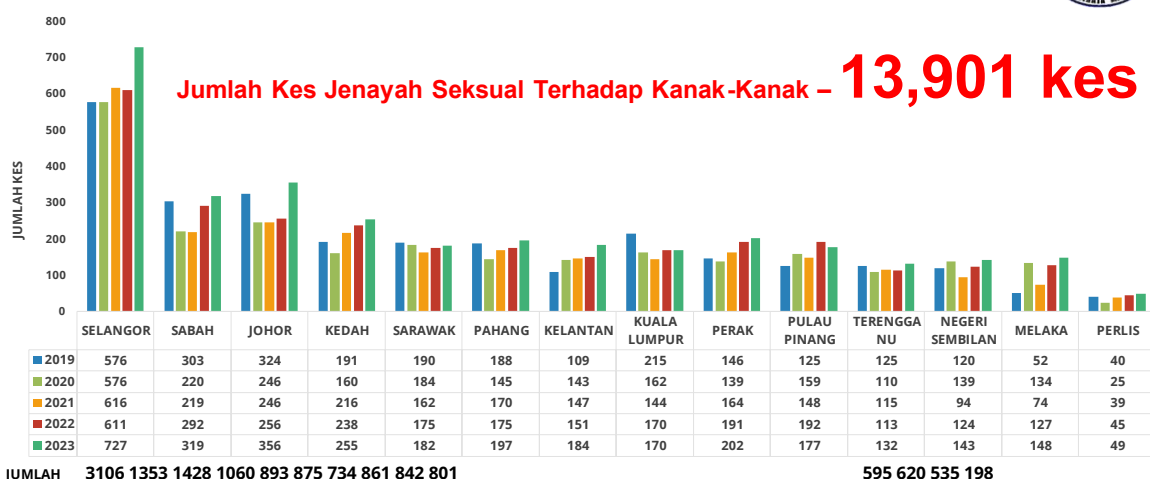
Jumlah Kes Jenayah Seksual Terhadap Kanak-Kanak – **13,901 kes**

Berdasarkan statistik kes jenayah seksual bagi tempoh lima tahun (2019 - 2023)

9

STATISTIK KES JENAYAH SEKSUAL TERHADAP KANAK – KANAK MENGIKUT PECAHAN KONTINJEN

Berdasarkan statistik kes jenayah seksual bagi tempoh lima tahun (2019 - 2023)

10

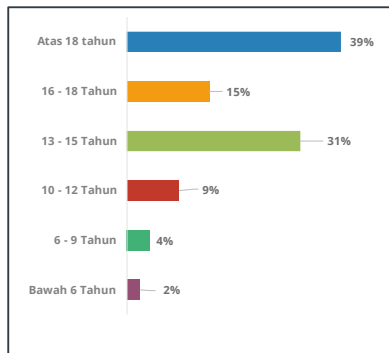
DEMOGRAFI **MANGSA** KES SEKSUAL 2019 HINGGA 2023

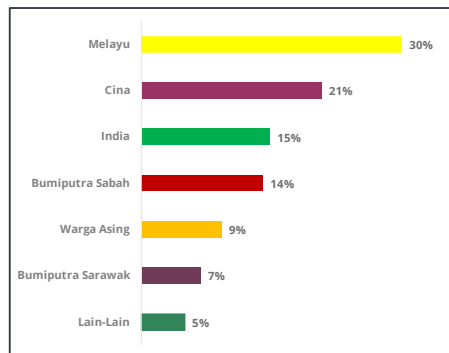
JANTINA

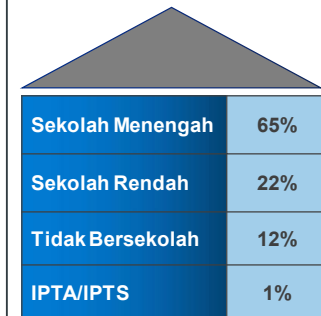
STATUS EKONOMI

UMUR

BANGSA

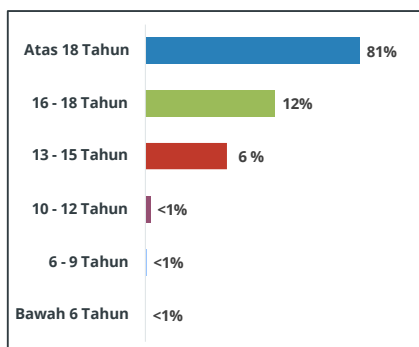
STATUS PENDIDIKAN

DEMOGRAFI **SUSPEK** KES SEKSUAL 2019 HINGGA 2023

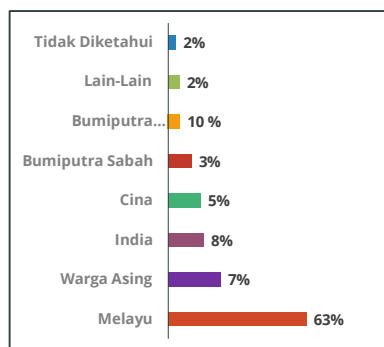

JANTINA

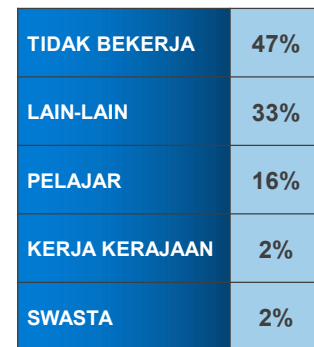
Jumlah suspek : **24,883 orang**

UMUR

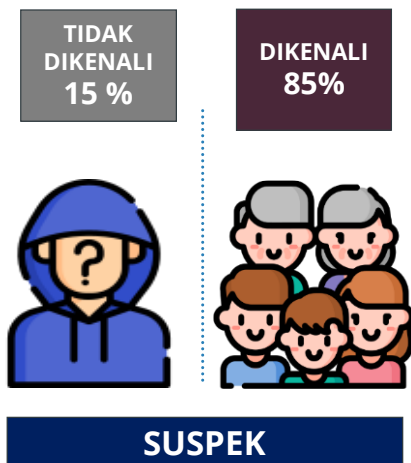

BANGSA

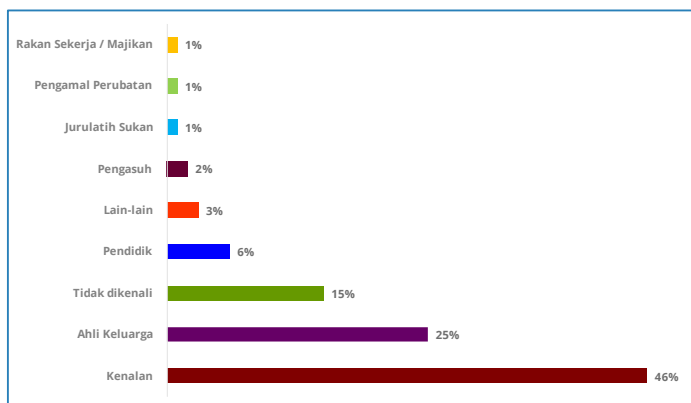

PEKERJAAN

HUBUNGAN MANGSA DENGAN SUSPEK

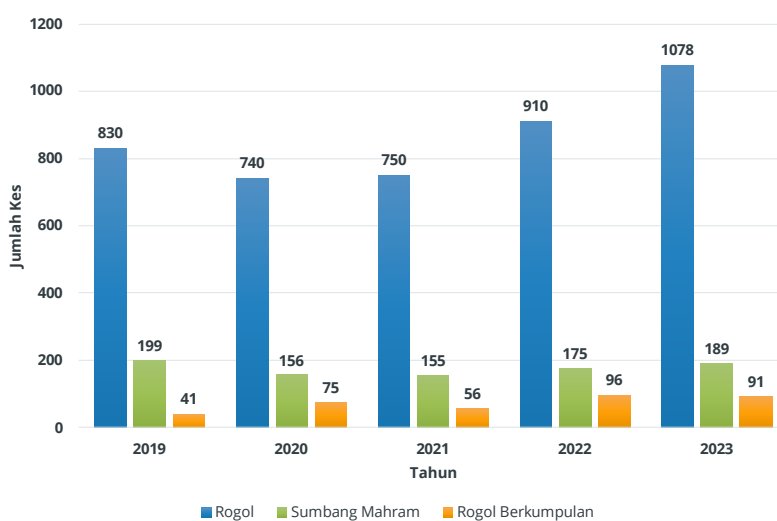

STATISTIK 2019 HINGGA 2023

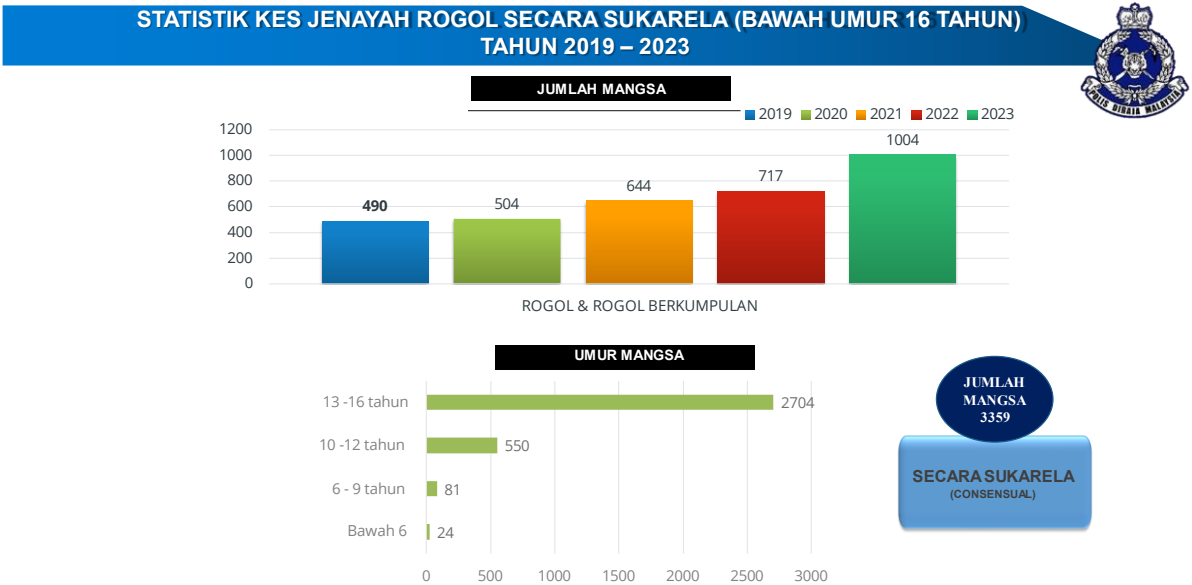
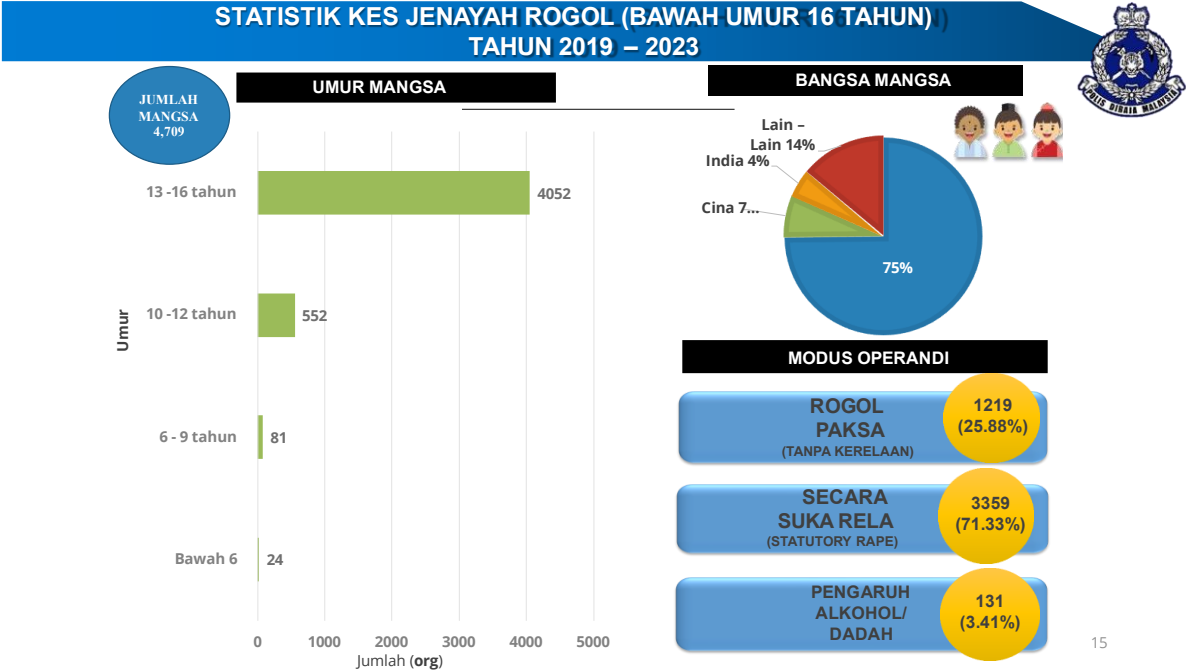

13

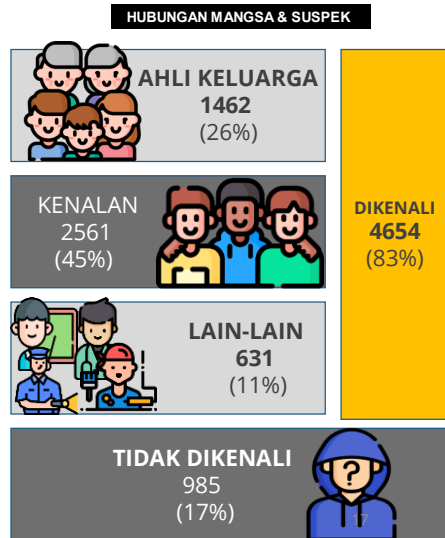
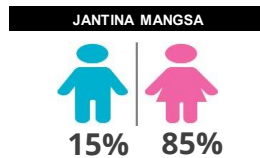
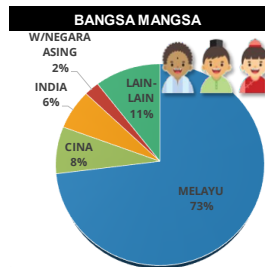
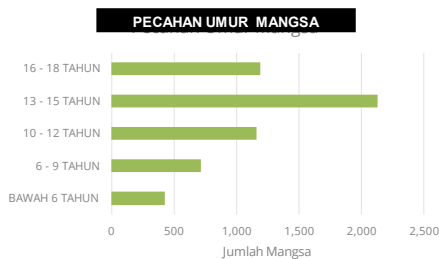
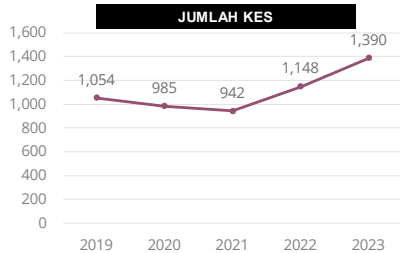
STATISTIK KES JENAYAH ROGOL (BAWAH UMUR 16 TAHUN) TAHUN 2019 – 2023

14

STATISTIK KES AMANG SEKSUAL FIZIKAL (TAHUN 2019 – 2023)

SENARIO TERKINI JENAYAH SEKSUAL

Peningkatan Kes Rogol statutory - Suka sama Suka

- 1004 Kes tahun 2023 berbanding 717 kes tahun 2022 - naik 29%
- 67% melibatkan mangsa yang berumur antara 10 - 15 tahun
- Hubungan seks suka sama suka seawal pertemuan pertama dengan kenalan baru, Tanpa perasaan cinta
- Ketagihan seks dan pornografi.

Peningkatan Kes Mangsa Rogol yang Hamil

- 360 Kes (2023) berbanding 344 kes (2022) - naik 4%;
- Peratus tertinggi umur 13 - 15 tahun;
- Report dibuat oleh doktor atau setelah diketahui hamil.

Peningkatan Suspek Orang Yang Diberi Amanah (SEK 16 AKSTK)

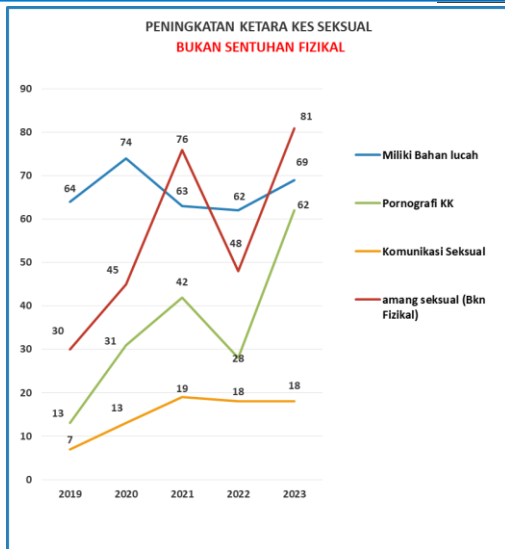
- Peningkatan 29 % bagi kategori orang yang diberi amanah. 151 kes (2022) berbanding 195 (2023)
- kategori paling tinggi ialah suspek pendidik 111 kes (2022) berbanding 132 kes (2023) naik 19 % ;
- Kebanyakan kes amang seksual fizikal.

Peningkatan Kes Amang Seksual Fizikal Kanak-Kanak

- Naik 21% bagi kes amang seksual fizikal terhadap kanak-kanak. 1148 kes tahun 2022 berbanding 1390 kes tahun 2023;
- Elemen suka sama suka timbul setelah kanak-kanak di *grooming* dan menjadi ketagihan seks.

18

PENINGKATAN KETARA KES JENAYAH SEKSUAL BUKAN FIZIKAL

Kes Pornografi Kanak-kanak

121%

Peningkatan kes lebih dari 2 kali ganda pada tahun 2023 berbanding tahun 2022 iaitu peningkatan sebanyak 34 kes

Kes Amang Seksual Bukan Fizikal

69%

Peningkatan kes pada tahun 2023 berbanding tahun 2022 iaitu sebanyak 33 kes.

Kes Komunikasi Seksual

157%

Peningkatan kepada 18 kes pada tahun 2023 berbanding pada tahun 2019 hanya 7 kes. Peningkatan sebanyak 11 kes.

KECENDERUNGAN PENINGKATAN KES JENAYAH SEKSUAL BUKAN SENTUHAN FIZIKAL JUGA MEMBIMBANGKAN

19

MODUS OPERANDI

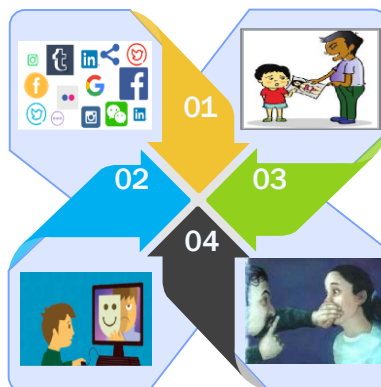
ELEMEN SUKARELA

MEDIA SOSIAL/ DATING APS/ ONLINE GAME SEBAGAI MEDIUM

- Medium perkenalan untuk mendekati mangsa - suspek guna identiti samaran;
- medium mempromosi/ penyebaran bahan CSAM/ lucah.

CHILD GROOMING

- Dilakukan oleh mereka yang berpengaruh, idola - agamawan, guru dll;
- Membina hubungan rapat @ cinta, memujuk mangsa kepada tarikan seksual bagi tujuan eksploitasi seks terhadap kanak-kanak

ELEMEN PAKSAAN

SEXTORTION

- Suspek ugut sebarkan CSAM mangsa untuk mendapat timbal balas seks;
- CSAM dirakam sendiri semasa mangsa & suspek melakukan hubungan seksual semasa mereka masih pasangan kekasih atau pertama kali jumpa.

PAKSAAN - SUSPEK DOMINASI EKONOMI KELUARGA

- Suspek dominasi ekonomi keluarga, kebanyakan kes sumbang mahram ;
- Mangsa diugut kelangsungan hidup terjejas jika laporan polis dibuat;
- Mangsa sumbang mahram bermula seawal umur 5 thn dan laporan hanya dibuat setelah mencapai usia remaja.

20

FAKTOR PENINGKATAN KES JENAYAH SEKSUAL

21

FAKTOR PENINGKATAN KES SEKSUAL

❑ CAPAIAN TANPA BATASAN KEPADA INTERNET DAN PENGGUNAAN MEDIA SOSIAL YANG TIDAK TERKAWAL

- Sebahagian besar daripada jumlah kes bermula dengan penggunaan media sosial sama ada perkenalan melalui *dating apps* atau aplikasi-aplikasi lain, game dan sebagainya. Melalui perkenalan, berjumpa dan melakukan hubungan seks.
- Melayari laman sesawang yang berunsur seksual dan pornografi meningkatkan keinginan untuk mencuba, ketagihan seks.
- membuka ruang kepada penjenayah seksual - pedofilia

❑ Gaya hidup terkini

- mencontohi trend terkini yang tidak wajar
- pengaruh idola, *influencer*

❑ RUANG & PELUANG

- Kes yang melibatkan mangsa daripada golongan rentan membuka ruang dan peluang jenayah berlaku.
- Sebagai contoh ; orang terdekat / dikenali/ mempunyai hubungan amanah.

22

FAKTOR PENINGKATAN KES SEKSUAL

➤ KESAN PANDEMIK COVID 19

- Tren terkini golongan muda yang inginkan Kebebasan dan kemewahan.
- Terpengaruh dengan gaya hidup yang tidak sihat.

❑ KERUNTUHAN INSTITUSI KEKELUARGAAN

- Ketidakefektifan peranan ahli keluarga
- Tiada kemahiran keibubapaan - taraf sosio ekonomi yang rendah (B40)
- Keluarga yang berpecah belah (*broken family*)

❑ PENINGKATAN TAHAP KESEDARAN JENAYAH SERTA KEWAJIPAN MELAPORKAN JENAYAH MELIBATKAN KANAK-KANAK

- Keberkesanan program advokasi meningkatkan kesedaran mengenai jenayah seksual.
- Sek-19 AKSTK 2017 mewajibkan pelaporan kes jenayah seksual yang berlaku terhadap kanak-kanak (peningkatan laporan yang dibuat oleh guru dan pakar perubatan).

23

HALA TUJU TAHUN 2024

13

1. Memperkasakan Aspek Pencegahan

- Menambahbaik program kesedaran secara lebih menyeluruh bertujuan meningkatkan kesedaran jenayah dan kawalan sendiri kepada ahli masyarakat dan kumpulan sasar - inisiatif terkini PDRM ialah Modul MESRA
- Advokasi melalui libat urus bersama agensi lain dalam usaha meningkatkan pengetahuan

2. Penyiasatan

- Penambahbaikan SOP siasatan - kepelbagaian pendekatan - psikologi/ psikometrik/ kaunseling
- *Post management investigation* - menambah baik *support system* kepada mangsa dan keluarga (survivor).
- Keperluan kepada Kursus/ latihan *soft skill* - aspek psikologikal, *covert intelligence*, kriminologi.

3. RISIKAN

- Membangunkan pengkalan data bahan CSAM dan pelaku jenayah tempatan - untuk tapisan keselamatan, cadangan untuk bangunkan *tool* penyiasatan kerjasama Universiti Bristol, United Kingdom.
- Rekod sedia ada bergantung pada rekod sabitan mahkamah.

TERIMA KASIH

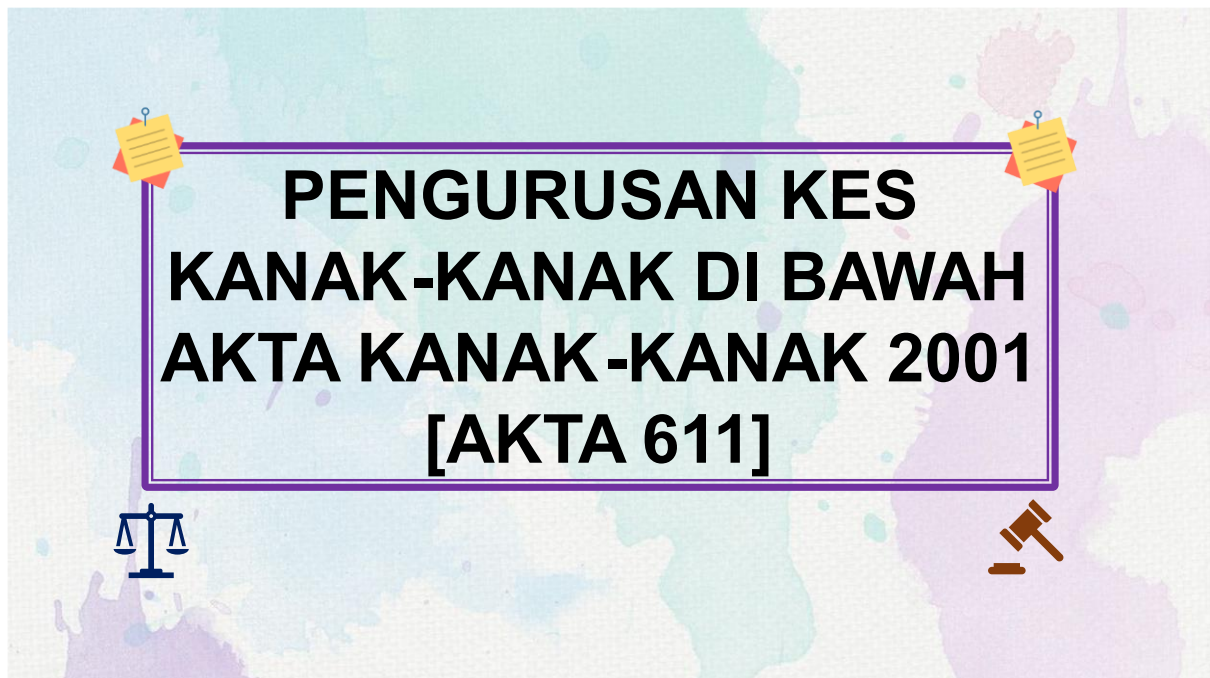

ISU GANGGUAN SEKSUAL

- Dilakukan oleh ahli keluarga sendiri/teman rapat keluarga/teman lelaki/cikgu/jurulatih
- Ahli keluarga tahu tetapi tidak melaporkan
- Kanak-kanak takut untuk memberitahu ibubapa/ahli keluarga/cikgu/kawan
- Kanak-kanak tidak tahu membezakan antara sentuhan selamat dan tidak selamat

Konsensual Seks adalah **persetujuan** untuk terlibat dalam aktiviti seksual dengan tanpa paksaan, tapi juga **memiliki kebebasan** untuk berubah fikiran untuk **menolaknya**.

PENGERTIAN KANAK-KANAK BERKAITAN SEKSYEN 17 AKTA KANAK -KANAK 2001

BIL.	SEKSYEN	PENGERTIAN
PENGERTIAN KANAK-KANAK YANG MEMERLUKAN PEMELIHARAAN DAN PERLINDUNGAN (SEKSYEN 17 AKTA KANAK-KANAK 2001)		
1.	Seksyen 17 (1) AKK 2001	Seseorang kanak-kanak memerlukan pemeliharaan dan perlindungan jika – (a) didera fizikal, emosi atau seksual oleh ibu bapa/ penjaga/ anggota keluarganya (b) didera fizikal, emosi atau seksual oleh ibu bapa/ penjaga/ anggota keluarganya yang telah diketahui dan TETAP tidak melindungi kanak-kanak
2.	Seksyen 17 (2) AKK 2001	Bagi maksud Bahagian ini, seseorang kanak-kanak- (c) Teraniaya dari segi seks jika dia telah mengambil bahagian, sama ada sebagai peserta atau pemerhati , dalam apa-apa aktiviti yang berunsur seks bagi maksud- (i) apa-apa bahan, fotograf, rakaman, filem, pita video atau persembahan yang berunsur pornografi, lucah atau sumbang; atau (ii) eksploitasi seks oleh mana-mana orang bagi memuaskan nafsu seks orang itu atau orang lain.

PROSEDUR PERLINDUNGAN BAGI KES KANAK-KANAK YANG MEMERLUKAN PEMELIHARAAN DAN PERLINDUNGAN

PROSEDUR PERLINDUNGAN BAGI KES KANAK-KANAK YANG MEMERLUKAN PEMELIHARAAN DAN PERLINDUNGAN

Kanak-kanak akan ditempatkan di OYLS atau Tempat Selamat dalam suatu tempoh yang akan ditentukan oleh Mahkamah Bagi Kanak-Kanak

Pemantauan oleh Pelindung

06

07

08

Mendapatkan Perintah Tetap di Mahkamah Bagi Kanak-Kanak untuk penempatan tetap kanak-kanak

STATISTIK KES PEMELIHARAAN DAN PERLINDUNGAN (PENGANIAYAAN DAN PENDERAAN) KANAK -KANAK MENGIKUT NEGERI BAGI TAHUN 2009 HINGGA 2023

NEGERI	TAHUN														
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Johor	193	244	182	162	137	153	276	225	225	330	178	471	563	619	895
Kedah	61	81	331	413	460	446	434	493	402	488	510	370	244	368	484
Kelantan	34	54	31	45	93	89	86	43	42	66	123	87	147	169	260
Melaka	125	116	74	108	131	126	129	113	146	196	160	275	218	198	328
Negeri Sembilan	148	176	208	170	166	227	229	260	225	380	171	120	257	302	342
Pahang	152	146	160	144	168	139	144	240	264	290	378	176	148	246	338
Perak	257	297	286	287	352	343	271	353	300	339	418	351	376	473	473
Perlis	81	93	97	94	65	51	60	74	68	48	82	78	104	88	120
Pulau Pinang	192	79	222	187	194	183	188	247	288	324	447	344	307	330	331
Sabah	14	31	26	47	37	44	69	111	316	464	537	485	692	705	849
Sarawak	0	162	0	156	219	248	252	251	163	104	34	156	210	345	405
Selangor	878	1052	1032	1133	1142	1359	1398	1,557	1,686	1,910	1,831	1830	1759	1,691	1321
Terengganu	40	73	64	74	104	112	106	75	244	143	106	182	109	224	313
W.P. Kuala Lumpur	614	653	715	811	849	775	811	888	1,009	1,147	1,358	898	956	961	923
W.P. Labuan	0	0	0	0	2	0	0	10	0	0	0	0	3	17	34
W.P. Putrajaya	0	0	0	0	0	0	0	39	44	45	49	35	51	34	41
Jumlah	2,789	3,257	3,428	3,831	4,119	4,295	4,453	4,982	5,422	6,274	6,382	5,858	6,144	6,770	7,457

Sumber : Jabatan Kebajikan Masyarakat

**STATISTIK PENGANIAYAAN DAN PENDERAAN KANAK -KANAK MENGIKUT JENIS PENDERAAN
BAGI TAHUN 2018 HINGGA 2023**

JENIS PENDERAAN / JANTINA	2018			2019			2020			2021			2022			2023		
	L	P	JUM	L	P	JUM	L	P	JUM	L	P	JUM	L	P	JUM	L	P	JUM
Penderaan Fizikal	911	792	1703	828	743	1571	804	660	1464	805	809	1614	838	794	1632	941	768	1709
Penderaan Seksual	136	1,569	1705	134	1,722	1856	154	1,761	1915	111	1,851	1962	139	1,566	1705	163	2,152	2,315
Penderaan Emosi	56	68	124	53	67	120	78	107	185	77	107	184	60	92	152	34	68	102
Pengabaian	959	1,087	2046	1,035	1,118	2153	797	821	1618	799	834	1633	1,072	1,226	2298	1250	1475	2725
Dibuang/ tiada ibubapa	113	112	225	68	100	168	85	77	162	93	104	197	101	87	188	102	112	214
Lain-Lain	194	277	471	221	293	514	232	282	514	254	300	554	257	538	795	195	197	392
JUMLAH	2,369	3,905		2,339	4,043		2,150	3,807		2,139	4,005		2,467	4,303		2685	4772	
JUMLAH KESELURUHAN	6274			6382			5957			6144			6770			7457		

Sumber : Jabatan Kebajikan Masyarakat

**KANAK-KANAK YANG MEMERLUKAN PERLINDUNGAN DAN PEMELIHARAAN DI BAWAH SEK. 17 (1)(A) -DICEDERAKAN DAN
DIANIAYA SECARA SEKSUAL TAHUN 2023**

PELAKU	LELAKI	PEREMPUAN	JUMLAH
Ibu kandung	6	20	26
Bapa kandung	3	118	121(3)
Ibu dan bapa kandung	1	5	6
Bapa tiri	0	79	79
Bapa angkat	0	6	6
Ibu saudara	0	1	1
Bapa saudara	1	61	62
Adik-beradik kandung	0	40	40
Adik-beradik tiri	1	6	7
Adik-beradik angkat	0	4	4
Nenek	0	1	1
Datuk	1	16	17
Saudara-mara	4	48	52
Kenalan ahli keluarga	2	24	26
Pengasuh	1	6	7
Jiran	1	20	21
Guru	7	9	16
Majikan	0	5	5
Suami/pasangan mangsa	6	513	519 (1)
Kekasih ibu/bapa	2	15	17
Kawan	23	103	126 (2)
Diri sendiri	0	1	1
Tidak diketahui/Tiada maklumat	36	326	362
JUMLAH	95	1427	1522

KANAK-KANAK YANG MEMERLUKAN PERLINDUNGAN DAN PEMELIHARAAN DI BAWAH SEK. 17 (1)(B) TIDAK DILINDUNGI OLEH IBU BAPA ATAU PENJAGA DI ATAS KECEDERAAN DAN PENGANIAYAAN SECARA SEKSUAL TAHUN 2023

PELAKU	LELAKI	PEREMPUAN	JUMLAH
Ibu kandung	5	18	23
Bapa kandung	0	13	13
Ibu dan bapa kandung	3	37	40 (3)
Bapa tiri	1	8	9
Bapa angkat	0	2	2
Bapa Pelihara	0	1	1
Bapa saudara	4	13	17
Adik-beradik kandung	0	2	2
Datuk	0	2	2
Saudara-mara	2	20	22
Kenalan ahli keluarga	1	20	21
Pengasuh	1	7	8
Jiran	4	14	18
Guru	8	3	11
Suami/pasangan mangsa	8	275	283 (1)
Kekasih ibu/bapa	0	7	7
Kawan	10	66	76 (2)
Diri sendiri	0	1	1
Tidak diketahui/Tiada maklumat	21	216	237
JUMLAH	68	725	793

KANAK-KANAK YANG MEMERLUKAN PERLINDUNGAN DAN PEMELIHARAAN DI BAWAH SEK 17 (1)(A) DICEDERAKAN DAN DIANIAYA SECARA SEKSUAL TAHUN 2023

PUNCA	LELAKI	PEREMPUAN	JUMLAH
Perbalahan keluarga	0	25	25
Masalah Kewangan	0	4	4
Kecuaian ibu bapa/penjaga	5	121	126(3)
Adat/kepercayaan kolot	0	5	5
Kanak-kanak seorang Pemabuk	0	3	3
Kanak-kanak seorang Penagih dadah	0	1	1
Kanak-kanak mengalami masalah mental	0	6	6
Kanak-kanak hyperaktif	0	2	2
Kanak-kanak kurang upaya	2	15	17
Kanak-kanak dipelihara oleh orang lain semasa kecil	0	11	11
Kanak-kanak mengikut teman lelaki	6	372	378(1)
Anak tidak sah taraf	1	7	8
Anak tiri	1	19	20
Anak angkat	0	3	3
Pendera seorang Pemabuk	4	7	11
Pendera seorang Penagih dadah	0	31	31
Pendera terlibat dengan jenayah	0	10	10
Gila seks	16	173	189(2)
Pendera mengalami masalah mental	1	5	6
Perkahwinan/Hamil bawah umur	0	34	34
Panas baran	0	1	1
Tidak diketahui/Tiada maklumat	59	90	149
JUMLAH	95	1427	1522

**KANAK-KANAK YANG MEMERLUKAN PERLINDUNGAN DAN PEMELIHARAAN DI BAWAH SEK. 17 (1)(B) IDAK
DILINDUNGI OLEH IBU BAPA ATAU PENJAGA DI ATAS KECEDEeraan DAN PENGANIAYAAN SECARA SEKSUAL,
TAHUN 2023**

PUNCA	LELAKI	PEREMPUAN	JUMLAH
Perbalahan keluarga	6	7	13
Masalah Kewangan	1	4	5
Kecuaian ibu bapa/penjaga	4	98	102(2)
Adat/kepercayaan kolot	0	4	4
Kanak-kanak seorang Pemabuk	0	1	1
Kanak-kanak terlibat dengan Jenayah	0	1	1
Kanak-kanak kurang upaya	0	3	3
Kanak-kanak dipelihara oleh orang lain semasa kecil	0	2	2
Kanak-kanak mengikut teman lelaki	7	190	197(1)
Anak tidak sah taraf	1	6	7
Anak tiri	0	4	4
Pendera seorang Pemabuk	0	1	1
Pendera seorang Penagih dadah	0	9	9
Pendera terlibat dengan jenayah	1	2	3
Gila seks	23	69	92(3)
Pendera mengalami masalah mental	0	1	1
Perkahwinan/Hamil bawah umur	0	28	28
Tidak diketahui /Tiada maklumat	25	295	320
JUMLAH	68	725	793

PERANAN KPWK/JKM

Program Advokasi Perlindungan Kanak-Kanak: KASIH Kanak-Kanak

- 300 buah sekolah
- 300,000 orang kanak-kanak, guru, PIBG, komuniti setempat

Meningkatkan Peranan Organisasi Dalam Komuniti

- Pasukan Pelindungan Kanak-Kanak (PPKK)
- Pasukan Kebajikan Kanak-Kanak (PKKK)
- Pusat Aktiviti Kanak-Kanak (PAKK)
- Majlis Perwakilan Kanak-Kanak (MPKK)
- Sistem Semakan Pesalah Terhadap Kanak -kanak (eDKK)

Menyediakan sumber dan sokongan

- Perkhidmatan pemeliharaan dan perlindungan kepada kanak -kanak
- Tempat Selamat
- Perkhidmatan kaunseling

Pelantikan Pembantu Pelindung

- sebagai barisan hadapan bagi menyelamatkan dan memberikan perlindungan kes penderaan dan pengabaian kanak-kanak

Pelantikan Pesuruhjaya Kanak-Kanak

- untuk memastikan hak kanak-kanak sentiasa dipelihara

Penubuhan Jabatan Pembangunan Kanak-Kanak

- untuk memberikan perkhidmatan sokongan yang lebih komprehensif kepada kanak-kanak

Jalanan kolaborasi yang aktif dan berkongsi maklumat bersama agensi lain

- Polis Diraja Malaysia (PDRM)
- Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM)
- Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM)
- Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia (SKMM)
- Pertubuhan Bukan Kerajaan (NGO)

Perkhidmatan Talian Kasih 15999

SEKIAN, TERIMA KASIH

Prosedur Siasatan

- Rundingcara/kaunseling
- Pegawai psikologi D11
- Sebelum rakam percakapan
- Khidmat susulan

- Hospital kerajaan
- Rawatan
- JKM – IPO
- Tempat perlindungan

- Kenalpasti/kesan
- tangkap saspek.
- Reman/jamin

Laporan Polis

- **Klasifikasi rpt**
- Ada unsur jenayah –jlnkan siasatan
- Tiada unsur jenayah – NOD
- ROR, RKM, ROA, TTL

Khidmat sokongan emosi

Rakam percakapan

- lisan/bertulis/CIC
- Menyeluruh mengenai kejadian
- **Intipati seksyen kesalahan**
- **Penerangan mengenai IPO kepada mangsa**

Pemeriksaan doktor/Rujuk JKM

Siasatan di tempat kejadian

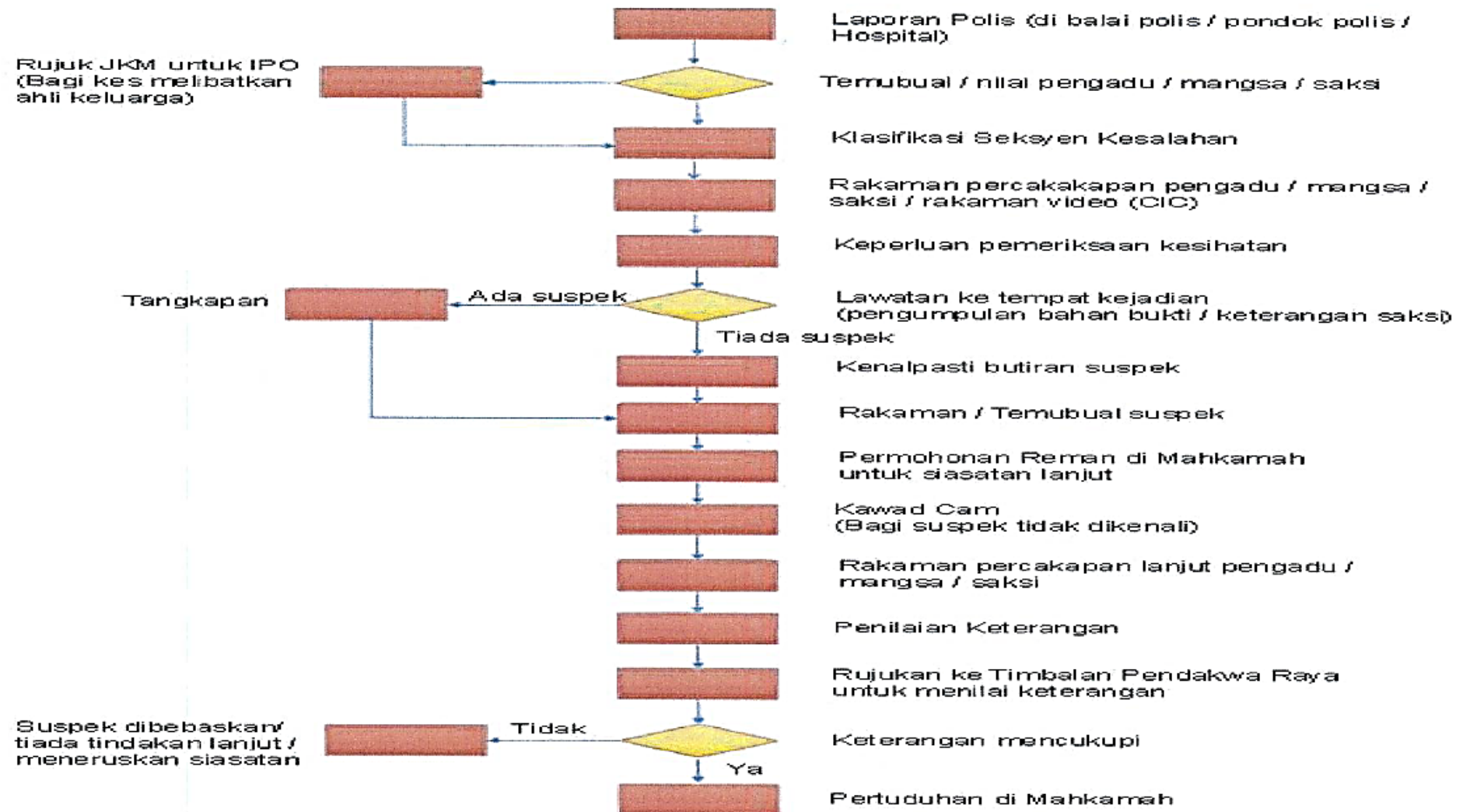
- Rakam gambar ;
- Kutip fizikal/digital evidence

kesan & rakam percakapan saspek

Rujuk TPR

- Rumusan siasatan
- Cadangan & Rujuk TPR

CARTA ALIRAN SIASATAN POLIS KES SEKSUAL TERHADAP KANAK-KANAK

Menghadapi Proses Mahkamah

Panduan untuk Memahami Proses Mahkamah Jenayah

Tajaan
Canada

“PROSEDUR KEADILAN JENAYAH YANG MELIBATKAN MANGSA WANITA DAN KANAK-KANAK SERTA TEMPOH MASA”

DIKEMASKINI 2019

JABATAN PEGUAM NEGARA MALAYSIA
BERTENAK MENEGAKKAN KEADILAN
ATTORNEY GENERAL'S CHAMBERS OF MALAYSIA
STEADFAST IN UPHOLDING JUSTICE

Seksyen A: Proses Mahkamah

9

Rajah 1: Membuat Laporan, Menyiasat dan Menuduh

1. PENYIASATAN (14 HARI)
 - MANGSA DI RAKAM PERCAKAPAN
 - MANGSA DI BAWA KE HOSPITAL
 - RAKAMAN VIDEO DI PUSAT TEMUDUGA KANAK-KANAK BAGI MANGSA KANAK-KANAK
2. RUJUK TPR (14 HARI)
3. TUDUH (DALAM MASA 3 HARI SELEPAS ARAHAN TUDUH)
4. SEBUTAN/PENGURUSAN KES (2 BULAN)

Rajah 2: Proses Perbicaraan Penuh**PERBICARAAN PENUH (12 BULAN)**

- Taklimat oleh TPR
- Hadir sebagai saksi
- Hadir untuk memberi pernyataan impak mangsa '*Victim Impact Statement*' (VAS) atau secara bertulis.

SEKIAN, TERIMA KASIH

**TAKLIMAT BERKENAAN TEMPOH MASA DAN
PROSEDUR SISTEM KEADILAN JENAYAH (*CRIMINAL
JUSTICE SYSTEM*) TERHADAP MANGSA SEKSUAL
WANITA DAN KANAK-KANAK DI MALAYSIA**

PEJABAT KETUA PENDAFTAR MAHKAMAH PERSEKUTUAN MALAYSIA

ISI KANDUNGAN

- 01** **PENUBUHAN MAHKAMAH JENAYAH
SEKSUAL TERHADAP KANAK-KANAK**
- 02** **TEMPOH MASA PENYELESAIAN KES**
- 03** **PROSEDUR PERBICARAAN**
- 04** **PRASARANA MAHKAMAH JENAYAH
SEKSUAL TERHADAP KANAK-KANAK**
- 05** **CADANGAN PENAMBAHBAIKAN**

PENUBUHAN MAHKAMAH JENAYAH SEKSUAL TERHADAP KANAK-KANAK

- Mendengar kesalahan seksual melibatkan kanak-kanak yang berumur bawah 18 tahun (sepertimana diperuntukkan di bawah Akta Kanak-Kanak 2001 (Akta 611)
- Kesalahan yang lazim didaftar di mahkamah ini adalah di bawah Kanun Keseksaan (Akta 574) dan Akta Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak 2017 (Akta 792) seperti berikut:
 - Rogol/Liwat
 - Amang Seksual
 - Pengantunan Kanak-kanak
- Mahkamah Jenayah Seksual Kanak-Kanak (JSKK) yang pertama di Malaysia ditubuhkan di Putrajaya - mula beroperasi setelah perasmian oleh mantan YAB Perdana Menteri pada 22 Jun 2017
- Mahkamah Jenayah Seksual Kanak-Kanak kedua telah ditubuhkan di Kompleks Mahkamah Kuching - mula beroperasi setelah perasmian oleh mantan YAB Perdana Menteri pada 18 April 2018

10 MAHKAMAH KHAS JENAYAH SEKSUAL TERHADAP KANAK-KANAK

Bil	Negeri	Bilangan	Lokasi
1	Kuala Lumpur	2	Kompleks Mahkamah Kuala Lumpur
2	Putrajaya	1	Mahkamah Putrajaya
3	Selangor	3	Kompleks Mahkamah Shah Alam, Klang dan Ampang
4	Pulau Pinang	1	Kompleks Mahkamah Georgetown
5	Negeri Sembilan	1	Kompleks Mahkamah Seremban
6	Johor	2	Kompleks Mahkamah Johor Bahru dan Muar

2 TEMPOH MASA PENYELESAIAN KES

Pekeliling Ketua Pendaftar Bil. 2 Tahun 2017:

Garis Masa (Timeline) Penyelesaian Kes Jenayah dan Sivil bagi Mahkamah Rendah

Memperuntukkan garis masa penyelesaian kes Jenayah bagi Mahkamah Sesyen ialah 12 bulan daripada tarikh pendaftaran kes.

PEKELILING KETUA PENDAFTAR
Office of the Chief Registrar
MAHKAMAH PERSEKUTUAN MALAYSIA
Federal Court of Malaya
BETANA KETIDAKMAN
PUTRAJAYA

Enam
Bil. 2
Bil. 4
Tarikh

Pengarah Mahkamah Negeri
Semenanjung Malaysia
Hakim Mahkamah Sesyen
Semenanjung Malaysia
Majistret
Mahkamah Majistret
Semenanjung Malaysia
Pensyong Kanan Pendaftar
Mahkamah Rendah
Semenanjung Malaysia
Pensyong Pendaftar
Mahkamah Rendah
Semenanjung Malaysia
YBhg. Datuk / Datu / Tuan / Puan.

PEKELILING KETUA PENDAFTAR BIL. 2 TAHUN
GARIS MASA (TIMELINE) PENYELESAIAN KES
JENAYAH DAN SIVIL BAGI MAHKAMAH RENDAH

Setelah merujuk kepada YAA Hukim Dasar Malaya dan selaras dengan
Jenayah (Akta 592) dan Kaedah-Kaedah Mahkamah 2012 (P.U. 118)
tuan menyerahkan penetapan garis masa (timeline) bagi penyelesaian
sivil di Mahkamah Rendah seluruh Semenanjung Malaysia.

2. TUJUAN

2.1 Pekeliling ini bertujuan untuk menjadi panduan kepada
Mahkamah dalam pengurusan dan penyelesaian kes
secara lebih efisien dan sistematik.

2.2 Pekeliling ini juga bertujuan untuk menyerasakan
penyelesaian kes dan menjadi mekanisme pemantau
yang berkesan di Mahkamah Rendah seluruh Semenanjung
Malaysia.

3. GARIS MASA (TIMELINE)

3.1 Garis masa (timeline) penyelesaian kes jenayah dan sivil adalah bermula
dari tarikh pendaftaran kes di Mahkamah seperti yang berikut:

(a) Mahkamah Sesyen Jenayah dan Sivil-

Kes Jenayah : 12 bulan
Kes Sivil : 9 bulan

(b) Mahkamah Majistret Jenayah dan Sivil-

Kes Jenayah : 12 bulan
Kes Sivil : 6 bulan (secara kes-kes tertutut
kecenderungan di kemalangan jalanraya)
Kes Sivil : 9 bulan
(tertutut kecenderungan di kemalangan jalanraya)

3.2 Bagi kes jenayah dan sivil yang dikembalikan dari Mahkamah Atas
selagi rayuan dipaparkan atau kes dihidupkan semula atau kes yang
hilang dengan keadaan berkuat kuasa, terbiti penyelesaian kes tersebut
hendaklah tarikh kepada garis masa (timeline) sebagaimana di
perenggan 3.1 di atas.

3.3 Semua Hakim Mahkamah Sesyen dan Majistret seluruh Semenanjung
Malaysia hendaklah memastikan kes yang ditetapkan dan dikendalikan
dihasilkan menurut garis masa (timeline).

4. PERMULAAN KUAT KUASA

Pekeliling ini mula berkuat kuasa dari tarikh Pekeliling ini dikeluarkan.

5. PEMBATALAN

Pekeliling Ketua Pendaftar Bil. 1 Tahun 2017 dengan ini terbatal dengan
bertauntunya Pekeliling ini.

Selatan, terima kasih,

"BERKHIDMAT UNTUK NEGARA"

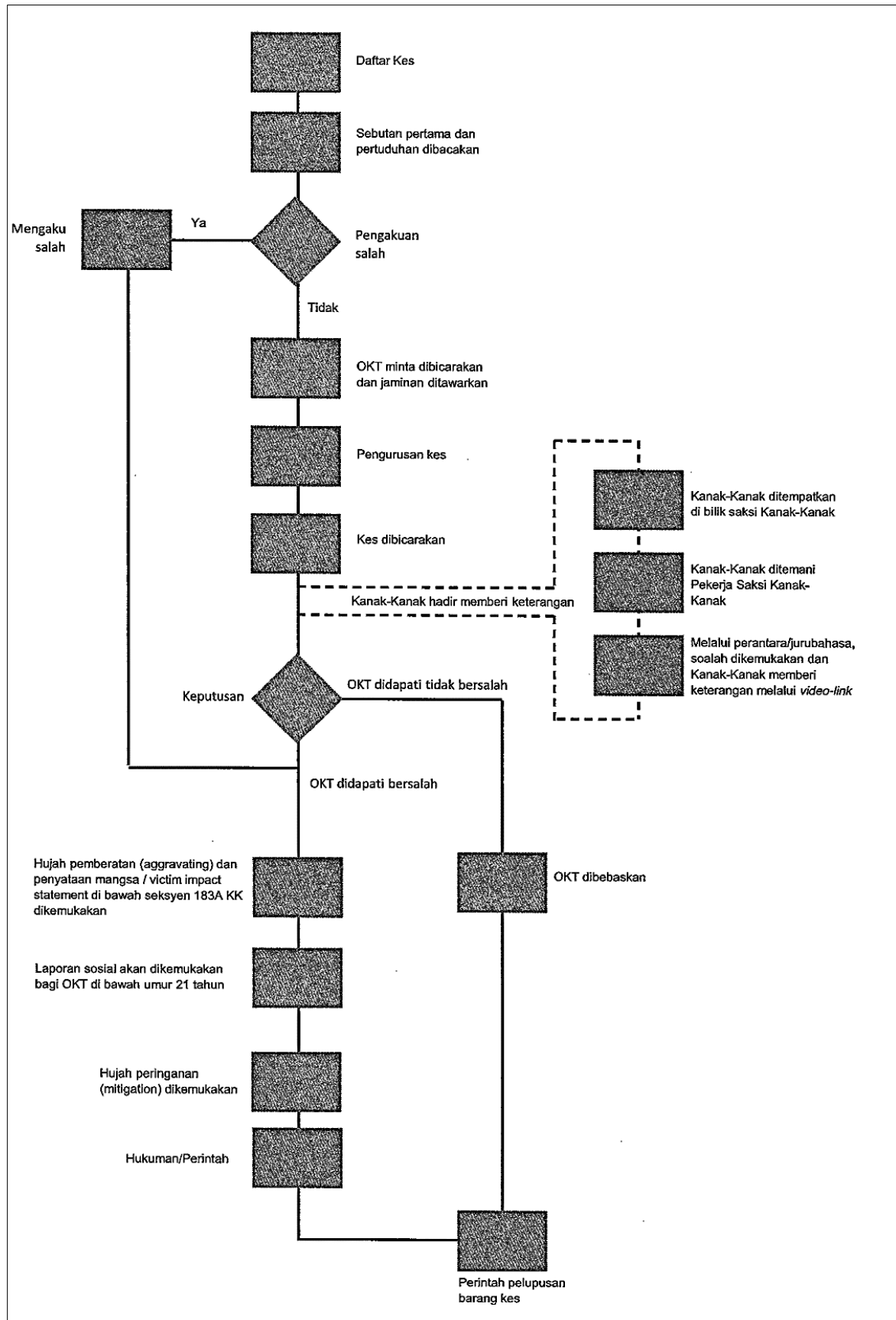
Saya yang menandatangani,

(Dato' Sri Lutfiah Binti H. Mohd. Tahar)
Ketua Pendaftar
Mahkamah Persekutuan Malaysia
Utara Putrajaya

1
(Silu tandatangan pejabat kanan pejabat kanan pejabat kanan)

2

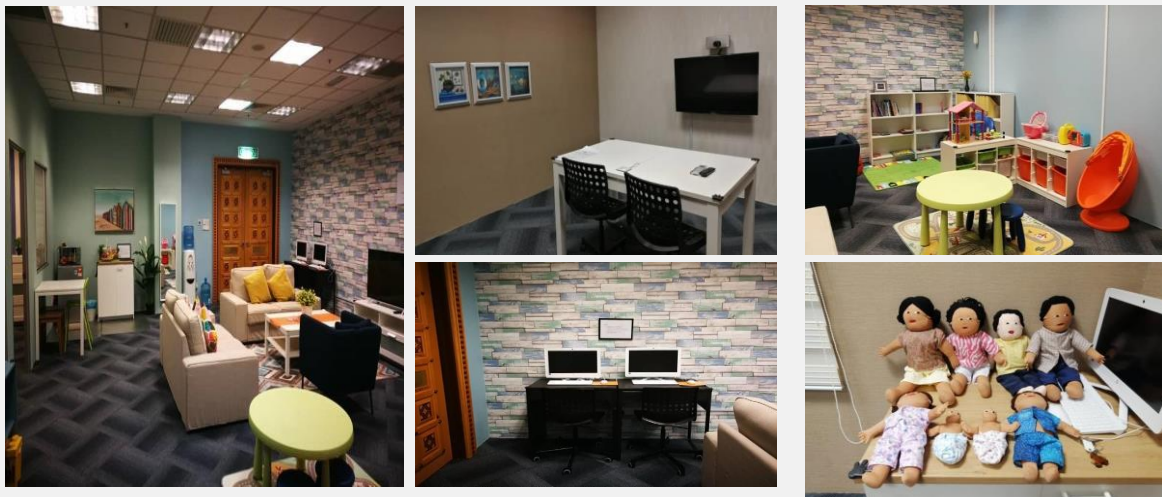
CARTA ALIR PERBICARAAN

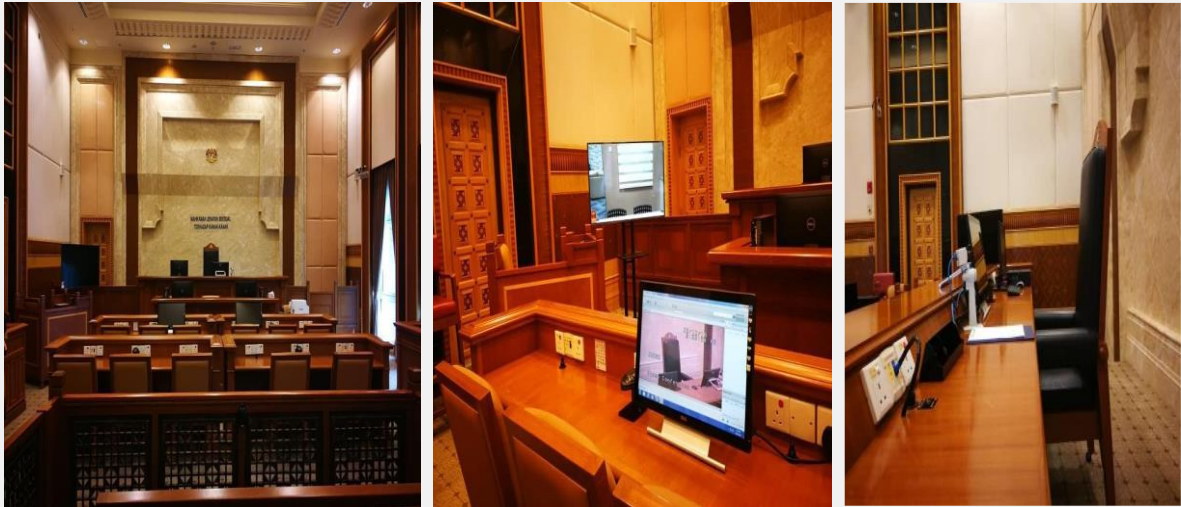
1. Dikendalikan oleh Hakim Mahkamah Sesyen (gred JUSA C) yang berpengalaman dan berpengetahuan luas
2. Prasarana khusus:
 - i. Bilik Saksi dan Bilik Menunggu Saksi Kanak-Kanak: bersifat mesra kanak-kanak dan membolehkan saksi mangsa kanak-kanak yang hadir perbicaraan di Mahkamah berasa lebih selesa dan selamat kerana mereka ditempatkan berasingan daripada orang awam
 - ii. *Video Link* : membolehkan saksi kanak-kanak memberi keterangan dengan lebih selesa dari bilik yang berasingan di luar Mahkamah terbuka
 - iii. Patung anatomi: membantu kanak-kanak memberi keterangan terutama apabila saksi kanak-kanak mengalami kesukaran menjelaskan kejadian kesalahan seksual kepada mahkamah
 - iv. *Court Recording dan Voice To Text System (RVT)*: perbicaraan dirakam sepenuhnya dan keterangan saksi terus ditranskripsi menjadi nota prosiding
 - v. *Visualizer*: paparan dan pengemukaan ekshibit secara *softcopy*

BILIK SAKSI DAN MENUNGGU KANAK-KANAK/ BILIK VIDEO LINK MAHKAMAH JSKK

BILIK BICARA MAHKAMAH JSKK

MAHKAMAH JSKK DIPERLUASKAN

Mahkamah JSKK Kuching

Mahkamah JSKK Klang

MAHKAMAH JSKK DIPERLUASKAN

Mahkamah JSKK Kota Bharu

Mahkamah JSKK Alor Setar

ANATOMY DOLLS

- 1 Patung lelaki dewasa
- 1 Patung perempuan dewasa
- 1 Patung remaja lelaki
- 1 Patung remaja perempuan
- 1 Patung kanak-kanak lelaki
- 1 Patung kanak-kanak perempuan
- 1 Patung bayi lelaki
- 1 Patung bayi perempuan

- Contoh rakaman saksi kanak-kanak ketika sesi prosiding perbicaraan dijalankan

KERJA-KERJA NAIKTARAF MAHKAMAH SKK

PKPMP telah menjalankan kerja-kerja pengubahsuaian dan menyediakan bilik saksi kanak-kanak dan bilik menunggu saksi kanak-kanak

Peralatan ICT seperti kelengkapan Court Recording and Voice To Text System (RVT), Visualizer dan sistem audio visual telah dipasang dan sedia digunakan

CADANGAN PENAMBAHBAIKAN

PRASARANA

01

PKPMP menetapkan bahawa setiap cadangan baru bagi Mahkamah Jenayah Seksual Kanak-kanak akan mengambil kira ciri-ciri Mahkamah JSKK di Putrajaya dengan penyediaan Bilik Saksi Kanak-Kanak berserta segala kelengkapan perabot, bilik air, patung anatomi dan lain-lain.

LATIHAN

02

Menyediakan lebih banyak peluang latihan dan kursus dalam dan luar negara berkaitan kesalahan seksual terhadap kanak-kanak bagi HMS untuk memberi pendedahan dan perkongsian ilmu / pengalaman.

MAHKAMAH BERGERAK

03

Inisiatif Belanjawan 2024 Jabatan Perdana Menteri telah memaklumkan bahawa YB Menteri telah bersetuju agar memperluaskan Inisiatif Mahkamah Bergerak dan *Mobile Community Services* ke kawasan pendalaman.

**SEKIAN
TERIMA KASIH**

PETA JALAN UNTUK MENGUKUHKAN SOKONGAN UNTUK KANAK-KANAK MANGSA DAN SAKSI DALAM SISTEM KEADILAN JENAYAH: 2022-2027

Hasil/ Tindakan	Agensi yang bertanggungjawab	Sasaran	Garis masa	Status
1. Pengkhususan yang dipertingkatkan dalam mengendalikan kes kanak-kanak (penyiasatan, temu bual, keterangan forensik dan perbicaraan)				
1.1 Merangkakan kursus pensijilan pakar mengenai mangsa/ saksi kanak-kanak untuk penyiasat, ahli pasukan SCAN, pendakwa raya, pendamping guaman, dan badan kehakiman, khusus untuk setiap fungsi mereka.	Badan Kehakiman, JPN, KKM, Maktab PDRM, JBG	Kursus sijil standard dirangkakan	Sebelum Q1 2023	Kursus untuk melantik pegawai penyiasat bagi menjadi pegawai temu bual dan pegawai perakam dikendalikan oleh Bahagian D11 di Pusat Temu bual Kanak-Kanak Bukit Aman. <u>2022</u> Kursus Asas pada 27/6/22- 8/7/22 - 35 orang peserta. <u>2023</u> Kursus Asas pada 12/6/23 - 23/6/23 - 25 orang peserta <u>2024</u> Kursus Asas pada 24/6/24 – 5/7/24 - 32 orang peserta. Kursus Lanjutan pada 15/7/24 - 19/7/24 - 30 orang peserta.

1.2 Mewajibkan penamatan kursus pensijilan sebagai pra-syarat bagi semua pegawai D11, ahli pasukan SCAN, pendamping guaman, dan bagi timbalan pendakwa raya dan pegawai kehakiman yang ditugaskan di Mahkamah Khas atau yang dilantik sebagai pakar kanak-kanak.	Badan Kehakiman, JPN, KKM, PDRM, Maktab PDRM, JBG	Keperluan latihan mandatori diperkenalkan	Sebelum Q2 2023	Kursus Asas dan Kursus Lanjutan sebagai Pegawai Perakam dan Pegawai Teknikal di Pusat Rakaman Keterangan Kanak-Kanak (CIC) untuk pegawai penyiasat D11 adalah mandatori bagi tujuan melatih dan memberi kemahiran untuk mereka mengambil keterangan saksi / mangsa terdiri kanak-kanak.
1.3 Latihan pensijilan yang teratur dan sistematik dijalankan setiap tahun sebagai sebahagian daripada program latihan dan pensijilan dalam perkhidmatan setiap agensi.	Badan Kehakiman, JPN, KKM, Maktab PDRM, JBG	Kursus pensijilan ditawarkan setiap tahun untuk D11, timbalan pendakwa raya, pendamping guaman, hakim dan ahli pasukan SCAN	2023- 2027	Kursus-kursus berkaitan pegawai penyiasat D11 dilaksanakan juga oleh Maktab PDRM. <u>Tahun 2023</u> Kursus Penyiasatan Kes Seksual, Penderaan Kanak-Kanak dan Keganasan R/Tangga Siri 1/2023 telah dijalankan pada 6/2/23-10/2/23. Peserta seramai 30 orang; Kursus Penyiasatan Kes Seksual, Penderaan Kanak-Kanak dan Keganasan R/Tangga Siri 2/2023 telah dijalankan pada 22/5/23 – 26/5/2023. Peserta seramai 29 orang; dan Kursus Penyiasatan Seksual Siber Kanak-Kanak Siri 2/2023

				pada 21/8/23-25/8/23. Seramai 23 orang peserta terlibat. <u>Tahun 2024</u> Kursus Penyiasatan Kes Seksual, Penderaan Kanak-Kanak dan Keganasan R/Tangga Siri 1/2024 telah dijalankan pada 15/1/24-19/1/24. Peserta seramai 29 orang; Kursus Penyiasatan Seksual Siber Kanak-Kanak Siri 1/2024 pada 10/6/24-14/6/2024; Kursus Penyiasatan Kes Seksual, Penderaan Kanak-Kanak dan Keganasan R/Tangga Siri 2/2024 akan dijalankan pada 19/8/24-23/8/24; dan Kursus Penyiasatan Seksual Siber Kanak-Kanak Siri 2/2024 pada 11/11/24-15/11/24.
1.4 Memperluaskan bilangan Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap Kanak-kanak, dengan alat teknikal yang mencukupi dan tenaga manusia (pendamping guaman, penyokong mangsa, hakim mahkamah khas yang dilantik, pakar timbalan pendakwa raya yang ditetapkan)	Badan Kehakiman, JPN	mahkamah tambahan ditubuhkan	Sebelum 2027	Tidak berkenaan

1.5 Di daerah tanpa Mahkamah Khas, pelantikan seorang Hakim Mahkamah Sesyen pakar dan pakar timbalan pendakwa raya untuk mengendalikan semua kes kesalahan seksual kanak-kanak.	Badan Kehakiman, JPN	Hakim pakar dan DPP yang ditetapkan di seluruh negara	Sebelum Q1 2023	Tidak berkenaan
1.6 Menyemak dan meneliti semula dasar pertukaran dan kenaikan pangkat semasa untuk pegawai kehakiman, pakar timbalan pendakwa raya, dan pegawai D11 untuk memastikan pakar kanak-kanak terlatih dikekalkan untuk tempoh minimum yang ditetapkan, dan digantikan oleh seseorang yang mempunyai pensijilan yang sesuai.	Badan Kehakiman, JPN, PDRM	Dasar pengkalan dilaksanakan	Sebelum akhir 2023	Tertakluk kepada dasar semasa Kementerian dan Jabatan.
1.7 Advokasi dengan Majlis Peguam untuk menyediakan peluang Pendidikan Undang-undang Berterusan (CLE) kepada peguam pembelaan mengenai pendekatan yang berkesan dan beretika untuk pemeriksaan mangsa/saksi kanak-kanak, termasuk mematuhi keperluan “peraturan asas” baharu.	Majlis Peguam	CLE untuk peguam bela setiap tahun	2023-2027	Tidak berkenaan

2. Siasatan yang berkesan dan sensitif kanak-kanak terhadap jenayah terhadap kanak-kanak				
2.1 Kembangkan D11 mengikut zon atau bahagian pentadbiran untuk menyediakan liputan geografi yang lebih luas.	PDRM	unit D11 baharu ditubuhkan	Sebelum 2024	Pada tahun 2021, D11 telah membuat kertas cadangan untuk memohon perjawatan baharu serta penambahan perjawatan yang sedia ada untuk seluruh kontinjen. Justeru, sebanyak 100 perjawatan baharu untuk D11 telah diwujudkan pada tahun 2022 dan pecahan adalah seperti dalam Jadual 1 dan 2.
2.2 Menjalankan audit untuk peralatan rakaman video D11 dan alat penyiasatan digital, dan menaik tarafkan peralatan mengikut keperluan untuk memastikan kapasiti untuk mengambil kenyataan rakaman video berkualiti tinggi daripada mangsa kanak-kanak dan untuk menangani jenayah dalam talian terhadap kanak-kanak.	PDRM	Peralatan yang dinaik taraf diperolehi	Sebelum Q1 2023	Peralatan rakaman diperolehi semasa peruntukan khas 2022 untuk menggantikan peralatan rakaman di CIC seluruh kontinjen yang uzur. Peralatan tersebut akan diselenggara secara berterusan. i. Audit Silang terhadap aset dijalankan setahun sekali di mana telah dijalankan pada 24/05/2024. ii. Mesyuarat Jawatankuasa Pengurusan Aset Kerajaan (JKPAK) dilaksanakan secara berkala iaitu sebanyak 4 kali setahun
2.3 Memastikan kenyataan mangsa kanak-kanak hanya direkodkan oleh penyiasat D11 yang dilatih dan diperakui khas dalam menemu bual kanak-kanak.	PDRM	Semua mangsa kanak-kanak ditemu bual oleh pakar bertauliah	Sebelum akhir 2024	Pegawai perakam dan pegawai temu bual di CIC perlu menghadiri latihan khusus dalam mengendalikan rakaman saksi kanak-kanak. Namun begitu, kekangan perjawatan di peringkat kontinjen

				dan daerah serta pertukaran keluar pegawai terlatih daripada D11 apabila dinaikkan pangkat atau pertukaran atas sebab-sebab lain, ini menyebabkan keterangan mangsa kanak-kanak tidak dapat direkodkan oleh pegawai penyiasat D11
2.4 Meningkatkan penyelarasan antara D11 dan JKM, Jabatan Kesihatan dan pakar lain dalam kaunseling / psikologi kanak-kanak yang boleh menyokong kanak-kanak dan mengurangkan perasaan trauma dan tekanan kanak-kanak apabila ditemu bual oleh pihak polis.	PDRM, JKM, KKM, NGO	Semua mangsa kanak-kanak menerima sokongan psiko-sosial yang sesuai	Sebelum akhir 2024	PDRM bersedia untuk bekerjasama dengan jabatan/agensi penyelaras. Pusat Bersepadu - One Stop Crisis Center (OSCC) adalah suatu perkhidmatan berintegrasi dan bersepadu oleh Kementerian Kesihatan Malaysia, Jabatan Kebajikan Masyarakat, Polis Diraja Malaysia, Non-governmental Organization dalam mengendalikan kes-kes penderaan dan jenayah seksual terhadap kanak-kanak dan dewasa. Selain itu Suspected Child Abuse And Neglect Team (SCAN) kolaborasi antara agensi-agensi kerajaan iaitu Jabatan Kebajikan Masyarakat, Kementerian Kesihatan Malaysia dan PDRM dalam menangani isu berkaitan masalah social yang melibatkan kanak-kanak.

2.5 Memperluas dan mengukuhkan kerjasama dengan agensi penguatkuasaan undang-undang antarabangsa (contohnya NCA di United Kingdom, FBI di Amerika Syarikat, Polis Persekutuan Australia) untuk berkongsi risikan dan kepakaran serta menjangka dan menangani ancaman dan trend yang muncul secara berkesan berhubung dengan penderaan dan eksploitasi seksual dalam talian.	PDRM	Perkongsian kecerdasan yang lebih baik	2022-2027	D11 PDRM turut bekerjasama dengan agensi penguatkuasaan antarabangsa dalam perkongsian risikan, maklumat dan pembangunan kapasiti dalam menangani ancaman berhubung dengan isu penderaan dan eksploitasi seksual dalam talian (Rujuk Jadual 3).
---	------	--	-----------	---

3. Peningkatan akses kanak-kanak terhadap sokongan dan bantuan sepanjang proses keadilan jenayah

3.1 Membentuk pasukan petugas antara agensi (dengan KPWK, JKM, MAPO (VAS), D11, Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam, OCC dan NGO) untuk menyemak model Perkhidmatan Sokongan Mangsa/ Saksi dari Negara lain dan mencadangkan model yang sesuai untuk Malaysia.	KPWKM, JKM, MAPO, Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam, D11, Pejabat Pesuruhjaya Kanak- Kanak (OCC), NGO	Cadangan dibangunkan dan diluluskan	Sebelum akhir 2023	D11 sedia untuk bekerjasama dengan jabatan/agensi penyelaras. Beberapa kerjasama dengan agensi antarabangsa telah dilaksanakan seperti dalam Jadual 4. Kajian Integrasi sistem JIM dengan PDRM (CCIU) maklumat pergerakan pesalah jenaayah siber seksual terhadap kanak-kanak (sex offender & sex traveler) di pintu masuk negara. Dicadangkan pihak PDRM menyimpan data maklumat pesalah bagi tujuan risikan serta siasatan. Data yang diperlukan adalah butiran diri, gambar, imej cap jari dan sabitan.
3.2 Melaksanakan model baharu untuk pengurusan dan penyampaian Perkhidmatan Sokongan Saksi yang komprehensif kepada semua kanak-kanak dan saksi lain yang terdedah.		Model WSS dilaksanakan	Sebelum awal 2024	Tidak berkenaan
3.3 Mendapatkan sokongan pembiayaan daripada sektor korporat sebagai sebahagian daripada sumbangan mereka terhadap Tanggungjawab Sosial Korporat (CSR).		Sumbangan sektor korporat dijamin	Sebelum awal 2024	Tidak berkenaan

3.4 Menyediakan bilik WSS di semua bangunan mahkamah.	Badan kehakiman	Bilik WSS di semua mahkamah	Sebelum akhir 2025	Tidak berkenaan
3.5 Membangunkan cadangan untuk pemilihan, latihan dan akreditasi orang yang layak sebagai Perantara Saksi Berdaftar untuk membantu saksi kanak-kanak berkomunikasi dengan polis, peguam dan mahkamah.	Badan kehakiman	Cadangan diluluskan	Sebelum 2027	Tidak berkenaan

4. Prosiding perbicaraan disesuaikan untuk mengurangkan kesusahan dan membantu kanak-kanak memberikan keterangan terbaik mereka

4.1 Mengeluarkan Arahan Amalan mengenai pengurusan dan perbicaraan jenayah keganasan terhadap kanak-kanak, termasuk persidangan pra-perbicaraan mandatori dan amalan pengurusan kes bagi memastikan kes kanak-kanak diberi keutamaan dan diselesaikan secepat mungkin.	Ketua Hakim Negara	Arahan Amalan dikeluarkan	Sebelum akhir 2022	Tidak berkenaan
4.2 Seragamkan amalan menggunakan persidangan pra-percubaan untuk menetapkan "peraturan asas" untuk bagaimana kanak-kanak akan memberi keterangan.	Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam	Peraturan asas diperkenalkan	Sebelum Q1 2023	Tidak berkenaan
4.3 Secara progresif, melengkapkan lebih banyak mahkamah, termasuk mahkamah litar (<i>circuit courts</i>), untuk membenarkan kanak-kanak memberi keterangan dari luar bilik mahkamah melalui pautan audio-video yang selamat.	Badan kehakiman	Semua mahkamah mempunyai akses kepada peralatan pautan langsung	Sebelum 2026	Tidak berkenaan
4.4 Merintis pra-rakaman keterangan kanak-kanak (peperiksaan, pemeriksaan balas dan pemeriksaan semula) sebelum prosiding mahkamah.	Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam	Projek Perintis dimulakan	Sebelum Q1 2024	Tidak berkenaan
4.5 Mengeluarkan garis panduan hukuman untuk badan kehakiman mengenai jenayah keganasan terhadap kanak-kanak, terutamanya untuk CSEA, mengikut model UK	Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam	Garis panduan hukuman dikeluarkan	Sebelum 2024	Tidak berkenaan

5. Peningkatan penyelarasan antara agensi dan pengurusan maklumat					
5.1 Mengkaji dan mengemas kini SOP antara agensi untuk Kes Melibatkan Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak (2017) untuk mengambil kira prosedur baharu yang diperkenalkan (contohnya pendengaran peraturan asas, sokongan mangsa, pengantara).	Badan Kehakiman, JPN, PDRM, OCC, Majlis Peguam, JKM, NGO	SOP yang disemak semula	Sebelum pertengahan 2023	KDN dan PDRM sedia untuk bekerjasama dengan jabatan/agensi penyelaras. SOP berkaitan perkara 5.1 adalah m Kesalahan-Kesalahan Seksual Kanak-kanak dan Akta Keterangan kanak pindaan 2023.	
5.2 Membangunkan latihan pelbagai agensi untuk JKM, PDRM, ahli pasukan SCAN, dan NGO untuk meningkatkan penyelarasan dan memastikan konsistensi dalam penyediaan sokongan kepada mangsa.	PDRM, JKM, KKM, NGO	Latihan pelbagai agensi tahunan	2023-2027	KDN dan PDRM sedia untuk bekerjasama dengan jabatan/agensi penyelaras.	
5.3 Menubuhkan pasukan petugas untuk menyelidik model <i>Barnahus/ LightHouse</i> dan menyediakan cadangan untuk mengguna pakai model serupa di Malaysia.	Badan Kehakiman, JPN, PDRM, OCC, JKM, KKM	Cadangan dibangunkan	Sebelum akhir 2024	KDN dan PDRM sedia untuk bekerjasama dengan jabatan/agensi penyelaras. Contohnya Jabatan Bantuan Guaman	
5.4 Merintis model <i>Barnahus/ LightHouse</i> dan menilai kemungkinan untuk memperluaskan.	Badan Kehakiman, JPN, PDRM, OCC, JKM, KKM	Projek Perintis dimulakan	Sebelum 2026	KDN dan PDRM sedia untuk bekerjasama dengan jabatan/agensi penyelaras.	
5.5 Memperkukuh pengumpulan dan perkongsian data mengenai mangsa/saksi kanak-kanak dalam sistem keadilan dan meningkatkan analisis data/statistik untuk memaklumkan tindakan susulan.	MAMPU, Badan Kehakiman, timbalan pendakwa raya, PDRM, DOSM	Laporan tahunan mengenai mangsa/ saksi kanak-kanak dalam sistem keadilan jenayah yang dihasilkan	2023-2027	KDN dan PDRM sedia untuk bekerjasama dengan jabatan/agensi penyelaras. i. Perkongsian Data Statistik jenayah seksual, penderaan kanak-kanak dan buang bayi kepada KPWKM setiap bulan melalui emel PDRM.	

				ii. Perkongsian Data Statistik jenayah seksual, penderaan kanak-kanak, buang bayi dan keganasan rumahtangga kepada Jabatan Perangkaan Malaysia (DOSM) secara tahunan. iii. Perkongsian Data Statistik jenayah seksual, penderaan kanak-kanak dan buang bayi kepada KDN bergantung kepada permohonan yang dibuat. iv. Perkongsian Data Statistik jenayah seksual, penderaan kanak-kanak dan buang bayi kepada jabatan/agensi lain bergantung kepada permohonan yang dibuat tetapi setelah mendapat kelulusan dari pucuk pimpinan PDRM. v. Mesyuarat dan kolaborasi antara kementerian/jabatan/agensi adalah bergantung kepada topik/isu perbincangan semasa dan keperluan seiring dengan aspirasi kerajaan.
--	--	--	--	--

5.6 Tetapkan indeks prestasi utama (KPI) untuk mahkamah, timbalan pendakwa raya dan PDRM untuk memantau penyelesaian kes mahkamah bagi memastikan kelewatan dapat diminimumkan.	Badan Kehakiman, DPP, PDRM	KPI ditetapkan	Sebelum akhir 2022	KPI penyelesaian D11: i. penyelesaian kertas siasatan kes seksual sebanyak 80%; ii. Penyelesaian kertas siasatan kes keganasan rumah tangga 50%; iii. Penyelesaian kes penderaan kanak-kanak 60%; dan iv. Penyelesaian kes orang hilang ditemui semula (kanak-kanak di bawah 18 tahun) 90%.
---	----------------------------	----------------	--------------------	---

6. Rangka kerja undang-undang yang diperkukuhkan untuk perlindungan mangsa dan saksi kanak-kanak				
6.1 Mengkaji dan menyemak semula undang-undang mengenai kesalahan seksual terhadap kanak-kanak (Kanun Keseksaan, Akta 792, Akta 611) untuk menyelaraskan umur yang dibenarkan dan menangani jurang.		Rang Undang-undang diperkenalkan	Sebelum akhir 2023	Tidak berkenaan
6.2 Pindaan Akta 676 untuk melanjutkan langkah khas kepada kanak-kanak di bawah 18 tahun (bukannya 16 tahun), untuk menggubal perbicaraan "peraturan asas", untuk menentukan dengan lebih jelas siapa yang boleh menjadi perantara dan kelayakan dan latihan yang diperlukan, untuk memberi mahkamah lebih jelas kuasa untuk mengawal pemeriksaan balas kanak-kanak yang tidak sesuai, dan untuk membenarkan pra-rakaman penuh keterangan kanak-kanak (peperiksaan, pemeriksaan balas dan pemeriksaan semula) sebelum perbicaraan mahkamah, tertakluk kepada budi bicara Hakim.		Akta dipinda	Sebelum 2023	Tidak berkenaan
6.3 Semak dan pertimbangkan untuk mengemas kini atau memansuhkan peraturan keterangan seperti seksyen 133A Akta Keterangan 1950 [Akta 56].		Akta dipinda	Sebelum 2023	Tidak berkenaan
6.4 Pindaan Akta 26 untuk memperuntukkan pengecualian yuran dan caruman untuk perkhidmatan sahabat guaman.		Akta dipinda	Sebelum 2023	Tidak berkenaan
6.5 Draf Rang Undang-Undang Keselamatan Dalam Talian		Undang-undang diluluskan	Sebelum 2024	Tidak berkenaan
6.6 Membangunkan Kod Amalan untuk Mangsa Jenayah yang dimodelkan di United Kingdom		Kod Amalan diluluskan	Sebelum 2024	Tidak berkenaan

Jadual 1: 100 perjawatan baharu

Bil	Bukit Aman/Kontinjen	Peg. Kanan Polis	Peg. Rendah Polis	Peg. Awam
1	Bukit Aman	15	15	1
2	Ibu Pejabat Polis Kontinjen (IPK)	13	56	0
JUMLAH		100		

Jadual 2: Pecahan 100 perjawatan baharu mengikut kontinjen

Bil	Bukit Aman / Kontinjen	ACP	SUPT	DSP	ASP	INSP	JUMLAH PEGAWAI KANAN POLIS	SI	SM	SJN	KPL	JUMLAH PEGAWAI RENDAH POLIS	JUMLAH PEGAWAI AWAM	JUMLAH KESELURUHAN
1	Bukit Aman	-	4	5	4	2	15	1	1	4	9	15	1	31
2	Kelantan	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	3	-	4
3	Perak	-	-	-	-	1	1	-	-	3	1	4	-	5
4	Kedah	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	4
5	Johor	1	-	-	1	1	3	-	-	4	1	5	-	8
6	Kuala Lumpur	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	3	-	4
7	Melaka	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	3
8	P. Pinang	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4	-	4
9	Pahang	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4	-	4
10	Perlis	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	3
11	Sabah	-	-	-	-	2	2	-	-	5	1	6	-	8
12	Selangor	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	3	-	4
13	N. Sembilan	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	3
14	Sarawak	-	-	-	1	3	4	-	-	5	2	7	-	11
15	Terengganu	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	4
JUMLAH		1	4	5	5	12	28	1	1	49	16	71	1	100

Jadual 3: Kerjasama dengan agensi penguatkuasaan undang-undang antarabangsa

BIL	TAHUN	TARIKH	TEMPAT	PROGRAM	ANJURAN
1	2022	24.05.2022 - 26.05.2022	Seam Reap, Cambodia	Child Sexual Exploitation Regional Dialogue 2022	Australian Federal Police (AFP)
2	2022	20.06.2022 - 24.06.2022	Bangkok, Thailand	Kursus Victim Centre Approach to Child Exploitation Investigation in Bangkok	The Federal Bureau of Investigation (FBI)
3	2022	22.08.2022 - 26.08.2022	San Diego, California	Violent Crimes Against Children International Task (VCACIFF) Force Case Coordination Meeting	The Federal Bureau of Investigation (FBI)
4	2022	20.06.2022 - 24.06.2022	Bangkok, Thailand	Kursus Victim Centre Approach to Child Exploitation Investigation in Bangkok	The Federal Bureau of Investigation (FBI)
5	2022	03.10.2022 - 07.10.2022	Washington, USA	Northwest Regional ICAC Conference	The Federal Bureau of Investigation (FBI)
6	2023	27.03.2023 - 07.04.2023	Maryland, USA	The Violent Crime Against Children International Task Force (VCACITF), New Member Introductory Session anjuran Federal Bureau of Investigation (FBI) Di Maryland, USA	The Federal Bureau of Investigation (FBI)
7	2023	26 - 30.06.2023	Lisbon, Portugal	Violent Crimes Against Children International Task Forces (VCACITF) 2023 Case Coordination Meeting	The Federal Bureau of Investigation (FBI)
8	2023	07 – 11.08.2023	Bali, Indonesia	4th Annual Combatting Online Facilitated Crimes Against Children (COFCAC) Conference	The Federal Bureau of Investigation (FBI)
9	2023	23 – 27.10.2023	Phuket, Thailand	Countering Child Sexual Exploitation Regional Dialogue 2023 At Phuket, Thailand, 23 – 27 October 2023	Australian Federal Police (AFP)

Jadual 4: Pasukan petugas antara agensi

Bil	Nama program	Pasukan petugas antara agensi	Jenis program
1.	Projek Rintis Diversion	KPWKM, PDRM, AGC, JKM dan UNICEF.	Pelaksanaan pilot projek Rintis Diversion yang merupakan pendekatan alternatif untuk mengendalikan kanak-kanak berumur 18 tahun yang telah melakukan jenayah dengan menekan perlindungan dan pemulihan.
2.	Pasukan Petugas Penderaan Seksual terhadap kanak-kanak	BHEUU, UNICEF, Badan Kehakiman, KPWK, AGC, PDRM, JKM, KKM, SUHAKAM dan Bar Council	Kajian Kajian Penyelidikan Penderaan Seksual Terhadap Kanak-kanak di Malaysia: Perjalanan Kanak-kanak ke Muka Pengadilan
3.	Pasukan Petugas	Unit MICAC D11, Bukit Aman	Kajian Integrasi sistem JIM dengan PDRM (CCIU) maklumat pergerakan pesalah jenayah siber seksual terhadap kanak-kanak (<i>sex offender & sex traveler</i>) di pintu masuk negara.

PETA JALAN UNTUK MENGUKUHKAN SOKONGAN UNTUK KANAK-KANAK MANGSA DAN SAKSI DALAM SISTEM KEADILAN JENAYAH: 2022-2027

Hasil/ Tindakan	Agensi yang bertanggungjawab	Sasaran	Garis masa	Status
1. Pengkhususan yang dipertingkatkan dalam mengendalikan kes kanak-kanak (penyiasatan, temu bual, keterangan forensik dan perbicaraan)				
1.1 Merangkakan kursus pensijilan pakar mengenai mangsa/ saksi kanak-kanak untuk penyiasat, ahli pasukan SCAN, pendakwa raya, pendamping guaman, dan badan kehakiman, khusus untuk setiap fungsi mereka.	Badan Kehakiman, JPN, KKM, Maktab PDRM, JBG	Kursus sijil standard dirangkakan	Sebelum Q1 2023	PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan. Walau bagaimanapun, PKPMP memohon penjelasan mengenai agensi yang bertanggungjawab untuk memberikan akreditasi sekiranya kursus pensijilan pakar mengenai mangsa/ saksi kanak-kanak ini dilaksanakan. PKPMP dari semasa ke semasa sentiasa melaksanakan kursus-kursus berkaitan kanak-kanak dan jenayah seksual terhadap kanak-kanak sama ada secara dalaman (<i>in-house</i>) atau di Institut Latihan Kehakiman dan Perundangan. Antara kursus yang telah dijalankan adalah seperti yang berikut: (a) Cermah berhubung dengan Prosiding Mahkamah yang Melibatkan Kanak-Kanak; (b) Seminar Melindungi Hak dan Menyokong Mangsa

				Jenayah Seksual Kanak-Kanak; (c) Kursus Penderaan dan Pengabaian Kanak-Kanak di Malaysia; (d) Kursus Pengendalian Saksi Kanak-Kanak: Isu dan Cabaran; (e) Kursus Komprehensif Undang-Undang berkaitan Kanak-Kanak di Malaysia; (f) <i>Course on the Law relating to Sexual Crimes</i>; (g) Kursus Penterjemahan dan Penguasaan Bahasa Jurubahasa bagi Mahkamah Rendah; (h) <i>High-Level Roundtable regarding Best Practices relating to the handling of Child Victim/ Witnesses in the Criminal Justice System</i>; dan (i) <i>Seminar on Sharing Good Practices from the United Kingdom in handling of Child Victims in the Criminal Justice System</i>.
1.2 Mewajibkan penamatan kursus pensijilan sebagai pra-syarat bagi semua pegawai D11, ahli pasukan SCAN, pendamping guaman, dan bagi timbalan pendakwa raya dan pegawai kehakiman yang ditugaskan di Mahkamah Khas atau yang dilantik sebagai pakar kanak-kanak.	Badan Kehakiman, JPN, KKM, PDRM, Maktab PDRM, JBG	Keperluan latihan mandatori diperkenalkan	Sebelum Q2 2023	Maklum balas PKPMP bagi inisiatif ini adalah sama sepertimana di perenggan 1.1.

1.3 Latihan pensijilan yang teratur dan sistematik dijalankan setiap tahun sebagai sebahagian daripada program latihan dan pensijilan dalam perkhidmatan setiap agensi.	Badan Kehakiman, JPN, KKM, Maktab PDRM, JBG	Kursus pensijilan ditawarkan setiap tahun untuk D11, timbalan pendakwa raya, pendamping guaman, hakim dan ahli pasukan SCAN	2023- 2027	Maklum balas PKPMP bagi inisiatif ini adalah sama sepertimana di perenggan 1.1.
1.4 Memperluaskan bilangan Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap Kanak-kanak, dengan alat teknikal yang mencukupi dan tenaga manusia (pendamping guaman, penyokong mangsa, hakim mahkamah khas yang dilantik, pakar timbalan pendakwa raya yang ditetapkan)	Badan Kehakiman, JPN	mahkamah tambahan ditubuhkan	Sebelum 2027	Pada masa ini, semua Mahkamah Sesyen bersedia untuk mendengar kes-kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak. Setakat ini, sebanyak sepuluh (10) buah Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap Kanak-Kanak telah diwujudkan di Semenanjung Malaysia manakala bagi Negeri Sabah dan Sarawak pula, pada masa ini tiada mahkamah khas yang mendengar kes-kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak. Walau bagaimanapun, infrastruktur/ kelengkapan yang dibangunkan di Kompleks Mahkamah Kota Kinabalu, Sabah dan Kompleks Mahkamah Kuching, Sarawak boleh diguna secara bersama oleh kesemua Mahkamah Sesyen di Kompleks Mahkamah Kota Kinabalu, Sabah dan Kompleks Mahkamah Kuching, Sarawak. Selain itu, terdapat lima puluh

				satu (51) Mahkamah Sesyen Jenayah Am yang turut mendengar kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak di seluruh Negara.
1.5 Di daerah tanpa Mahkamah Khas, pelantikan seorang Hakim Mahkamah Sesyen pakar dan pakar timbalan pendakwa raya untuk mengendalikan semua kes kesalahan seksual kanak-kanak.	Badan Kehakiman, JPN	Hakim pakar dan DPP yang ditetapkan di seluruh negara	Sebelum Q1 2023	Semua Hakim Mahkamah Sesyen adalah berkelayakan dan berpengalaman (melebihi 15 tahun) untuk mendengar semua jenis kes di bawah bidang kuasanya termasuklah kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak.
1.6 Menyemak dan meneliti semula dasar pertukaran dan kenaikan pangkat semasa untuk pegawai kehakiman, pakar timbalan pendakwa raya, dan pegawai D11 untuk memastikan pakar kanak-kanak terlatih dikekalkan untuk tempoh minimum yang ditetapkan, dan digantikan oleh seseorang yang mempunyai pensijilan yang sesuai.	Badan Kehakiman, JPN, PDRM	Dasar pengekalan dilaksanakan	Sebelum akhir 2023	PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan. Namun, pelaksanaan inisiatif ini perlu mengambil kira faktor-faktor seperti yang berikut: (a) penetapan tempoh minimum yang bersesuaian mengambil kira kemajuan kerjaya pegawai kehakiman; (b) memastikan semua pegawai kehakiman menerima pendedahan kepada semua kes di bawah bidang kuasa Mahkamah Sesyen; (c) kekangan bilangan pegawai kehakiman;

				dan (d) bilangan kes-kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak di sesetengah lokasi tidak mewajarkan pewujudan Hakim Khas untuk mengendalikan kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak.
1.7 Advokasi dengan Majlis Peguam untuk menyediakan peluang Pendidikan Undang-undang Berterusan (CLE) kepada peguam pembelaan mengenai pendekatan yang berkesan dan beretika untuk pemeriksaan mangsa/saksi kanak-kanak, termasuk mematuhi keperluan “peraturan asas” baharu.	Majlis Peguam	CLE untuk peguam bela setiap tahun	2023-2027	Tidak berkenaan

2. Siasatan yang berkesan dan sensitif kanak-kanak terhadap jenayah terhadap kanak-kanak				
2.1 Kembangkan D11 mengikut zon atau bahagian pentadbiran untuk menyediakan liputan geografi yang lebih luas.	PDRM	unit D11 baharu ditubuhkan	Sebelum 2024	Tidak berkenaan
2.2 Menjalankan audit untuk peralatan rakaman video D11 dan alat penyiasatan digital, dan menaik tarafkan peralatan mengikut keperluan untuk memastikan kapasiti untuk mengambil kenyataan rakaman video berkualiti tinggi daripada mangsa kanak-kanak dan untuk menangani jenayah dalam talian terhadap kanak-kanak.	PDRM	Peralatan yang dinaik taraf diperolehi	Sebelum Q1 2023	Tidak berkenaan
2.3 Memastikan kenyataan mangsa kanak-kanak hanya direkodkan oleh penyiasat D11 yang dilatih dan diperakui khas dalam menemu bual kanak-kanak.	PDRM	Semua mangsa kanak-kanak ditemu bual oleh pakar bertauliah	Sebelum akhir 2024	Tidak berkenaan
2.4 Meningkatkan penyelarasan antara D11 dan JKM, Jabatan Kesihatan dan pakar lain dalam kaunseling / psikologi kanak-kanak yang boleh menyokong kanak-kanak dan mengurangkan perasaan trauma dan tekanan kanak-kanak apabila ditemu bual oleh pihak polis.	PDRM, JKM, KKM, NGO	Semua mangsa kanak-kanak menerima sokongan psiko-sosial yang sesuai	Sebelum akhir 2024	Tidak berkenaan
2.5 Memperluas dan mengukuhkan kerjasama dengan agensi penguatkuasaan undang-undang antarabangsa (contohnya NCA di United Kingdom, FBI di Amerika Syarikat, Polis Persekutuan Australia) untuk berkongsi risikan dan kepakaran serta menjangka dan menangani ancaman dan trend yang muncul secara berkesan berhubung dengan penderaan dan eksploitasi seksual dalam talian.	PDRM	Perkongsian kecerdasan yang lebih baik	2022-2027	Tidak berkenaan

3. Peningkatan akses kanak-kanak terhadap sokongan dan bantuan sepanjang proses keadilan jenayah

3.1 Membentuk pasukan petugas antara agensi (dengan KPWKM, JKM, MAPO (VAS), D11, Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam, OCC dan NGO) untuk menyemak model Perkhidmatan Sokongan Mangsa/ Saksi dari Negara lain dan mencadangkan model yang sesuai untuk Malaysia.	KPWKM, JKM, MAPO, Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam, D11, Pejabat Pesuruhjaya Kanak- Kanak (OCC), NGO	Cadangan dibangunkan dan diluluskan	Sebelum akhir 2023	PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan.
3.2 Melaksanakan model baharu untuk pengurusan dan penyampaian Perkhidmatan Sokongan Saksi yang komprehensif kepada semua kanak-kanak dan saksi lain yang terdedah.		Model WSS dilaksanakan	Sebelum awal 2024	Tidak berkenaan
3.3 Mendapatkan sokongan pembiayaan daripada sektor korporat sebagai sebahagian daripada sumbangan mereka terhadap Tanggungjawab Sosial Korporat (CSR).		Sumbangan sektor korporat dijamin	Sebelum awal 2024	Tidak berkenaan
3.4 Menyediakan bilik WSS di semua bangunan mahkamah.	Badan kehakiman	Bilik WSS di semua mahkamah	Sebelum akhir 2025	Perkara ini telah dilaksanakan. Pada masa ini, terdapat 94 buah bilik saksi kanak-kanak telah diwujudkan di seluruh mahkamah rendah di Malaysia. Bagi pelan perancangan masa hadapan pembangunan mahkamah, pewujudan bilik saksi kanak-kanak telah diambil kira. Pada masa yang sama, PKPMP sedang dalam proses perolehan untuk mewujudkan bilik saksi bergerak bagi kegunaan perbicaraan Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap

				Kanak-Kanak di seluruh Semenanjung Malaysia menerusi Inisiatif Belanjawan Khas Tahun 2024 berjumlah RM 1.5 juta. Selain itu, bilik saksi kanak-kanak sedia ada di lokasi-lokasi mahkamah berkemampuan untuk melaksanakan prosiding secara jarak jauh.
3.5 Membangunkan cadangan untuk pemilihan, latihan dan akreditasi orang yang layak sebagai Perantara Saksi Berdaftar untuk membantu saksi kanak-kanak berkomunikasi dengan polis, peguam dan mahkamah.	Badan kehakiman	Cadangan diluluskan	Sebelum 2027	PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan. Walau bagaimanapun, perkara ini adalah di luar bidang kuasa PKPMP berdasarkan faktor-faktor seperti yang berikut: (a) Mahkamah bukanlah pihak yang mempunyai kepakaran untuk menentukan kelayakan Perantara Saksi Berdaftar; dan (b) Mahkamah tidak sewajarnya menjadi badan akreditasi Perantara Saksi Berdaftar.

4. Prosiding perbicaraan disesuaikan untuk mengurangkan kesusahan dan membantu kanak-kanak memberikan keterangan terbaik mereka

4.1 Mengeluarkan Arahan Amalan mengenai pengurusan dan perbicaraan jenayah keganasan terhadap kanak-kanak, termasuk persidangan pra-perbicaraan mandatori dan amalan pengurusan kes bagi memastikan kes kanak-kanak diberi keutamaan dan diselesaikan secepat mungkin.	Ketua Hakim Negara	Arahan Amalan dikeluarkan	Sebelum akhir 2022	Garis Panduan Khas untuk mengendalikan kes kesalahan jenayah seksual terhadap kanak-kanak di Malaysia telah dikeluarkan oleh PKPMP pada tahun 2017. Pada 11 Oktober 2023, BHEUU dan PKPMP telah bersetuju untuk menyemak semula Garis Panduan Khas tersebut dan PKPMP sedang menunggu draf pertama daripada pihak BHEUU. Pada masa yang sama, PKPMP telah menerima draf Arahan Amalan daripada UNICEF dan PKPMP sedang mengemas kini maklum balas yang telah diterima daripada semua Mahkamah Rendah dan Mahkamah Tinggi yang mengendalikan kes kesalahan jenayah seksual terhadap kanak-kanak.
4.2 Seragamkan amalan menggunakan persidangan pra-percubaan untuk menetapkan "peraturan asas" untuk bagaimana kanak-kanak akan memberi keterangan.	Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam	Peraturan asas diperkenalkan	Sebelum Q1 2023	Perkara ini merupakan polisi Kerajaan dan peruntukan undang-undang berkenaan perkara ini masih belum dikuatkuasakan.

4.3 Secara progresif, melengkapkan lebih banyak mahkamah, termasuk mahkamah litar (<i>circuit courts</i>), untuk membenarkan kanak-kanak memberi keterangan dari luar bilik mahkamah melalui pautan audio-video yang selamat.	Badan kehakiman	Semua mahkamah mempunyai akses kepada peralatan pautan langsung	Sebelum 2026	Maklum balas PKPMP bagi inisiatif ini adalah sama sepertimana di perenggan 3.4.
4.4 Merintis pra-rakaman keterangan kanak-kanak (peperiksaan, pemeriksaan balas dan pemeriksaan semula) sebelum prosiding mahkamah.	Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam	Projek Perintis dimulakan	Sebelum Q1 2024	Pindaan kepada Akta Keterangan Saksi Kanak-Kanak 2007 [Akta 676] telah dibuat dengan memasukkan seksyen 6A berhubung dengan pendengaran khas berkuat kuasa 11 Julai 2023. Pelaksanaan pra-rakaman keterangan kanak-kanak di bawah seksyen 6A hanya boleh dilaksanakan sekiranya terdapat permohonan kepada pihak mahkamah.
4.5 Mengeluarkan garis panduan hukuman untuk badan kehakiman mengenai jenayah keganasan terhadap kanak-kanak, terutamanya untuk CSEA, mengikut model UK	Badan Kehakiman, JPN, Majlis Peguam	Garis panduan hukuman dikeluarkan	Sebelum 2024	PKPMP sedang membuat kajian sama ada terdapat keperluan untuk mewujudkan garis panduan hukuman ini.

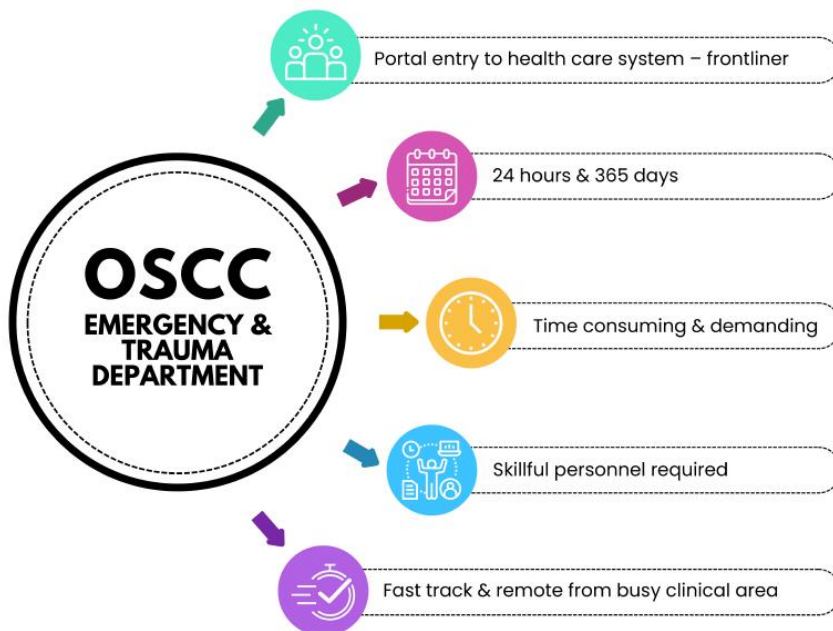
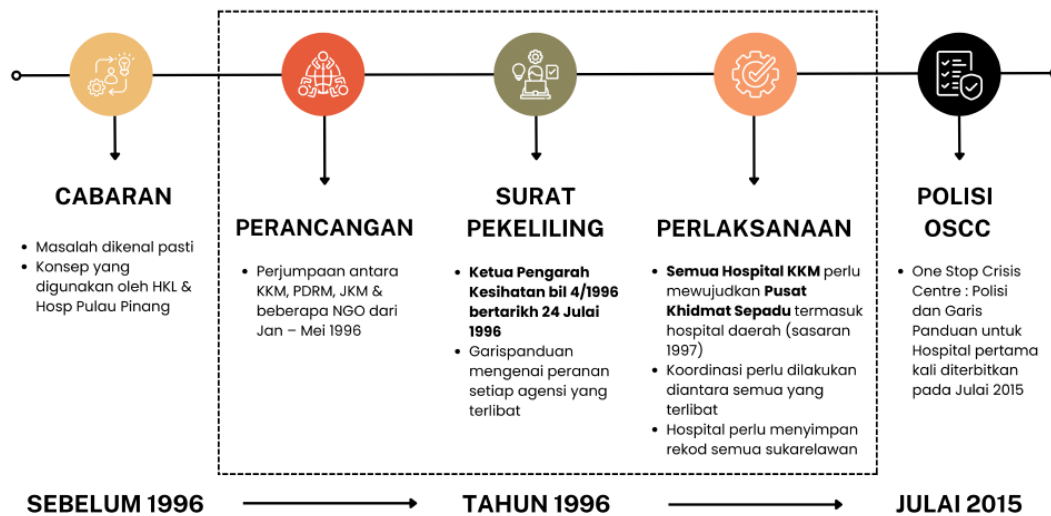
5. Peningkatan penyelarasan antara agensi dan pengurusan maklumat					
5.1 Mengkaji dan mengemas kini SOP antara agensi untuk Kes Melibatkan Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak (2017) untuk mengambil kira prosedur baharu yang diperkenalkan (contohnya pendengaran peraturan asas, sokongan mangsa, pengantara).	Badan Kehakiman, JPN, PDRM, OCC, Majlis Peguam, JKM, NGO	SOP yang disemak semula	Sebelum pertengahan 2023	Maklum balas PKPMP bagi inisiatif ini adalah sama sepertimana di perenggan 4.1.	
5.2 Membangunkan latihan pelbagai agensi untuk JKM, PDRM, ahli pasukan SCAN, dan NGO untuk meningkatkan penyelarasan dan memastikan konsistensi dalam penyediaan sokongan kepada mangsa.	PDRM, JKM, KKM, NGO	Latihan pelbagai agensi tahunan	2023-2027	Tidak berkenaan	
5.3 Menubuhkan pasukan petugas untuk menyelidik model <i>Barnahus/ LightHouse</i> dan menyediakan cadangan untuk mengguna pakai model serupa di Malaysia.	Badan Kehakiman, JPN, PDRM, OCC, JKM, KKM	Cadangan dibangunkan	Sebelum akhir 2024	PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan.	
5.4 Merintis model <i>Barnahus/ LightHouse</i> dan menilai kemungkinan untuk memperluaskan.	Badan Kehakiman, JPN, PDRM, OCC, JKM, KKM	Projek Perintis dimulakan	Sebelum 2026	PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan.	
5.5 Memperkukuh pengumpulan dan perkongsian data mengenai mangsa/saksi kanak-kanak dalam sistem keadilan dan meningkatkan analisis data/statistik untuk memaklumkan tindakan susulan.	MAMPU, Badan Kehakiman, timbalan pendakwa raya, PDRM, DOSM	Laporan tahunan mengenai mangsa/ saksi kanak-kanak dalam sistem keadilan jenayah yang dihasilkan	2023-2027	PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan.	
5.6 Tetapkan indeks prestasi utama (KPI) untuk mahkamah, timbalan pendakwa raya dan PDRM untuk memantau penyelesaian kes mahkamah bagi memastikan kelewatan dapat diminimumkan.	Badan Kehakiman, DPP, PDRM	KPI ditetapkan	Sebelum akhir 2022	KPI telah disediakan melalui Pekeliling Ketua Pendaftar Bilangan 2 Tahun 2017 - Garis Masa (<i>Timeline</i>) Penyelesaian Kes Jenayah dan Sivil bagi	

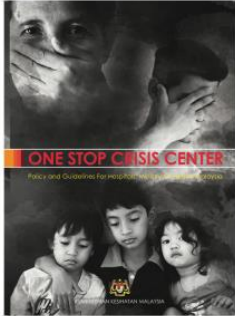
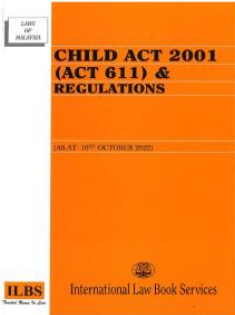
				Mahkamah Rendah yang memperuntukkan bahawa garis masa penyelesaian kes jenayah ialah dua belas (12) bulan dari tarikh pendaftaran kes di mahkamah.
--	--	--	--	--

6. Rangka kerja undang-undang yang diperkukuhkan untuk perlindungan mangsa dan saksi kanak-kanak				
6.1 Mengkaji dan menyemak semula undang-undang mengenai kesalahan seksual terhadap kanak-kanak (Kanun Keseksaan, Akta 792, Akta 611) untuk menyelaraskan umur yang dibenarkan dan menangani jurang.		Rang Undang-undang diperkenalkan	Sebelum akhir 2023	Tidak berkenaan
6.2 Pindaan Akta 676 untuk melanjutkan langkah khas kepada kanak-kanak di bawah 18 tahun (bukannya 16 tahun), untuk menggubal perbicaraan "peraturan asas", untuk menentukan dengan lebih jelas siapa yang boleh menjadi perantara dan kelayakan dan latihan yang diperlukan, untuk memberi mahkamah lebih jelas kuasa untuk mengawal pemeriksaan balas kanak-kanak yang tidak sesuai, dan untuk membenarkan pra-rakaman penuh keterangan kanak-kanak (peperiksaan, pemeriksaan balas dan pemeriksaan semula) sebelum perbicaraan mahkamah, tertakluk kepada budi bicara Hakim.		Akta dipinda	Sebelum 2023	Tidak berkenaan
6.3 Semak dan pertimbangkan untuk mengemas kini atau memansuhkan peraturan keterangan seperti seksyen 133A Akta Keterangan 1950 [Akta 56].		Akta dipinda	Sebelum 2023	Tidak berkenaan
6.4 Pindaan Akta 26 untuk memperuntukkan pengecualian yuran dan caruman untuk perkhidmatan sahabat guaman.		Akta dipinda	Sebelum 2023	Tidak berkenaan
6.5 Draf Rang Undang-Undang Keselamatan Dalam Talian		Undang-undang diluluskan	Sebelum 2024	Tidak berkenaan
6.6 Membangunkan Kod Amalan untuk Mangsa Jenayah yang dimodelkan di United Kingdom		Kod Amalan diluluskan	Sebelum 2024	Tidak berkenaan

PEMBANGUNAN ONE STOP CRISIS CENTRE

References

1. Child Act 2001
2. Domestic Violence Act 1994
3. Penal Code Malaysia
4. Sexual offense Child Act 2017

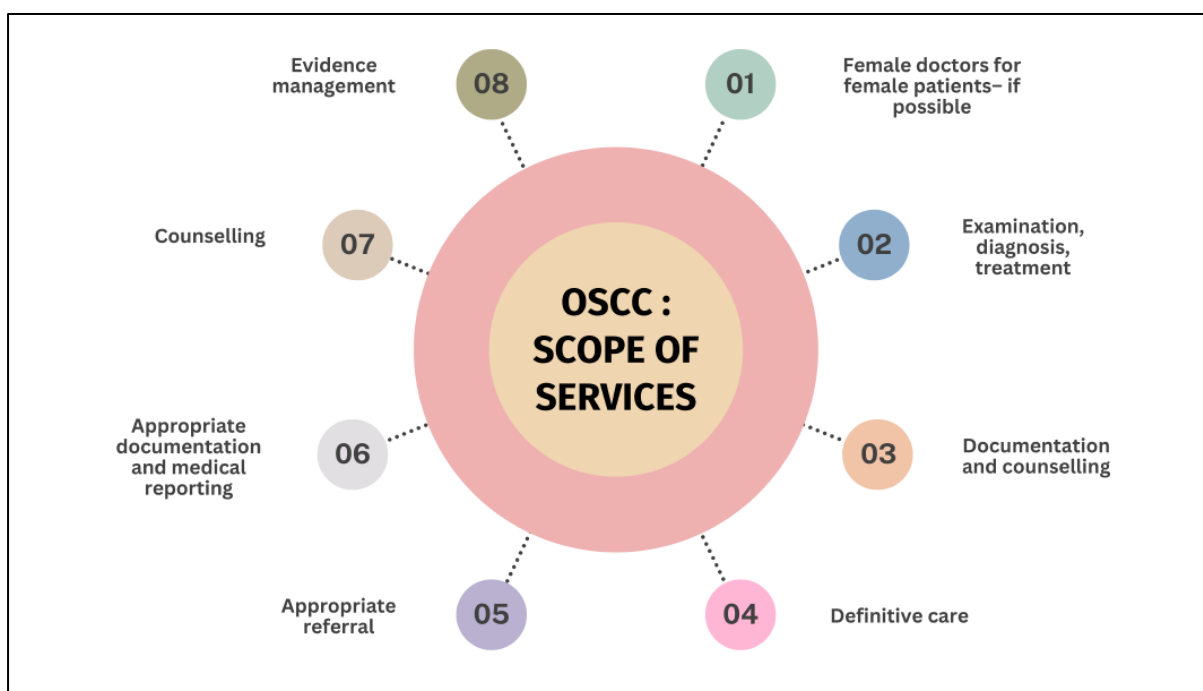
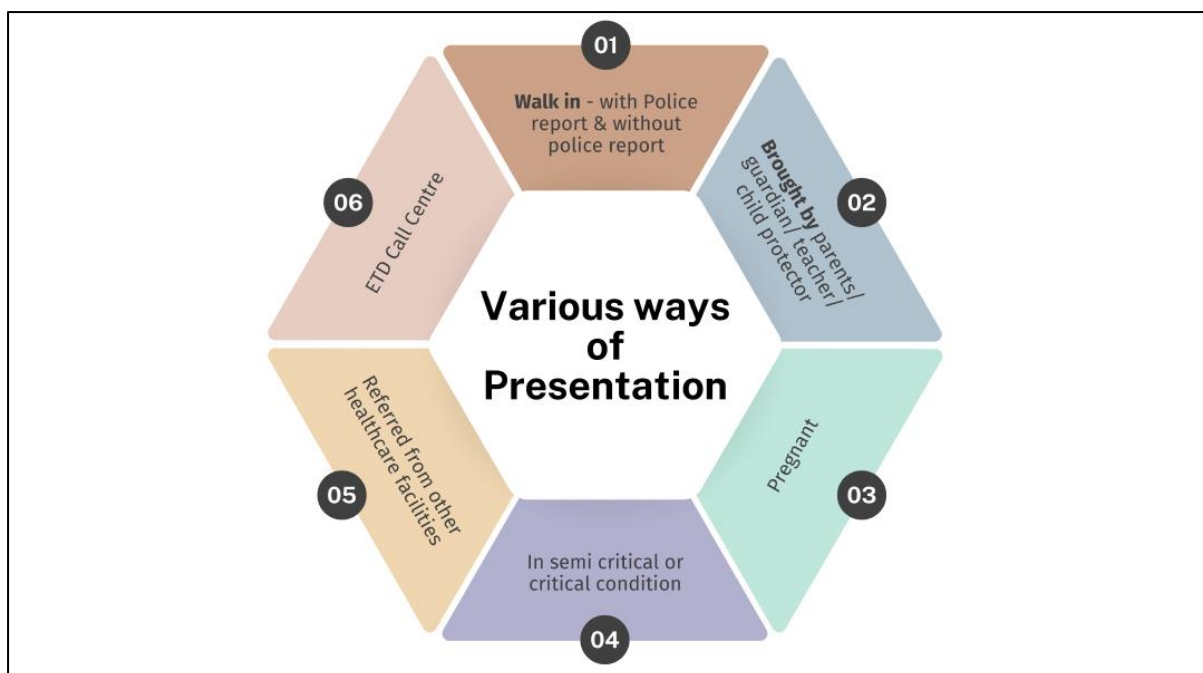
CATEGORIES OF SURVIVORS

1. Sexual Assault
 - Rape
 - Sodomy
 - Molest
 - Oral Sexual
2. Child Abuse and Neglect
3. Domestic Violence

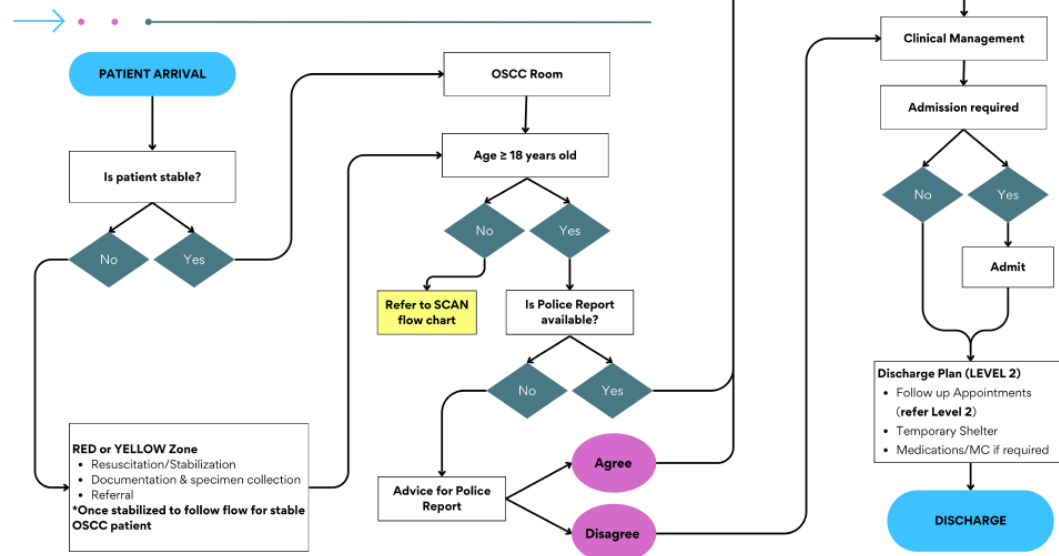

Flow chart : One Stop Crisis Centre

CRISIS INTERVENTION – LEVEL 1 : INITIAL MANAGEMENT

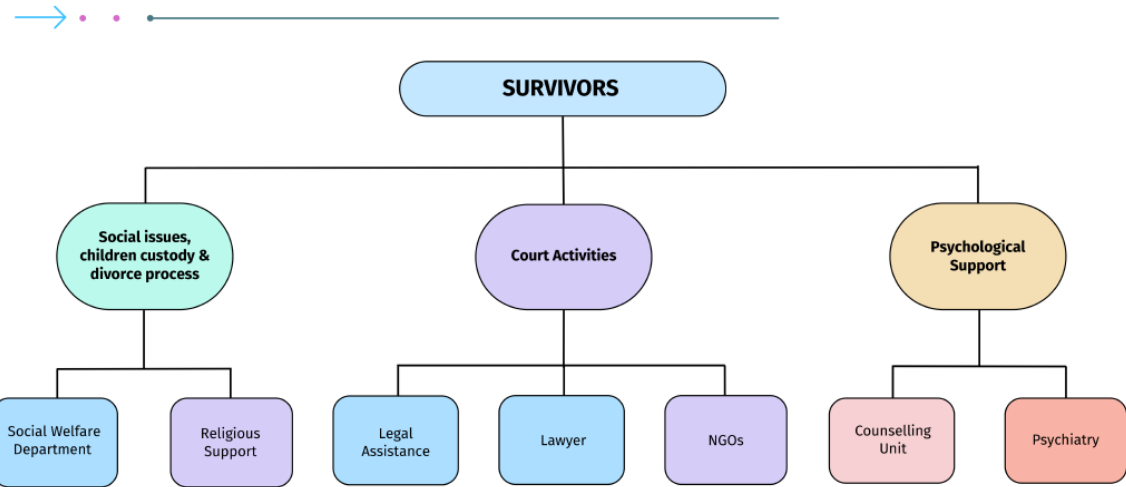
Flow chart : One Stop Crisis Centre

CRISIS INTERVENTION – LEVEL 2 : FOLLOW UP

Flow chart : One Stop Crisis Centre

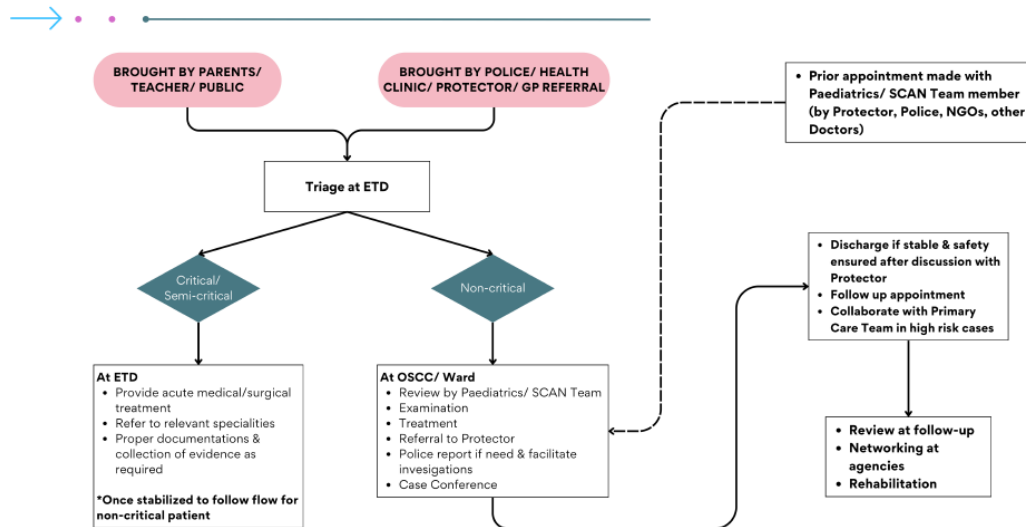
CRISIS INTERVENTION – LEVEL 3 : REHABILITATIVE PHASE

CRISIS INTERVENTION LEVEL

LEVEL	1	2	3
DEFINITION	Time of incident until disposition from hospital.	Follow up process of the survivors	Rehabilitative phase – a process of recovery for survivors
TIME FRAME	From hours to days	From weeks to months	From months to years
DEPARTMENT	Royal Police Department Social Welfare Department Primary Care Emergency & Trauma Department Obstetrics & Gynaecology Paediatric, Surgery, Dental Forensic, Psychiatry, Geriatric Medical Social Worker	Obstetrics & Gynaecology Paediatric, Surgery, Dental Forensic, Psychiatry Medical Social Worker NGOs Royal Police Department Other relevant clinical departments based on injury sustained by survivors	Social Welfare Department Legal Assistance Lawyer Royal Police Department NGO Religious Support Psychological Support
ACTIVITIES/ PROTOCOLS	- Referral policy - Interfacility transfer protocol - Triage Protocol – Malaysian Triage Scale - Clinical Practice Guideline - Specimen Handling protocol - Shelter Home Admission protocol, Child Act - Domestic Violence Act - Mental Health Act, Penal Code	- Follow up session at respective specialist clinic - Provision of shelter home - Medical Report	- Rehabilitation Activity - Management of broken marriage & divorce proceedings - Court proceeding - Children welfare & custody

Flow chart : Suspected Child Abuse and Neglect (SCAN)
MANAGEMENT OF SUSPECTED CHILD ABUSE AND NEGLECT

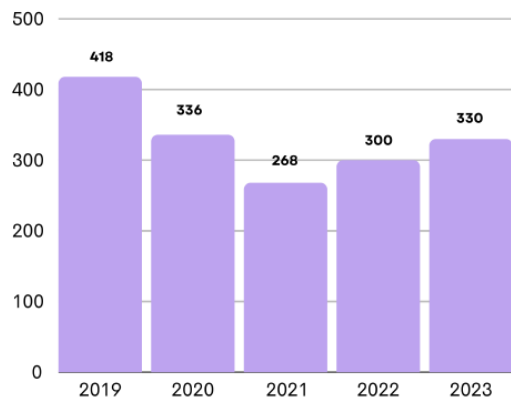

Follow-up of Paediatric SCAN patients

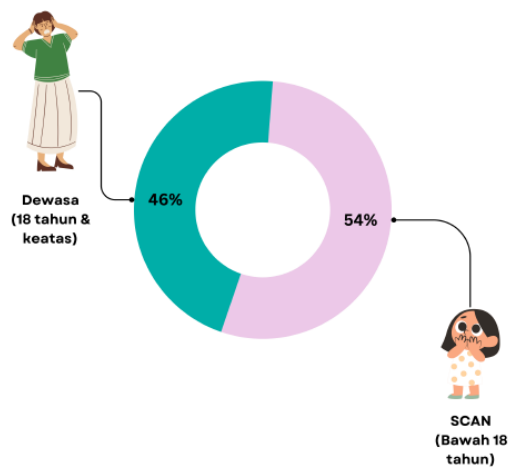
- Wednesday and Friday (3rd week of every month) at 2:30pm–4:30pm
- If indicated, cases to be referred to counsellor, psychologist or psychiatrist
- Feedback from other involved discipline, e.g. O&G, Orthopaedics, Surgical etc
- Progress of cases involving JKM and Police will be discussed in inter-agency 3 monthly SCAN meeting

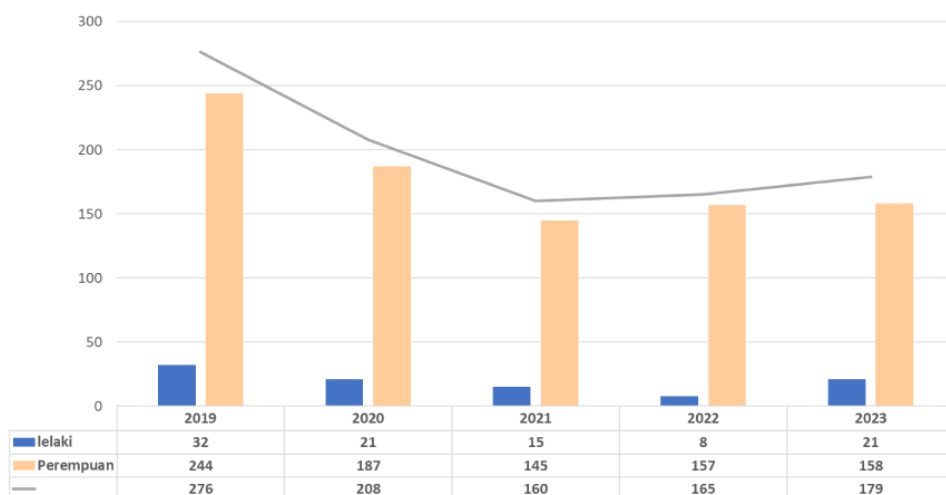
01. Jumlah Kes OSCC Hospital Putrajaya

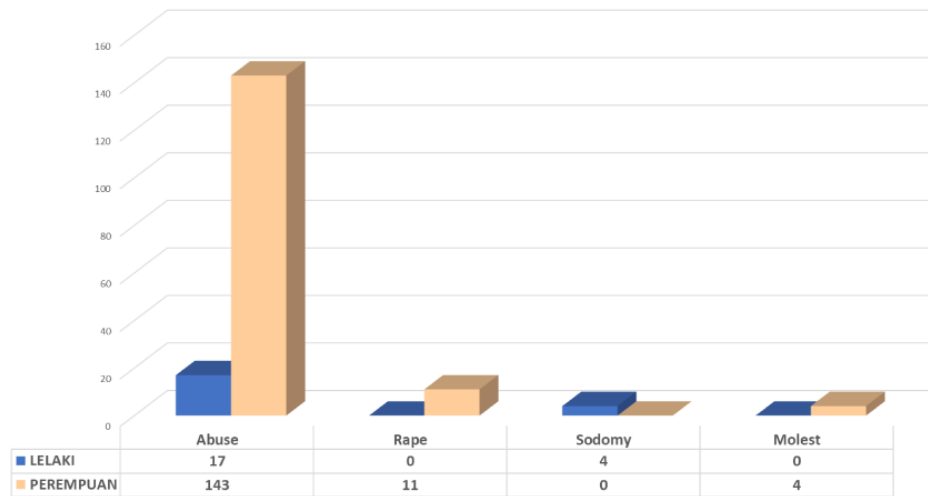
02. Peratus kedatangan Kes OSCC mengikut umur

03. Jumlah Kes OSCC Kategori Dewasa mengikut Jantina Hospital Putrajaya

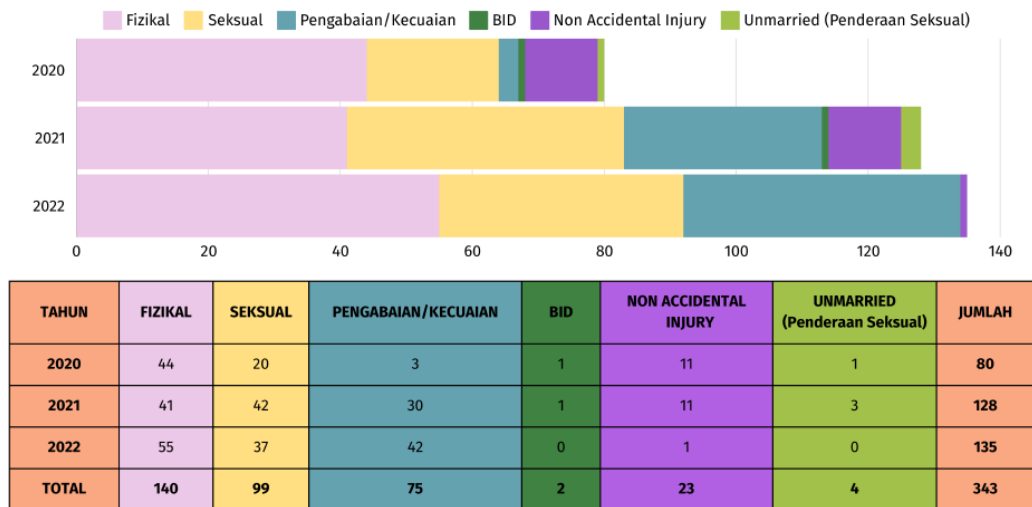
04. Jumlah Kes OSCC Dewasa mengikut Kategori Kes bagi tahun 2023

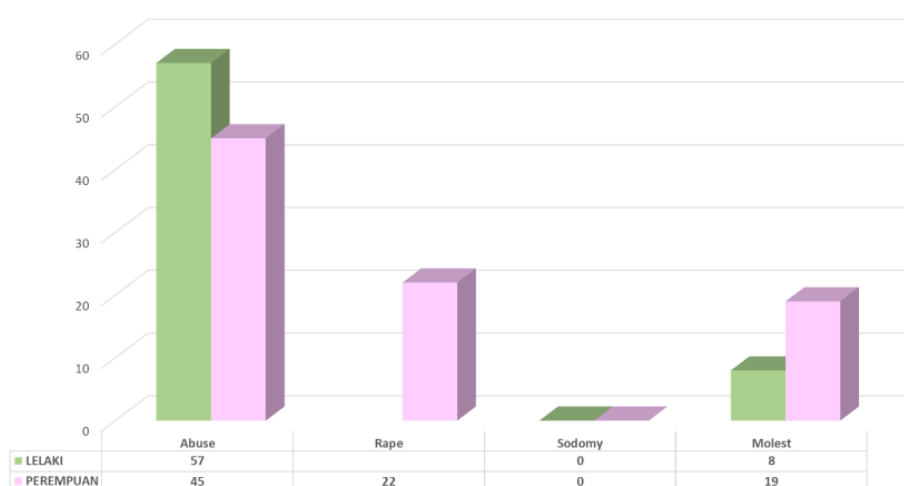
05. Jumlah Kes OSCC Kategori Kanak-kanak mengikut Jantina Hospital Putrajaya

06. Jumlah Kes OSCC Kanak-kanak (SCAN) mengikut Kategori Kes bagi tahun 2020 - 2022

07. Jumlah Kes OSCC Kanak-kanak mengikut Kategori Kes bagi tahun 2023

08.

**Tempoh konsultasi dan perawatan perkhidmatan OSCC
Hospital Putrajaya**

KATEGORI	MINIMUM	MAKSIMUM	PURATA
SEKSUAL	75 MIN (1 JAM 15 MINIT)	435 MIN (7 JAM 15 MINIT)	220 MIN (3 JAM 40 MINIT)
KEGANASAN RUMAH TANGGA	35 MINIT	210 MIN (3 JAM 30 MINIT)	101 MIN (1 JAM 41 MINIT)
SCAN	60 MIN (1 JAM)	360 MIN (6 JAM)	207 MIN (3 JAM 27 MINIT)

D.R. 25 TAHUN 2024

DEWAN RAKYAT PARLIMEN KELIMA BELAS

PENGGAL KETIGA

**PENYATA JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT**

**SISTEM KEADILAN JENAYAH
TERHADAP MANGSA SEKSUAL KANAK-KANAK DI MALAYSIA**

LAPORAN PROSIDING

LAPORAN PROSIDING
JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT

SISTEM KEADILAN JENAYAH
TERHADAP MANGSA SEKSUAL KANAK-KANAK DI MALAYSIA

NO.	LAPORAN PROSIDING	TARIKH
1	MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT BIL. 1 TAHUN 2024	27 FEBRUARI 2024
2	MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT BIL. 2 TAHUN 2024	5 MAC 2024
3	MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT BIL. 5 TAHUN 2024	26 MAC 2024
4	MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT BIL. 8 TAHUN 2024	11 JUN 2024

MALAYSIA

DEWAN RAKYAT

LAPORAN PROSIDING

JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN
PEMBANGUNAN MASYARAKAT

MESYUARAT MEMBINCANGKAN TAKLIMAT
MENGENAI ISU GANGGUAN SEKS TERHADAP
KANAK-KANAK DAN *CONSENSUAL SEX* BAWAH
UMUR DI MALAYSIA OLEH UNITED NATIONS
INTERNATIONAL CHILDREN'S EMERGENCY FUND
(UNICEF)

BIL. 1

SELASA, 27 FEBRUARI 2024

PENGGAL KETIGA, PARLIMEN KELIMA BELAS

**MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT
BIL. 1 TAHUN 2024**

**BILIK JAWATANKUASA 2, BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA**

SELASA, 27 FEBRUARI 2024

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Puan Yeo Bee Yin [Puchong] - *Pengerusi*
YB. Puan Syerleena binti Abdul Rashid [Bukit Bendera]
YB. Puan Hajah Rodziah binti Ismail [Ampang]
YB. Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli [Batang Lupa]
YB. Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]
YB. Dato' Mumtaz binti Md Nawawi [Tumpat]

Tidak Hadir

YB. Datuk Suhaimi bin Nasir [Libaran]
YB. Dr. Hajah Halimah Ali [Kapar]
YB. Datuk Wetrom bin Bahanda [Kota Marudu]

URUS SETIA

Encik Mohd Sukri bin Busro [Ketua Penolong Setiausaha Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Encik Mohamad Tarmizi bin Ahmad [Penasihat Undang-undang I, Parlimen Malaysia]
Cik Jackie Mary Fernandis [Penasihat Undang-undang II, Parlimen Malaysia]
Puan Rozana binti Abdullah [Pegawai Penyelidik, Seksyen Sosial dan Pembangunan Sumber Manusia (Bahagian Penyelidikan dan Perpustakaan), Parlimen Malaysia]
Dr. Dina Miza binti Suhaimi [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Puan Nur Farah binti Dzulkiffli [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]

HADIR BERSAMA

Ex Officio

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad [Ketua Penolong Setiausaha, Suruhanjaya Hak Asasi Manusia (SUHAKAM)]

United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF)

Puan Saskia Blume [Chief Child Protection]
Puan Sivaselvi Supramaniam [Child Protection Specialist]
Puan Lyn-Ni Lee [Child Protection Specialist]
Puan Zoe Elizabeth Hua Eng Gan [Gender and Disability Specialist]
Puan Nur Anis Mastura Azri Iskandar [Child Protection Advocacy Specialist]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT BIL. 1 TAHUN 2024

BILIK JAWATANKUASA 2, BLOK UTAMA,
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA

SELASA, 27 FEBRUARI 2024

Mesyuarat dimulakan pada pukul 3.04 petang

*[Yang Berhormat Puan Yeo Bee Yin **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Pengerusi: Okey, terima kasih kepada semua. Kita sudah cukup kuorum, maka kita *start* dulu. Apabila kita menunggu *members* yang lain, *we would like to thank UNICEF for coming. Today we are going to have two sessions, both with the United Nations organizations. One is UNICEF and the next one we are going to listen to UNHCR. So, without further ado, we start with UNICEF.*

Puan Saskia Blume [Chief Child Protection, United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF)]: Selamat petang *Chairperson, Honourable YB Yeo and other members of the committee, The Honourable YBs. My name is Saskia Blume. I'm the Chief of Child Protection here at UNICEF Malaysia and I would also like to ask my colleagues who are here with me to introduce themselves.*

Puan Sivaselvi Supramaniam [Child Protection Specialist, United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF)]: Selamat tengah hari YB-YB. Nama saya Selvi. Saya bersama dengan Saskia bekerja dengan *Child Protection*. Terima kasih.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] [Ketawa]*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *I'm everywhere, YB. [Ketawa]*

Puan Lyn-Ni Lee [Child Protection Specialist, United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF)]: Selamat petang. *My name is Lyn-Ni, also from UNICEF Child Protection Section. Also, a Child Protection Specialist.*

Puan Zoe Elizabeth Gan Hua Eng [Gender and Disability Specialist, United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF)]: Selamat petang. *My name is Zoe Elizabeth Gan Hua Eng. I am the Gender and Disability*

Specialist at UNICEF Malaysia. We're here alongside my colleagues here in Child Protection. Thank you.

Puan Nur Anis Mastura Azri Iskandar [Child Protection Advocacy Specialist, United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF)]: Selamat petang YB. Saya Anis Mastura, juga sebahagian daripada *Child Protection team* dari UNICEF.

Puan Saskia Blume: Terima kasih. So, we really want to thank you for asking UNICEF to join this briefing today on day two when Parliament has reopened and really also want to thank you for the work you do on behalf of women and children in Malaysia. You have specifically asked for briefing on child sexual abuse and exploitation which is really an issue of grave concern globally, not just in Malaysia. And, we really want to thank you for taking a very active interest in this particular topic. So, there are many issues that we could highlight under this but we chose to focus on five.

If we can go to the next slide; so, we will be looking at the age of consent, consensual sexual behaviour of adolescents, the crime of sexual exploitation of children in law, the rapid rise that we're seeing of child sexual abuse materials and the last is support for child victims of sexual offences. Before handing over to my colleague, a Child Protection Specialist, Selvi, who you all know very well, I will talk – talk us through the issues, I will first of all provide a brief overview of the available data that we have.

[Merujuk kepada slaid pembentangan] So basically, here what you see is that over a six-year period, we are looking at over 18,000 cases of child victims and sexual crimes cases that were reported to the Royal Malaysia Police. Almost nine out of 10, 89 per cent fell under those top three categories that you see here. So, it is rape, physical sexual assault on a child and incest involving a family member. Globally, sexual abuse within the family, someone that the child trusts, remains the most common sexual crime against children. But it is also of course one of the hardest to report. So, these three top categories all involve physical harm.

These crimes, of course, will be reported and applicable under different laws. But if we're just honing in on the Sexual Offences Against Children Act, in that same six-year period, there were 6,540 cases and out of those, a total of 175 cases were categorised by the police as involving a social media element. This is something that we will go back to because this is also something that we see on the rise and of increasing importance.

If we move to the next slide, here you basically see the breakdown year by year. If you look, for example, at cases involving child sexual abuse materials, which

was formally known as child pornography on the top right, you'll see still low numbers reported but in increasing expanded awareness. And also, this is in line with progress on legislation as well. But I think what I want to emphasise here is that all of these numbers are those reported to the Royal Malaysia Police.

So, that is in all context is very tip of the iceberg because a large majority would not be willing to report due to shame, stigma, fear, not knowing where to report, being afraid of the consequences of reporting or not being sufficiently supported and believed. So, I think just also maybe when we look at the development year by year, this is – when we see an increase in reporting, this can also be a positive indicator in terms of the system working better.

I hand over now to my colleague, Selvi.

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Thank you. As Saskia mentioned, the Sexual Offences Against Children Act was really a game changer in the sense that it significantly improved the legal protection of children from all forms of sexual violence, introduced new offences such as grooming and in the recent amendments, also introduced distinct offences of sexual extortion and offence relating to sexual performance. It also updated terms from “child pornography” to “child sexual abuse materials” in line with current global practices. Next slide, please.*

■1510

There are, however, some gaps and challenges. The act defines a child as a person under the age of 18 years and all prohibited sexual acts under the act are considered an offence, regardless or whether the child consented or not. This has led to adding to existing inconsistencies under the Malaysian law on age of consent for various sexual acts.

Next slide please. So, there are various ages of consent for sexual offences. Under the Sexual Offences Against Children Act, 18 is set as the age of consent for sexual touching, non-physical sexual acts, sexual communication and grooming. Under the Penal Code, 16 is set for sexual intercourse with a girl. Again, under the Penal Code, 12 for oral sex, anal intercourse and penetration with an object, under the offences of the carnal Intercourse against order of nature without consent and sexual connection by an object and 14 for inciting a child to an act of gross indecency under the Penal Code. Next slide.

Tuan Pengerusi: *This one, during the amendment of the act, why are we not – or are you in a hope to increase the Penal Code age or – I actually did not notice that there was a discrepancy between...*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *So, perhaps maybe I can go to the next few slides. I think there are certain things we should be doing to harmonise the age of consent. But also, there are certain ages, certain crimes where you want to – and for example when it comes to a crime which involves a person of trust, the age of consent should be 18. But I will come to the next slides then we can take further question as well. Thank you.*

Next slide. So – can you just go back to next slide, which – okay. So, what has happened is there is now inconsistency between what is under the Sexual Offences Against Children Act in terms of act's age of consent.

So, under the SOAC, it is a crime for two 17-year-olds to undress in front of each other, to engage in consensual sexual touching and to talk about having sex. But it is not an offence for them to have full consensual sexual intercourse. So, as you can see, it's very confusing. In fact, just imagine how to try to explain this to a child. When you try to explain, "Well statutory rape is this, but under the SOAC you can't do any sexting or touching or..." You know. So, it has caused a very...

Tuan Pengerusi: *Sorry, because I wasn't paying attention as in paying great attention on this. Okay, for example, both seventeen years old, if they have done whatever that they do, touching and all this, talk about having sex and all this. Who would be the...*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Perpetrator? So, under the SOAC...*

Tuan Pengerusi: *Who will be brought to justice? Yes. This thing.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Yes. Under the SOAC, both girl and the boy...*

Tuan Pengerusi: *Go?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *If they both sexually communicated with each other, both of them can be prosecuted. In fact, there is a case...*

Tuan Pengerusi: *Okay. Okay. But not the Penal Code one. The Penal Code, only the boys go.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Yes, Penal Code, if when it comes to rape it's only because the way the rape...*

Tuan Pengerusi: *Correct. Is defined.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *...is defined. It is not a gender-neutral definition of rape. So only the boy...*

Tuan Pengerusi: *But SOAC is gender-neutral.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Yes.*

Tuan Pengerusi: *Okay.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Okay. So next slide please. So, under the Convention on the Rights of the Child, it does not require or recommend 18 as the age of consent for sexual acts. The committee states the age of consent should not be set too low, to ensure that children are protected from sexual abuse. But at the same time, if the age is set too high, it fails to reflect adolescent's sexual agency and risk criminalising consensual teenage sexual behavior. So, the intention is never to encourage sexual activity among teenagers but rather to deal with consensual sexual acts as a social problem rather than a criminal one.*

Next slide. So, these are some of the recommendations from UNICEF to align the age of consent under the SOAC with the Penal Code and international standards by amending the Penal Code to set 16 as the age of consent for all sexual offences against both boys and girls. Amending the SOAC to set 16 as the age of consent for physical sexual assault and non-physical sexual assault and adding a clause stating that the consent of a child between the age of 16 and 18 is not valid if the accused is in a position of trust or took advantage of a situation of vulnerability or dependence, which is defined in section 16 of the SOAC. But expanded – we are suggesting also to expand the person's "position of trust" to also include police officers and staff of custodial or residential centers for children. And finally, we are recommending for a revision of the Penal Code provisions on rape and other sexual offences, to use gender-neutral language and to more comprehensively practice all penetrative sexual offences, providing equal protection to boys and girls.

Tuan Pengerusi: *Okay. Is 16 universal?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *It is not universal. There are some variations but we – given the fact the 16 is set as the age of consent in the Penal Code. We're suggesting that to harmonise it as 16 for – including the other sexual acts.*

Tuan Pengerusi: *There will be people who ask us to suggest to 18 instead of – doing that, which I don't think is very practical but – yeah, there will be people who'll say that. Anything to actually support the 16 instead of 18?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *I think it's – I think if you are...*

Tuan Pengerusi: *Most of the countries set to a 16 or...?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *There are some variations. Some are 14, some are 16, some are 17. But I think because the Penal Code has set the age of 16, we are suggesting to harmonise it at 16. If you increase the age to 18, you're going to have a lot of boys in prison. Do we have space in prison for all these boys? So, and especially with Malaysia being an ageing society we need younger people to be able to work and support the older people. So, we can't afford to send these children to prison.*

Okay. Next slide please. So, this slide is on some data in terms of perpetrators. As you can see, the purple is non-family members, persons known to victims. But given this – the data set here is not disaggregated. We don't know the number of child offenders. So, we don't know the number child offenders. But we do know there are child offenders.

In fact, last year, there was a parliamentary question being asked by Dr. Kelvin to state the number of cases under the SOAC which have been reported involving alleged child offenders. But unfortunately, the response didn't include a specific response to that particular request for data.

Next slide please. So, as you can see, there are some media reports of children being charged for consensual acts and this particular report involves two teenage children age 15 and 16 years old who engaged in consensual sexual activity under section 14 of the SOAC and section 5, which is physical sexual assault in child and making or producing or directing in making of a child sexual abuse material.

This was in The Borneo Post on October 2^{9th}, 2020. So, they both pleaded guilty. The boy pleaded guilty under section 14 for sexually touching the 15 year-old girl. The section carries a maximum 10-year jail sentence or maximum RM20,000 fine or both. The girl pleaded guilty under section 5 for making a child sexual abuse material. Basically, for self-generated child sexual abuse material she sent to the boy. The section carries a maximum 30-year jail sentence. I don't what the actual sentence was given but these are some of the cases that have come out in the media. But we don't have comprehensive data on the number of child offenders being prosecuted under this particular act.

Next slide. So, this slide is on the National Health Morbidity Survey carried out by the Ministry of Health. As you can see, there are basically more than 150,000 adolescents in Malaysia reported having sex. 33 per cent had sex before the age of 14 years old, 88 per cent not using condom and we know that when you don't use condom, there is intended pregnancy and other risks associated with non-use of condom. So, this is a worrying data set. Because what this – kind of implies that these children can also be prosecuted under the SOAC. And this is just for... [Tidak jelas]. We don't know what the data is on sexual touching or other offences that do not involve the sexual intercourse but falls under the SOAC.

Next slide please. So, what UN Committee on the Rights of the Child recommends is that provisions be introduced to prevent criminalising adolescents of similar ages for factually consensual and non-exploitative sexual activity.

This is called peer consent and the defense of peer consent. So, in many common law countries like Canada and some states in Australia, this is done by

making provisions for peer consent or similar age consent. Some of you may have heard the term “Sweetheart Defense” being used as well by certain CSOs. This allows children who are defendants to raise a defense of consent even if the child victim is below the legal age of consent, provided that the child complainant consented to sexual act; the two parties are close in age with an age difference of not more than a specified number of years, it can be two years, it can be three years; and the child complainant is above a specified age.

■1520

So, there’s a minimum age. It can be 12, it can be 13. The intention of this, of this defence of peer consent is not to encourage or condone children becoming sexually active at the younger age. It recognises that while sexual relationships between teenagers is a cause for concern, criminalising this behaviour is not the most effective or appropriate way to address the problem.

It’s basically if you criminalise teenagers for consensual sexual activity, it leads to long-term consequences of having criminal record. We consider this as an excessive response to a consensual sexual relationship. Also, does not promote more responsible behaviour by young people. The fear of prosecution as stigma surrounding adolescent sexuality deters and hinders them from using health services resulting in serious health problems including untreated STDs, unplanned pregnancies and unsafe abortions.

Most often, statutory child sexual offences operate to the disadvantage of boys because as we know the Penal Code is not gender neutral in the definition of rape. Even if the boy himself also below the age consent.

Next slide. So, UNICEF recommends adding a provision in the SOAC on peer consent to avoid criminalising teenagers who are of similar age and engaging consensual sexual activity where the act was consensual, the child is at least 13 years old. You can – you can also decide to have a different minimum age. Age difference between the child and the accuser is not more than three years.

Just going back to your earlier question YB, the legal age of consent as I mentioned other countries varies, but the most commonly used age is 16 in the UK, South Africa, New Zealand, Canada and most Australian states and as I mentioned since Malaysia already uses the age of 16 as the age of consent under the Penal Code, it is our recommendation that we keep to 16.

Next slide. Okay. Further recommendation, we also suggest amending the offences of sexual communication and grooming under SOAC sections 11 to 13 to only apply to adult perpetrators so that we can avoid criminalising teenagers who are

sexting because I'm sure there are many teenagers out there who are sexting. Again, we – the intention really is to deter adults from luring and spotting children. Not to criminalise teenagers flirting through texts or emails, which is common occurrence in the age of social media.

Also, apart from amendments to the law, we also are recommending that we provide comprehensive reproductive health education at schools. What this means is it includes knowledge about pregnancy prevention method, discussions about consent, respect for one's partner, discusses physical and sexual violence, in addition to abstinence. This should be provided to the youths and adolescents to develop respectful and healthy social and sexual relationships.

Next slide. Okey, we are just moving on to the crime of sexual exploitation. So, this is a data from Disrupting Harm. It's a study that was done, completed in 2022. It was a regional study but this study focused particularly in Malaysia and basically what the finding of the study was that four – at least 4 per cent of Internet-using children aged 12 to 17 in Malaysia were subject to clear incidents of online sexual exploitation and abuse, including being coerced to engage in sexual activities through promises of money or gifts, which is known as – the old term is child prostitution.

So, scaled to the population this would amount to an estimated 100,000 children who may have been subjected to any of this harm in the span of the single year. That's a large number of children.

Dato' Mumtaz binti Md Naww [Tumpat]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *I – do we have this aggregated numbers of female –boys and girls in the report? I can't remember. [Merujuk kepada pegawai]*

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] I'll come back to you. Let me check.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Next slide please. So, in the SOAC, it does not currently address exploitation of children in prostitution. Instead, this is criminalised under the outdated provisions of the Child Act, which frames the offence in vague and archaic terms; "immoral purposes". What does that mean? And implies that a child is an object; "let for hire", "disposing of". Again, it is using very archaic terms.*

It also does not penalise everyone involved in the chain of exploitation as required by the Optional Protocol on Sale of Children. It does not expressly criminalise the use of digital technology to recruit or advertise the services of a child for sexual exploitation.

Next slide. UNICEF recommends to create a separate and distinct offence in the SOAC that more explicitly penalise exploitation of children in prostitution including use of digital technology to recruit or advertise children for sexual exploitation to replace the outdated provisions in the Child Act.

Next slide. Now, we come to looking at child sexual abuse material or formerly known as child pornography. Again, some numbers here, as you can see, 2023, which is only up to November data. There have been more than 100,000 Malaysians registered IP addresses which accessed child sexual abuse material. As you can see, it has been a very big jump from the preceeding years. This is very worrying.

Next slide please. So, role of industry, you know we all have different roles to play and industry also has to play. When it's mentioned industry, we are talking about internet service providers (ISP), telcos and others. Industry needs to prevent their services from being used to spread CSAM or facilitate sexual exploitation and abuse of children. Industry, working across sectors, need to adopt existing technology to promptly block, detect and remove CSAM as continued circulation of CSAM perpetuates harm and trauma to the child victim and normalises sexual interest in children, thus increasing other children's risk of sexual abuse.

Industry also should work with stakeholder groups to support child-centered reporting channels on their platforms, effective follow-on action on CSAM reports and implement company child digital safety policy.

So, when it comes to recommendations, we are suggesting to amend the Communications and Multimedia Act to include a new chapter that specifically addresses protection of children on the digital space. That should include proactive blocking and filtering of CSAM, development of CSAM reporting and takedown procedures in child digital safety policy for companies across key industry sectors, obligation on digital service providers to report CSAM and other online child sexual abuse to the police or other authority with a penalty for non-compliance.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Can, can we criminalise the digital providers too?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Well, through penalties?*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Penalty, blacklist.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *You should make it mandatory for – for industry to take down and block.*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Ya, because they arele...*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Currently, it is only voluntarl...*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *Because they are the service providers. So, I know...*

Puan Sivaselvi SuprIniam: *Yes...*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *...how to control the content.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Yes.*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *So, I think we should put more under recommendations, to criminalise also the digital service providers.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *What we are suggesting here is really penalty for non-compliance so that...*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *Because they have – here, they're just obliged to report. So, we – they are the real criminals actually.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *They might have a different view on that, YB.*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *Ya, ya. But but if they can control any other things, why can't they control the pornography?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Ya, ya. So, I mean it depends also where are the CSAM is housed. Whether it's kept in Malaysia – I'm not a tech person. So, whether it's kept in Malaysia social media platforms, sometimes it's overseas, so they might not have control of what is housed in other overseas platforms. So, that discussion needs to happen. I understand there is a technical committee that has been set up by YB Fahmi together with YB Dato' Sri Azalina, looking at cybercrimes.*

We hope that these are also considered as well. But this is a growing threat across the world. And because the way, as you all know, the way social media works, you know, everything spreads at a very fast nature. So, it's very hard to control a lot of the materials that are being produced online and being spread very fast online.

Next slide please. So, this is basically with – at the very end. So, apart from the recommendations we provided in terms of the law reform, we also suggest also looking at the existing recommendations by the PSSC, the Roadmap on Strengthening Support for Child Victims. It has variety of recommendations including enhancing the specialisation of service providers, having better and stronger child-sensitive investigation of crime against children. For child victims to have support throughout the criminal trial process.

The trial proceedings are also adapted to reduce distress and there is more inter-agency coordination and information management as well. Additionally, it is very important that child victims of sexual offences particularly are being provided appropriate interventions by skilled social workers.

This includes the need to pass the Social Work Profession Bill for professionalising social workers, as I believe we mentioned to the PSSC prior to this. We are now open to any further question and answers.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *YB Pengerusi, can I suggest? Can we have a mapping? For example, we have 100,000 of victims. Can we have the mapping where is the location of the most children are being targeted?*

If we can have this mapping, we can also make a mechanism for the family to not only we counsel the victims but also the family because if not, the other children will be exposed also to this type of crimes, because actually most of the cases, they are coming maybe big families. So, the parents are very busy.

If we can have this type of mechanism to analyse in terms of location, the geopolitics and also the economic background of the family because we can predict for the other family like they have those trends. So, we can minimise the possibility of these children exposed because the data that they have given to us; 88 per cent, 73 per cent is a very high data actually to have sexual intercourse in Malaysia, underage.

So, if we manage to expose this to parliamentarians, I think it would be very beneficial for us because sometimes people said maybe not in kampung – but maybe in kampung, which is more exposed rather than urban places. So, we should have this mapping and also have this data to help us as policymakers to give more impressions and give more concerns to especially parliamentarians in those involved locations. Thank you.

Puan Saskia Blume: *If I may comment on this point. I think you have raised is very important point because actually when we look that data from Disrupting Harm and who are the children most at risk, we see that those in rural area and those of younger age unless equipped to navigate the risk of being online, you know, like being contacted by a stranger, what are the risks involved, they much more susceptible to be at threat of online sexual abuse and exploitation.*

So, I think in terms of targeting and also the awareness-raising where parents and caregivers are equipped to actually guide their own children of how to stay safe online and create an environment where they can come to their parents and confide and actually take it forward, it's really important. So, this really starts also with the parent and the awareness-raising as well as the children to be aware of the risks online.

Puan Lyn-Ni Lee: *Thank you YB for your excellent suggestions. I think just in response to your earlier question about the gender breakdown. I don't have it right now at hand but just to let you know, this was a household survey that was conducted. So, we did have about 995 children that took part on the survey. So, from this, four*

per cent had responded and that's roughly 38 children from this survey but if you expand it to the nationwide population, that's how we had 100,000. But I will just continue to see whether we can get that information. Thanks.

Tuan Pengerusi: *I'm sure I should not ask you this question. We probably need to get from PDRM. In terms of the rape on child, on the slide number three, total number of child victims. We wouldn't know which one is statutory rape and which one actually involved also boy, right? Like there is no such a – like that rape, 8,411 [Merujuk kepada slaid pembentangan]. There is no more breakdown, right? Even under PDRM, they lump everything together. Is that true? Or we can have a more – do you think if we ask from PDRM, we will get more a more detailed?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *I'm quite sure they would have more details because you know police reports, you will have to have details as well. So, depending how they record this statistics. So, I think if we give them enough time, they might be able to get the statistics.*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Talking about gang rape. Because I think most of the children they go in groups. So, sometimes the actual action in groups. Macam rempit-rempit semua. They may have exposed to this kind of threat.*

Puan Saskia Blume: *If I may add on as well. Just to reiterate a point Zoe made earlier that the data in this slide specifically and some of the other ones that were covering some of the data from the police.*

We also have to be mindful that it's definitely going to have an under-reporting element. Specifically, just to respond to the point on rape. What this won't show is those – is rapes that occur in marriages and things like that, especially rape with the children who are in marriages; early marriage and forced marriage. So, we have to also consider those hidden data sets that possibly are available but maybe not particularly, directly from the police.

Tuan Pengerusi: *Okay, so I think secretariat, we need to have a follow-up hearing from one, from the PDRM, especially on these cases, sexual crime against children, D11 Unit maybe we call them, to ask them specifically if they can have more detailed breakdown on consensual sex. I just want to know how many boys are going through this every single year because they have sex with their girlfriend. I mean that is literally. Also the proceedings. How can we help and strengthen more. I think YB Azalina has done a lot of work on that. I think there will be still a lot more work to improve on PDRM.*

The other one is MOH on the – MOH is on checking on the sexual victims, right? Are the procedures – those not only for children but also – for Malaysian but also for the refugees, stateless children that come during those time when they need

to be checked. Because anyway, they are coming, the MOH is coming, can you ask them for a follow-up on HPV vaccination? It's already very long time they say they're giving the procurement but until now there is no award being given. So, I want to know.

The other one is JKM. So, we would like to know the JKM's perspective on children in – that are victims of sexual crime and also consensual sex.

Do you all have any more suggestions? Who should we call? Who else?

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Maybe also call the AGC.*

Tuan Pengerusi: *Okay.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Because you can ask them for feedback...*

Tuan Pengerusi: *The criminal proceedings.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Yes. Ask from – yes, in terms of the consensual...*

Tuan Pengerusi: *How long does it take...*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Having a defence on peer consent. Getting their feedback and their views on having...*

Tuan Pengerusi: *Okay, okay. Get the AGC's view on peer consent, right? Mostly on peer consent or the length of the prosecution because length of prosecution, we call who?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Well, it is also multiple agencies are involved right.*

Tuan Pengerusi: *But we cannot call the kehakiman right, the judiciary?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Judiciary.*

Tuan Pengerusi: *We cannot call the judiciary right, as a parliament select committee.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *But even the different things that happen when a child victim goes through the criminal trial process right from the point of actually making the report...*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *We may, I think...*

Tuan Pengerusi: *Can we?*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Because I think we should – when we went to Australia...*

Tuan Pengerusi: *Actually, we can call executive, means you can call judiciary.*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Yeah, yeah. Because in Australia, one of the most important sectors is the judiciary there, the judges. How the judges function,*

how they manage the case there. So, I think we should have this exposure to these judges also feedback from them.

The other thing is I would like also to have the numbers on male or children who are having or soliciting the prostitution, the prostitutes. Because here is about rape, about sexual intercourse. There may have cases where PDRM goes and one of the – not victim, yang melanggan ibu ayam, bapa ayam, semua. Dia yang melanggan. Kanak-kanak itu yang bayar. Yalah sebab dia engage. Dia bukan buat dengan dia punya girlfriend, tapi dia buat dengan pelacur.

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Yes, I think also very important to remember and keep this in mind that child offenders can also be child victims. You know because there are things that are going on at home.*

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] Understand.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *So, just not to put the whole thing negative on them because children are still developing. So of course, there are some children are having serious behaviour problems but also important to remember that they might have other things going on at home that we are not fully aware of.*

Just going back to the length of the criminal trial process. It depends on various different things. If a child victim is not supported throughout the criminal trial process, and they have delays for many different reasons. For example, delay in getting the forensic medical report. It may take a long time or delays because the perpetrator has not got a lawyer. Multiple things. The child victim can drop out at many different points.

■1540

For example, when a child victim is taken to the hospital for a medical examination. Not every single abuse needs to have medical examination but in Malaysia unfortunately, even if the child has not been touched, a full medical examination is still carried out. If the child is being asked multiple times, the abuse, that is causing re-traumatisation. So, when a child is re-traumatised multiple times, it's very unlikely the child is going to stay till the end of the trial. So, children can drop out as early as after just making the police report because of the trauma and they can't go through it. So, trying to make the process more supported, more child-friendly will mean that the child is able to stay in the process till the end of the trial.

Tuan Pengerusi: *Now our target is two years, right? Or one year, right?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *I think the practised direction is twelve months. But if you – you might want to ask for data. I know that the judges are working hard, but you know there are many different things apart from judges that happen before it even comes to actual trial that I think needs to be taken into account. For example, how do you reduce the child being re-traumatised? Can the child just talk about the actual event once and that's taken down in video and all the other stakeholders hear that video instead of the child being asked multiple questions by different people at multiple different times.*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail [Ampang]: *Does it mean that we don't have the fast-track procedure?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Well, fast track is one year. The maximum time I think is I believe is one year.*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *So, do we have a one-stop centre?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *We do have a one-stop centre in the hospitals. One-stop centre, then you have the SCAN Team as well; Suspected Child Abuse Neglect Team. It's only available I believe in the larger government hospitals. It's not available in obviously in private hospitals or – so, there are some...*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *I think that one is missing. Why? Why these procedures and one-stop crisis centres is – I think is only practised in certain hospitals, right?*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *That's right.*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *Rural area tak ada. So, if we can get the statistics, I think rape cases, then this assault problem dan sebagainya, you know increasing. Then we may want to know whether it happens more in rural or in urban areas. We may ask the police.*

Tuan Pengerusi: *Yeah. We will have to ask the police but we need to tell the police what we want. Data first. Otherwise, they will come, they will say "I'll give you later". Then there's nothing to discuss. See?*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *What I mean is if we found out that the cases are a lot in rural areas and then yet we don't have that type of procedures or one-stop centre, whatever. So, actually it doesn't match how are we going to approach these cases better.*

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Yes, but it's also I think that Saskia has made a point as well and so did Zoe as well. A lot of it is also, you know, reported cases, right? So, it's very difficult to say, "Okay, we have some statistics from the police". Does it mean that, you know statistics from police show only higher number of cases*

in urban areas, does it mean there are fewer cases in rural areas? You can't make that conclusion because it's only based on reported cases.

So, if you create a reporting system that is more child-friendly, right now 15999 is not solely only for – it's not a dedicated child line. They don't have trained counsellors picking up the line or phone. So, it's again, you know, how do you encourage reporting? How do you create a reporting system that would encourage everyone to make a report? Sometimes also it's like you know you need to also care for your neighbour. We are in right now especially in urban areas people are so busy with work, do they even care or know who their next-door neighbour is?

So, different issues we need to think about. It's creating awareness, it's creating strong reporting systems that are staffed by trained personnel who are able to take reports from children, children know that their reports are being taken seriously, there's a follow-up for the child and family. I am sure many other things that are missing out here and you know Saskia you can add. Please do come in.

Tuan Pengerusi: *Okay, go ahead.*

Puan Saskia Blume: *Yeah. If I may add to this, I think it's really difficult. The one question that I would – that keeps on being asked and that is very difficult to answer is actually the prevalence, right. Because again we are looking at reported cases. So, we don't know the prevalence, right, for Malaysia. The figure that UNICEF uses, you know, based on several studies around the world for global prevalence right, is for girls, 1 in 10 ten has experienced some sort of sexual violence or abuse. So, 1 in 10, if you look at the child population of Malaysia is obviously much more than the reported cases. So, we don't know if it's 1 and 10 in Malaysia but it's definitely much more than what we see as reported cases. So, it is not as uncommon as you know we would like to believe. It is something that happens to many children.*

Tuan Pengerusi: *Okay, so now what we do is this; one is there are a few gaps that we can see from here. One is how do we protect the children from the sexual abuse. One is through law. So, I think there are a couple of recommendations from UNICEF on that. The law is under – this law is parked under which ministry?*

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] SOAC in under...*

Tuan Pengerusi: *Dato' Azalina? Okay.*

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] CMA is under YB Fahmi. Multimedia.*

Tuan Pengerusi: *CMA is– Okay, okay. So, SOAC I think we need to call the ministry to come or Dato' Sri Azalina's department to come, to explain on that and they should – because they are also in charge of the AGC. So, they also should talk*

about the length of the sexual abuse cases for their judiciary. So, when we are questioning them on the proceedings, I also want the police to be around. So that they can say, "Oh, what happened to the court?" and then the court may say, "What happened to you?". All this. Then, you talk about the forensic. Forensic is under Jabatan Kimia, right?

Puan Sivaselvi Supramaniam: *Jabatan Kimia and also under I think the MOH as well.*

Tuan Pengerusi: *Okay. So, what I do is this – I leave it to Dr. Farah okay? Dr. Farah and our SUHAKAM to go and decide who should we call and how should we structure. The whole thing is can we give more justice to the victims? Like justice for the victims. Second, is how we prevent through the law bla bla bla, bla bla bla. The third one is the consensual sex. We want to know about this and how can we actually make it more fair to the boys or to the girls. We cannot reduce I mean through the select committee but how do we make it more fair in this prevalence?*

I leave it to the OCC to structure the hearing. Maybe one day or two days.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *Maybe also we can call Kementerian Pendidikan?*

Tuan Pengerusi: *Pendidikan? On the rape... [Tidak jelas]?*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *Sebab – bukan, dalam kalau cases itu katalah ini 1,000, how many yang masih bersekolah that affect dia punya keadaan kepada pendidikan. Sebab kalau mereka dihantar ke Sekolah Henry Gurney, ke Henry Gurney-lah. Kalau tak ke Henry Gurney, apa jadi? Sebab kita kena tahu juga data daripada Kementerian Pendidikan. Because all this sepatutnya schooling children.*

Tuan Pengerusi: *Okay, I leave it to the OCC. You all decide what do we do for follow up with this. But we should target to have a report. If we can, by the end of this session we should have a report on this. Yeah. We have a few more weeks, right? Possible-kah Dr. Dina?*

Dr. Dina Miza binti Suhaimi [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] ...on 7th March?*

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: *This 7th March? Yeah. Okay, so we will call on this and we kind of conclude everything possible.*

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad [Ketua Penolong Setiausaha, Suruhanjaya Hak Asasi Manusia (SUHAKAM)]: *Meaning, YB you mean not like next week meeting we going to have – we have to call everyone that...?*

Tuan Pengerusi: *No, no. Next week. Next week maybe we call a few only. Because you cannot call everyone.*

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: *Oh, suggestion. Okay.*

Tuan Pengerusi: *You suggest how to structure it quickly. Because we need one week's notice, right? We said we call agency one week's notice, kan? Yakah?*

Seorang Ahli: *Yes.*

Tuan Pengerusi: *One week's notice. So, kalau kita decide hari ini kita kena – esok kalau kita hantar pun one week's notice. Otherwise, they don't want to come.*

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: *Okey.*

Tuan Pengerusi: *So, we call...*

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: *So, I think – I think next week...*

Tuan Pengerusi: *We try to call. For those who are more friendly to us maybe we call next week like JKM all this, they will come. Those that are not so friendly, PDRM, AGC all this may be the next one. Then, they have cukup masa. You structure. You structure it in such a way. But then we need to tell them specifically what we want. So that when they come knowing what the topics are. Can you structure and then specify exactly what we want like the statistics that we are looking for. The specific statistics. So that they don't come and say two weeks later they give us. Then we forget, then we next session already.*

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: *All right.*

Tuan Pengerusi: *Okay. All right. Okay. Thank you. Anything? Okay.*

Puan Zoe Elizabeth Hua Eng Gan: *I just have one point to add to the very last point that you mentioned about peer consent. Puan Izyan, in your planning, could you also consider including that the relation of peer consent to and the impact on child marriage, potentially linking that to the steering committee that oversees the national strategic plan on addressing causes of child marriage. Because I think there are strong linkages with the trying to avoid criminalisation by getting married and because of the lower levels of minimum age of marriage in Malaysia. Thanks.*

[Wakil-wakil UNICEF meninggalkan bilik mesyuarat]

[Mesyuarat dtempohkan pada pukul 3:51 petang]

MALAYSIA

DEWAN RAKYAT

LAPORAN PROSIDING

JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN
PEMBANGUNAN MASYARAKAT

TAKLIMAT MENGENAI ISU GANGGUAN SEKS
TERHADAP KANAK-KANAK DAN
CONSENSUAL SEX BAWAH UMUR DI
MALAYSIA OLEH JABATAN-JABATAN
BERIKUT:

1. JABATAN SIASATAN JENAYAH,
POLIS DIRAJA MALAYSIA
 2. JABATAN KEBAJIKAN MASYARAKAT
-

BIL. 2

SELASA, 5 MAC 2024

PENGGAL KETIGA, PARLIMEN KELIMA BELAS

**MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT
BIL. 2 TAHUN 2024**

**BILIK JAWATANKUASA 2, BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA**

SELASA, 5 MAC 2024

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Puan Hajah Rodziah binti Ismail [Ampang]
YB. Puan Syerleena binti Abdul Rashid [Bukit Bendera]
YB. Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]
YB. Dato' Mumtaz binti Md Nawawi [Tumpat]
YB. Dr. Hajah Halimah Ali [Kapar]

Tidak Hadir

YB. Puan Yeo Bee Yin [Puchong] - *Pengerusi*
YB. Datuk Wetrom bin Bahanda [Kota Marudu]
YB. Datuk Suhaimi bin Nasir [Libaran]
YB. Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli [Batang Lupar]

URUS SETIA

Encik Mohd Sukri bin Busro [Ketua Penolong Setiausaha Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Encik Mohamad Tarmizi bin Ahmad [Penasihat Undang-Undang I, Parlimen Malaysia]
Cik Jackie Mary Fernandis [Penasihat Undang-Undang II, Parlimen Malaysia]
Puan Rozana binti Abdullah [Pegawai Penyelidik, Seksyen Sosial dan Pembangunan Sumber Manusia (Bahagian Penyelidikan dan Perpustakaan), Parlimen Malaysia]
Dr. Dina Miza binti Suhaimi [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Cik Nadrah Husnina binti Hassim [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]

HADIR BERSAMA

Ex Officio

YBrs. Tuan Chua Choon Hwa [Timbalan Ketua Setiausaha (Strategik), Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat (KPWKM)]
Puan Izyan Hazwani binti Ahmad [Ketua Penolong Setiausaha, Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM)]

Polis Diraja Malaysia (PDRM)

YBrs. SAC Siti Kamsiah binti Hassan [Ketua Penolong Pengarah Bahagian Siasatan Seksual Wanita dan Kanak-Kanak (D11), (Jabatan Siasatan Jenayah)]

YBrs. Insp. Amarjit Kaur a/p Mor Singh [INSP Siasatan Seksual, Bahagian Siasatan Seksual Wanita dan Kanak-Kanak (D11), (Jabatan Siasatan Jenayah)]

YBrs. Insp. Muhaini binti Mohamad Senan [INSP CIC (Child Interview Centre), Bahagian Siasatan Seksual Wanita dan Kanak-Kanak (D11), (Jabatan Siasatan Jenayah)]

Jabatan Kebajikan Masyarakat (JKM)

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain [Timbalan Ketua Pengarah (Operasi)]

YBrs. Dr. Sopian bin Hj. Brahim [Pengarah (Bahagian Kanak-Kanak)]

Jabatan Pendaftaran Negara (JPN)

Siti Maslinda binti Mardi [Pengarah (Bahagian Kewarganegaraan)]

Nur Haryani binti Abd Latiff [Penolong Pengarah (Bahagian Kewarganegaraan)]

Salmi binti Kiprawi [Timbalan Pengarah (Bahagian Kewarganegaraan)]

Kementerian Dalam Negeri (KDN)

Yusniza Binti Yusuf [Timbalan Setiausaha Bahagian]

Hairuddin bin Abdullah [Timbalan Setiausaha Bahagian I (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam)]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT BIL. 2 TAHUN 2024

BILIK JAWATANKUASA 2, BLOK UTAMA,
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA

SELASA, 5 MAC 2024

Mesyuarat dimulakan pada pukul 2.51 petang

*[Yang Berhormat Puan Hajah Rodziah binti Ismail **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail [Ampang]: Terima kasih. *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Kita boleh mula ya. Saya – sebelum itu saya nak umumkan Yang Berhormat Yeo Bee Yin – Puchong tak dapat mempengerusikan majlis pada petang ini, mesyuarat pada petang ini sebab beliau ada *emergency*. Jadi, saya akan mempengerusikan bagi pihak JPK untuk hari inilah. Yang saya hormati, Yang Berhormat semua, wakil daripada PDRM.

Terlebih dahulu, saya rasa, saya ucapkan terima kasih kehadiran pihak PDRM yang mana kita hari ini sebenarnya adalah rentetan daripada minggu lepas punya mesyuarat, yang kita mohon sedikit maklumat daripada data-data, daripada pihak PDRM iaitu berkaitan dengan isu gangguan seks terhadap kanak-kanak. Kita tahu data-data ini amat-amat sulit ya. Jadi, sebab itu saya mengharapkan semua untuk selepas ini, mungkin kita kena serahkan semulalah dokumen yang ada kepada pihak PDRM.

Tetapi sebelum itu saya nak umumkan, kalau ada apa-apa perkara yang nak *off-record*, tak payah pakai *mic*, ya. Jadi, *off-record*-lah. Tetapi kalau perlu dibangkitkan dan nak dirakamkan dalam Hansard, kita akan gunakan *mic*, *Insyallah*. Kita benarkan dalam sesi pendengaran inilah.

Jadi, saya mulakan dengan memperkenalkan ahli-ahli jawatankuasa. Silakan, Yang Berhormat.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: Ya. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Saya, Siti Zailah binti Mohd Yusoff, Ahli Parlimen Rantau Panjang.

Dato' Mumtaz binti Md Nawī [Tumpat]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan selamat tengah hari. Saya, Mumtaz binti Md Nawī, Ahli Parlimen Tumpat.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ex officio kita.

Tuan Chua Choon Hwa [Timbalan Ketua Setiausaha (Strategik) Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat (KPWKM)]: Selamat petang dan salam sejahtera. Saya Chua, TKSU KPWKM.

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad [Ketua Penolong Setiausaha, Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM)]: *Assalamualaikum*. Selamat sejahtera. Izyan Hazwani Ahmad, Pejabat Pesuruhjaya Kanak-Kanak SUHAKAM.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Yang lain itu akan menyusullah sebab kadang-kadang kita dalam Dewan ini, berganti-ganti. Saya sendiri dari Ampang. Jadi, mungkin boleh teruskan. Sebelum itu, perkenalkan diri sikit supaya kita boleh rakamkan dalam Hansard. Terima kasih.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan [Ketua Penolong Pengarah Bahagian Siasatan Seksual, Wanita dan Kanak-Kanak (D11), (Jabatan Siasatan Jenayah)]: *Assalamualaikum warahmatullahi taala wabarakatuh* dan salam sejahtera. Yang Berhormat Datuk Pengerusi, Yang Berhormat Dato'-Dato', tuan-tuan dan puan-puan, Ahli Yang Berhormat dan juga hadirin untuk mesyuarat pada hari ini ataupun pembentangan pada hari ini.

Pertama sekali, saya perkenalkan, saya *Senior Assistant Commissioner Police*, Siti Kamsiah binti Hassan iaitu Ketua Penolong Pengarah Bahagian Siasatan Seksual, Wanita dan Kanak-Kanak, JSJ Bukit Aman dan hadir bersama saya pada petang ini Yang Berhormat Pengerusi adalah Inspektor Amarjit dan juga Inspektor Muhaini, juga daripada Bahagian D11.

Okey, untuk skop pembentangan saya petang ini adalah merangkumi beberapa bahagianlah. Minta slaid. *[Merujuk kepada urus setia]* Okey. Ada lapan skop pembentangan. Saya cuba ringkas mungkin dan mungkin kita boleh – bukan bersoal jawab. Kalau ada ingin orang kata pencerahan, sekiranya saya boleh jawab, saya jawab. Kalau tidak dapat, tak mampu saya nak menjawab ataupun ada input yang perlu kepada keputusan dasar dan sebagainya, saya akan merujuk kepada Pengarah Jabatan Siasatan Jenayahlah.

Okey. Untuk pendahuluan, memang kalau kita tengok pada senario jenayah seksual pada hari ini, dilihat jenayah seksual ada menunjukkan peningkatan terutamanya kes-kes yang melibatkan kanak-kanak, sama ada kes-kes yang melibatkan *physical contact* ataupun kes-kes yang melibatkan *non-physical contact* dan kes *non-physical contact* ini yang dilihat peningkatannya agak tinggi berbanding dengan jenayah-jenayah yang lain.

Walau bagaimanapun, ekoran daripada kes-kes *non-physical contact* ini jugalah sebenarnya yang saling mempengaruhi sebenarnya kepada kes-kes *physical contact* seperti kes-kes rogol dan sebagainya. Kes-kes sebegini juga ada kaitan juga dengan globallah, trend global sebenarnya seluruh dunialah terutamanya kes-kes yang melibatkan Internet sebagai medium.

Secara ringkasnya, definisi “kanak-kanak”, memang kita mengguna pakai sebagaimana seksyen 2(a) Akta Kanak-Kanak 2001, seksyen 2 Akta Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak 2017 yang mendefinisikan sebagai “*seseorang yang berumur bawah 18 tahun*” dan seksyen 82 juga terpakai iaitu di bawah Kanun Keseksaan iaitu “*anggapan mutlak bahawa kanak-kanak di bawah umur 10 tahun tidak boleh dikenakan atau dituduh dengan apa-apa kesalahan jenayah*”.

Kenapa saya *highlight*-kan ini Yang Berhormat, kerana adanya kes-kes yang kemudiannya – walaupun kes sebegini dah dinyatakan, tidak ada tanggungjawab jenayah tetapi kita buka juga kerana melihat kepada trend jenayah sekarang ini. Kanak-kanak bawah 10 tahun pun melakukan untuk tujuan kita buat kajian sosiallah, Yang Berhormat.

Bagi seksyen 83 Kanun Keseksaan, “*tidaklah menjadi kesalahan apa-apa jua yang dilakukan oleh kanak-kanak yang berumur lebih daripada 10 tahun tetapi kurang daripada 12 tahun, yang belum cukup akal*”. Bermakna, kita kena tengok pertimbangan akal fikiran. Dia tahu tak sebab dan akibat perbuatannya.

Berdasarkan itu juga, akta-akta yang digunakan di Malaysia ini – saya percaya Yang Berhormat semua memang sedia maklum. Peruntukan kita adalah juga selari dengan konvensyen antarabangsalah ataupun instrumen antarabangsa. Antara akta yang banyak kita guna adalah Akta Kanak-Kanak, Kanun Keseksaan dan juga Akta Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak 2017 dan juga pindaan 2023.

Next adalah antara jenis-jenis kesalahan ataupun kes-kes gangguan seksual sama ada *physical contact* ataupun *non-physical contact* yang menjadi antara yang utama di Malaysia. Rogol ini antara yang utamalah. Yang melibatkan *physical contact* dan disiasat di bawah Kanun Keseksaan adalah kes-kes rogol, sumbang mahram, seks luar tabii, kes-kes yang mendatangkan aib dan juga cabul kehormatan dan juga akses kepada bahan-bahan lucah.

Kita masih lagi menggunakan Kanun Keseksaan. Namun, bagi kes-kes yang melibatkan kanak-kanak, kita spesifik. PDRM memang dah spesifik menyiasat di bawah Akta Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak 2017 (Pindaan) 2023 iaitu amang seksual fizikal, amang seksual *non-physical*, pornografi kanak-kanak, pengantunan kanak-kanak. Namun, bagi kes-kes yang persembahan seksual, belum

ada lagi YB. Belum ada laporanlah. Setakat ini, hanya kes-kes ini sahajalah yang banyak dilaporkan.

Okey. *Next* adalah trend jenayah seksual terhadap kanak-kanak. Kita rujuk kepada statistik kes jenayah seksual bagi tahun 2019 sehingga 2023. Ini yang merangkumi kes-kes rogol, amang seksual fizikal, cabul, sumbang mahram, aib, seks luar tabii, capaian kepada ataupun memiliki bahan lucah, kes amang seksual bukan fizikal, pornografi dan komunikasi seksual. Mungkin ada kes-kes yang kecil-kecil. Kita – *percentage* yang kecilah tetapi ini adalah untuk peratusan. Mungkin...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Kalau boleh, ceritakan apa maksud “amang seksual”. Takut nanti ada yang tak faham.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Amang seksual ini sebenarnya adalah dia lebih kepada cabul jugalah. Mencabul kehormatan. Dia melibatkan sama ada sentuhan fizikal.

Kalau amang seksual fizikal ini, dia adalah melibatkan – dia bahagi kepada empat kategori. Sama ada, suspek itu melakukan apa-apa sentuhan kepada mangsa. Yang kedua, sama ada suspek ini menyebabkan mangsa itu menyentuh tubuh badan suspek. Maknanya dia minta budak – kanak-kanak itu pegang kemaluankah, menyentuhlah. Ini yang banyak berlaku. Ketiganya, suspek ini mengarahkan ataupun menyebabkan kanak-kanak A ini menyentuh kanak-kanak B.

■1500

Dia tukang, “*Ha, kau pegang kemaluan dia orang ni*”. Itu contoh paling mudahlah. “*Kau pegang, kau peluk kanak-kanak ni*”. Kanak-kanak A diarahkan untuk pegang kanak-kanak B. Keempat adalah, situasinya adalah di mana melibatkan apa-apa juga *physical contact*. Kadang-kadang kes yang melibatkan dia apa-apa *physical contact*.

Contohnya yang paling digunakan oleh PDRM adalah apabila kanak-kanak itu dia melakukan hubungan seks. Contohnya, dia dah lebih 16 tahun tetapi dia masih kanak-kanak. Kita nak pergi rogol tak boleh. Sebab dia suka sama suka. Dia dah melepasi umur 16. Di sini kita menggunakan apa-apa juga di konteks amang seksual *para* (d) tadi. Seksyen 15...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Jadi beza dengan cabul itu apa benda?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: “Cabul kehormatan” ia boleh kepada mana-mana orang. Dia tidak spesifik kepada kanak-kanak. Yang...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Amang seksual?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: “Amang seksual”, kanak-kanak sahaja. Jadi yang macam (d) tadi, 14(d) amang seksual fizikal – 14(d) tadi, apa-apa juga

fizikal, sentuhan fizikal. Bermakna selalunya kita gunakan untuk rogol bagi kanak-kanak melakukan suka sama suka hubungan seks dengan teman lelaki sebab umur dia dah 17 tahun, kita mengambil kira yang itu. Seksyen itu sebagai amang seksual.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Maksudnya, apa-apa komunikasi ataupun sentuhan di kalangan kanak-kanak?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Fizikal. Betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Di kalangan kanak-kanak?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Okey.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Boleh saya pergi pada *next*? Peratusan dia memang berlaku kalau kita tengok tahun 2019 ini dia memang tinggi la 4,591. Tapi pada tahun 2020, sebenarnya ekoran pandemik itu memang berlaku penurunan kerana tidak adanya pergerakan, sekatan pergerakan dan sebagainya. So, selalunya kejadian rogol ini kanak-kanak itu keluar rumah ataupun ada berlakunya pergerakan.

Jadi di sini berlaku penurunan pada fasa yang pertama, kedua PKP tersebut. Kemudian dah apabila dah hujung-hujung, dah masuk ke hujung bulan Disember, November, itu dah mula – dah boleh adanya pergerakan, berlaku peningkatan balik.

Seterusnya, naik balik setelah tahun 2021 dan juga seterusnya sehingga 2023. Okey. Secara perbandingannya, mangsa kanak-kanak dan dewasa bagi kes jenayah seksual...

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: ACP, sekejap eh. Tadi yang – *sorry just nak checking*. Tadi yang kalau kanak-kanak dia 17 tahun dia *sexual intercourse consent* akan didakwa di bawah SOAC, 14 itu...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: 14(d).

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: Walaupun dalam (d) itu tak ada “*sexual intercourse*”...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tak – tak apa. Boleh.

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: *Still* akan *go* bawah itulah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul. Boleh dan dia boleh 14(a) pun boleh juga sebenarnya. Tapi kita menggunakan atas dasar bukan rogollah. Jadi kita pergi kepada *non-physical contact* tadi. Okey.

Jumlah keseluruhan kes jenayah seksual bagi tempoh lima tahun tersebut adalah sebanyak 22,587 kes dan jumlah kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak sahaja adalah 13,901 kes, iaitu secara nisbah dia, peratusannya adalah mangsa kanak-kanak ini sebanyak 62 persen berbanding mangsa dewasa 38 persen. Bermakna...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Yang ini yang kita tanya minggu lepas. Berapa laki-laki, berapa perempuan? Sebab mangsa kanak-kanak ini umum tak tahu laki-laki/perempuan. *That's why* kita minta PDRM datang.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey, kita tengok yang *case by case*. *Next slide* ada.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Okey. Apa fasal tak ada laki-laki/perempuan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Nanti kita tengok *next slide*. Ada dibahagikan. Okey. Statistik kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak mengikut pecahan kontinjen. Ini kita tengok kalau ikut pecahan kontinjen memang Selangor memang mendahuluih semua-semua kes pun sebab dia punya jumlah penduduk pun ramai, negeri dia memang padat dan akses dia kepada *border*.

Kadang-kadang kejadian itu dia dari Selangor, ada yang dari KL dia pergi ke Selangor kejadiannya dan begitu juga Seremban dan sebagainya kerana *border* dia luas, besar dan kepadatan penduduk dia. Okey. Ini antara negeri yang tinggi begitu juga Sabah, Johor dan diikuti dengan – namun kes-kesnya adalah memang kes-kes yang melibatkan *physical contact*-lah yang banyak sebenarnya berlaku.

Okey *next*. Demografi mangsa kes seksual 2019 hingga 2023. Ini kategori mangsa tadi sebagaimana yang YB tanya tadi kan. Jantina dia kalau mangsa 92 peratus yang melibatkan mangsa kanak-kanak tadi, mangsa tadi – mangsa kes jenayah seksual ini, lapan peratus sahaja lelaki. Dia 92 peratus ni memang boleh kata adalah mangsa kanak-kanak perempuan ataupun wanitalah.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maknanya ini merujuk kepada kes rogollah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tidak. Semua. Ini demografi mangsa kes seksual. Bukan rogol sahaja.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Kes seksual? Maknanya kalau liwat pun sini juga?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Sini juga semua. Cabul pun.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Cabul pun. Okey. *Because* saya ingat saya lawatan ke Jakarta hari itu jumpa dengan dia punya Gabenor. Dia maklumkan di sana peningkatan tinggi kes kanak-kanak laki-laki.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kita pun berlaku peningkatan sebenarnya.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ya?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kita pun berlaku peningkatan. Terutamanya kes-kes yang melibatkan kanak-kanaklah. Terutamanya yang melibatkan macam mereka yang diberi amanah ini. Yang diberi amanah macam ustaz, cikgu. Kita nampak peningkatan, tapi kalau bila kita banding kalau dalam peratusan itu nampak kecil. Nampak kecil tapi tetap meningkat.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Jadi, kalau kita tengok dari segi peratusan ni. Kalau lapan peratus daripada 13,000 itu besar jugalah kan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Besar. Kalau tengok jumlah dia memang besar.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Berapa ya? Matematik lambat sikit. *[Ketawa]*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Banyak juga.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Banyak jugalah itu.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Maknanya dalam – dia dari setahun ke setahun yang saya tengok, terutamanya tahun lepas dan tahun 2022 itu kita dah mula nampak dah kanak-kanak lelaki dah mula jadi mangsa. Dah mula tampil mungkin ramai yang jadi mangsa, tetapi sebelum ini dia tak *report*. Jadi, sekarang ni mungkin sebab kita banyak *engagement* dan juga kempen-kempen kesedaran lain mungkin itulah dia.

Trend dia macam ini YB; bila kita seorang buat *report*, barulah dia berderet-deret yang lain. Bila seorang buat *report*, macam di sekolah satu dah *blown*, barulah yang lain, “*Oh, dulu saya pun macam itu*”. Barulah datang buat *report*.

Dr. Hajah Halimah Ali [Kapar]: Nak tanya yang fasal lelaki itu kan, dia punya majoriti. Majoriti itu kes apa?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Majoritinya adalah kes amang seksual fizikal. Maknanya sama ada...

Dr. Hajah Halimah Ali: *By parents?*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tak. Tak. Bukan. *By* kebanyakan orang yang diberi amanah. Guru, warden, di asrama.

Dr. Hajah Halimah Ali: Bukan di rumah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bukan di rumah. Kalau lelaki bukan di rumah.

Dr. Hajah Halimah Ali: Sebab yang itu tengok sekolah menengah itu kan 65 *per cent*.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia mangsa.

Dr. Hajah Halimah Ali: Mangsa.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Tetapi bukan di sekolah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia – pekerjaan dia. Status pendidikan dia. Ini mangsa punya status pendidikan.

Dr. Hajah Halimah Ali: Mangsa?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ini status pendidikan dia. Bukan tempat kejadian.

Dr. Hajah Halimah Ali: Bukan tempat kejadian.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bukan hubungan dia.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ini *Chinese* pun tinggi juga. 21 per cent eh?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kebelakangan ini, *Chinese* pun dah mula tampil buat *report*. Tapi *Chinese* lebih kepada kes rogol jugalah. Rogol.

Tuan Chua Choon Hwa: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*
Kebanyakan bawah umur juga?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bawah umur. Bawah umur. *Parents* dah tahu. Juga kes-kes yang melibatkan *non-physical contact* ini yang macam buat video, berkomunikasi secara seksual. Ini mak bapa dah jumpa, tengok, ada tampil buat *report*.

Dr. Hajah Halimah Ali: Tapi kan, sekolah rendah mangsa ni kan? Mangsa.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul.

Dr. Hajah Halimah Ali: Sekolah rendah ini *about one-quarter* tahu?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *[Ketawa]* Betul. Betul.

Dr. Hajah Halimah Ali: Kan? Sekolah rendah 12 tahun ke bawah...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tahap pendidikan. Status pendidikan.
Bukan tempat kejadian.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Status pendidikan dia.

Dr. Hajah Halimah Ali: *I know*. Yang mangsa ni.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul.

Dr. Hajah Halimah Ali: Kan? Maknanya budak lagilah.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul. *[Ketawa]* Yang jadi mangsa ni seawal umur lima tahun, tiga tahun pun ada.

Dr. Hajah Halimah Ali: Tadika ada tak?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ada. *[Ketawa]*

Dr. Hajah Halimah Ali: Tadika pun ada.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ada, ada. Ini yang bawah sekolah rendah ada, tadika ada, yang belum sekolah pun ada. Terbaru – yang terbaru ini saya nak *share* ini. Ini *off-record*-lah sebab mungkin macam YB rasa macam pelik.

[Perbincangan secara tanpa rekod]

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kita kena *move on* ya. Sebab, isu dia tadi adalah lebih di kalangan yang dikenali. Kejadian tersebut di dalam kalangan yang dikenali lebih daripada yang orang luar.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul, betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Jadi, sebenarnya banyaklah kejadian...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Banyaklah kejadian yang pelik-peliknya.

Okey, yang tadi ini, kita dah buat status ekonomi dia. Kebanyakannya daripada B40. Daripada B40-lah. Ini *based on* kita buat latar belakang dia. Kita tengok yang tak bekerja pun ada, yang kerja sebagai biasa-biasa sahaja. Bukan M40, T20. 75 peratus adalah daripada B40.

Kalau kita tengok kategori umur mangsa ini pun, paling tinggi 13 ke 15 tahun. Kalau berdasarkan kepada reproduktif punyalah, pun memang kategori itulah peralihan daripada kanak-kanak kepada remaja. *So, sexual desire* dia tinggi dan di luar kawalanlah. Maknanya dia dah mula terbuka, terdedah untuk pergi sekolah dengan aktiviti dan sebagainya. Ini yang banyak terkesanlah dengan kejadian-kejadian seksual.

Dari segi kategori bangsa, Melayu memang mendahului. Tetapi, Cina pun mengikuti juga, ada berlaku peningkatan juga. Dan lain-lain bangsa ini Sabah, Sarawak dan ada juga warga asinglah yang di-*report*. Tapi, majoriti adalah Melayu.

Dari segi status pendidikan pula, sekolah menengah – kalau kita tengok tadi pun, umur 13 ke ataslah yang banyak kategori ini. Diikuti sekolah rendah dan ada juga mangsa dalam kalangan, macam yang tadi saya cakap, belum pun bersekolah lagi. Yang tidak bersekolah pun ada, yang tercicir. Kebanyakannya, saya perhatikan, kita *analyse*, selepas pandemik COVID-19 itu hari, ramai juga yang tak nak pergi sekolah. Di awal-awalnya kan dia tak bersekolah. Dia sekolah secara *online* sahaja. Ekoran daripada itu, tak berminat. Ini saya dapat sebab saya adalah antara ahli jawatankuasa yang membuat garis panduan KPM tersebut.

Masa kami pergi buat kerja lapangan di Penang itu, cikgu pun *complain*. Selepas pandemik, dia orang dah tak nak datang sekolah. Jadi, ekoran tak sekolah ini, dia *drop* sendiri. Cikgu buatlah cakna macam mana pun, ziarah caknakah, apa-apa, memang dia tak nak sekolah sebab dia boleh dapat RM50, dia kerja. Lepas itu, pengaruh *influencer* ini, nak buat *content* ini. Buat *content* ini kan duit banyak dapat. Jadi, dia dah tak berminat. Jadi, banyak juga terpengaruh dengan aktiviti sebeginilah; seksual.

Okey, ini adalah demografi suspek bagi kes seksual tahun 2019. Kalau kita tengok, 99 peratusnya adalah lelakilah sebenarnya. Seterusnya adalah kategori umur dia atas 18 tahun. Atas 18 tahun yang paling banyak tetapi orang kata yang kanak-kanak bawah umur ini macam 10 ke 12 tahun ini pun ada. Kurang satu persen tetapi tetap ada. Ini menunjukkan senario yang tidak sihatlah. Bermakna, mana mungkin budak yang umur – macam kes tadilah, lima tahun melakukan. Itu kita masuk juga di bawah kategori ini. Kita buka kertas siasatan untuk melihat kenapa, akar umbinya kenapa berlaku.

Okey, jumlah suspek, bangsa Melayu paling tinggi, diikuti dengan lain-lain bangsalah, Bumiputera Sarawak, Cina, India – semua kategorilah. Boleh dikatakan kesalahan seksual ini berlaku sama ada mangsa ini, apa bangsa pun ada berlaku. Pelakunya pun, apa bangsa pun ada berlaku. Cuma, berapa ramai yang berani tampil buat *report*.

Status yang tidak bekerja adalah paling tinggi. Diikuti dengan lain-lain – pekerjaan lain-lain ini banyaklah. Kadang-kadang kerja sendiri yang kita – tak tetap. Kerja yang tidak tetap. Dan pelajar. Ini menunjukkan pelajar, dalam kalangan pelajar menjadi suspek pun ada juga. 16 peratus itu agak tinggi juga. Dan mereka yang bekerja dengan kerajaanlah. Seperti ada juga kes-kes yang melibatkan penjawat awam yang lainlah seperti doktor, cikgu dan sebagainya.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya nak tanya kejap. Statistik ini menunjukkan – kalau kata dari sudut umur 18 tahun, 81 peratus itu, ini suspek itu maknanya dia 18 tahun ke atas tapi dia punya mangsa adalah kanak-kanak?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tak kiralah. Tak kira.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tak kira?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tak kira.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kalau kita ada yang bawah 18 tahun punya kes kan, sebab kita bercakap tentang isu yang kita bincang minggu lepas itu kan iaitu kita tengok apakah ada banyak faktor. Dia kanak-kanak dengan kanak-kanak. Satu lagi, kanak-kanak dengan orang yang lebih tua. Ada tak statistik itu yang boleh dikongsikan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Untuk hari ini, saya tak bawa. Mungkin saya boleh bawa...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tapi sebenarnya ada ya?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ada. Kita boleh bagi. Maknanya yang melibatkan kanak-kanak ini, siapa suspek dia, umur berapa. Nak tengok sama ada atas 18-kah, bawah 18. Begitu maksud YB?.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebenarnya cara kita tangani kes itu nanti pun kemungkinan berbeza mengikut akta dan sebagainya, kan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebab, kita nak lihat dari sudut penambahbaikan kes-kes berkaitan dengan *sexual – consensual* kanak-kanak dan sebagainya. Kalau nak dakwa, kalau dia sama-sama kanak-kanak, macam mana? Kalau kanak-kanak dengan bukan kanak-kanak, macam mana? Kan? Jadi, apa yang kurang dari sudut dasar dia dan sebagainya. Jadi fakta macam itu, data-data, statistik itu pentinglah untuk kami dapatkan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Nanti saya bekalkan kemudian ya, YB.

Dr. Hajah Halimah Ali: Pengerusi, nak tanya itu. *[Merujuk kepada slaid pembentangan]* Jantina. Satu persen wanita, suspek ini. Ini *sugar mommy*-kah, apa ini?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Oh, tidak semestinya *sugar mommy*. Kalau YB ingat, kes yang melibatkan seorang ibu yang dia menghasilkan video seksual terhadap anak dia dan dia minta anak lelaki dia untuk merogol dia. Ingat tak kes di Kuala Selangor? Baru lagi, akhir tahun lepas. Kita tuduh dia melakukan – dia minta anak lelaki dia umur 14 tahun melakukan hubungan seks dengan dia.

Dr. Hajah Halimah Ali: Mana bapanya?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bapanya masuk penjara, YB. *[Ketawa]* Bapa masuk penjara, mak ada *boyfriend*, kononnya *boyfriend* dia kata nak bayar hutang along. Hutang along yang bapa dia masuk penjara itu buatlah. So, mak dia kata kena hasilkan video sekslah nak jual kepada along supaya along potong hutanglah. Jadi, dia menghasilkan video seks. Jadi, tak bolehlah video yang biasa-biasa saja. Naklah video yang pelik-pelik sikit, barulah laku. So, mak dia melakukan hubungan seks dengan anak dia. Minta anak umur 14 tahun, anak lelaki.

Dan anak perempuan dia, dia melakukan hubungan seks dengan anak perempuan dia umur sembilan tahun.

■1520

Dia minta anak perempuan dia umur 16 tahun untuk melakukan hubungan seks dengan *boyfriend* dia tadi dan dia yang rakam. Dia melakukan hubungan seks dengan *boyfriend*, anak dia rakam, yang perempuan ini dan dia minta anak lelaki dia umur 17 tahun untuk melakukan hubungan seks tetapi anak lelaki dia ini tak nak, *refused*. Anak lelaki dia lari keluar rumah. Itu yang adik-adik dia yang lain jadi mangsa. Ini tahun lepas punya kes, dah tuduh dah.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Mak dia umur berapa?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Mak dia 30-an-lah, 37 macam itulah.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Dan dah dihukumlah mak dia?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dah, dah dihukum. Kes akhir tahun lepas.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Anak dia buatlah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Anak dia buat.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*] Dah anak-anak dia...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dan video itu – dia boleh jadi buat *report* ini sebab video itu dia *share*. Bila dia rakam, dia rakam sendiri. Mak dia ini rakam sendiri. Letak *handphone*, dia rakam perlakuan seksual dia. Kemudian dia *share* dengan *boyfriend*. Yang jadi isunya, apabila *boyfriend* ini – bila dia terima video ini, isteri dia – dia ada isteri. Isteri dia – dia *kantoi* dengan isteri dia. Isteri dia *duk skodeng handphone* dia. Lepas itu, isteri dia jumpa, dia – suami dia ini rupa-rupanya *boyfriend* – *girlfriend* dia itulah mak budak-budak ini, yang suspek tadi ini. Yang mak tadi ini, yang jadi suspek ini, *girlfriend* suami dia.

Jadi, dia selalu *duk skodeng* suami dia sebab dah ada sejarah skandal. Jadi, dia *skodeng handphone*, dia dapatkan *handphone* suami dia masa suami dia terlelap. Dia buka *handphone*, dia jumpa video itu. So, dia tahu ini yang pernah ada skandal dengan suami dia. Itu yang dia buat *report* pada JKM. Dia telefon kepada Talian Kasih.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*] Dalam video itu, dia beritahulah itu anak dialah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kita soal siasat, dia mengakulah itu anak dia. Itu suspek itu.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*] Selepas itu, anak-anak dia itu macam mana?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Diselamatkan oleh ini – kita letak di JKM-lah. [*Disampuk*] Ya, JKM.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Boleh teruskan. Ada soalan? Dipersilakan.

Puan Syerleena binti Abdul Rashid: YB Pengerusi, saya ada soalan. Nak tanya sekejap tentang kes macam ini. Memandangkan kes ini, emak itu dah ditangkap, ditahan tetapi apakah yang berlaku dengan yang lelaki itu, yang *boyfriend* dia?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Yang *boyfriend* dia itu kita tuduh sekali. Kita tuduh juga di bawah kesalahan yang sama juga kerana menghasilkan pornografi dan juga kesalahan seksual juga sebab dia melakukan hubungan – dia buat amang seksual terhadap mangsa tadi. Anak kepada teman wanita dia tadi. Dan anak dia, kita serah kepada JKM-lah untuk pemulihan juga, *correctional* dan juga untuk di bawah jagaanlah.

[*Merujuk kepada slaid pembentangan*] Ini adalah hubungan mangsa dengan suspek bagi keseluruhan kes seksual. Yang tak kenal, 15 *per cent*; dikenali, 85 *per*

cent-lah. So, dalam kalangan yang dikenali ini adalah dalam kalangan rakan sekerja dan sebagainya tetapi yang paling tinggi adalah ahli keluarga sebenarnya – kenalan, dan diikuti oleh ahli keluarga. Kebanyakan ahli keluarga ini adalah bagi kes-kes yang melibatkan sumbang mahram, kes rogol.

Kenalan ini adalah – kenalan ini memang terlalu luas, YB. Inilah kenalan yang melalui media sosial, yang kenal sejam, lepas itu jumpa, melakukan hubungan seks, lepas itu kita nak kesan pun dah tak boleh dah. Tak tahu dekat mana sebab nama pun tak sempat, muka pun tak sempat cam.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] Ya Allah...*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* “Kenalan” ini maksudnya apa dia? Apa benda? Apa “kenalan” itu?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kenal. Yang dia kenal. Kenalan di media sosialkah – berkenalan. Sekarang budak-budak dia suka berkenalan. *Add friend, add friend*, kemudian...

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Satu jam berkenalan – *astaghfirullahalazim*.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Satu jam berkenalan, terus jumpa, jalan. Okey, ini adalah statistik kes jenayah rogol bawah umur, bawah 16 tahun. *[Merujuk kepada slaid pembentangan]* Ini yang kes-kes bawah umur 16 tahunlah. Ini tahun 2019. Kita ada tiga kategori; rogol, sumbang mahram, rogol berkumpulanlah. Maknanya, semuanya kategori rogollah. Melakukan hubungan seks. So, paling tinggi adalah rogollah. Rogol. Yang sumbang mahram, memang ini kita tahu. Memang masih lagi tinggilah dalam kalangan ahli keluarga ini. Rogol berkumpulan ini adalah ekoran – dia bukan perogol yang masuk rumah, pergi rogol, serang itu, YB. Ini dia keluar, jumpa seorang ini. Jumpa A, A bawa B, C dan D. Kemudian, dia kendurilah ramai-ramai sesama dia. Lepas aku, engkau. Lepas kau – inilah yang berlaku. Itu kita *classify* rogol berkumpulanlah.

Seterusnya adalah statistik kes jenayah rogol bawah umur juga bagi tahun ini mengikut umur mangsalah. Paling tinggi memang 13 hingga 16 tahun. Rogol memang penyumbang dia, inilah kategori umurnya dan bangsa mangsa tak lari daripada Melayu paling tinggi kalau kes rogol. Jadi, dia sebenarnya – ini pun data ini kalau kita tengok ada unsur rogol paksa, tanpa kerelaan, kata dia. Tetapi biasanya siasatan awal dia kata dia tak nak tetapi suspek buka baju. Tetapi kemudian dia berulang. Kadang-kadang berulang sampai dua tiga kali. Kemudian dia pergi ke rumah orang lain. Macam mana kita nak katakan sebenarnya dia itu rogol paksa?

Jadi, dalam kalangan 25 persen ini pun kita masih lagi ragu juga sebenarnya. Tetapi pendataan kami dibuat apabila ada laporan dibuat. Kerana dia kata, “*Oh, saya tak nak. Saya dipaksa*”. Jadi, kita dah buat catatan dekat situ. Kemudiannya, apabila soal siasat lanjut, selepas kita dah pergi hospital dan sebagainya barulah dia kata, “*Oh, sebenarnya...*” – dia tak melawan itu bermakna – tetapi dia kekal, dia tak lari. Adakah itu yang kita nak katakan yang dia itu dipaksa? Ini yang kita *question*-kan. So, kita ragu juga yang paksa ini sebenarnya ada elemen rela juga sebenarnya.

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*] Ada tak yang pakai senjata?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tak ada. Tak ada senjata.

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*] Maknanya, yang 13,000 kes ini hampir semua tidak ada senjata?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Yang paksa ini, satu dua sahaja kes. Kalau tahun lepas, kita hanya ada satu sahaja, yang nenek kena rogol itu, masa balik daripada menoreh itu. Ha, itu neneklah yang kena rogol. Itu sahaja. Dua kes sahaja yang paksa macam ini. Yang macam betul masuk, paksa, itu pun libat orang dewasalah. Kalau kanak-kanak ini memang langsung tak ada. Ini semua bawah umur ini. Tak ada senjata apa pun.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kenalan tinggi.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebab mungkin dia terperangkap ataupun dia kenal orang itu kan. Dia tak sangka, alih-alih dia dirogol. Tetapi itulah saya rasa...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Menggunakan senjata tak ada tetapi ada yang orang kata kes yang dia – ada itu sebab kita tengok ada juga yang paksa. Dia kata paksa ini, makna tanpa kerelaan dia, ada. Contohnya, saya bagi kes yang macam polis itu hari kan yang rogol kanak-kanak itu, yang mangsa itu. Itu pun kira macam paksalah. Ada tetapi tidak banyak. Jarang berlaku.

Seterusnya adalah statistik kes jenayah rogol secara sukarela bawah umur. Ini adalah kita tengok rogol dengan rogol berkumpulanlah. Sama juga macam tadilah. Ikut pecahan umur dan ikut pecahan tahunlah. Kita tengok, tahun yang terkini memang meningkat. Berlaku peningkatan dekat situ. Banyak itu, 717 kes tahun 2022 kepada 1,400. Untuk makluman YB juga, tahun ini – tahun lepas dengan tahun 2022, boleh dikata *report* ini – kenapa *report* ini dibuat adalah kerana mengandungi ataupun beranak. Doktor buat *report*, terpaksalah. Ini trend dia dan yang beranak ini sebenarnya umur bawah 16 tahun. 15 tahun, 13 tahun. Saya *share*-kan nanti kes yang seterusnya.

Statistik kes...

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: ACP, tadi yang kalau kes melibatkan polis dengan yang kanak-kanak tadi itu yang ada – yang itu masuk bawah rogol paksalah, data yang itu?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ha, rogol paksa.

Puan Syerleena binti Abdul Rashid: YB Pengerusi, saya ada soalan ya. Mungkin nak minta pencerahan sikit. Perbezaan ya. Sebab kalau kita – kita tahu definisi rogol itu memang tidak *consensual*. Tetapi “rogol secara sukarela”, boleh tak tolong huraikan sikit?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: [Ketawa] Dia sebab dia bawah umur. Dia sebenarnya dia rela. Dia melakukan hubungan seks tetapi dia bawah 16 tahun. Jadi, dia sukakah, dia relakah, itu tetap adalah *statutory rape* sebenarnya.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] Berapa umur dia?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Sebab umur dia bawah 16.

Tuan Chua Choon Hwa: YB Pengerusi, kalau saya boleh tambah sikitlah. Ini susulan daripada kita pinda *Penal Code* untuk melindungi kanak-kanak wanita bawah umur.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] Kanak-kanak perempuan.

Tuan Chua Choon Hwa: Sebab – ya, kanak-kanak perempuan. Sebab dia punya justifikasi adalah kerana kanak-kanak, dia tak *matured enough* untuk bagi *consent*. So, *that's why* 16, asalkan apa...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bawah 16.

Tuan Chua Choon Hwa: Bawah 18, apa...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bawah 16.

Tuan Chua Choon Hwa: Bawah 16, semua akan dikira sebagai rogol. Tak kira dia kata dia setujukah, tak setuju.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Satu lagi dari segi kalau tak guna paksa, tak guna senjata, ada tak dia gunakan imbuhan wangkah ataupun apa-apa janjikan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Oh, okey. Kita – pendataan lengkap kita tak ada YB tetapi memang ada yang janji nak kahwin, nak jadi *boyfriend*, akan sanggup bertanggungjawab, itu ada. Duit itu adalah biasanya kanak-kanak. Dia bagi RM5, bagi RM10, itu ada. Macam dah lepas melakukan hubungan seks, jangan beritahu siapa-siapa, dia bagi RM10, RM50. Ada. Kanak-kanak biasanya di *grooming* sebegini. Elemen *grooming* itu ada. Bagi duit, janji bawa jalan.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Itu kanak-kanaklah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kanak-kanak.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Yang betul kanak-kanaklah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Yang betul kanak-kanak. Biasanya yang umur bawah 10 tahunlah. Yang macam ini bawah 10 tahun.

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*] Itu akan masuk dalam data paksalah kan, yang tadi macam ada imbuhan duit?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ha, bawah paksalah. Itu bawah rogollah. Bawah rogol paksa, tanpa kerelaan.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maksudnya, yang bawah 10 tahun ini majoritinya kanak-kanak perempuan jugalah mangsa?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Yang rogollah. Rogol. Ini yang rogollah.

■1530

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Yalah, tanya *detailed* sikit. Fizikal budak-budak ini yang dirogol ini besarkah kecil biasanya?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: [*Ketawa*] Macam-macam saiz.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Kebiasaannya? Kebiasaannya?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kebiasaannya – kalau kita tengok sekarang ini, saya tengok dia macam...

Tuan Chua Choon Hwa: *Teenagers*-lah.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *Teenagers*-lah. Dia *teenagers*-lah. Dia nampak macam umur 15 tahun, memang nampak kanak-kanaklah. Tak nampak macam dia itu – segelintir ada juga yang nampak macam...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maksudnya begini, yang 10 tahun ke bawah ini, yang jadi mangsa.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Normal kanak-kanak. Biasa, sama dengan *age* dia, sama dengan *age* dia. Kecil-kecil saja. Sama kecil. Memang dia kanak-kanak. Kalau tengok itu, nak kata orang kata, "*Oh, saya tak tahu pula awak bukan kanak-kanak*". Tak logik. Memang budak kecil.

Dr. Hajah Halimah Ali: Tak ada *precocious puberty* yang dipanggil itu kan? Maknanya dia kanak-kanak tapi dia badan dah besar ...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tak ada, tak ada.

Dr. Hajah Halimah Ali: Dah nampak semua benda.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ada kadang-kadang muncul sebegitu tetapi kita boleh cam dari segi muka dia. Muka dia masih kanak-kanak.

Saya contoh saya bagi yang satu melibatkan selebriti. Kanak-kanak tersebut umur 15 tahun yang macam Neelofa itu, cantik tapi *still* bila tengok memang budak. Memang kita tahu dia bawah 16 tahun. Walaupun dia tinggi tapi *still* nampak. Kalau kita tengok, “*Oh, ini dah macam besar*”. Tapi segelintir sahaja. Satu, dua kes sahaja. Saya nak kata terpencil pun tidak tapi satu, dua keslah.

Dr. Hajah Halimah Ali: Nak tanya yang slaid tadi itu. Sebab *one per cent is* pengamal perubatan. Saya ini... [Ketawa] *What is going on?* Kenapa? Suspek, suspek.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Suspek dia doktor, perawat-perawat termasuklah macam bomoh, macam yang *nurse*.

Dr. Hajah Halimah Ali: Ada satu lagi tadi slaid itu.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ada *nurse*. *Nurse* lelaki pun ada juga.

Dr. Hajah Halimah Ali: Ada tadi.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *Nurse* lelaki. Tapi doktor, dia satu persen. Tapi satu persen pun kalau ditengok dari segi apa, beratus juga.

Dr. Hajah Halimah Ali: *From your* ribu-ribu itu... Ya, so ...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ya, doktor. Dalam kalangan doktor ada juga melakukan cabul.

Dr. Hajah Halimah Ali: So, banyaknya apa? Rogolkah, cabul?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Cabul. Amang seksuallah banyak. Amang seksual. Yang banyak amang seksual, cabul-cabul, pegang-pegang ke atas pesakitnyalah. Konon-kononnya dia nak *check*. Ini prosedur dia macam ini, dia raba, raba, raba yang tak sepatutnya. Ini yang banyak berlaku. Dalam kalangan doktor macam itu.

Dr. Hajah Halimah Ali: Sebab dia kena *chaperone*. Kalau dia doktor lelaki, dia nak periksa mana-mana *patient*...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul. Dia sepatut ada ini. Itu yang kita kalau siasat pun kita akan pergi tanya prosedur. Prosedur macam mana? Semasa pemeriksaan, siapa yang sepatut ada. Ini yang berlaku bila dia ambil kesempatan bila tak ada *nurse*.

So, statistik kes amang seksual fizikal – ini amang seksual fizikal sama. Ini bangsa dia juga dari segi demografi dia. Pecahan umur, 13 ke 15 tahun juga yang jadi mangsa dan 16 ke 18 tahun itu yang kedua tertinggi. Maknanya, 10 tahun ke ataslah yang banyak. Kategori bangsa juga Melayu dan *percentage* jantina, berbanding lelaki 15, perempuan adalah 85 persen. Ini kanak-kanak. Ini amang seksual, semua kanak-kanak.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kejadian....

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Kejadian rogol ini di mana? Di lokasi rumahkah, di ...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dalam premislah. Dalam premis. Sama ada – rumah paling banyak. Rumah paling banyaklah. Sama ada dia pergi ke rumah suspek ataupun rumah kawan-kawan suspek, dalam premis. Bermakna, tempat lepak lelaki tersebut. Premislah. Premis kawan. Dalam tandas pun berlaku.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Hah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Di sekolah. Di sekolah, di tandas sekolah.

Dr. Hajah Halimah Ali: Dekat stor pun boleh, YB.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Di rumah sendiri.

Dr. Hajah Halimah Ali: Dekat atas padang pun boleh. Ini saya cakap fasal *my patients*.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dalam semak pun berlaku.

Dr. Hajah Halimah Ali: Dekat belakang Kancil. Itu zaman Kancil dulu, belakang Kancil. *First time* jumpa dekat Facebook saja. Bukan jumpa benda pun.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul.

Dr. Hajah Halimah Ali: Kenalan di Facebook saja. *They can do anywhere*. Masuk dekat lif pun boleh.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Asal sempatlah – dekat tepi tangga pun ada. Tapi majoriti adalah dalam premislah.

Okey, senario terkini jenayah. Kita pergi kepada senario terkini, YB. Jenayah seksual. Ini secara ringkas yang kita dapat rumuskan peningkatan kes rogol statutori, suka sama suka ini. Dia sebenarnya suka sama suka tetapi sebabkan bawah umur. Kalau kita tengok, memang berlaku peningkatan yang banyak. Dan 67 peratus ini tadi saya beritahu, umur yang 10 ke 15 tahun dan hubungan seks dia memang suka sama suka, walaupun seawal sekali jumpa ataupun seawal berkenalan sejam.

Kes-kes juga menunjukkan peningkatan kes mangsa rogol yang hamil.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Mereka ini bukan pelacur ya?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bukan, bukan pelacur tapi dia *addicted*. Kebanyakannya dia dah ketagihan. Sebab...

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Maknanya, pelacur tak termasuk dalam kategori ini?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tak masuk. Bukan pelacur.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Saya bayangkan anak-anak ini besar 10 tahun akan datang. Kalau dah jadi ketagih sekarang umur 10 tahun, 10 tahun akan datang dia remaja.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia jadi pelacur. *[Ketawa]*

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Jadi pelacurlah 20 tahun. 10 tahun akan datang, golongan-golongan yang ketagih ini. *Masya-Allah.*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey, peningkatan suspek orang yang diberi amanah. Orang yang diberi amanah pun menunjukkan peningkatan iaitu terutamanya golongan pendidik sebenarnya saya tengok. Golongan pendidik. Dia banyak yang – tak kiralah pendidik ini sama ada tahfizkah, sekolah agamakah. Memang ini yang adalah berlaku peningkatan.

Seterusnya adalah peningkatan kes amang seksual fizikal kanak-kanak. Itu elemen suka sama suka timbul setelah kanak-kanak ini di-*grooming* sebenarnya. Kanak-kanak ini macam dia – dia ada berlakunya komunikasi secara seksual dulu. Tunjuk gambar, kemudian janji sayang. Perdaya dulu, elemen pendayaan, menyebabkan dia suka. Dia suka dengan hubungan tersebut, jadi dia mula *share* gambar bogel dan sebagainya. Ini yang menyebabkan membawa kepada rentetan kejadian yang melibatkan *physical contact*, kes rogol tadi.

Dr. Hajah Halimah Ali: Nak tanya puan. Ada tak kajian? Kajian secara *factual*-lah. Tahap – apa nak sebut bahasa itu ya? Kena sikit bahasa ini. *Arousal*. Macam mana orang cakap Melayu cakap? Maknanya, dia ini cepat terangsang sebabkan apa?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Makanankah...

Dr. Hajah Halimah Ali: Makanankah? “Makanan mata”-kah? Atau pun apa? Atau pun dia memang dah tengok macam itu tadi kan, yang kes yang mak tak betul itukah? Atau pun daripada segi makanan sebab ada makanan yang mungkin ada...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *Trigger*-kah apakah.

Dr. Hajah Halimah Ali: Hormon yang lebih dan sebagainya. Ada yang kalau kita tengok cerita Cina, dia letak apa benda itu? *Aphrodisiac*?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Penggalak. Ada macam apa, macam...

Tuan Chua Choon Hwa: *Drugs*.

Dr. Hajah Halimah Ali: Dia boleh masuk dalam minumanlah apa itu. Mula-mula okey...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia jadi terangsang.

Dr. Hajah Halimah Ali: Cepat terangsang. *So, what actually are the triggers?* Ada tak buat kajian?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey, buat masa ini, kajian ilmiah yang betul-betul kajian, kami belum buat sebab Bahagian D11 ini kita menyiasat tetapi kita bekerjasama dengan bahagian lainlah, ahli akademik sebenarnya untuk mengkaji secara *detailed*.

Tapi analisis kami buat setakat ini, untuk kata pemakanan itu sebagai penyumbang, kami belum terarah ke arah itu. Tetapi disebabkan oleh pendedahan keterlaluan kepada material ini, bahan pornografi, ini yang banyak dan juga keruntuhan nilai ini. Macam menjadikan idola ini. Dia banyak nak jadi macam ini. Dia nakkan trend ini, *culture* dia sekarang, “*Oh, you kena ada boyfriend*”, “*You kena melakukan hubungan seks*”. Ini yang menjadikan dia nak ikut trend ini. Ini yang itu.

Dari segi faktor pemakanan, memang kita ada terfikir tapi kita belum buat kajian. Tetapi *based on social influencer* ini, ya dan juga terdedah kepada bahan pornografi ataupun bahan-bahan CSAM tadi itu, memang ya. Memang dia tengok, dia suka. Contoh yang kes saya cakap tadi, itulah berdasarkan ini.

Dr. Hajah Halimah Ali: Ini nak tanya sebab saya pernah *complain* dekat MPK-lah, dekat Klang itu. Dekat bawah jambatankah apa itu, ada iklan-iklan untuk “lelaki kuat”. Macam-macam lah dia punya apa benda itu kan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul.

Dr. Hajah Halimah Ali: Termasuklah segala...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tak mustahil. Betul.

Dr. Hajah Halimah Ali: Kan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul, betul.

Dr. Hajah Halimah Ali: Mungkin kalau macam remaja, sebab ini kita cerita pasal remaja ini. Dia *curiosity*, kan...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ya, tinggi.

Dr. Hajah Halimah Ali: Mungkin dia nak cuba itu dan ini dan dia dengan kawan-kawanlah, *peer pressure* kan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul.

Dr. Hajah Halimah Ali: Nak cuba. Biasanya benda itu untuk orang tua-tua sikitkah apa kan. Tapi mungkin remaja ini, adakah dia jadi mangsakah, apakah? *That's why* saya – mungkin kajian ilmiahlah *kut*.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul, kena buat.

Dr. Hajah Halimah Ali: *Factual* kan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul. Tapi *based on* kajian, *based on* soal siasat macam mangsa ataupun suspek ini, bila kita tanya, kebanyakannya yang memang majoriti akan cakap, pernah tengok mak punya *handphone* ada gambar itu. Jadi dia nak *try*. Jadi, dia buat *based on* apa yang dia tengok dan juga dia minat

kepada idola ini. Idola-idola ini terutama di luar negara seperti Korea dan sebagainya, “*Oh, you kena melakukan hubungan seks*”. Bila umur sekian, “*Oh, you dah pernah try dah?*”. Kalau *you* tak *try*, *you* jadi orang yang tak masuk dalam *group* tersebut. Dia nakkan dia itu *in trend*.

Dr. Hajah Halimah Ali: *Peer pressure*.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ya, *peer pressure* ini.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tapi ACP, ada satu slaid selepas ini tentang bukan fizikal itu, kecenderungan peningkatan kes jenayah seksual bukan sentuhan fizikal juga membimbangkan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Maksudnya, dia berlakunya...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bukan fizikal, yang kes-kes yang suka *share* gambar bogel ini.

■1540

Kemudian, dia diugut. Kemudian, gambar dia itu dia diugut untuk *viral*-kan gambar. Ini yang berlaku. Banyak suka bila berkomunikasi sahaja, dia nak buka ini. Orang cakap, “*You bagilah gambar*”, “*Tunjukkan ini*”, “*Hantar gambar*”. Bila berkomunikasi ini, dia suka bagi orang ambil gambar dia. Dia pun *share* gambar bogel dia.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya ada satu soalan lagi. Kalau kita tengok data-data ini, kita kesan mereka kali pertama kejadian itu ataupun dah beberapa kali?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dah beberapa kali. Bila mak dah tengok budak ini budak ini dah pun ketagihan. Dah terbiasa buat ataupun bila dia dah ada orang dah membuat pemerasan terhadap dia. So, bagi lagi. Buat sesuatu.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Maknanya kes itu mungkin dah berlarutan dan sebagainya.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Baik fizikal ataupun bukan fizikal?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *By* fizikal ataupun bukan fizikal. Bukan fizikal ini mungkin dah banyak kali dan diugut nak bayar duitkah ataupun nak gambar lagi dan ugut nak *viral* ataupun dah *viral*, keluarga dah dapat. Cikgu dah dapat. Ini yang banyak berlaku.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Maksudnya, kita tengok kanak-kanak kita ini mungkin kena diberikan sedikit ilmu yang lebih...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ya. Betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: ...khusus kan? Kalau tidak dia tak rasa itu bersalah.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia kena tahu rasa malu, YB. Sebenarnya kalau saya cakap itu dia tak ada rasa malu. Dia tak ada rasa malu nak *share*. Dia anggap macam tak ada orang.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *Something* kena buat.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Takut itu memang tak takut. Majoriti ini yang ini tudung pun tak buka YB. Tudung tak buka. Dia selak buka baju. So, bermakna tudung itu...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Yalah nilai. Nilai, pandangan dan tentang itu tak ada.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Nilai itu memang tak ada. Nilai dia, *value* dia...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Okey. Kita ada lima minit lagi SAC.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *[Ketawa]* Okey. Ini modus operandi. Masa saya cakap tadi modus operandi ini bagi elemen sukarela. Memang media sosial, *dating apps* ini mainkan peranan sebagai medium. Medium sebagai untuk pergi sahaja dahulu. Nak akses kepada bahan-bahan ataupun suspek ini nak berkenalan. Ada yang nak cari mangsa itu sendiri. So, menggunakan platform ini. Menggunakan penyamaran dan sebagainya.

Child grooming juga berlaku terutamanya dalam kalangan yang ada pengaruh, idola dan sebagainya. Sebab bila dah taksu ini, dia sanggup buat apa sahaja. Ini memang terjadi dalam masyarakat kita. Itu yang menunjukkan peningkatan antara yang menyumbang kepada peningkatan.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Untuk *dating apps* ini. Ini pihak PDRM tak boleh nak halang teruskah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: PDRM tak boleh halang. Kita dah maklum MCMC sahajalah kalau dia nak halang tetapi pentadbirnya bukan di Malaysia sebenarnya. Ini semuanya di luar negara. MCMC-lah. PDRM tak ada kuasa.

Dr. Hajah Halimah Ali: Kita punya *select committee* mungkin boleh syorkanlah supaya dia *block*.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Yalah sepatutnya.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kementerian Komunikasilah benda-benda macam ini. Kementerian Komunikasilah.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Automatic block*. Dah berapa ribu dah ini. Dahlah 13,000, 20,000. Kejap lagi – ini dah yang *report*. Yang tak *report*?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tak *report* memang banyaklah YB.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Jadi maknanya dia bermula di *dating apps* ini lagi?

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Mungkin kita boleh cadangkan supaya MCMC bagi kita satu penerangan tentang...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Taklimat, taklimat.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Taklimat, tentang kes-kes yang kita dapati ataupun *apps*-kah *whatever*-lah *social media* yang sebenarnya mendorong berapa banyak sebenarnya yang ada di...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Kalau boleh, *details* sikit untuk *media social*, *dating apps* ini. Kalau boleh kalau pihak PDRM boleh bekalkan kepada kita?

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Apa *apps* dia.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Apa *apps*-nya. Jadi, kita tahulah *frequent* yang digunakan itu.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Apa *apps* yang *favourite*?

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Yang *favourite*. Atau yang tak *favourite*, tak apa. *Apps* yang sering digunakan supaya kami boleh...

Puan Syerleena binti Abdul Rashid: Apa yang wujudlah.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sebab kita nak cari tak reti.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia ada macam-macam. Omi-lah. Macam-macam. Omi itu paling banyak. *Dating apps* itu. Dekat situ memang banyak. Ada iklan lagi. Omi. Bukan umi, Omi. O-M-I.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Jepunkah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Banyak, banyak. Nanti saya bagikan.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebenarnya itu fakta yang bagus. Kalau kita dapat kan kita boleh – tindakanlah. Tindakan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tindakan. Ini MCMC memang patutlah ini.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Terhadap perkara ini.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sebab begini; kalau boleh kita nak *compare* dengan negara lain contohnya macam Thailandkah, Singaporkah, Indonesiakah ataupun negara-negara lain yang berkesan melawan benda ini. Apa tindakan mereka kepada *media social* ini? Jadi barulah kita boleh buat *comparison*.

Puan Syerleena binti Abdul Rashid: Betul. Saya nak tanya soalan jugalah. Kalau kita tengok sebagai contoh macam di US dan sebagainya. Pihak polis kadang-kadang ada juga mereka menyamar sebagai budak-budak kecil supaya dapat mengumpunlah kan suspek dan sebagainya.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *Agent provocateur*.

Puan Syerleena binti Abdul Rashid: Jadi kita dekat sini buat tak?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey, YB sebenarnya Bahagian D11 ini kita baru wujudkan MICAC; *Malaysia Internet Crimes Against Children*. So, kita *way forward* memang kita akan wujudkan *cyber detective* ini untuk membuat penyamaran di laman orang kata di *dark web* dan sebagainya. Tetapi sebenarnya, bahan-bahan ini sebenarnya tak perlu *dark web* pun. Banyak di *surface web* sahaja. *Surface* sahaja pun banyak. Klik sahaja *sexual harassment*, keluar gambar macam-macam.

Puan Syerleena binti Abdul Rashid: Sama jugalah kalau macam Facebook dan sebagainya. WhatsApp, Telegram itu kan misalnya ada seorang pegawai, *officer* pun boleh menyamar. Lepas itu, tangkap.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Memang betul. *Way forward* memang Bahagian D11 sendiri akan mewujudkan. Kita nak jadikan seorang *cyber detective* kita untuk buat penyamaran. *Way forward* juga PDRM ada wujudkan siber. Makmal siberlah di Maktab PDRM. Mereka inilah yang akan *train* dekat sini, untuk dilatih dekat sini. So, PDRM dah ke arah untuk melatih *cyber detective* dah untuk tujuan penyamaran tersebut. Ada *way forward* dia YB.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sekarang belum ada?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Sekarang belum ada. Dalam masa terdekat. Dah dibincang. Saya rasa dalam tahun ini juga akan wujudlah. Akan kita pilihlah mana-mana orang untuk ini. Mana-mana pegawai. Kena buatlah.

[*Merujuk kepada slaid pembentangan*] Elemen paksaan (*sextortion*) tadilah. Ini berpunca daripada sendirilah. Rakam gambar dan sebagainya barulah dia *share*. Paksaan ini kebanyakannya paksaan kerana dominasi ekonomi keluarga ini biasanya kes-kes yang melibatkan sumbang mahram. Jadi, kanak-kanak ini tak boleh hendak pergi ke mana sebab mak pun tak berani hendak *report* anak kena rogol. Sebab kalau pergi *report*, siapa nak tanggung keluarga? Itulah yang masih lagi berlaku.

Jadi antara faktor peningkatan kes seksual. Memang capaian tanpa batasan kepada Internet ini adalah nombor satulah. Keduanya adalah gaya hidup terkini. Gaya hidup terkini ini macam saya sebutkan tadi pengaruh idola. Dia dah lupa dia punya *culture* dan sebagainya. Janji dia dapat. Nak apa dia nak buat, dia buat. Ruang dan peluanglah. Memang ada suspek-suspek yang memang curi dan kesan pandemik COVID-19 juga membawa inilah.

Seterusnya adalah keruntuhan institusi kekeluargaan ini YB. Ini saya tengok antara yang penting kerana keluarga itu. Kalau saya tengok sekarang ini kes, mangsa – mak bapa ini pun sendiri adalah dalam kalangan yang dah runtuh dia punya moral, nilai dia, sahsiah dia kerana dia pun dah bersekedudukan. Kemudian, anak pun dah *copy* dia punya. Dia pun tak kisah pun. Macam kita tengok kes tadi,

yang saya bagi tahu kes tadi. Bukan itu sahaja. Banyak. So, ini yang berlaku. Dia dah *cycle* dia itu dah berlaku. Sekarang punya mangsa adalah generasi yang ketiga dah saya nampak. Keruntuhan moral. Bila dia dah berlaku kejadian macam dia pun dah kahwin secara awal macam itu, terdesak. Sekolah pun tidak. Ekonomi pun tak ada. Dia kahwin sama dia sahajalah.

So, dia akan jadi *broken family*. Tak dididik sebenarnya anak-anak sekarang ini. Bangun ini dia ada nyawa, dia boleh berjalan. Pandai-pandailah dia nak buat apa. Tidak dididik nak jadi seorang manusia. *By* umur sekian, *you* kena buat apa. *By* umur sekian, sepatutnya macam ini *you* bertingkah laku. Tidak dididik sebenarnya. Dia tahu bangun, orang sekarang pakai tudung, dia pakai tudung. Orang pergi berjalan, dia pergi berjalan. Itu sahaja YB yang sebenarnya.

Peningkatan tahap kesedaran. Ini salah satunya bila kes yang meningkat, memang kita buat *engagement*-lah untuk *awareness*. Kajian-kajian kes saya rasa saya pernah *share*. Kalau boleh tengok sepintas lalu kes nombor satu. Kalau YB tengok macam mana *content* budak-budak sekarang? Berkomunikasi secara seksual. Bercerita secara terang-terangan. Malam tadi dah buang, macam mana dia melakukan hubungan seks, dia pancut kat mana – ini semua ada. Ini kes-kes yang melibatkan kanak-kanak. Kita pun tak larat nak baca dah YB.

Seorang Ahli: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: [*Ketawa*] Inilah kanak-kanak sekarang. Seterusnya ada kes di mana saya nak *show*-kan di mana saya nak tunjukkan media sosial ini sebagai medium jualan. Menjual beli. Urus niaga. Ini budak umur berapa tahun? 18 tahun. *Content* ini kalau dulu kita *content* tak ada *content* yang lokal. Sekarang ini lokal. Budak-budak. Orang-orang Malaysia ini yang sendiri *offer*. Ini nak, *you* akses kepada *Instagram*, dia bagi kod – *you* bayar, bagi kod. Masuklah. Bagi *password*. Masuklah. Ambil tengok nak gambar apa. Sendiri jual barang sendiri. Bahan-bahan sendiri. Ini yang berlaku.

Kita ada kes yang saya tengok yang – *skip* yang saya pergi kepada kajian kes yang nombor lima ini. Macam mana kita berjaya daripada satu maklumat yang dibekalkan oleh luar negara. Kemudian kita tangkap satu kanak-kanak, satu pelajar 15 tahun yang buat jual beli. Dia akses kepada – dia beli daripada banyak orang. Yang jualnya pun kanak-kanak juga dalam kalangan dia. 16 tahun, 17 tahun. Senang buat duit. Itu saya nampak *content*, bahan seksual ini dijadikan satu medium untuk dapat duit. Senang dapat duit. Kita tak nampak secara ketara.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: RM3 sahaja?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: [*Ketawa*] Tetapi dia bermula. YB, kita nampak dia bermula.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maknanya, kalau nak tengok gambar itu bayar RM3?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bayar. Masuk, bayar. Ini baru budak-budak punya ini. Walaupun dia tidak jadi meluas tetapi kita dah nampak. Benda ini dah ada. *Culture* ini dah bermula. So, itu sahaja. Saya rasa ini yang telah – antara kes-kes yang menarik daripada keratan akhbarlah YB. Ini yang saya dapat kongsi untuk pada hari ini. *Input* itu tadi YB cakap tadi, kami akan bekalkanlah untuk dibincangkan.

■1550

Ini adalah *way forward*-lah. Maknanya, dari sudut kita, Bahagian D11 sendiri, dari sudut aspek pencegahannya, dari segi penyiasatan dan risikan, untuk pencegahan ini memang kita dah ada buat modullah. Terbaru ini, kita buat modul kempen kesedaran. Bermakna, nakkan supaya bahan ini sampai kepada – penyampaian kita adalah berkesan. Satu modul dibangunkan dengan kerjasama KPM. Kita nak semua pegawai-pegawai polis di lapangan ini, *you* boleh sampaikan bahan-bahan tersebut. Apa jenayah yang berlaku, beberapa jenis jenayahlah, kategori jenayah kepada seramai mungkin. Nak menyebar luas.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Medium penyampaian – ini baru dalam proses perbincangan. Medium penyampaian maklumat ini wajar dibuat secara rasmi di sekolah-sekolah.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kan? Kalau tidak, benda itu tak sampai. Kalau boleh masuk dalam kurikulum.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ini akan ada perasmian, YB.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ha, okey.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Perasmian dan dah ada pekerja, orang kata – bukan MOU-lah. Maknanya, pucuk pimpinan PDRM dan KDN dah jumpa pun dengan KPM, KPT untuk lancar sebenarnya pada 11 hari bulan ini, PM sendiri yang lancar tetapi mungkin kita tunda selepas rayalah. Ini akan melibatkan, orang kata besarlah. Kementerian. Kementerian. Lancar seluruh Malaysia.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Satu lagi saya nampak tadi bercakap tentang kepentingan kena ada *cyber* – *cyber* apa dipanggil?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *Cyber detective*.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *Detective*. Sekarang ini, macam mana PDRM tangani perkara-perkara ini? *You* ada *special* – apa dipanggil? *Special division*...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Unit.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: ...atau unit. Cukupkah tidak dari sudut *manpower* dan sebagainya?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey. Kalau nak kata dari sudut *manpower* kita cukupkah tidak, sebab kita baru bermula, kita kena *implement stage by stage*, YB. Daripada kita hanya ada di Bukit Aman, buat masa sekarang ini kita dah wujudkan di peringkat kontinjen. So, bermakna, dari semasa ke semasa, kita tengok keperluan dia, YB.

Buat masa sekarang ini, kita boleh beroperasi dan kita dah ada menunjukkan beberapa peningkatan. Kes pun, macam saya tunjuk yang kes tadi kan, yang kita dah – dulu, kita hanya tangkap. Kita tangkap-tangkap – sebab, kita tak ada kepakaran. Kita tangkap, kita terus tuduh apa yang dia ada. Sekarang ini, kita bukan sahaja mampu untuk kita kesan siapa lagi di sebalik dia. Kita dah bermula lebih. Bermakna, kita cuba sebanyak mungkin kita cari ke akar umbilah. Bermaknanya, bukan sahaja siapa lagi beli, siapa lagi jual. So, kita cuba *trace* dah. Tak banyak tetapi kita *start*-lah. Ya, YB.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya semasa lawatan saya bersama beberapa Yang Berhormat di New Zealand dan Australia itu, berkaitan dengan kes-kes tangkapan yang berlaku setelah kita dapati benda itu berlaku dengan betul, jadi kita ada satu *family* – apa panggil? *Peers*?

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: *Family group conference* itu.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ha, yang di-headed by PDRM-lah ya. PDRM ataupun polis yang mengetuai, supaya dia ada *extra miles* sikit kerja dia. Bukan sahaja dia siasat tentang kejadian tetapi tentang punca. Punca kejadian itu. Contoh, orang itu mencuri. Budak-budak itu kes mencurilah, kalau bukan seksual rogol dan sebagainya. Kalau kes itu mencuri, mungkin tengok *family background* dan sebagainya. Komuniti itu sendiri memainkan peranan.

Jadi, kemungkinan besar mungkin PDRM kena juga *way forward* untuk melihat bagaimana fungsi penglibatan PDRM mungkin dengan JKM, *social workers* kita yang bertambah, kita boleh gembelngkan tenaga juga untuk – budak-budak ini, dia rosak. Sebab dia naif pun ada, ya. Sebelum 18 tahun, sebelum 13 tahun. Mungkin masa itu dia rasa dia tak tahu tetapi bila kita tengok masa pembesaran dia, *after 18 years old*, dia masuk, dia nak bekerja dan dia baru tahu yang benda itu rosak. Kalau di sana, mereka bagi banyak kali peluang untuk mereka memperbetulkan. Kan? YB Mumtaz, kita tengok masa kes rogol di sana pun, kita tak – mereka masih lagi ada – dipanggil apa? *Therapy* dia macam. Kaunseling, kan?

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: Dia di...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia sebenarnya...

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: Di bahagian polis dia, dia ada nama...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ada.

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: Dia memang *police officer* yang *cater teenagers. Youth divison.*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Sebenarnya, untuk makluman YB, yang macam YB sarankan tadi, sebenarnya kita dah mulakan pun tetapi dalam skala yang kecil. Di setiap kontinjen ada – kita ada *victim care centre* ataupun pegawai psikologi yang membuat kajian, analisis. Ini dah ada. Kita juga bagi intervensi kepada keluarga dia juga dan kita pun buat kajian.

Way forward ini bukan sahaja itu. Kita dah pun bermula, Bahagian D11 telah besarkan lagi unit dari pendekatan *behavioural science*. Bermakna daripada peringkat awal kita menjalankan siasatan, kita menggunakan pendekatan *new skill* ini; psikologi, kriminologi dan sebagainya untuk mengenal pasti apakah *root cause* dan juga cara menanganinya. Unit ini juga di bawah Bahagian D11-lah. Baru lagi, YB. Panas-panas.

Dan hari ini juga sebenarnya, *the whole day* ini, kita ada kursus. Sebenarnya, bengkel psikologi ke arah psikologi kesejahteraan, keselamatanlah. Psikologi yang melibatkan pendekatan *negotiation* dan sebagainya berkenaan dengan *behavioural science*-lah dalam ini.

So, memang D11 ataupun PDRM sendiri memang ada *way forward*, dan kita ada *team* tetapi akan diperkasakan lagi dari sudut, bukan sahaja undang-undang, tapi pendekatan psikologi, kriminologi.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Rasanya kalau ini, mungkin PDRM kena pergi sendiri dekat New Zealand dengan Australia itu.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Rasanya setuju itu, Yang Berhormat.
[Ketawa]

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Because* ini, cara mereka itu sangat berbeza. Jadi, kalau kami nak cerita pun, tak sampai maksud itu.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul. Sepatutnya, kita kena tengok.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Memang kalau ACP pergi sendiri, tengok cara dia itu – sebab dia bukan daripada siasatan sahaja. Sampai kepada hakim. Dia ada hakim khas. Hakim kanak-kanak adalah hakim khas. Jadi, cara dia *deal* itu sangat-sangat – maknanya, tak guna perkataan-perkataan yang keras. Contohnya, macam *judgement*, dia panggil macam *order*. Dia tukar semua, dan melibatkan komuniti juga. Jadi, rasanya kita kena cadangkan supaya PDRM pergi sendiri.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kita cadangkan supaya anda...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sebab, kalau tak pergi, memang tak boleh nampak.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tak nampak.

Tuan Chua Choon Hwa: YB, kalau saya boleh tambah sedikit.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ha, sila.

Tuan Chua Choon Hwa: Okey. Yang Berhormat, sebenarnya dekat KPWKM, kita dah ada kerjasama dengan PDRM, dengan KKM sekali. Sekarang ini, kita ada program *Diversion*. So, macam tadi YB Pengerusi kata, kanak-kanak ini kita tak anggap dia sebagai jenayah tetapi dia salah laku. Bagaimana kita nak bawa balik dia kepada jalan pangkallah. So, *in that sense* itu, kita cuba tak bawa dia orang ke dalam mahkamah, sekiranya ini adalah antara orang muda. Dia orang ini salah laku tetapi bukan sengaja untuk buat jenayah. Kita nak bagi peluang itu supaya dia boleh balik ke pangkal jalan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Diintegrasikan balik dalam masyarakat.

Tuan Chua Choon Hwa: Cuma, sekarang ini baru *pilot project*. Dan kadang-kadang untuk kes rogol ini, dia agak sensitif sedikit sebab kadang-kadang, dia akan melibatkan ibu bapa. Memang syarat kita adalah ibu bapa kena setuju, sebab kadang-kadang, terutamanya mak bapa kepada anak perempuan ini, mereka tak nak lepaskan. Dia kata, "*Tak ada. Saya nak lapor polis juga. Nak dia masuk penjara*" kan. Tetapi, kalau mak bapa yang boleh faham, sebenarnya dia orang ini suka sama suka tetapi salah laku. Then, boleh tak kita bantu dia untuk supaya – sebab, kalau kanak-kanak masuk dalam penjara, di hujungnya tak bawa kebaikan pada siapa-siapa pun. So, itu adalah konsep utama kita punya program *Diversion* ini.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Satu lagi, saya nak tanya. Daripada kes-kes ini, kebanyakannya selepas dia bagi gambar, orang yang jual gambar dia itu kan, berapa kes melibatkan kes ugutan seperti ini? Ancaman. Maknanya, suspek mula-mula pengaruh untuk seks, kemudian dia gunakan benda itu untuk mengugut mangsa.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kita ada kes yang di bawah amang seksual *non-physical*. Ada *figure* dia, Yang Berhormat. Yang amang seksual *non-physical* itu, antaranya mungkin 50 *per cent* daripada itu adalah kes yang melibatkan pemerasanlah. Kita panggil pemerasan.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ha, pemerasan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ada di bawah – kita ada *figure* dia tak? [Merujuk kepada pegawai] Kita akan bekalkan *details* sebab kita bagi secara pukal, YB. Nanti saya bagi. *Details* yang seksyen – *sextortion*-lah kita panggil. Di bawah seksyen 15(b). Nanti saya bekalkan untuk itu. Pemerasan.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sebab kalau kita turun ke sekolah-sekolah – katakanlah, kita turun ke sekolah-sekolah. Itu boleh dijadikan alasan ataupun dijadikan hujah kepada kita supaya mereka tak jual gambar mereka. Sebab kalau kes itu besar – dan mungkin ugutan dia duit ataupun bunuh. Ada tak ugutan bunuh?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia tak ada ugutan itu. Dia ugutan dia nak sebar sahaja. Kalau *you* tak bagi lagi gambar bogel, ugut nak sebar. Itu pemerasan seks, kita panggil. Dia tidak ada – kita hanya ada satu kes sahaja dalam tempoh lima tahun ke belakang yang melibatkan ugut nak duit, melibatkan kanak-kanak ini. Dia minta orang itu bayar, budak itu bayar RM300, RM500. Itu satu kes sahaja.

Ada lain...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Okey. Kita dah cukup masa sebenarnya.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Terima kasih.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebelum itu, akhir satu saya nak tanya. Sekarang ini, kalau kejadian itu berlaku di bawah – kanak-kanak 16 tahun ke bawah...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kejadian macam mana?

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kalau kita dapati kesalahan itu berlaku antara amang seks ini, apa hukuman dia?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Pelaku tersebut?

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ha.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Pelaku, kalau bawah 18 tahun, itu yang kita menggunakan Akta Kanak-kanak. Akta Kanak-kanak...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Jadi, apa tindakan dia?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tindakan dia, sama ada denda, sama ada dia pergi kepada *Diversion*, macam tadi. Kalau kes rogol, kita mungkin boleh – kalau suka sama suka yang melibatkan kanak-kanak 16, 15, 17 tahun, itu kita pergi *Diversion*. Denda kerja-kerja amal dan juga sekolah integrasi, pemulihan. Dia tak pergi kepada penjara, melainkan dia ada melakukan kesalahan bunuhlah. Kalau seksual ini, memang dia tak pergilah.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kalau boleh, nanti bekalkan maklumat tersebut.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Boleh.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kita juga nak tahu...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Hukuman dia.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ha, hukuman. Juga, kita nak tahu tentang tempoh masa yang diambil untuk menyelesaikan satu-satu kes itu. Apa masalah yang dihadapi supaya kami boleh ada maklumat tambahan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sekian, terima kasih.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Terima kasih, YB.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Terima kasih semua. Wah, banyak maklumat hari ini yang akan memuramkan kita semua hari ini.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *[Ketawa]* Janganlah muram.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *Insya-Allah.* Terima kasih semua.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Sama-sama. Saya dah lama murung, YB.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Minta serahkan balik semua slaid yang ada, ya.

Tuan Chua Choon Hwa: *Sorry...*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tapi, ada maklumat-maklumat yang bagus juga. Patut kita boleh ambillah. Yang sensitif itu, kalau boleh untuk jawatankuasa sahaja letak.

■1600

Tuan Chua Choon Hwa: *Sorry,* Datuk Pengerusi, sebenarnya tadi saya ingatkan saya nak *interfere* sedikit perkongsian data antara kerajaan ini kan, sebab benda ni memerlukan pencegahan. Kalau kita tak tahu masalah itu teruk sampai mana, mana yang paling teruk, kita tak tahu nak buat intervensi kat mana kan? So...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Itu kalau macam itu Mr. Chua, kita tengok sebenarnya di mana perkongsian itu patut berlaku. Kan?

Tuan Chua Choon Hwa: Ya, ya.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Jadi, mungkin YB Pengerusi, dalam hal ini, *[Tidak jelas]* ...tutup kes inilah. Sebab ini masa depan negara. Saya rasa kalau semua Ahli Parlimen dapat tahu pun, dapat taklimat ini pun lebih baik daripada kami berlima saja yang dapat yang faham. Sebab pencegahan ini kena berlaku semua sebabnya akan menjadi, *nauzubillah min dzalik*, anak menantu kita juga, cucu-cucu kita juga, bukan benda main-main. Jadi kalau dapat – saya rasa benda ni kena didedahkan kepada semualah. Mungkin sesi khas antara Ahli Parlimen semua dengan PDRM – ya, ya.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Setuju YB, amat setuju. Even PDRM sendiri pun tengah...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Sebenarnya, kalau platform yang paling bagus kita di mesyuarat tindakan daerahlah sebenarnya taklimat tersebut. Sebab di situlah Ahli-ahli Parlimen dengan ADUN pun ada, selalunya. Tapi pembangkang kasihanlah, selalu tak dipanggil, dia kena ada taklimat khas kepada wakil-wakil pembangkang juga kan?

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ya, betul. Betul. Betul.

Tuan Chua Choon Hwa: *Sorry* YB Pengerusi. *That's why* kan, KWPKM selalu kita tekankan tentang pendidikan seks. Kan? Dia orang ni terangsang dengan melihat apa bahan-bahan tertentu. Masalahnya, kalau dalam sistem rasmi kerajaan kita tak buat pendidikan seks, dia belajar daripada tempat yang tak betul, dia ikut cara yang tak betul. So kalau boleh, memang kita selalu mintakan melalui sistem pendidikan kitakah, memang kena ajar dengan apa cara yang sistematik.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Itu yang ada *way forward* itu kan? Reproduksi dan sebagainya, patutnya kita bangkitkan semula supaya benda ni boleh dimasukkan.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Nanti kita akan *plan*-kan supaya bagaimana kita nak *merge*-kan semua *stakeholders* yang penting-penting ni untuk duduk semeja, tengok apa yang *missing* kan? *What is the difference we can do after this*, bila kita dah dengar. Tadi macam MCMC punya isu kan, isu pendidikan mungkin, isu berkaitan dengan PDRM punya kekangan-kekangan yang perlu juga kita *address*. Okey. Terima kasih.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Menteri Agama pun...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Menteri Agama.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* ...kena libatkan supaya dia tahu merangka macam mana hendak atasi.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ya betul. Terima kasih. Terima kasih ya. Sama-sama.

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Yalah, kita tengok fasal masa depan itu kan, yang kita bimbang sekali kan. Okey, selepas ini kita dengan siapa? JKM? Okey, terima kasih semua. Kita ucapkan terima kasih kepada PDRM. *Insya-Allah*, ini bukan kali pertama, kita akan panggil lagi untuk dengar beberapa perkara yang berbangkit. Kalau data-data itu boleh diperincikan lagi, lebih baik untuk kita ketahui demografi

masalah sosial. Saya sampai saya hendak tanya tadi – kalau boleh saya hendak tanya – kalau boleh kita hendak tahu *depa* ini tinggal mana. Stratakah, atau kawasan macam mana yang sebenarnya lebih – tempat *slum*-kah yang jadi kejadian yang teruk ini kan. Nanti itu semua kalau boleh dibekalkan, bagus untuk kita maklum.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Macam soalan YB Dr. Halimah tadi kan; apa yang merangsangkan, isu yang menimbulkan benda ini jadi banyak dan sebagainya. Itu salah satu fakta yang patut kita belajar.

[Pembesar suara dimatikan]

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Terima kasih. Kami nak kena mula satu lagi taklimat. Terima kasih. *Insyah-Allah*.

[Wakil-wakil daripada Polis Diraja Malaysia meninggalkan bilik mesyuarat]

[Mesyuarat dtempohkan pada pukul 4.06 petang]

[Wakil-wakil daripada Jabatan Kebajikan Masyarakat mengambil tempat di dalam bilik mesyuarat]

[Mesyuarat disambung semula pada pukul 4.09 petang]

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *Insyah-Allah*, kita mulakan agenda kedua kita iaitu taklimat daripada Jabatan Kebajikan Masyarakat. Ini berkaitan dengan kanak-kanak juga kan? Isu gangguan seksual. Jadi, perkenalkan diri. Dah kenal kami kan? Dah kenal ya. Saya YB Ampang, kita ada YB...

Puan Syerleena binti Abdul Rashid [Bukit Bendera]: Syerleena, YB – Ahli Parlimen Bukit Bendera.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Kenal dah semua dulu ini, dah lama. *[Ketawa]*

■1610

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Dato' Mumtaz daripada Tumpat.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain [Timbalan Ketua Pengarah (Operasi) Jabatan Kebajikan Masyarakat]: Okey, terima kasih kepada YB Pengerusi.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebelum itu nak tanya, lama tak? Kita ada – masa kita sepatutnya kita berhenti 4.45.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: 4.45 ya. Okey, sempat *insyallah*. YB, saya Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain, Timbalan Ketua Pengarah

(Operasi) Jabatan Kebajikan Masyarakat dan pernah berjumpa dengan YB-YB semualah masa kita bentangkan berkaitan dengan Jabatan Pembangunan Kanak-Kanak (JPKK) sebelum ini.

Pada hari ini saya nak – dan juga Mr. Chua ya. Saya punya TKSU(O) ada bersama pada hari ini.

Tuan Chua Choon Hwa: TKSU(S).

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: TKSU(S). Okey, saya akan bentangkan berkaitan dengan isu gangguan seksual terhadap kanak-kanak dan *consensual sex* bawah umur di Malaysia di mana pembentangan saya ini akan memfokuskan kepada tindakan yang diambil di bawah Jabatan Kebajikan Masyarakat.

Pertama, berkaitan dengan isu gangguan seksual ini. Kalau kita tengok di sini bahawa berdasarkan kepada pengalaman kita dan dalam pengendalian kes gangguan seksual ini, sebenarnya kita dapati bahawa dilakukan oleh ahli keluarga sendiri atau teman rapat keluarga ataupun teman lelaki. Ada juga cikgu dan juga jurulatih-jurulatihlah ya di sekolah.

Kemudian ahli keluarga tahu tetapi tidak melaporkan kerana ini adalah pengalaman saya sendiri juga YB Pengerusi, di mana ada kes-kes yang melibatkan bapa; anak maklumkan kepada ibu tetapi tidak laporkan kepada pihak yang sepatutnyalah. Sehingga kita terpaksa – pelindung kita terpaksa menyelamatkan apabila maklumat itu disalurkan kepada NGO dan dilaporkan kepada pelindung kita dan kita menggunakan kuasa di bawah Akta Kanak-Kanak 2001, kita selamatkan kanak-kanak tersebut.

Kemudian, kanak-kanak takut untuk memberitahu ibu bapa atau ahli keluarga atau cikgu atau kawan dan kanak-kanak tidak tahu membezakan antara sentuhan selamat dan juga sentuhan tidak selamat.

Satu lagi isu berkaitan dengan kanak-kanak ini kalau kita tengok, sekolah adalah cikgu dan juga premis di sekolah itu adalah tempat yang paling rapat dengan kanak-kanak. Sebab masa banyak dihabiskan di sekolah dan cikgu antara orang yang paling rapat dengan kanak-kanaklah tetapi disebabkan kanak-kanak ini takut untuk memaklumkan kepada cikgu, jadi akhirnya kadang-kadang kes tidak dimaklumkan, tidak tahu dan ada kes juga dapat dikesan oleh gurulah dan guru akan menghubungi Pegawai Kebajikan Masyarakat kita, pelindung kita.

Seterusnya, dari segi takrifan ini secara umum YB Pengerusi dan juga ahli mesyuarat, di mana kalau kita tengok *consensual sex* ini berdasarkan kepada takrifan secara umumnya adalah *“persetujuan untuk terlibat dalam aktiviti seksual dengan tanpa paksaan tetapi juga memiliki kebebasan untuk berubah fikiran untuk*

menolaknya”. Jadi bergantung kepada kanak-kanak tersebut. Dia bersetuju atau dia tidak bersetuju. Dalam kes pengalaman kita, ada yang bersetuju dan ada dibuat secara paksa. Yang bersetuju pun ada kerana melibatkan teman lelaki, kawan dan sebagainya.

Seterusnya saya pergi kepada pengurusan kes kanak-kanak di bawah Akta Kanak-Kanak 2001 [Akta 611] di mana kita fokus kepada kanak-kanak yang memerlukan pemeliharaan dan perlindungan iaitu seksyen 17 di bawah Akta Kanak-Kanak 2001. Apabila kita sebut dari segi seksual ini, takrifan di bawah seksyen 17(1) Akta Kanak-Kanak 2001 mengatakan bahawa seseorang kanak-kanak memerlukan pemeliharaan dan perlindungan jika didera fizikal, emosi atau seksual oleh ibu bapa/penjaga atau anggota keluarganya.

Di bawah seksyen 17(1)(b) pula menyatakan bahawa didera fizikal, emosi dan seksual oleh ibu bapa/penjaga atau anggota keluarganya yang telah diketahui tetapi mereka ini tidak melindungi kanak-kanak tersebut. Seperti mana yang saya sebutkan contoh yang pertama tadi, mak tahu anak itu dianiayai dari segi seksual, anak maklumkan kepada mak tapi mak tidak mengambil tindakan apa-apa. So, itu memang dah termaktub di dalam seksyen 17(1)(b) di bawah Akta Kanak-Kanak 2001.

Kemudian di bawah seksyen 17(2) Akta Kanak-Kanak 2001 mengatakan bahawa seseorang kanak-kanak teraniaya dari segi seks jika telah mengambil bahagian sama ada sebagai peserta ataupun pemerhati dalam apa-apa aktiviti yang berunsur seks bagi maksud; apa-apa bahan, fotograf, rakaman, filem, pita video atau persembahan yang berunsur pornografi, lucah atau sumbang; atau eksploitasi seks oleh mana-mana orang bagi memuaskan nafsu seks orang itu atau orang lain.

So, kalau berdasarkan takrifan ini, inilah kanak-kanak yang kita akan lindungi sekiranya dia ditakrifkan di bawah seksyen 17(1)(a) dan (b) dan juga seksyen 17(2)(c)(i) dan (ii) di mana di bawah seksyen 17 ini sebenarnya dia ada takrifan-takrifan kanak-kanak lain lagilah tapi disebabkan tajuk kita pada hari ini fokus kepada seksual, so saya fokus kepada seksyen yang berkaitan sahaja.

Seterusnya...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebelum itu saya nak tanya. Kalau jatuh di bawah seksyen-seksyen ini, mereka ini dilindungi macam mana?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey seterusnya, YB Pengerusi. Kalau ikut prosedur perlindungan kita, sebab di bawah Akta Kanak-Kanak 2001 ini dan juga CRC kitalah, Konvensyen Mengenai Hak Kanak-Kanak, kita wajar melindungi kanak-kanak ini yang menjadi mangsa.

Pertamanya, apabila kita mendapat rujukan kes daripada mana-mana pihak melalui Talian Kasih – kita ada Talian Kasih, kita ada media sosial, kita ada surat, telefon dan sebagainya. Paling penting ialah JKM kena menyelamatkan kanak-kanak tersebut seperti mana dalam tempoh 10 jam. 10 jam itu maksimum, mengambil kira dengan perjalanan pelindung nak pergi ke lokasi dan sebagainya. So, kanak-kanak itu akan diselamatkan oleh pelindung sebab pelindung itu ada kuasa.

Tetapi ada juga kes yang kita tak boleh nak masuk ke rumah berlakunya aduan dan sebagainya, kita akan meminta bantuan pihak polislah. Sebab dalam Akta Kanak-Kanak, pelindung itu terdiri daripada pegawai JKM dan juga pihak polis dan juga pegawai perubatan. Itu pelindung.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kalau kita dapat kanak-kanak itu, lepas itu dia duduk di mana?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey. Bila kita dah dapat, kita akan tempatkan dia di hospital untuk pemeriksaan.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Pemeriksaan dahulu?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, pemeriksaan.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Okey.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Kemudian bila dah *clear* di peringkat hospital, laporan polis dah dibuat – laporan polis dibuat oleh pengadu ataupun oleh pegawai kebajikan pun boleh, pegawai perubatan pun boleh. Kita akan bawa kes ini ke mahkamah untuk dapatkan perintah sementara. Di bawah Akta Kanak-Kanak, kita perlu dapatkan perintah sementara melalui mahkamah bagi kanak-kanak di mana dia akan ditempatkan di tempat selamat yang diwartakan sebagai tempat selamat iaitu institusi JKM, Rumah Kanak-Kanak.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Jadi maksudnya, dari tempoh kita dapat aduan...

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Lepas itu dalam masa itu, kita bawa dia ke hospital untuk kenal pastikan.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: *Warded*-kah apa, okey.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Lepas itu dalam tempoh itu duduk hospitallah?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, duduk hospital.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Lepas itu kita dah selesai urusan-urusan dengan kanak-kanak itu, dia ditempatkan di mana-mana rumah perlindungan yang kita rasa *protected* dialah?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kita ada cukupkah rumah-rumah itu?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Kalau berdasarkan pada sekarang ini kita ada 16 buah Rumah Kanak-Kanak.

Tetapi dalam masa yang sama, kita juga dalam Akta Kanak-Kanak, kita ada “orang yang layak dan sesuai”, di mana pelindung boleh meletakkan kanak-kanak ini di bawah orang yang layak dan sesuai yang terdiri daripada mak cik diakah, nenek diakah tetapi perlu ada siasatan terlebih dahululah, selamatkah tak selamat. Kita kena tengok pelaku itu dia telah ditangkap, ditahan oleh pihak polis dan sebagainya. Kita akan tengok keadaan itu dan barulah kita akan serahkan. Kalau kita rasa masih lagi pelaku itu masih berada di luar, belum ada tangkapan dan sebagainya, paling selamat di institusi JKM-lah, Rumah Kanak-Kanak. Kita ada Rumah Kanak-Kanak, kita ada Rumah Kanak-Kanak Mini, yang ada 16 sekarang di Malaysia semuanya. Kita akan letak di situlah.

Kemudian tempoh perintah sementara ini YB Pengerusi dan juga ahli mesyuarat, bergantung kepada pihak mahkamah sama ada sebulan atau dua bulan. Kemudian dia akan keluar perintah tetap. Perintah tetap ini, dekat mana kanak-kanak ini akan diletakkan berdasarkan kepada siasatan oleh pelindung. Pelindung ini ialah pegawai JKM-lah. Kita akan buat laporan dan kita akan tender laporan di mahkamah berdasarkan pada tarikh perintah mahkamah itu diberikan untuk dapatkan perintah tetap dan daripada situ, kita rasakan bahawa dah siasatan dibuat, tidak ada orang yang layak pun nak jaga kanak-kanak ini kecuali Rumah Kanak-Kanak kita. So kita akan tempatkan di Rumah Kanak-Kanak kitalah untuk tempoh tiga tahun atau mana-mana yang lebih pendek dalam Akta Kanak-Kanak itulah. Itulah proses dia.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *[Tidak jelas] ...kepada family members* yang dekat.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, ya.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kalau tak ada juga, barulah kita selamatkan dia di tempat rumah-rumah yang ada ya?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kebiasaannya berapa lama kita berurusan?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Untuk proses itu?

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ya. SOP dia ada tak?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Dia dari segi kita – dari segi menyelamatkan, dalam tempoh 10 jam saya kata.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Okey.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Mengambil kira perjalanan dan sebagainya, maksimum 10 jam. Seberapa segeralah tetapi dari segi kes – bila dia dah masuk hospital, kita akan melihat laporan daripada pihak doktor. Okey, doktor kata kes ini masih lagi perlukan rawatan, dia bergantung kepada hospital punya *recommendation*-lah.

■1620

Satu lagi, daripada D11 yang tadi pihak polis kan. D11 itu, sebab bila kanak-kanak jadi mangsa, dia akan bawa kepada Pusat Siasatan Kanak-kanak (CIC). Jadi, dia akan berulang-alik. Pihak polis akan ambil daripada hospital, kemudian pergi siasat, kemudian hantar balik kepada hospital sehinggalah pihak hospital merasakan selesai urusan pihak polis dan juga urusan di pihak hospital dan dia sihat untuk diserahkan kepada JKM, kita ambil. Tetapi untuk tempoh masa itu YB Pengerusi, dia bergantung. Saya tak boleh nak kata lima harikah, dia bergantung kepada ini.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ada tak kanak-kanak ini selepas diselamatkan, cuba lari daripada JKM?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Setakat ini, kita *alhamdulillah*. Kalau kes perlindungan macam ini, memang perlu diselamatkan. Tidak ada.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maknanya mereka tak larilah?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, tak, tak. Setakat ini tak adalah. Bila dirujukkan hospital ataupun kita selamatkan daripada penderaan dan sebagainya, memang mereka bersama dengan kitalah. Cuma, bila menjadi kes mahkamah, bila dia jadi saksi, perlu ada bantuan daripada orang dewasa untuk memberi keselesaan kepada mereka untuk berdepan dengan soal jawab dan sebagainya.

Okey. Seterusnya kita pergi kepada selepas dapat perintah tetap, sama ada di institusi JKM ataupun kepada orang yang layak dan sesuai yang terdiri daripada saudara-mara, adik beradik ataupun mana yang bersesuaianlah. Tetapi kita kena melihat juga YB Pengerusi, persekitaran rumah dan sebagainya. Hubungan. Sebab kalau kanak-kanak itu dapat mengeluarkan pandangan dia sendiri, pendapat dia sendiri, kita akan bertanya pada kanak-kanak tersebut nak duduk di mana sebenarnya.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Lepas itu, kalau kita katalah ada pemelihara dah, penjagalah kan, apakah JKM lepas tanggungjawab tersebut ataupun ada kaitan lagi tak selepas itu?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ada. Kita ada pemantauan. Sebab kita – bila dia dalam selepas kes dia diletakkan di bawah orang yang layak

dan sesuai, kita ada pemantauan dari masa ke semasalah dan kita juga memang dah ada garis panduan pemantauan berkaitan dengan kes-kes yang diletakkan di kalangan Orang Yang Layak dan Sesuailah ataupun ibu bapa pelihara. Sebab dalam Akta Kanak-kanak dia ada dua; ibu bapa pelihara ataupun orang yang layak dan sesuai. Dua itulah. Kita buat pemantauan dari masa ke semasalah.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Secara jujur, JKM mampu buat benda itu?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: *[Ketawa]* Jujur ya? Tapi...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *Off-record* pun tak apa. Saya izinkan.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Kita, setakat ini kita *alhamdulillah*-lah dengan adanya jawatan kontrak yang kita dapat ini. Cuma YB Pengerusi, *turnover* itu tinggi sebab bila kontrak, dia dapat kerja tetap dia tinggallah. Jadi, ruginya kita bila kita dah *trained*. Itu sahajalah.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebab apa saya kaitkan tadi, bila kita tengok statistik meningkat dan sebagainya kan, pastinya kes-kes terpaksa ditangani dengan banyak. Jadi, kalau isu itu berlaku, kita takut kita cantik, kita dah ada langkah-langkah untuk masa depan anak-anak ini dapat kita pulihkan. Tapi bila kita tak mampu buat, *that's why* kita kena *preempt* cepatlal supaya kita boleh mengatasi masalah itu dengan persediaan-persediaan lainlah. Sebab kalau rumah kanak-kanak itu ada 16 pun, saya tak pasti kalau kita – kalau ikutkan, tak cukup.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, betul, betul. Cumanya sekarang ini langkah yang kita nak ambil untuk makluman YB Pengerusi juga, pertamanya ialah kita – kalau berdasarkan kepada akta, kita lebih kepada pemeliharaan berasaskan keluarga. Kita nak kanak-kanak ini – *that's why* rumah kanak-kanak kita daripada 100 orang kapasiti, 200 kapasiti, kita jadikan RKK mini, dalam 30 orang supaya wujud suasana kekeluargaan itu. Itu satu.

Keduanya ialah dari segi kes tetap ini, saya juga ada sebut YB Pengerusi dalam perbincangan kita sebelum ini, di bawah Jabatan Pembangunan Kanak-kanak kan saya minta supaya jawatankuasa ini membantu kita untuk memohon jawatan tetap sebab kita jangkakan tahun 2026, 2026 itu kita nak *stand alone* kan JPKK ini dengan mengambil kira semua pandangan dan kita nak diwujudkan ada jawatan tetap. Satunya untuk mengatasi isu *turnover* inilah, yang terlalu tinggi ini sebab bukan semua orang berminat dengan ini.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Selepas itu saya terfikir pula, kalau katalah yang ambil itu nenek dia kan, so, yalah, atas dasar kekeluargaan mungkin dia ambil. Tetapi selepas itu isu kewangan. Siapa yang tampung dan sebagainya kan.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Kita ada Bantuan Anak Pelihara. Kita ada bantuan untuk kita berikan kepada orang yang mengambil bawah jagaan ini...[Disampuk] Yes, ya, ya.

Okey. Kalau kita tengok statistik ya – saya teruskan. Kalau kita tengok statistik kanak-kanak yang memerlukan pemeliharaan dan perlindungan ini YB Pengerusi dan juga ahli mesyuarat, berlaku peningkatan. Daripada tahun 2022 6,770 kepada tahun 2023, 7,457. Bila sebut isu peliharaan dan perlindungan ialah penganiayaan dan juga penderaan. Penderaan ini terbahagi kepada tigalah; penderaan fizikal, penderaan seksual dan juga penderaan emosi. So, berlaku peningkatan. Ketara peningkatannya dan kalau berdasarkan laporan pihak polis, kes kematian pun makin bertambahlah. Bila berlaku penderaan, menyebabkan kanak-kanak itu meninggal dunia, bertambah. Daripada kalau dua, tiga tahun lepas, 28 kes jadi ke 78 kes macam itulah kalau saya ini.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *Surprised*; Selangor turun 300. [Ketawa] 300, indeks.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, Selangor.

Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Pengerusi. Kak Lah nak tanya dari sudut tiga jenis penderaan itu; fizikal, emosi dan seksual itu, mana yang paling – peningkatan paling teruk? Ada perbezaankah itu?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ada, ada. *Next slide*, YB. Kalau tengok, penderaan fizikal, dia berlaku peningkatan juga. Tahun lepas 1,632 meningkat kepada 1,709 kes. Penderaan seksual, kalau kita tengok, tahun lepas 1,705 kes menjadi – meningkat pada tahun 2023, 2,315. Kemudian, berlaku penurunan bagi penderaan emosi daripada 152 menjadi 102 sahaja pada tahun lepas. Kemudian, untuk pengabaian, berlaku peningkatan 2,298 menjadi 2,725. Kemudian, dibuang/tiada ibu bapa...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Pengabaian itu emak bapa dia ada tetapi dia tinggal?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, ya. Diabaikanlah. Kemiskinan dan sebagainya. Tak bagi makan. Ada yang kes kita yang tengok *viral* sebelum ini sampai mengemis makan minum dengan jiran dan sebagainya. Macam itulah YB. Tapi berlaku peningkatanlah. Yang turunnya hanyalah penderaan emosi sahaja. Yang lain semua menunjukkan peningkatan.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Kenapa jadi turun itu?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Penderaan emosi ini dia agak sukar untuk dikenal pasti. Nak diukur itu agak susah. Yang macam fizikal kita nampak. Yang seksual ini kita nampak bila doktor buat pemeriksaan.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maksudnya sini yang tingginya seksual dengan pengabaianlah?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, ya. Seksual, pengabaian dan juga fizikallah.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Laki-laki berapa, perempuan berapa itu? Laki-laki, L dengan P kan? *[Merujuk kepada slaid pembentangan]*

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Perempuan. Seksual kebanyakan perempuan.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Pengabaian, banyak juga laki-laki ini? 1,250.

Tuan Chua Choon Hwa: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* ...fizikal biasanya lelaki. Kalau lelaki akan...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Dia larilah?

Tuan Chua Choon Hwa: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Lelaki kadang-kadang dia nakal sikit. So, biasanya penderaan itu fizikal. Kadang-kadanglah... *[Tidak jelas]*

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Betul. Kalau tengok, penderaan fizikal memang lelaki. Kalau tengok penderaan seksual memang perempuan tinggi. Kalau tengok penderaan emosi, lelaki.

Tuan Chua Choon Hwa: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Eh, jauh lelaki-perempuan itu.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Eh, perempuan. Perempuan.

Tuan Chua Choon Hwa: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Yang lain kebanyakannya wanita jadi mangsa. Fizikal sahaja lelaki selalu ada *pattern* itulah.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Cuba tengok yang sebelah belakang tadi itu, saya tengok *figure*. Saya memang tertarik tengok. Kenapa Selangor trend menurun. Ada kajian tak?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Selangor – oh, tak...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebab kalau kita tengok, *since* 2018, dia mula dengan 1,900. Lepas itu dia turun, turun, turun. Sekarang dah 1,321. Apakah...

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Faktor penyumbang kepada penurunan?

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Faktor berubah itu, sama ada dia memang kesan daripada beberapa intervensi yang kita buat ataupun memang orang tak keluar untuk melaporkan?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Kajian memang tak ada, YB Pengerusi. Cuma yang YB sebut itu mungkin antara faktor-faktorlah sama ada positif atau negatif. Itu saja.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kalau boleh kita tengok, suruhlah mana-mana universiti buat kajian tersebut kan supaya kita boleh kenal pasti. Cara dia tangani itu agak – *numbers* itu *is good*-lah. Sama ada mereka berpindahkah, kita tak tahulah kan. Tapi kes itu menurun. Nampak menurun.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey, okey. Kita akan – ini. Kalau boleh kita analisislah data ini.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*] Wilayah menurun. Wilayah.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey. Wilayah – Wilayah, menurun sedikit.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Dua negeri ini dia menurun ya.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Sedangkan negeri ini negeri yang...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Yang paling padat.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Betul. Okey, okey.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Wilayahlah sekali kita buat.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey.

■1630

Seorang Ahli: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Tapi, kalau YB – YB, kalau YB tengok Perak ini, kalau *viral*, kebanyakan banyak daripada Perak juga.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Perak, ya?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Yang *viral-viral*. Kes yang *viral-viral* ini. *Viral* ini pun dia ada positif, ada negatif. Positif dia, kesedaran masyarakat makin tinggi menyebabkan orang *viral* supaya tindakan segera diambil. Tapi, dalam masa yang sama, memang – dari segi kesedaran masyarakat dialah.

Okey, *next*. Kita pergi kepada *next slide*. Pelaku. Kalau kita tengok pelaku. Kanak-kanak yang memerlukan perlindungan dan pemeliharaan di bawah seksyen 17(1)(a) ini dcederakan dan dianiayai secara seksual, tahun 2023. Yang ini dia tahu mak – benda yang berlaku di bawah seksyen 17(1)(a) ini dalam pengetahuan.

Bermakna, *family* tahu berlakunya penderaan ini. Jadi, kalau kita tengok pelaku dekat sini, untuk tahun 2023 ini, yang paling tinggi ialah...

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: *Next slide?* Ya, okey. Pelaku dia suami ataupun pasangan mangsa. Suami atau pasangan mangsa ini – sebab isu kita kanak-kanak, kan? Ada perkahwinan bawah umur.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Tak faham. Ibu kandung itu apa dia?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ibu kandung? Pelaku, yang melakukan...

Tuan Chua Choon Hwa: *Biological mother.*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Yang mendera? Yang menjadi pemangsa?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, yang menjadi pelaku.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Emak dia yang mendera?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ibu kandung.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ibu kandung yang pukul anak laki-laki? Ibu kandung yang pukul anak perempuan?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Lebih tinggi mak daripada ayah?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Tinggi, tapi ayah ini banyak – tetapi kalau keseluruhannya, YB, ibu kandung hanya 26 kes sahaja, tapi bapa kandung menjadi ranking nombor tiga ini, 121 kes kalau kita *analyse based* kepada ini.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Yalah dia – fizikal – dia tengok jenis kesalahan.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya – penderaan itu. Tapi, ini khusus untuk dicerderakan dan dianiayai secara seksual. Data kita.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kalau kita tengok kajian, kalau kita tengok bapa kandung yang macam ini ataupun ibu kandung ini, dalam konteks *domestic violence*, mungkin dia pun ada juga unsur-unsur *domestic violence* mula-mulanya, kan?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, ya. Betul, betul. Dia *domestic violence* ini kalau berlaku pada kanak-kanak, kita akan selamatkan kanak-kanak di bawah – boleh juga di bawah Akta Kanak-kanak. Pelindung.

Okey, kemudian, satunya ialah suami atau pasangan mangsa ini, suami atau pasangan mangsa maksud dia kanak-kanak ini berlaku perkahwinan bawah umur. Kita namakan dia suamilah yang melakukan perbuatan itu. Kemudian, untuk

pasangan mangsa ini ialah kekasih, *boyfriend* atau kekasih dialah yang melakukan. Jadi, 519 yang...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Maksudnya, dia buat macam mana?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Dia menganiyai. Diceritakan, dianiyai secara seksual kepada pasangan dia, kalau suami.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Suami buat macam mana itu?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ini kita nak – macam mana, ya?

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Dia berkahwin kan ini?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Dia berkahwin tapi perkahwinan bawah umur.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* 513 ini kanak-kanak?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, ya. 513 ini mangsa dia kalau – dia bercampur ini, sama ada suami ataupun teman lelaki.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Yalah, suami itu dia bukan kanak-kanak? Maksudnya budak perempuan itu bawah umur?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Budak perempuan itu kanak-kanak. Yes, betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Jadi, yang lelaki yang mendera dia?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Didera suami, macam mana itu? Tak, tak...

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Dia pukulkan, apakah?

Tuan Chua Choon Hwa: Secara umum kan, YB, yang seksual itu kebanyakan pemangsa...

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Paksa.

Tuan Chua Choon Hwa: ...orang yang buat itu adalah lelaki. Itu memang trend biasalah. Kalau yang jadi mangsa, memang kebanyakannya adalah perempuan.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Cuma....

Tuan Chua Choon Hwa: So, yang ini, suami ataupun pasangan mangsa itu – sebenarnya semua cakap tentang lelaki, kan? Cuma, sama ada dia secara rasmi adalah berkahwin secara rasmi ataupun kadang-kadang *boyfriend* saja. Bukan apa.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Dia, suami ini – macam YB tanya, bila sudah kahwin, macam mana dia didera kan?

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ha, didera pula.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Tapi, kalau berdasarkan kepada paksa, secara paksa. Dalam – macam mana nak cakap, ya?

Dato' Mumtaz binti Md Naw: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

Tuan Chua Choon Hwa: Perkahwinan bawah umur, dia terpaksa kahwin sebab sudah mengandung.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sekarang ini – antara *marital rape* ataupun kahwin secara kanak-kanak itu dianggap sebagai kes ini?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Perkahwinan bawah – bukan, bukan, bukan. Perkahwinan bawah umur, dia kahwin bawah umur tetapi dia dalam isu rumah tangga ini dia dipaksa untuk melakukan hubungan seks. Sebab dalam penganiayaan, penderaan seksual ini ada dibuat secara paksalah. Walaupun dia pasangan suami isteri tetapi secara paksa ini – macam mana ya nak cakap? Kes-kes kita ini dipaksa, bukan secara...

Tuan Chua Choon Hwa: *Marital rape*.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Marital rape*-lah. Saya tanya, adakah itu *marital rape*?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Lebih kurang macam itulah. Tapi, data ini kalau lebih eloknya dipecahkanlah...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Dia kena pecah sebab saya tak faham. Kalau pasangan itu, logiklah, kan? Kalau kahwin ini, jaranglah, kecualilah suami itu *sex maniac* kan. Kalau tak...

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ada – ada, YB. *Sex maniac*.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Yalah, maknanya kalau macam *sex maniac*-lah. Kalau suami biasa, tak adalah pelik – dah kahwin dah itu.

Tuan Chua Choon Hwa: Tak tahulah, YB. Tapi WHO kata, WHO punya *figure* kata *one-third*. Semua wanita yang dalam hubungan perkahwinan ini ada satu pertiga yang menjadi mangsa kepada *sexual abuse*. Itu WHO punya *figure*.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Apa-apa pun, rasa kena *differentiate* juga.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Yang kekasih-kekasih ini, kalau kita tengok *viral*, kebanyakan memang kekasih-kekasihlah. Kekasih ibu. Kekasih bapa, kekasih ibu. Yang berlaku yang YB tengok sekarang ini yang *viral* itu, memang kekasih ibu atau kekasih bapa yang mendera.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kita tak sempat nak tengok yang *viral* itu. Tak sempat.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: *[Ketawa]* Tapi betul...

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Okey, teruskan.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey, okey. Statistik yang seterusnya, kanak-kanak yang memerlukan perlindungan di bawah (b). Tadi (a) ya. Tadi (a) itu, dia tahu, keluarga tahu. Tetapi, yang ini, dia tahu, *family* tahu tetapi tak ambil apa-apa tindakan, biarkan. So, yang paling tinggi ialah, sama jugalah, suami atau pasangan mangsa. Kemudian, kawan dan seterusnya ibu atau bapa kandung. Dibiarkanlah.

Okey – tapi, seperti YB Mumtaz kata tadi, kita nak pecahkan nantilah suami atau pasangan itu nanti. Okey, *alright*. Okey, *next*.

Tuan Chua Choon Hwa: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Tak. Ini seksyen (a), itu seksyen (b). Dia ada dua.

Tuan Chua Choon Hwa: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, ya. Okey, yang ini punca. *[Merujuk kepada slaid pembentangan]* *This one* punca. Tadi pelaku. *This one* punca. Okey, kalau kita tengok punca, YB Pengerusi, kanak-kanak yang memerlukan perlindungan yang dcedera dan dianiaya secara seksual ini. Pertama, kalau tengok punca utama ialah kanak-kanak mengikut teman lelaki. Kedua, gila seks. Yang buat itu adalah individu yang gila seks. Ketiga adalah kecuaihan ibu bapa atau penjaga. Itu faktor-faktor, punca menyebabkan berlakunya dcederakan dan dianiayai secara seksual.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Saya tak berapa faham yang slaid ini. Pertama itu kanak-kanak memerlukan perlindungan di bawah seksyen 17(1) – dcederakan secara seksual. Yang ini, *parents* tahu dan mereka ambil tindakan.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Tak. Yang (b) ini.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Pertama ambil tindakan, kan?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, ya.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Kedua yang tak ambil tindakan.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maknanya, ibu kandung jadi pemangsa, dia mendera anak laki-laki dia?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Yang ini memang dia tahu tapi tak ambil tindakan apa-apa. Yang (b) itu, seksyen 17(1)(b) itu, *parents* tahu...

Tuan Chua Choon Hwa: Tahu tapi tidak...

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, dia tidak melaporkan, dia tidak apa. Tadi itu tahu tapi dia melaporkan. Dia melindungi kanak-kanak tersebut. Tetapi yang ini, yang (b) ini, *parents* tahu ataupun jiran tahu, ahli keluarga tahu tapi tak ambil tindakan apa-apa. Biarkan.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maknanya dalam Malaysia ini, kes *parents* tahu ataupun keluarga tahu ini 700 kes?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Dekat 800 kes mereka tak buat tindakan.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, ya, betul. 793.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maknanya kalau biasa, kita kena kali dengan berapa? Kali dengan tiga? Kali dengan lima? Ini yang di-*report*. 800.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, betul.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maknanya dekat luar itu mungkin 4,000-lah...

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, betul.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: ...kalau kali dengan lima. Biasa kali berapa, ya? Kali lima? Lima? Antara *report* dengan tak *report*.

Tuan Chua Choon Hwa: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Okey. Remailah yang tak sihat ini. Tak lapor.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Tapi dijangka – YB, bila kita berbincang dengan KP KKM, kita ada buat *engagement* dengan KP KKM, isu kesihatan mental ini dijangka akan makin lagi meningkat.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Itu yang tadi saya minta dengan menteri supaya tukar waktu itu. Dulu kita pergi sekolah sudah siap makan. Sekarang pergi sekolah sebelum Subuh. Subuh sudah pergi sekolah. Jadi, mak bapa tak tahu pun anak-anak dia ke mana, mak bapa ke mana.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Sebelum Subuh?

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Dia macam banyak faktorlah.

■1640

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey. Akhir sekali, peranan KPWK dan juga Jabatan Kebajikan Masyarakat. Pertamanya ialah Program Advokasi Perlindungan Kanak-kanak yang kita *launch* tahun lepas. Kita teruskan pada tahun ini. Kita namakan Kasih Kanak-kanak. Kita *cover* pada tahun ini dijangka 300 buah sekolah, di mana lebih kurang 300,000 kanak-kanak, guru, PIBG, komuniti setempat akan mendapat maklumatlah. Dalam advokasi ini, kita akan memohon

pihak PDRM menyampaikan ceramah kepada kanak-kanak sekolah, sentuhan selamat, sentuhan tidak selamat. Kita jemput juga Jabatan Pembangunan Wanita.

Kita dah ada Akta Antigangguan Seksual untuk terangkan kepada kanak-kanak ini, YB. Sebab sekarang ini, kalau berdasarkan kepada laporan pihak polis, kejadian berlaku dalam rumah, kebanyakan. Jadi, kita nak tak nak, kita kena *empower* kanak-kanak itu sendiri. Dia kena tahu sentuhan selamatkah, sentuhan tidak selamatkah, kasih sayangkah ataupun memang cabul oleh mak bapa dan sebagainya.

Juga bila kita buat program ini, kita nak supaya kanak-kanak, dia tahu selepas dia tidak diberi makan, dia diabaikan oleh ahli keluarga, dekat mana dia nak pergi untuk mendapatkan bantuan. Contohnya, melalui Talian Kasih atau pun melalui guru. Sebab kalau kita ambil contoh adik Wildan yang berlaku baru-baru ini, yang *viral* itu. Dia pergi kepada cikgu dia. Dia keluar daripada rumah, pintu dapur. Dia pergi kepada cikgu dia, minta pertolongan. Sebab dia tak diberi makan, dipukul dan sebagainya.

Kita nak kanak-kanak sampai ke tahap dia tahu hak dia itu dekat manalah tetapi dalam masa yang sama kita kena pastikan bahawa dia mendapat bantuan di pihak yang betul. Itu yang kita nak buatlah. Kita gunakan sekolah kali ini. Kita bekerjasama dengan Kementerian Pendidikan untuk pergi ke sekolah-sekolah kerana sekolah itulah himpunan kanak-kanak yang paling ramai.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tetapi kalau kita tengok tadi, statistik daripada PDRM kan, dia cerita kanak-kanak – mereka yang banyak berlaku ini yang tak ke sekolah. B40 dan sebagainya. Jadi, dia macam ada *missing* kalau kita...

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kita hanya tangani kanak-kanak di sekolah. Kalau kita tengok, ikut *you all* punya *slide* awal tadi pun, takut itu datangnya – untuk mengadu itu sebab takut dan isu ini banyak berlaku di rumah. Selain daripada *empower*, apa lagi program yang kita patut *empower family*?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: *Family* dan juga komuniti.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *Family* kena. Komuniti kena. Kalau tidak, dia *missing* itu. Hanya budak di sekolah sahaja yang akan *aware*,...

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Dapat mesej itu.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: ...akan tahu tetapi bila dia hendak mengadu pun, dia akan ada sedikit konflik di situ sebab rumah dia. Dalam rumah dia. Jadi, kalau boleh – saya tengok dalam banyak benda yang dibuat di sini – ini kita tengok, ini peranan budak itu sendiri. Tetapi komuniti, *family*, kita tidak cuba tambahkan sesuatulah untuk buat benda ini. Sebab minggu lepas saya ingat di kawasan saya, kita buat dengan MCMC fasal *scammer* kan?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya. Betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya dapat respons. Kita tengok, alah memang ramai, susah hendak pergi program itu. Tetapi bila apa benda yang diterangkan itu semua ada dalam rumah kita. Kejadian-kejadian itu semua kita dah dapat tengok sebenarnya. Tetapi tindakan itu yang kita tak pasti nak buat macam mana. Tetapi selepas dicerita apa perlu buat, *it's very detailed*. Macam semua orang kata, "*Oh, kami silap. Patut buat macam ini, macam ini*", kan. Jadi, saya rasa *tackle* di dalam rumah itu juga salah satu fokus yang patutnya kementerian fikirkan bagaimana hendak buat benda ini kan.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey. Terima kasih.

Tuan Chua Choon Hwa: Sorry YB, kalau saya boleh *interrupt* sikit. Sebab kita punya – sekolah rendah punya *penetration is about 97 per cent*. Itu sebab kita memang minta kalau boleh kita melalui sekolah sebab sekolah yang paling komprehensiflah. Dekat keluarga ini bukan tak nak apa YB, dia punya masalah adalah *hurdle* itu banyak. Kita tak tahu mana satu, nak pergi mana. Itu yang akan jadi kekangan itulah. Buat macam maklumat umum itu, kita boleh buat macam gantung-gantung apa itu mungkin boleh tetapi nak pergi kepada *household* tertentu itu, kecuali kalau untuk macam PPRT, untuk tempat-tempat tertentu itu, kita boleh buat kan kempen khaslah. Tetapi kalau untuk *at large* itu, dia memang akan memberi satu tekanan yang agak besar kepada tak kiralah, LPPKN atau pun JKM.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kalau kita tengok yang terima eKasih-lah, apa benda B40 itu kan? Kita *make it compulsory*. Salah satu kaedahnya, mungkin lah. Saya tak tahulah mungkin ada khidmat-khidmat kaunseling. Saya tak tahulah Yang Berhormat yang lain tetapi bagi saya sendiri, saya berdepan dengan masalah orang yang datang jumpa kita ini. Saya rasa pertama yang patut kita tangani adalah kaunseling pada *family* tersebut tetapi kita tak upaya nak buat. Kita tak upaya sebab satu, kaunseling ini macam – orang rasa macam, "*Eh, kenapa pula? Aku tak ada masalah psikiatri*" kan. Tetapi sebenarnya, kita kena bagi *advice*. Itu agak kurang tetapi *how to do it?* Saya tak pasti tetapi masalah di rumah ini punca – sebab kita tahu puncanya banyak di situ. Tetapi macam mana kita nak tangani?

Dato' Mumtaz binti Md Naw: LPPKN tak terlibatkah ini?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: [*Tidak jelas*] ...sama dengan LPPKN sekali.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sebab bila kita – contoh dia, kita panggil mereka datang ke tempat kita, kita bagi bantuan. Cakap fasal isu ini, muka mereka tak ada apa-apa pun. Tak ada reaksi. Tak ada apa-apa. Kita cakap pun macam cakap dengan dinding. Cakap sahaja. Tengok sahaja, dia tak faham. Dia lebih faham

isu ekonomi. Cakap fasal duit, mata dia buka. Cakap fasal ini, dia tengok sahaja. Kalau jumpa sekali itu tak padan.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Bukan, orang ramai yang datang terima bantuan yang eKasih, tak eKasih itu, bila kita panggil dia, kita cakap tentang isu-isu ini, dia macam tak ada perasaan. Mungkin kena buat video *kut*, barulah dia rasa macam – daripada kalau kita cakap itu, dia memang – kita tak boleh hendak kesan siapa yang bermasalah. Macam inilah, budak yang gambar yang dalam PDRM bagi itu kan. Tak sangka, kalau jumpa dekat luar itu jadi *sugar daddy*. Budak yang 18 tadi kan? Dalam gambar tadi. Kalau jumpa muka itu kat luar, kita tak sangka itu adalah penjenayah tegar.

Jadi, macam kita susah jugalah nak pegang sebab kita tak tahu, kena betul-betul – rasanya mungkin satu lagi dari segi advokasi, satu. Keduanya, fasal sifat malu dan mengekalkan kedaraan dan keterunaan itu satu benda yang kita kena *highlight* balik. Bukan hanya kedaraan tetapi keterunaan pun. Jadi, keterunaan dengan kedaraan dengan malu itu adalah benda yang paling mahal yang *you* kena jaga. Tak boleh nak jual murah.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Pelihara maruah itu.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: RM3 hingga RM10 video. *Allah*. Murah daripada KFC ya. *[Ketawa]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tak apa. Puan Noraidah, rasanya dalam banyak benda-benda yang kita buat ini, mana yang *impact* yang paling kita rasa berkesanlah daripada beberapa perkara yang kita buat ini? Satu, advokasi. Tingkatkan peranan organisasi. Ada ukuran tak kita bagi? Berapa jumlah kewangan yang kita sebenarnya peruntukkan untuk – bukanlah kita. Maknanya, kerajaan patut *invest* untuk pastikan program ini, dia ada *impact*. Kalau tidak, kita asyik cerita masalah sahaja. Kita cerita masalah dan kita tak *prevent* benda itu daripada berlaku.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Cuma saya boleh *highlight* dekat sini, YB Pengerusi. Kalau kita kata peranan organisasi dalam komuniti ini sebab kita memang ada buat pelancaran CBO (*community-based organization*) inilah. Kita ada Pasukan Perlindungan Kanak-Kanak. Kita ada Pasukan Kebajikan Kanak-Kanak, Pusat Aktiviti Kanak-Kanak, Majlis Perwakilan Kanak-kanak. Cumanya sekarang, isu dia ialah macam Pasukan Perlindungan Kanak-kanak ini, dia punya ahli dia adalah ahli komuniti. Sama juga dengan Pasukan Kebajikan Kanak-kanak. Sebenarnya mereka boleh jadi agen kepada kerajaan untuk memastikan bahawa program-program yang pencegahan yang kita laksanakan di

peringkat komuniti. Cuma kekangan yang kita hadapi sekarang ialah dari segi peruntukanlah. Sebab kita memang *limited* dari segi untuk membuat advokasi dan sebagainya.

Kemudian, penambahbaikan yang kita buat di bawah Penubuhan Jabatan Pembangunan Kanak-kanak pun, kalau sebelum ini kita tak adapun bahagian advokasi khusus untuk melaksanakan program-program pencegahan ini. Tetapi melalui – dengan adanya Jabatan Pembangunan Kanak-kanak ini, kita ada satu bahagian khusus untuk kita *all out* dari segi advokasi ini. Sebab kita tahu, macam Mr. Chua cakap tadi, advokasi ini kita susah nak pergi ke setiap rumah tetapi kita menggunakan ahli komuniti. Dalam masa yang sama, kita juga menggunakan media massa, media sosial yang ada untuk kita memberi bimbingan ataupun memberi panduan kepada masyarakat.

Dalam masa yang sama, saya melihat kepada penglibatan ahli keluarga. Saya juga setuju pandangan YB tadi untuk libatkan contohnya, penerima bantuan kanak-kanak kan. Sekarang ini dia boleh terima bantuan itu tetapi mungkin selepas ini kita boleh fikirkan kaedah sebelum kita nak luluskan menjadi penerima bantuan atau kita nak teruskan menjadi bantuan itu, dia kena menghadiri kursus-kursus atau pun kesedaran advokasi yang kita buat. Itu antara kaedah.

Seorang Ahli: Bantuan Kanak-kanak itu... [*Tidak jelas*]

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Cuma kekangannya YB, dari segi peruntukanlah. Sebab kita memang kekurangan dari segi untuk advokasi.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya ingat kalau *way forward*-lah kan, tentang kita bercakap tentang banyak isu ini. Kalau kita boleh tangani secara dari komuniti sendiri, selain daripada sekolah.

■1650

Sekolah itu memang wajarlah kan. Kita – mungkin kolaborasikah atau – kalau kita tengok Kementerian Penerangan, dia ada Komuniti MADANI dia kan. *Allowance* tiap-tiap bulan RM100. Setiap ketua – setiap DUN boleh lantik tiga orang. Lepas itu adalah macam-macam platform.

Tetapi kanak-kanak mungkin perlu juga satu platform untuk *children watch*-kah ataupun *something* yang kita boleh tingkatkan supaya masyarakat tahu bahawa sebenarnya tanggungjawab bersama untuk mengelakkan benda ini berlaku. Saya tak tahulah JKM kena fikirkan dan *propose something* kepada kementerian. Itu hal-hal pentadbiranlah kan.

Tuan Chua Choon Hwa: [*Merujuk kepada slaid pembentangan*] YB, kalau YB tengok nombor dua itu, "*Meningkatkan peranan organisasi dalam komuniti*" itu,

yang Pasukan Perlindungan Kanak-Kanak, Pasukan Kebajikan Kanak-Kanak itu, itu memang dah ada dekat komuniti. Cuma, peruntukan tak ada. So, nak gerakkan itu...

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Tak ada peruntukan langsung kan?

Tuan Chua Choon Hwa: Ya.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ya, pasukan perlindungan itu maksudnya dia apa? Dia itu orang yang memang kita...

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Dia macam ini. Dalam Akta Kanak-Kanak 2001, untuk melindungi, memberi perlindungan kepada kanak-kanak itu, dia ada Pasukan Perlindungan Kanak-Kanak yang terdiri daripada anggota masyarakat, diwujudkan di setiap daerah. Kita wujudkan di setiap daerah dan dia sebenarnya tugas dia ini, untuk membuat program pencegahan, untuk memberi maklumat kepada ahli komuniti.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* ...tahu tak? Pernah dengar semua ini?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: YB, dia kurang – saya nak kata, *hidup segan mati tak mahulah* secara ikhlasnya, sebabnya peruntukan. Sebab dia orang minta – YB Kak Lah tahulah...

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Saya ingat sebab saya mengendalikan mesyuarat semasa saya di kementerian dulu. Kita buat mesyuarat dengan komuniti ini, PPKK ini. Dia orang itu sampai ke Sabah, Sarawak kita bincang sama. Jadi, dia orang minta supaya kita kena ada token, ada peruntukan. Sebenarnya tak ada langsung. Kosong.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sekarang bukan setakat yang ini. PPDK pun memang tak ada peruntukan.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Ya, jadi macam mana dia orang nak buat program?

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *[Tidak jelas]* ...dulu ada. Sekarang dah di... *[Tidak jelas]* sendiri kan.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Dia orang ini ada pensyarah, ada doktor yang terdiri daripada anggota ini. Bukan orang-orang biasa tetapi nak buat aktiviti, tak ada langsung peruntukan.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Kita dah minta melalui dasar bajet pun tak lulus. Saya rasa dah setiap tahunlah kita minta tetapi tak lulus.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya rasa sebab mungkin, kalau kita pun di luar tidak ditekankan aspek-aspek yang kita tengok tadi kan – tadi bila saya tengok, saya kata, *missing* dia dekat situlah. Banyak sekarang ini, baik poliskah, baik JKM mengutarakan benda ini – isu ini berlaku dalam rumah. Selain daripada MCMC,

masalah pendedahan bukan fizikal dan sebagainya. Tetapi, macam mana kita nak tangani? Secara *indirectly*, yang paling dekat komunitilah kan? Mungkin kita kena fikirkan sesuatu supaya dengan penubuhan unit Jabatan Kanak-Kanak, dah sampai masa kita *empower* juga komuniti bahagian perlindungan kanak-kanak ini – kebajikan.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Kalau RELA dia ada peruntukan. Tak silap RM7,000-kah, RM8,000 setahun.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya tak pasti tetapi kalau macam KRT, ada.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Ha, tetapi ada juga sikit token untuk aktiviti.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: KRT, RM6,000 kan? KRT RM6,000.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Ha, ha. Maknanya, ini langsung tak ada. RM10 pun tak ada. *[Ketawa]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Itu mungkin JKM boleh tengoklah benda ini ya.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Rasanya mungkin boleh masuk dalam kita punya resolusi laporan itu. Satu, perlukan bajet untuk ini. Sama dengan PDK itu. PDK pun rasanya kena dikembalikan. Tak boleh dikira sebagai NGO. Memang tak boleh bergerak mereka. Tak cukup duit.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: PDK...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebab itu saya ingat, saya pernah bangkit dalam Parlimen. Saya bahas dalam – saya bahas tentang isu PDK. PDK ini konsep dia salah, saya cakap. Saya sebut dalam Parlimen hari itu. Pemulihan dalam komuniti (*community rehabilitation*) tidak sepatutnya terpisah-pisah. Sekarang ini, OKU lain. Untuk ibu tunggal, lain. Yang ini, lain. Sepatutnya, PDK itu adalah satu *centre of* pemulihan dan kalau kita boleh jadikan macam itu, betulkan balik ikut CRC – ikut kepada *international standard of* PDK, kita akan tengok sebenarnya duit kita boleh disalurkan dengan lebih baik.

Sekarang ini YB, dekat Malaysia sahaja yang buat PDK itu OKU. Negara lain, PDK adalah bersekali. Warga emaskah, kanak-kanakkah, orang tua – OKU-kah, ditangani dalam satu pusat komuniti yang sama.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Yang syoknya bajet tak ada. *[Ketawa]* Bukan setakat...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tak. Kalau kita boleh betulkan semula, mungkin JKM boleh buat satu kajian, betulkan balik. Jadi, dia tangani semua.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: PDK itu sebenarnya asalnya konsep pemulihan dalam komuniti tetapi bila dah jadi untuk OKU itu, dia jadi Persatuan Pemulihan Dalam Komuniti (PPDK) yang telah di-NGO-kanlah itu.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Itu maksud saya. Bila konsep itu telah pun jauh tersimpang, kita perlu bawa balik konsep yang betul, ya. Tak payah tengok – kita perlu tengok standard – *international standard* tentang pemulihan dalam komuniti ini. Apa dipanggil? *Community...*

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: *Community-based Rehabilitation.*

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tak. *In English, rehabilitation.*

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: *Community-based...*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ha, CBR.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: CBR.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: CBR ini memang sampai ada *international conference* pun berkaitan dengan CBR.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tetapi kita balik kepada konsep itu, supaya *community awareness* dengan mungkin wakilkah, ejenkah boleh kita lakukan. *Maybe we need to fine-tune* balik CBR itu. Jadi, tak payahlah banyak sangat persatuan. Tak payah banyak sangat komuniti, orang ini kan. RELA nak, ini nak, itu nak. *Maybe, centralise.* Kita ada PAWE, kita ada *teenage* – apa?

Seorang Ahli: Banyak lagi...

[Perbincangan secara tanpa rekod]

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Dia ada *expertise*. Benda ini sensitif sebab melibatkan orang tetapi bila dah tak jadi macam ini, tak boleh nak buat apalah.

Tuan Chua Choon Hwa: Boleh ditambah baik lagi.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Boleh. Cuma bajet itulah. Kita kena *all out*-lah fasal bajet, YB.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Okey. Mungkin kita boleh cadang supaya bagi tumpuan.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sebab kita cakap fasal generasi tetapi tak ada bajet.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Bagi tumpuan untuk mulakan.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Yang Jabatan Pembangunan Kanak-kanak, dah ada dah bajet?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Belum.

Tuan Chua Choon Hwa: Untuk operasi, ada.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Dia – tak. Dia Bahagian Kanak-Kanak lagi. Tak ada tambahan sedia ada.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Maknanya – Jabatan Pembangunan...

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Tahun ini sama.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Chua Choon Hwa: Tapi pertambahan sumber manusia itu adalah.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Pertambahan kontrak itu memang adalah. Cuma, dia kontrak. Dia – yang kita minta hari itu untuk kurangkan turnover itu untuk perjawatan tetap.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Masih lagi. Tak, dia dah jabatan. Cuma, bajet operasi dia masih lagi bawah JKM. Bajet, masih lagi bajet Bahagian Kanak-Kanak. Cuma, sumber manusia bertambahlah, yang kontrak itu. Itu sahaja.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Maknanya, fungsi sebenarnya sebagai satu jabatan belum ada – belum sempurna? Okey.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: 2026 itu, YB. Tetapi, kalau bajet tak dapat... *[Ketawa]*

[Perbincangan secara tanpa rekod]

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Saya fahamlah. Bila dalam negeri pun nak minta bajet susah. Kena ada sedikit mengamuk, mengamuk baru orang bagi, sebab bila bunyi wanita, kebajikan ini, macam – semua dah tak boleh dah.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Jadi, bukan sahaja...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Orang tak nampak. Jadi, kena... *[Ketawa]*.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: *[Tidak jelas]* ...itu wanita, jadi Kementerian Wanita pun... *[Ketawa]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Okey. Teruskan yang ini.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya suka tengok ini. Sebab apa? Saya rasa JKM pasti ada sebab mencadangkan tetapi saya risau di situlah. Kita ada satu cadangan tetapi sebenarnya jauh di sudut cadangan kita ini, kita tak pasti sama ada ia ada *impact* atau tidak. *That's why* JKM kena setiap satu ini kena tengok.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kalau kita sediakan pelantikan pembantu perunding dan sebagainya, apa *impact* dia? Ya.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Pembantu Pelindung.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sekarang tak ada. Kalau ada, macam mana? Apa yang kita dapat tangani, contohnya? Sebab itu saya kata, belajar daripada Selangor dengan Wilayah itu, pengurangan aspek-aspek itu, *tackle* dia di mana puncanya itu. Mungkin *awareness* dia tinggi ataupun dia ada *setting-setting* lain yang kita rasa kita boleh belajar, yang perlu dinaikkan ke tahap kementerian.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey. Dari segi penglibatan NGO dan sebagainya ini, memanglah sangat – sebab dia akan menjadi sumber maklumat kepada kita dan juga bila Pembantu Pelindung ini, YB, dia akan membantu jabatanlah untuk menyalurkan maklumat dan juga bertindak. Pembantu Pelindung ini sebenarnya kita dah ada dekat 300 orang. Cuma, dia tak boleh nak bergerak aktif sebab macam saya katalah; dia orang tak dapat token.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Apa latar belakang dia?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Kita tengok berdasarkan kepada *background* dia dari segi kerja-kerja kebajikan yang dia dah buat, dari segi perundangan yang dia ada. Kalau dia ada maklumat perundangan ataupun latar belakang perundangan pun kita...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Dia ada latihan khas?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ada. Kita akan bagi latihanlah. Sebab hari itu kita bagi kepada Skuad Waja di bawah JPW.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Waja?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Skuad Waja, yang sukarelawan di peringkat Jabatan Pembangunan Wanita (JPW)-lah, di mana dia ini akan jadi – bila berlaku kes penderaan dan sebagainya, dia boleh ambil kanak-kanak itu untuk bawa ke hospital. Tetapi dalam masa yang sama, dia kena *call* pelindunglah. Akan tetapi, ini memang ada dalam akta kita.

■1700

Dia diwartakan sebagai Pembantu Pelindung.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Diwartakan?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Yes.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *Then*, kita boleh buat sesuatu.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Yang ni diwartakan.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Itu ramai itu. Masa itu kita dapat 300,000 lebih. Masa saya Timbalan Menteri. Skuad Waja sahaja ada 300,000 orang.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tapi yang berstatus Pembantu Pelindung itu beza kan? Maknanya mereka boleh membantu pihak jabatan untuk selesaikan isu ni. Tapi di dalam ni saya tak nampak tentang – tadi saya sebut tentang apa hala tuju – bukan hala tuju; tindakan-tindakan daripada mula kanak-kanak sebab kita bincang fasal isu ini kan.

Mangsa lepas itu di – 10 jam dan sebagai-sebagainya. Kita tak ada pula cadangan dekat sini untuk *way forward* kita untuk menambah institusikah ataupun menambah tempatkah, perlindungan dan sebagainya?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Kita punya cadangan – oh, saya tak masukkan hala tuju kita. Pertamanya kita nak wujudkan sistem anak. Sistem anak ni dalam tahun ni – tak dinyatakan dekat sini. Okey. Sistem anak – inisiatif tahun ni ialah sistem anak. Sistem anak ini kita empat konsep. Pertama *profiling* kanak-kanak yang ada di institusi JKM, kanak-kanak yang berada di orang yang layak dengan orang yang layak dan sesuai dan juga ibu bapa pelihara.

Keduanya ialah padanan; siapa nak ambil anak pelihara ni. Ada kanak-kanak di institusi ada permohonan ramai ini YB. Permohonan untuk ambil anak pelihara – dia tak panggil anak angkat; anak pelihara. Tetapi kebanyakan nak *baby-baby*. Yang *baby-baby* ni bawah dua tahun. Jadi kita tak banyaklah yang sebab kemasukan kanak-kanak ke institusi JKM, bukan semua boleh dijadikan anak pelihara. Sebab dia ada di bawah seksyen-seksyen tertentu kan. Jadi itu satu.

Keduanya ialah dari segi *vetting*. Siapa nak kerja dengan taska, dia kena ada melalui sistem *vetting* ni.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] Bawah sistem anak juga?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ada rekod – bawah sistem anak juga, di mana rekod jenayah dia dan sebagainya lah kita akan bekerjasama dengan PDRM – kita akan bekerjasama dengan PDRM dan juga mahkamah. Supaya orang yang nak bekerja dengan taska itu adalah orang yang bersihlah, tak ada rekod jenayah.

Kemudian yang keempat, konsep dia ialah pemantauan. Kita nak supaya pegawai-pegawai kita boleh memantau dekat mana kanak-kanak ini bila dah diserahkan kepada ibu bapa pelihara atau orang yang layak dan sesuai, kita boleh *monitor*. Itu penambahbaikan di bawah Jabatan Pembangunan Kanak-kanak kita nak buat. Keduanya ialah dari segi hala tuju ialah kita nak lebih kepada pemeliharaan berasaskan keluarga ni.

Kita tak nak kanak-kanak itu dibesarkan di dalam institusi tetapi kita nak dia dijaga oleh keluarga dalam suasana keluarga. Kita tak bercadang untuk menambah

institusi kanak-kanak tetapi kita nakewartakan NGO-NGO yang menjadi rakan strategik kementerian JKM untuk diwartakan sebagai pusat di mana kita boleh bekerjasama untuk melindungi kanak-kanak ni. Itu kita nak perbanyakkanlah. Itulah antara-antara inisiatif yang kita cadangkanlah untuk tahun ni.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: So ada tigalah? Satu sistem pentadbiran *korang* sendirilah...

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Sistem anak itu...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Bawah sistem anak. Itu pemeliharaan berasaskan keluarga.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ketiga. Betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Betul ya? Juga bersama dengan NGO dalam menangani isu ini.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya. Betul. Mewartakan sebagai – NGO itu sebagai pusat untuk melindungi kanak-kanak.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Banyakkah NGO boleh kita dapati?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Dia kalau NGO yang menyediakan perkhidmatan kanak-kanak ini, dalam rekod kita YB yang menerima geran JKM sekarang ni, kita ada dalam 1,000 lebih NGO yang berdaftar di bawah ROS, yang ada premis, yang memberi jagaan. Seribu lebih eh? *[Merujuk kepada pegawai]*

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* 1,300.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: 1,300 yang memberi jagaan dan kita nak wartakan – sekarang ni kita tak boleh nak hantar kepada mereka sebab mereka belum diwartakan sebagai pusat. Sebab kes-kes kita mesti melalui mahkamah. Kes yang berada di NGO-NGO sekarang ni adalah kes-kes yang ibu bapa hantar. Dia berbeza. So, melalui akta kita dia ada perintah mahkamah. Jadi perintah mahkamah kena wartakan dulu premis itu barulah boleh di – macam itulah.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Satu lagi YB Pengerusi. Saya rasa kita kena *highlight* sikit. Bila kita pergi luar negara, kita nampak anak-anak itu *precious*. Macam kerajaan pun jaga, NGO jaga semua orang *hyper sensitive*. Dekat Malaysia ni macam *okay you can find* kanak-kanak. Macam itu sahaja. Jadi kalau boleh kena satu program khas Menteri, PM semua orang cakap fasal you tak boleh nak *produce* anak-anak ni.

Anak-anak ni adalah satu benda yang sangat berharga. Dia macam dulu kan "*kanak-kanak permata negara*". Carilah *something* yang boleh cakap sampai masuk dalam pemikiran semua orang bahawa you tak boleh nak *harm* pun budak ni sebab

ini masa depan kita. Sebab kanak-kanak ni sekejap saja. Tahun ini lahir tahun depan dah besar, dah cepat dah.

Jadi kalau kita boleh buat satu program kempen khas – nanti tambah sahaja ini. Satu kempen khas tentang betapa bernilainya kanak-kanak dan masa depan negara bergantung kepada generasi ini. Kita kena buat *something* yang besar, mungkin boleh lancar dekat Parlimen pun tak ada masalah. Kita boleh buat satu pelancaran, kami merentas parti pun boleh bergabung sebab demi masa depan negara. Sebab ini benda yang sangat – sangat penting.

Sebab dekat luar macam *precious* jaga kanak-kanak, kita balik Malaysia macam alah macam senang sebab orang kita rasa macam ramai lagi yang beranak. Tapi sebenarnya ramai dah tak beranak ni. *[Ketawa]*. Sikit dah ni.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kan. Sampai orang takut nak beranak. Okey. Saya rasa okey. Cukup *kut* ya? Ada lagi yang perlu dibentangkan?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Okey. Itu sahaja YB Pengerusi. Kita dengan Pesuruhjaya Kanak-kanak pun kita mengalu-alukan sebab dia adalah satu organisasi untuk *checks and balances* dalam perkhidmatan kanak-kanak. Kemudian kita ada Talian Kasih, kemudian kita juga kolaborasi dengan PDRM, Kementerian Pendidikan dan semua agensi yang berkaitan lah. Itu sahaja YB untuk pembentangan saya. Sekian, terima kasih.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya itulah, saya masih lagi terfikir tentang rujukan kita yang ke New Zealand itu. Kalau kita boleh dapat standard itu kan yang kita boleh *establish, it means that something different* lah sikit kita *proposed* kan. Tapi memandangkan banyak kekangan-kekangan di peringkat yang ada tapi yang paling kita risau gangguan seksual yang meningkat ini kita kena *do something seriously*. Macam saya tak pasti CRC SUHAKAM – eh SUHAKAM pula. OCC. Pandangan bila dengar semua taklimat-taklimat ni kan. Merisaukan, betul tak?

Puan Izyan Hazwani binti Ahmad: Memang membimbangkan YB. Sebab itu kalau dua *core* penting OCC tahun ini is memang *on child protection* dan juga *child safety* lah. Memang kita nak *look into this issue* sebab kita rasa dia yang paling *core* yang perlu ditangani. Tapi kita nak *again very ideal* CRC itu dan apa yang kita belajar dari New Zealand dan juga Australia itu sebenarnya memang kena sampaikan kepada semua agensi. Cuma *I don't know* kalau kita perlu satu *session* kah untuk itu tapi itulah macam bila kita sebut – saya faham tadi masa kita bercerita konsep *Diversion* yang YB sebut itu. *Diversion* di New Zealand itu dah *level* lain. Jadi bila kita sampaikan kepada D11 pun dia tak nampak konsep itu. Sebab dia *Diversion* yang kita masih mula-mula ni adalah sangat asas.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Kanak-kanak itu *even judges* pun cakap macam *wow*. Kita pun rasa macam *wow*. Nak jadi kanak-kanak – rasa macam nak jadi kanak-kanak dekat sana. Sebab cara polis dia, cara *judges* dia bentang itu memang nampak sangat bernilai.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya rasa yang lebih asas kita ini sebab kita memang dalam kedudukan kita di sini. Tapi kalau kita orang biasa di luar sebenarnya hak kanak-kanak pun orang kita tak tahu. Kita tahu, bagi dia makan pergi sekolah. Itu cukup. Tetapi hak yang dia dilindungi, ini, ini, ini itu tak ada.

Jadi mungkin bicara – bicara ataupun yalah kempenkah *whatever you want to say it*. Dia kena dari sudut pandang kenapa budak-budak ini, kanak-kanak ni *vulnerable* kepada kita, pada kerajaan kan untuk kita tangani dengan baik. Betul tak? Sebab selalunya kita hanya akan terkejut fasal kanak-kanak ni bila ada kes dera, kes buang bayi tapi selain daripada itu kita tak ambil kisah pun.

Anak-anak kita contoh ya kalau saya – saya ingat masa akan datang hak kanak-kanak bermain; sekolah-sekolah kita pun kita banyak luluskan sekolah-sekolah yang sebenarnya tak cukup lokasi permainan. Dia banyak kalau kita tengok sekolah swasta, dia ada tempat belajar sahaja duduk dalam *aircond*, tak keluar, tak ada tempat permainan kan. Jadi, kita tak *concern* tentang masa depan anak-anak kita sebab dia tidak melalui proses kanak-kanak itu dengan betul. Hak dia itu lagilah bercakap tentang hak lagilah jauh. Itu benda yang mungkin kita kena tangani. Selaku jawatankuasa mungkin kita pandang jauh sedikit berbeza daripada mungkin bahagian pentadbiran.

JKM lagilah kasihan; memang kerja dia semua orang *dump* dekat JKM kan. Jadi dia tak sempat nak memikir benda di luar itu kan. Okey. Mr. Chua nak cakap apa-apa?

Tuan Chua Choon Hwa: Ya, YB Pengerusi. Saya setuju sangat dengan pandangan apa YB Pengerusi kan. Itu sebab kan bila kita cakap tentang apa CRC, kita cakap tentang CRPD, kita cakap tentang CEDAW. Konsep dia sama; kita cakap tentang hak.

■1710

Tapi kan, untuk sampai semua rakyat, semua faham itu, itu agak jauhlah. Tapi kalau JKPK boleh kita tekankan tentang, paling kurang, agensi kerajaan semua kena faham. Sebab, untuk nak jaga hak kanak-kanak ini, dia bukan KPWK sahaja. Dia KDN perlu ada kesedaran tentang hak kanak-kanak, kesedaran tentang CEDAW, tentang hak wanita, tentang hak orang kurang upaya. Tapi sekarang ini bila liat sikit untuk nak cuba faham konsep ini, kadang-kadang kita bila nak supaya

dia jadi efektif itu, dia agak susah. Sebab, kita nak suruh orang kerjasama dengan kita.

Macam kata sekarang ini kita kata nak bagi peluang kepada OKU untuk boleh bekerja. Kementerian Sumber Manusia kata tak ada, kita memang tak ada program khas untuk OKU ataupun katakan wanita. Wanita dalam *workforce participation* cuma 55.8 berbanding dengan lelaki, 82.3. *Gap* itu besar tetapi tak ada program khas untuk galakkan wanita masuk dalam *workforce*.

So, kesedaran itu, kalau JKPK boleh tekankan kata semua agensi kerajaan perlu ada kesedaran itu.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebab saya rasa sebab agensi-agensi yang lain itu, dia nampak jabatan ataupun Kementerian Kebajikan ini, kebajikan. *You know?* Dia tidak letak di *level* yang betul. Sepatutnya ada banyak benda Kementerian Kebajikan kena – dia yang *head* benda ini. Kalau bercakap isu kanak-kanak, siapa yang *head*? Sepatutnya *you all* yang duduk dan ada satu jawatankuasa khas. Memang dah ada pun kita dengar tetapi gigi dia itu kena ada. Kena taring dia kena kuat sikit, kan? Jadi, menterikah, siapakah kena bisinglah.

Sebab, kalau kita tengok peruntukan – baik peruntukan, baik apa, semua *the lowest*. Jadi, kita ahli jawatankuasa, kita kena fikirkan kaedah bagaimana fungsi-fungsi yang betul itu patut diletakkan di tempatnyalah. *At least*, kita tak boleh lagi perbincangan ini *separately*.

Mungkin – ini nak cadanglah. Mungkin kita perlu cadangkan ahli jawatankuasa JKPK juga perlu ditambah sedikit komponen yang berbeza. Kan?

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Contoh, kita cadang dekat Speaker, contohnya PDRM kena ada. Kan?

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Walaupun boleh tak kita fikirkan – kita nak kena cadangkan dengan Speakerlah siapa lagi ahli-ahli *ex officio* patut ada dekat sini. Memang yang kita ini memang dah memang gelumang tetapi siapa yang kita rasa kena *rope in*, masukkan supaya mereka dah mula *alert, aware* tentang benda-benda ini. Itu juga cadangan.

Kalau – kita dah maksimumkah, Dr.? Kita punya keahlian dah maksimumkah?

Dr. Dina Miza binti Suhaimi [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* *Ex officio* tak ada *specific number of ex officio...*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ahli jawatankuasa?

Dr. Dina Miza binti Suhaimi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Ahli jawatankuasa ada sembilan ahli.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Cukup dah kan? Tapi *ex officio* kita boleh jemput tambahan. Mungkin kita bincang nanti dalam tiga hari dua malam punya fokus. Mungkin kita boleh bawa ahli-ahli *ex officio*.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Belia patut ada pun, tak ada, kan? Tapi belia itu benda lainlah. Tapi kalau yang dalam boleh berbincang tentang isu kanak-kanak, mungkin kita kena tambahkan. KPM, PDRM mungkin. KKM kena masuk sekali.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ataupun, YB, kita boleh cadang – bukan setakat Jabatan Kanak-kanak, JKPK Kanak-kanak... *[Ketawa]* Satu itu, semua boleh masuk. Sebab dia rasa sebab bila duduk bawah wanita, dia tenggelam isu kanak-kanak itu. Dia mungkin kena JKPK kanak-kanak sebagaimana negara lain ada *ministry of children*. Macam kita pergi dekat New Zealand dengan Australia itu, kan. *[Tidak jelas]* Jadi, sebenarnya dia perlu JKPK kanak-kanak sebenarnya. Bukan setakat JKPK wanita.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya rasa kita maklum tapi untuk permulaan, kita buat *ex officio* yang terdiri daripada *stakeholders* berkaitan dengan kanak-kanak itu dulu.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *[Ketawa]* Okey. *All right.*

Tuan Chua Choon Hwa: *Sorry, YB.* Sebab, YB kan, dia macam kita cakap tentang KDN, dia bukan cakap fasal polis sahaja. Tadi kita semua tak masuk tentang masalah dadah lagi. Sebab, kanak-kanak sekarang ini banyak penglibatan dadah ini. *So*, dia susah. Masalah jadi *complicated*.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Bila – minggu lepaskah, dua minggu lepas saya tengok ada satu perintah mahkamah, dah jatuh hukum; ibu dan bapa masukkan dadah dalam susu.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Syabu, syabu, syabu.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Syabukah *something*, kan?

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, syabu.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Zalim betul.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Anak dia pun kita selamatkan. Pelindung.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tak apalah. Nanti kita minta fikirkan siapa yang patut duduk dalam jawatankuasa sebagai *ex officio*. Setiap kali kita bincang fasal isu kanak-kanak – mungkin kita dah terlepas yang sedia ada ini, tapi yang akan datang kita minta mereka sekalilah hadir sebagai ahli mesyuarat.

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Cuma, YB. Mr. Chua, dengan izin. Kalau nak jadi *ex officio* itu – sebab, kita ada Majlis Kebangsaan bagi Kanak-kanak di mana agensi-agensi yang kita lantik itu yang menjadi pengerusi untuk lima jawatankuasa itu adalah agensi yang mengendalikan kanak-kanak. Contohnya, KDN. Lagi, KKM, Kesihatan. KDN, keselamatan kanak-kanak. KKM, kesihatan kanak-kanak. KPWK, kita isu sosial inilah. So, ada lima agensi utama yang boleh kita pertimbangkanlah kalau untuk menjadi *ex officio* bagi jawatankuasa ini.

Keduanya, saya juga melihat kepada peluang untuk bekerjasama. Kalau boleh, JKPK dapat membawa isu, contohnya JPP – jawatankuasa pembangunan kampungkah apa yang ada di setiap negeri itu, di bawah KKDW yang menerima elaun RM800-kah, RM900 sebulan. Jadikan agenda keselamatan kanak-kanak itu merupakan salah satu agenda di bawah jawatankuasa pembangunan kampungkah apa.

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Wan Noraidah binti Wan Mohd Zain: Ya, betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya rasa bidang kuasa sanalah tapi boleh dicadangkan. Tapi, yang saya fikir, kalau kita tengok majlis; fungsi majlis juga – ini saya nak *highlight*-lah. Kita pun tak tahu apa fungsi dia. JKPK pun belum nampak peranan yang patut dimainkan oleh majlis sebaiknya. Jadi, mungkin kalau dengan izin Pengerusi kita nanti, kita bincang, apakah kita tengok dia memainkan peranan yang terbaik. Sebenarnya majlis *is an advisory body* kepada JKM ataupun KKM, kan? Kita ini adalah *to check and balance* saja.

So, fungsi-fungsi ini, jangan *administrative* sangat. Tapi kalau benda itu sepatutnya – memainkan peranan *accordingly*. Jadi, kita sebagai majlis penasihat kepada semua dan kita daripada JKPK pula bagi memastikan tambah baik lagi, tambah nilai lagi kepada apa yang sedia ada ataupun yang bakal kita buat. Tapi, untuk fungsi kita, saya cadangkan yang itu dahulu. *Insyallah*.

Jadi mungkin kita boleh fikirkan juga – mungkin *kut* boleh, YB semua? Kita boleh mungkin panggil majlis nanti, tengok apakah fokus mereka, perbincangan, keutamaan mereka tentang isu kanak-kanak. Sebab, kita bagi fokus tapi majlis sendiri tak ada memberikan fokus tentang isu kanak-kanak. So, kita boleh tengok juga ya.

Okey, itu sahaja. Mungkin boleh masuk dalam susunan tiga hari nanti kita punya – apa panggil? *Retreat*? Bulan Julai.

Seorang Ahli: *Zenith 2.0*.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *Zenith 2.0*. Okey, terima kasih semua. Masa dah berlebih sangat ini. Itulah, saya harap kita – kita juga sebenarnya banyak kena *highlight* isu-isu di dalam Dewan. Tapi, tengok itu Ahli-ahli Parlimen kita pun tak ramai yang memainkan peranan sedangkan kita pun ada banyak isu juga kita nak *highlight* dalam Parlimen itu, kan? Jadi, *insya-Allah*, macam mana pun, kita menjadikan prioritilah untuk perkara ini.

Terima kasih semua. Kita jumpa lagi pada minggu hadapan.
Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.

[Mesyuarat ditangguhkan pada pukul 5.18 petang]

MALAYSIA

DEWAN RAKYAT

LAPORAN PROSIDING

JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN
PEMBANGUNAN MASYARAKAT

TAKLIMAT TENTANG TEMPOH MASA DAN
PROSEDUR SISTEM KEADILAN JENAYAH
(*CRIMINAL JUSTICE SYSTEM*) TERHADAP
MANGSA SEKSUAL WANITA DAN
KANAK-KANAK DI MALAYSIA OLEH:

- I. JABATAN SIASATAN JENAYAH,
POLIS DIRAJA MALAYSIA
 - II. JABATAN PEGUAM NEGARA
 - III. MAHKAMAH PERSEKUTUAN MALAYSIA
-

BIL. 5
SELASA, 26 MAC 2024
PENGAL KETIGA, PARLIMEN KELIMA BELAS

**MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT
BIL. 5 TAHUN 2024**

**BILIK JAWATANKUASA 3, BLOK SEMENTARA,
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA**

SELASA, 26 MAC 2024

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Puan Yeo Bee Yin [Puchong] - *Pengerusi*
YB. Datuk Suhaimi bin Nasir [Libaran]
YB. Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli [Batang Lupa]
YB. Puan Hajah Rodziah binti Ismail [Ampang]
YB. Dato' Mumtaz binti Md Nawī [Tumpat]
YB. Dr. Hajah Halimah Ali [Kapar]

Tidak Hadir

YB. Datuk Wetrom bin Bahanda [Kota Marudu]
YB. Puan Syerleena binti Abdul Rashid [Bukit Bendera]
YB. Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]

URUS SETIA

Encik Mohamad Tarmizi bin Ahmad [Penasihat Undang-Undang I, Parlimen Malaysia]
Puan Rozana binti Abdullah [Pegawai Penyelidik, Seksyen Sosial dan Pembangunan Sumber Manusia (Bahagian Penyelidikan dan Perpustakaan), Parlimen Malaysia]
Dr. Dina Miza binti Suhaimi [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Puan Nur Farah binti Dzulkiffli [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]

HADIR BERSAMA

Ex-Officio

YBrs. Tuan Chua Choon Hwa [Timbalan Ketua Setiausaha (Strategik), Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat (KPWKM)]
YBrs. Puan Ramona binti Mohd Razali [Timbalan Ketua Setiausaha (Strategik), Kementerian Belia dan Sukan (KBS)]
YBrs. Dr. Farah Nini binti Dusuki [Pesuruhjaya Kanak-Kanak, Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM)]
Puan Nur Sufyah binti Muhammad [Penolong Setiausaha (Aduan dan Pemantauan), Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM)] (Wakil Ex officio)

Jabatan Siasatan Jenayah, PDRM

YBrs. SAC Siti Kamsiah binti Hassan [Ketua Penolong Pengarah (Bahagian Siasatan Seksual, Wanita dan Kanak-kanak)]

Supt. Hirdawati binti Isa [Ketua Unit Siasatan Jenayah Kanak-kanak (Bahagian Siasatan Seksual, Wanita dan Kanak-kanak)]

Insp. Amarjit Kaur a/p Mor Singh [Insp. Siasatan Seksual (Bahagian Siasatan Seksual, Wanita dan Kanak-kanak)]

Jabatan Peguam Negara

YBrs. Tuan Syed Faisal bin Syed Amir [Timbalan Ketua Bahagian Pendakwaan III]

YBrs. Puan Zahida binti Zakaria [Timbalan Pendakwa Raya]

Mahkamah Persekutuan Malaysia

YBrs. Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar [Pendaftar Mahkamah Rendah Malaya]

YBrs. Dr. Noradura binti Hamzah [Pengarah (Bahagian Dasar dan Perundangan)]

YBhg. Datin Kunasundary a/p Marimuthu [Hakim Mahkamah Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak]

YBrs. Puan Rasyidah binti Ghazali [Hakim Mahkamah Sesyen (Mahkamah Sesyen Shah Alam)]

YBrs. Puan Syahrin binti Jeli Bohari [Timbalan Pendaftar (Bahagian Dasar dan Perundangan)]

YBrs. Puan Saidatul Akmar binti Suberi [Timbalan Pendaftar, Pejabat Pendaftar (Mahkamah Rendah Malaya)]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT BIL. 5 TAHUN 2024

BILIK JAWATANKUASA 3, BLOK SEMENTARA,
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA

SELASA, 26 MAC 2024

Mesyuarat dimulakan pada pukul 11.08 pagi

[Yang Berhormat Puan Yeo Bee Yin *mempengerusikan Mesyuarat*]

Tuan Pengerusi: Terima kasih semua kerana menghadiri mesyuarat Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat bilangan kelima untuk tahun 2024. Hari ini tujuan kita adalah untuk mendapatkan taklimat berkenaan dengan prosedur sistem keadilan jenayah (*criminal justice system*) terhadap mangsa seksual wanita dan kanak-kanak di Malaysia oleh jabatan-jabatan yang berbeza. Satu adalah PDRM yang menjalankan siasatan. Kedua adalah Jabatan Peguam Negara yang menentukan pendakwaan. Ketiga adalah Mahkamah Persekutuan Malaysia yang menentukan sama ada seseorang itu bersalah atau tidak.

Tujuan kita adalah untuk tengok sama ada *there is a gap to fill* dan untuk menghasilkan satu penyata untuk dibentangkan di Parlimen. Tanpa melengahkan masa, kita teruskan tapi sebelum kita teruskan mungkin kita buat sikit *introduction*-lah supaya *invited guests* kita tahu siapa kita dan juga untuk memberi taklimat ini.

Nama saya Yeo Bee Yin, saya Pengerusi JKPK Wanita.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail [Ampang]: Nama saya Rodziah Ismail, Ahli Parlimen Ampang dan juga ahli jawatankuasa.

Dr. Hajah Halimah Ali [Kapar]: Saya Dr. Halimah, MP Kapar, juga ahli jawatankuasa *select committee*. Terima kasih.

■1110

SAC Siti Kamsiah binti Hassan [Ketua Penolong Pengarah (Bahagian Siasatan Seksual, Wanita dan Kanak-kanak) Jabatan Siasatan Jenayah, PDRM]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan selamat pagi. Saya *Senior Assistant Commissioner of Police*, Siti Kamsiah binti Hassan, Ketua Penolong Pengarah Bahagian Siasatan Seksual Wanita dan Kanak-kanak, JSJ Bukit Aman.

Tuan Chua Choon Hwa [Timbalan Ketua Setiausaha (Strategik), Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat (KPWKM)]: Selamat pagi dan salam sejahtera. Saya Chua, TKSU Strategik KPWKM.

Puan Ramona binti Mohd Razali [Timbalan Ketua Setiausaha (Strategik), Kementerian Belia dan Sukan (KBS)]: Selamat pagi. Saya Ramona, TKSU Kementerian Belia dan Sukan.

Dr. Farah Nini binti Dusuki [Pesuruhjaya Kanak-Kanak, Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM)]: *Bismillahi Rahmani Rahim*. Selamat pagi. Saya Farah Nini Dusuki, Pesuruhjaya Kanak-kanak SUHAKAM.

Tuan Syed Faisal bin Syed Amir [Timbalan Ketua Bahagian Pendakwaan III, Jabatan Peguam Negara]: *Assalamualaikum* dan selamat pagi. Saya Syed Faisal bin Syed Amir, Timbalan Ketua Bahagian Pendakwaan III, Jabatan Peguam Negara.

Puan Zahida binti Zakaria [Timbalan Pendakwa Raya, Jabatan Peguam Negara]: *Assalamualaikum*, selamat pagi. Saya Zahida, Timbalan Pendakwa Raya, Unit Jenayah Seksual dan Kanak-kanak, Bahagian Pendakwaan, Jabatan Peguam Negara.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar [Pendaftar Mahkamah Rendah Malaya, Mahkamah Persekutuan Malaysia]: *Assalamualaikum* dan selamat pagi. Saya Mohammed Mokhzani Mokhtar, Pendaftar Mahkamah Rendah Malaya, Pejabat Ketua Pendaftar, Mahkamah Persekutuan Malaysia.

Dr. Noradura binti Hamzah [Pengarah (Bahagian Dasar dan Perundangan) Mahkamah Persekutuan Malaysia]: *Assalamualaikum*, selamat pagi. Nama saya Noradura. Saya adalah Pengarah Bahagian Dasar dan Perundangan, Pejabat Ketua Pendaftar, Mahkamah Persekutuan.

Datin Kunasundry a/p Marimuthu [Hakim Mahkamah Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak, Mahkamah Persekutuan Malaysia]: Selamat pagi. Saya Kunasundry Marimuthu, Hakim Mahkamah Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak di Putrajaya.

Tuan Pengerusi: Okey, kita teruskan. Kita *start* dengan Jabatan Siasatan Jenayah, PDRM.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Mohon izin untuk saya teruskan kepada slaid yang dibentangkan berkenaan dengan prosedur siasatan. Untuk makluman Yang Berhormat Pengerusi dan juga hadirin sekalian, siasatan pihak polis adalah secara umumnya, prosedur siasatan dia bermula daripada laporan polis sehingga kes itu, kertas siasatan tersebut dirujuk

kepada Yang Arif Timbalan Pendakwa Raya sehingga ada keputusan sama ada tuduh ataupun tidak.

Jadi, saya mulakan dengan laporan polis. Bermakna siasatan polis ini akan bermula apabila adanya laporan polis. Di mana di dalam laporan polis ini, setiap laporan itu perlu diklasifikasikan dalam tempoh 24 jam iaitu sama ada sekiranya ada unsur jenayah. Bermakna kes-kes laporan tersebut akan diklasifikasikan mengikut peruntukan seksyen kesalahan yang bersesuaian dengan elemen jenayah yang ada sebagaimana dalam laporan tersebut.

Sekiranya tiada unsur jenayah langsung, bermakna kes itu akan di-*classify*-kan sebagai *no offence disclosed* (NOD) ataupun sekiranya ada untuk tindakan agensi lain, kita akan klasifikasi sebagai *refer other agency* (ROA). Atau pun kalau dia bersangkutan dengan *reports* lain, bermakna telah dibuka kertas siasatan ataupun ada bersangkutan dengan *report* yang telah dibuat sebelum ini, kita *refer* kepada *other reports*, ROR. Atau pun, ada juga dirujuk kepada mahkamah.

Contohnya bagi kes-kes yang dia hanya buat *report* untuk tujuan perceraian, untuk tujuan nak mohon perintah perlindungan sahaja, tidak ada untuk tindakan ataupun tidak ada elemen jenayah. Ini adalah berdasarkan klasifikasi *report*. So, dalam tempoh 24 jam Yang Berhormat.

Seterusnya, apabila *report* dah diklasifikasikan, laporan polis— kertas siasatan perlu dibuka. Apabila kertas siasatan dibuka, pengadu ini perlu dimaklumkan yang satu siasatan telah dijalankan iaitu kita pemakluman melalui Borang PAM 1 iaitu satu siasatan telah pun dijalankan. Setiap kes dia berbeza-beza, YB di mana prosedur ini tidak semestinya kita kena ikut. Di mana kena ada rakam percakapan dulu, kena pergi pemeriksaan doktor dahulu. Dia bergantung kepada situasi kes.

Sekiranya— namun, pegawai penyiasat perlu mengambil keterangan ringkas sebab nak tahu apa sebenarnya kes tersebut. Bermakna, temu bual ringkas mangsa tersebut perlu diambil. Sekiranya dia dalam kecederaan, dia perlu dirawat terlebih dahulu. Bermakna, kita akan hantar kepada pemeriksaan doktor dahulu.

Jadi bermakna, percakapan awal, temu bual awal itu perlu untuk kita dapat gambaran secara umum supaya satu pelaporan kepada dapat dibuat dalam tempoh 24 jam. Itu kita panggil ringkasan jenayah harian dapat dikeluarkan.

Tuan Pengerusi: Yang kalau dia pergi OSCC dulu, polis akan pergi OSCC?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ya. *Police report*, kebanyakan hospital besar di Selangor ataupun di *Klang Valley* ini dia ada pondok polis. So, boleh dibuat di sana. Kalau mangsa itu terus pergi ke hospital, *report* boleh diterima terus di hospital dan pegawai penyiasat akan pergi ataupun wakil pihak polis akan pergi

untuk tujuan pemeriksaan bagi tujuan menjaga *chain of evidence*. Untuk tujuan *evidence* sekiranya pemeriksaan terus dibuat oleh pihak doktor.

Tuan Pengerusi: So, adakah ada senario di mana orang itu dia pergi mendapat rawatan di hospital tetapi dia tak lapor dia dirogol ataupun dia didera (*abused*). Akan tetapi, kalau hospital rasa mungkin dia dirogol, boleh tak hospital buat laporan? Adakah ada insiden seperti ini ataupun tak normal?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia biasanya, yang normalnya mangsa sendiri dia pergi untuk buat pemeriksaan. Jadi, dinasihatkan untuk buat satu laporan polis kerana pemeriksaan *detailed* dapat dibuat oleh pihak doktor. *Gynae* dapat buat pemeriksaan.

Sekiranya ada laporan polis, ada *alleged* kata ada *report* rogol ataupun ada kejadian rogol berlaku kerana ini penting, perlu kepada kehadiran polis untuk melihat keterangan tersebut. Untuk memastikan *chain of evidence* itu YB. Itu sebab bila mangsa pergi ke hospital, dia kata nak *check* sahaja, doktor memang *advise*-kan untuk buat *report* supaya satu pemeriksaan lengkap dapat dibuat oleh doktor bagi tujuan menjaga keterangan.

Tuan Pengerusi: Okey. So, okey ya. Kita *fixed the procedure*. Mangsa, kalau mangsa dia pergi hospital, OSCC, *check*. Dia kata dia dirogol So, hospital akan panggil pegawai polis untuk datang. Lepas itu baru periksa dan juga dapatkan spesimen, *I supposed*.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Laporan polis perlu dibuat *immediately* di situ dan juga...

Tuan Pengerusi: Sebelum doktor buat pemeriksaan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Betul. Sebelum doktor buat pemeriksaan. Kena buat laporan polis dulu, baru doktor boleh buat pemeriksaan.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Pengerusi, saya nak tanya satu soalan. Kalau tidak di OSCC, di hospital-hospital besar, macam mana prosedur dia?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kebanyakannya...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kalau di kampung ataupun di kawasan tertentu di luar.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kalau di kampung, biasanya *first information report* itu kalau *immediately. Urgent*. Kes baharu. *Fresh case*. Biasanya doktor akan— doktor dapat tahu, “*Oh, ini ada pesakit. Ada mangsa jenayah rogol,*” contohnya. Dia akan *call* balai polis yang berdekatan. So, satu, kita panggil *first information report* itu akan diterima oleh polis. Polis jadikan *report*. *Report* maklumat pertama.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Maksudnya di klinik-klinik biasa pun boleh buat?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Boleh.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Boleh *engage* dengan polis untuk hadir?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bukan. Dia kena ada satu pemeriksaan ini dia kena oleh pakar. Kalau klinik itu ada pakar, bermakna pihak hospital boleh benarkan, itu bidang kuasa hospital. Sebab yang untuk memeriksa ini dia kena ada kepakaran. Dia bukan doktor biasa.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kita tengok situasi keseluruhan di Malaysia. Kata mangsa itu bukan di kawasan Klang Valley. Dia berada di tempat lain. Jadi akses dia kepada perkhidmatan *One Stop Centre* itu tak ada. Jadi, kata dia pergi ke klinik. Klinik itu, doktor yang periksa dia *curious* tentang satu-satu kes itu. Dia nampak ada beberapa *evidence* yang boleh dia bangkitkan. Siapa patut buat laporan polis atau nasihatkan mangsa untuk buat prosedur-prosedur yang disebut ini?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey. Doktor yang memeriksa, dia nasihatkan mangsa ataupun kalau dia kanak-kanak, nasihatkan keluarga dia untuk buat laporan polis. Sekiranya keluarga dia *refused* untuk buat laporan polis, doktor boleh buat laporan polis.

Tuan Pengerusi: So, klinik kesihatan ada pakar tak? Atau pun kena pergi hospital sahaja?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kena hospital yang ada *gynae* untuk buat pemeriksaan. So, kalau dilihat itu sebab kalau berlaku di luar bandar, biasanya mereka akan *refer* ke hospital besar yang ada pakar.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Akan tetapi laporan boleh dibuat?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Terus.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Boleh tak kalau dia *jump* sikit? Doktor tersebut di klinik, dia bawa ataupun dia bukan saja nasihat. Dia bertanggungjawab ataupun dia rasa tanggungjawab untuk bawa ke tempat yang ada *gynae* ataupun doktor yang pakar?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Setakat ini, dalam proses siasatan yang kita terima, doktor dia nasihatkan memang pengadu pergi. Mangsa itu dibawa pergi ke hospital. Dia pergi ke hospital berkenaan. Sebab doktor dia tak bawa mangsa ini biasanya.

Dia *advise*-kan dan dalam masa yang sama dia akan beritahu pihak polislah, akan maklum kepada pihak polis. Kita terus lantiklah pegawai untuk...

Dr. Hajah Halimah Ali: So doktor itu banyak kerja. Bukan nak layan yang seorang ini.

Tuan Pengerusi: Ya tapi kalau macam itu, mangsa tak ada *transport*. Kalau mangsa, I pergi klinik kesihatan yang terdekatlah rumah saya. I pergi klinik kesihatan tersebut, I laporalah. Saya dirogol, nak diperiksa tapi lepas itu klinik kesihatan akan *advise*, nasihat "*Okey you pergi hospital besar di...*" Jauh lagilah. Lepas itu mangsa itu mungkin sudah *give up by then*. Mungkinkinlah.

Dr. Hajah Halimah Ali: *And also* juga, mungkinlah yang jadi mangsa itu, dia bukannya macam *patient* biasa. Dia *traumatized*-lah, apalah dan juga mungkin dia diugut. Mungkin dia diekori. Betul eh? *So that's the situation. So how do you facilitate?* Kalau yang nak buat laporan polis dulukah, nak buat pemeriksaan dulu? *That's the* – ini. *Because you* kena dalam 24 jam. *After 24 jam, you all* tak terima? Ke macam mana?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bukan. *Report* laporan polis, polis akan *classify* dalam tempoh 24 jam. Itu SOP polis. Bila mana-mana orang buat laporan polis tak kira apa kes, kita kena *classify*-kan laporan tersebut. Ada unsur jenayah, nak siasat bawah seksyen apa? Itu dalam tempoh 24 jam. *Classify report*.

So katalah saya dah *classify*, laporan itu, dah *classified* sebagai kes rogol. Ini yang datang ke balai polis, yang pergi ke OSCC lain. So yang pergi ke pihak polis ini lebih mudah. Sebab kita akan bawa terus pergi ke hospital. Dia lebih mudah. Sebab kita akan tengok kes ini, "*Oh ini kes baharu.*" Sebelum 72 jam. Sebab bila kes rogol dalam tempoh 72 jam ini, kita masih— doktor boleh *trace* ada kesan koyakan baharu atau lama dan lain-lain spesimen boleh diambil. Itu sebab *discretion* pihak polis kes ini kes baharu. Kalau kes baharu dalam tempoh 72 jam, memang kita akan pergi ke hospital dan hospital pun, pihak OSCC pun faham. Ini prosedur. Mereka akan terus buat pemeriksaan dengan syarat kanak-kanak ini dia dapat *consent* daripada keluarga. So dalam sebahagian besar kes, memang dapat *consent*-lah. Kita pergi ke hospital dan dapat buat pemeriksaan.

Yang akan menjadi isunya YB, apabila kes yang macam tadi itu, di luar bandar memang satu isu juga. Bila di luar bandar, dia pergi ke klinik dahulu dan dia pun *refuse* sebab mangsa-mangsa ini bukan semua dia *willingly* nak pergi. Kadang-kadang dia nak *check* sahaja. Bila dah doktor kata, doktor pun ada prosedur dia. Sebab dia bukan semua pakar ada di klinik-klinik luar bandar. So dia kena *refer* kepada hospital juga untuk buat pemeriksaan. Ini yang menjadikan mereka ada yang "*Oh dia nak check sahaja, sebab dia syak sahaja*". Mungkin kanak-kanak itu *baby-*

lah. Biasanya kes-kes yang melibatkan kanak-kanak yang lebih kecil. Dia syak mungkin ada kesan kemerahan. So kalau dia buat *report*, doktor buat *report* sekali pun— mungkin pandangan daripada DPP, mungkin boleh dapat pandanganlah.

Kadang-kadang bila doktor saja buat *report*, mangsa dengan keluarga dia ini tak nak pergi buat *report* pun dia akan menjejaskan kes ini juga. Langsung dia tak bagi kerjasama, pun ada isu. Tetapi kesnya adalah sedikitlah, kes-kes sebegini ada berlaku

Tuan Pengerusi: Tadi puan kata lepas kalau dia lapor kepada polis, kalau dia *minor*-lah, dia 16 tahun, dia *minor*, dia lari dia pergi. Lapor polis dirogol. *For example*, dirogol oleh bapa ataupun ahli keluarga. Lepas itu polis perlu dapat persetujuan daripada *family*, daripada *parents* juga, pergi hospital ataupun tidak perlu?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Lepas dapat persetujuan, dia ada prosedur YB. Dia ada borang-borang *consent* sebab ini melibatkan penjaga itu kena bagi *consent*-lah.

Tuan Pengerusi: Tapi penjaga itu yang rogol sebab saya tengok statistik yang dulu, kita nampak adalah *most of it, most of the cases are* daripada penjaga dan juga orang yang kenal.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey untuk kes yang selama yang kami siasat ini, memang *parents* sama ada ada ibu ataupun kalau pelakunya bapa, ibu akan bagi *consent* lah untuk buat pemeriksaan. Kalau tidak pihak polis boleh hantar ke hospital ataupun pelindung. Kita maklum kepada pelindunglah.

Tuan Pengerusi: Pelindung itu siapa?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Pelindung adalah JKM untuk ini.

Tuan Pengerusi: So polis boleh kata okey ini kes *for example*, kalau bapa yang rogol, mak tak mahu bagi *consent*. Orang itu pergi lapor polis. Kalau situasi ini, polis akan...?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kita *refer* kepada hospital juga. Kalau kita dapati kes ini adalah— kita kena ada kewajaran juga YB. Sebagai pegawai polis kita melihat kepada aspek keselamatan. Tapi kita kena bekerjasama dengan JKM juga untuk memutuskan supaya buat pemeriksaan. Ini hospital pun sama juga. Dia kena tengok dari aspek untuk keselamatan dan kebajikan kanak-kanak. So kita minta untuk buat pemeriksaan.

Tuan Pengerusi: So— *okay for example*, dalam situasi seorang gadis 15 tahun, dia pergi *report* bapa yang rogol dia, *for example*. So mak tak bagi *consent* untuk *check* di hospital. Apakah prosedur?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Prosedur dia bagi kebenaran. Kita boleh– polis pun boleh bagi kebenaran kalau kita tengok kanak-kanak ini yang datang sendiri. Dia yang nak dibuat diperiksa, so kita tengok kes dia macam mana. *Case by case.*

Tuan Pengerusi: Dr. Farah.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *I think YB concern about, kalau parent tak nak bagi consent-kan, under section 24, sub 3, Akta Kanak-kanak. There are three situations where parental consent can be bypassed. And of the three is when the suspected perpetrator is one of the parents. So memang boleh bypass-lah. So bila...*

Tuan Pengerusi: Tapi polis tak tahu.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: Tak, polis tahu. *That's why* polis kata tadi pelindung.

Tuan Pengerusi: Okey.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *So in that situation is the pelindung who can authorize.*

Tuan Pengerusi: *So in that situation, the gadis perempuan itu kena stay in the JKM dulu, baru hantar pergi hospital. Macam mana?*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Bukan. Prosedur dia *once* kita tahu dia jadi mangsa, so dia *concurrent*. Dia bergerak serentak. So kita boleh hantar ke hospital dan dalam masa yang sama, kita kena maklum kepada JKM untuk bagi memohon perintah perlindungan supaya dia dijarakkan daripada keluarga dia.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *Police can take the child into temporary custody, it's in section 18, Child Act.*

Tuan Pengerusi: Okey. Adakah ini *common*?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Polis biasanya kita *refer* kepada– sebab polis tidak ada tempat rumah perlindungan. Rumah perlindungan di bawah JKM. Jadi kita tidak ada tempat *safe place*. So kita akan terus *immediately* dengan– itu sebab kita ada OSCC di mana JKM ada sama. *Once* ada kes sebegini, kita akan *refer* kepada JKM untuk JKM tempatkan di rumah kanak-kanak, rumah perlindungan.

Tuan Pengerusi: So saya nak tanya JKM adakah ada banyak tempat perlindungan? Berapa tempat perlindungan yang *available*?

Tuan Chua Choon Hwa: Ada YB Pengerusi. Kita ada *at least* 36 institusi yang boleh tempatkan kanak-kanak dan *for your information* YB Pengerusi dan YB-YB lain, bila polis mendapat mana-mana kes yang melibatkan kanak-kanak, memang mereka ada tanggungjawab untuk memaklumkan kepada pegawai pelindung JKM.

So kalau dalam keadaan yang macam tadi kita sebut itu, kalau katakan mak bapak enggankah, apakah. *Then* pelindung boleh mainkan peranan melalui Akta Kanak-kanak untuk memberi *consent* bagi pihak ibu bapa.

Tuan Pengerusi: *I imagine at night, let say. I imagine-lah situasi, ada seorang kanak-kanak perempuan. Dia 15 tahun, kena rogol. Pergi ke police station dulu. Lepas itu tak dapat apa. Polis bagi dia pergi hospital . Bawa dia pergi hospital kerana tak ada consent daripada parents. Tapi polis I think, wants perintah perlindungan. Hantar pergi hospital. Hantar pergi hospital lepas pemeriksaan pada hari tersebut. Mana orang ini pergi?*

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *That— it depends on case by case YB because sexual offences ini, dia ada macam-macam nature. Ada kalanya dia buat report a few days after it happened. Ada kalanya dia buat immediately and usually kalau teenagers is only afterthought. So dia pergi later.*

So kalau macam itu, *usually* bila dia pergi ke OSCC, *so police will be alerted*. Polis akan pergi *get the perpetrator* kalau *the perperator is in the house*. *So doctors usually will keep the child at the hospital until it is safe to release the child. Usually, release is not always to tempat perlindungan because tempat perlindungan ini is the last resort*. Kalau boleh kita nak hantar dia balik ke rumah sebab tadi dia bukan bersalah, dia *victim*.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey YB saya sambung sedikit. Bila dalam kes yang melibatkan pelakunya adalah ahli keluarga. Pertama sekali *immediately concurrent* akan bergerak pergi hospital dan juga kepada JKM. So JKM akan ambil tindakan untuk mohon perintah perlindungan dan polis akan jalankan sama ada kita buat tangkapan.

Keduanya, kita akan tanya mangsa sendiri juga kalau kata dia tak selesa untuk pergi ke rumah perlindungan, mungkin dia ada ahli keluarga lain yang akan dipantau oleh JKM juga sebenarnya; di mana rumah selamat dia itu, mana yang dia selesa untuk pergi.

Untuk makluman YB juga, mangsa ini bila dia pergi buat pemeriksaan, proses di OSCC dia bukan selesai dalam tempoh 24 jam.

■1130

Mangsa ini akan pergi melalui proses— melalui doktor-doktor lain juga. Bermakna pihak hospital akan merawat dia ataupun mengendalikan mangsa ini dulu. Mungkin dua, tiga hari untuk pergi kepada kaunselor, psikiatri dan sebagainya. So, proses dia dalam tempoh tersebut sempat untuk pihak polis *analyse* keperluan untuk membuat tangkapan segera, menyediakan tempat selamat bagi mangsa selepas itu

ataupun proses di mana pihak pelindung boleh mengambil tindakanlah. Itu dalam masa pemeriksaan yang dibuat di bawah pengurusan OSCC itulah yang pihak polis akan ambil tindakan.

Tapi ada juga isunya bila kes-kes yang trauma teruk, kalau YB tengok macam [*Tidak jelas*] rakam percakapan. Kita tak boleh merakam percakapan pun atas nasihat doktor. Kadang-kadang apabila kes itu mangsa itu terlalu trauma. Itu sebab kalau YB tengok kenapa tiga hari kita belum dapat lagi merakam percakapan mangsa tersebut. Sebab kita kena menjaga *mental state* kanak-kanak ini ataupun mangsa ini.

Tuan Pengerusi: Sebelum saya lupa; sekretariat, kita perlu dapatkan maklumat berkenaan dengan OSCC— *the list of OSCC* di seluruh Malaysia dan juga tempat perlindungan; di mana tempat perlindungan, kapasiti juga.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Pengerusi, saya ingat *list OSCC* itu boleh tak kita dapatkan sedikit *details*? Semenjak ia ditubuhkan sehingga sekarang, berapa— bukan berapa kes, bukan sahaja kes. Berapa sebenarnya jumlah yang telah pun— hospital-hospital yang telah pun wujudnya OSCC ini? Yang saya tahu kalau macam di Selangor ada enamkah, tujuh macam itu saja, tak tahu lagi satu Malaysia. So, *since* ditubuhkan berapa sebenarnya? Dalam setiap tahun ada tak penambahan oleh JKM?

Tuan Pengerusi: So, *the* jumlah OSCC *according to years*.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ya.

Tuan Pengerusi: So, kita nak tengok sama ada pertambahanlah. Kedua adalah jumlah kes yang dikendali oleh setiap OSCC-lah. Ya.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *And then* tentang rumah perlindungan itu kalau boleh sekretariat bagikan sikit institusi perlindungan itu dikendalikan oleh siapa. Oleh NGO-kah, JKM-kah. Kita nak tengok jugalah ataupun kes-kes kebanyakannya selalunya ditempatkan oleh— dia panggil apa? Orang menjaga?

Tuan Chua Choon Hwa: Pelindung. [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Ha, pelindung. Ha, maknanya keluarga sendirilah ataupun lebih banyak dimanfaatkan oleh— kepada tempat perlindungan itu, ya.

Dr. Hajah Halimah Ali: Nak tanya juga, Pengerusi. Polis bila dia interviu— interviulah ya, mangsa ini tadi *especially minors*-lah yang kecil-kecil itu kan. Pakai pakaian poliskah, macam mana?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey, untuk siasatan kes-kes seksual akan dikendalikan oleh Bahagian D11. Bahagian D11 ni kita *special*— ada *training special*-

lah untuk mengendalikan kanak-kanak dan juga kita tak pakai uniform. Pendekatan kita adalah memang tidak akan pakai uniform sama ada masa merakam percakapan ataupun sepanjang proses siasatan yang lain, pergi tempat kejadian dan sebagainya untuk menjaga sensitiviti mangsallah dan juga ahli keluarga dia.

Tuan Pengerusi: Okey. So, daripada laporan polis pergi ke D11, berapa lama?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: D11 dia macam ini YB. Siasatan itu laporan polis dibuat nak pergi ke D11 adalah sebaik sahaja diklasifikasikan. So, akan *refer* terus kepada IO sama ada ia IO D11 ataupun IO-IO yang biasa tetapi kita *train* dia untuk menjalankan siasatan kes-kes D11 yang berada di daerah. Di mana bidang kuasa untuk menjalankan siasatan tersebutlah. Kalau kes itu berlaku di Dang Wangi, daerah Dang Wangilah yang akan kendalikan kes ini kecuali bagi kes-kes yang *high profile* ataupun kes-kes tertentu yang perlu disiasat oleh Bukit Aman ataupun peringkat IPK.

Tuan Pengerusi: D11, di setiap balai ada pegawai D11?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tidak semua balai ada pegawai D11. Dia hanya ada di peringkat IPK sahaja dan di daerah-daerah itu adalah pegawai penyiasat biasa tetapi kes-kes D11 akan dipantau oleh pegawai yang ada di IPK. So...

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* IPK itu apa?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Ibu Pejabat Polis Kontinjen.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Oh.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *Headquarters. Headquarters— state headquarters.*

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Oh.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *State headquarters* ataupun *HQ-lah direct. Everyday* kita akan *briefing-lah* kes tengok ini. So, arahan akan dibagi secara *daily*. Kalau sekiranya ada keperluanlah. Kalau ada yang *extraordinary* untuk arahan-arahan selain daripada normal punya arahan. So, kalau normal punya arahan daerah itu sendiri akan siasat. Dia ada Ketua Bahagian Siasatan Jenayah Daerah yang akan memantau proses siasatan kes ini di samping pegawai D11 untuk supaya kes-kes sebegini dikendalikan mengikut hemat dan cermat kes D11-lah.

Tuan Pengerusi: Okey, sebelum saya lupa. Berapa— *you* ada statistik tak? Berapa peratus ya yang buat polis— dia buat polis – laporan polis sampai dia habis siasatan, berapa peratus?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Berapa peratus...

Tuan Pengerusi: Maksudnya, ada orang— okey, *I* nak buat *police*-lah. Dia rogol. Lepas tu, selepas semua siasatanlah, saya— *halfway I give up*. Okeylah, *I* nak tarik balik. So, berapa peratus yang selepas buat laporan sampai dia habis siasatan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey. Peratusan yang betul saya tak ingat YB. Saya ada— butiran dia ada tapi saya tak bawa.

Tuan Pengerusi: Boleh bagi statistikkah?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *Less than 20 per cent*.

Tuan Pengerusi: *Less than 20 per cent? Finish?*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Untuk tarik balik.

Tuan Pengerusi: Oh, tarik balik. Okey, okey.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tapi yang tarik balik, satu. Tapi yang tidak bagi kerjasama sepenuhnya walaupun dia teruskan siasatan tapi ada yang dia tak ingat, dia cakap ini dia dah lupa, dia tak mahu. Dia tak tarik balik tapi kerjasama itu ada juga yang dia tak bagi sepenuhnya. Dia tidak berminat.

Tuan Pengerusi: Okey, itu berapa peratus?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Itu lebih kurang dalam 20 ke 30 peratus.

Tuan Pengerusi: Okay. So, *half* tak dapat. Okey, so dari laporan polis pergi caj, berapa peratus?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Laporan polis hingga ke caj lebih kurang dalam *less than 40*— dalam 45-lah. Macam itu. *Per year* kes dan kes ini caj...

Tuan Pengerusi: *45 cases* atau 45 peratus? Oh, *per cent* ya. Okey.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *45 per cent* daripada kes yang dibuka tetapi ia *depends* kepada ini YB. Ia *depends* juga kepada proses dia itu. Sebab kalau kes sekarang saya tengok – kita *based on KPI*-lah. Yang saya bagi ini *based on KPI*, *yearly* punya KPI. So, dalam 45-lah, kita boleh capai 45 peratus tetapi kalau masuk tahun kedua dan ketiga, dia boleh jadi selesai jugalah. Banyaklah selesai. Sebab proses dia bukan kata setahun itu boleh siap.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Ha, faham, faham. Tapi ada *statistics* tak untuk apa yang buka, dia akan sampai caj berapa peratus. Bukan tahun itu. *For example*, kalau *you open* tahun ini, tahun depan dia caj. Dia juga— So, berapa *absolute*? *That means you don't go by year. Go by percentage of people coming to you...*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey.

Tuan Pengerusi: *How many will eventually get charged?*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey. Dalam 60 persen macam itu. 50 ke 60 persen.

Tuan Pengerusi: *You have all the statistics?*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Statistik ada.

Tuan Pengerusi: Okey, nanti *you* bagi kepada dia, kepada sekretariat.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kita ada statistik. Walaupun dia tidak habis dalam tahun ini, mungkin dia *drag* sebab biasanya kes yang mengandunglah. Kes yang mengandung dia akan lebih daripada setahunlah baru kita dapat tuduh apabila sudah dapat— melahirkan. Itu sebab...

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kalau nak tahu kes pertuduhan itu biasanya lambatlah lepas setahun itu baru kita dapat yang untuk *last year* punya.

Tuan Pengerusi: *The 60 percent sounds very— quite a lot.* Boleh saya dapat pandangan daripada Jabatan Peguam Negara?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Biasanya kes rogollah. Kes rogollah YB yang biasanya.

Tuan Pengerusi: Ya, kes rogol 60 peratus boleh dapat caj ya?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kalau dah masuk tahun kedua, dah boleh dapat.

Tuan Pengerusi: Oh, okey. Boleh saya dapat *some input from* Jabatan Peguam Negara?

Puan Zahida binti Zakaria: Baik, YB Pengerusi. Boleh saya rujuk kepada slaid yang telah disediakan? Pihak Jabatan Peguam Negara telah sediakan prosedur bersama dengan...

Tuan Pengerusi: Nanti dulu ya. Kita dapatkan input dari— berkenaan dengan peratus dulu.

Puan Zahida binti Zakaria: Peratus kami merujuk kepada peratus PDRM.

Tuan Pengerusi: Oh.

Puan Zahida binti Zakaria: *Because only PDRM can know* berapa yang dilaporkan dan berapa tuduh.

Tuan Pengerusi: Oh, oh, oh, okey, okey. *Then we finish the PDRM first and then...*

Puan Zahida binti Zakaria: Oh, okey. *Sorry* YB.

Tuan Pengerusi: *No worries.* Okey, teruskan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey, seterusnya YB dalam mengendalikan mangsa terutamanya kanak-kanak ni YB, kita tidak *straight away* kita pergi kepada merakam percakapan. Biasanya kita akan rujuk kepada pegawai psikologi untuk tengok keadaan dia, bersesuaian tak dia untuk diambil keterangan. Kalau saksi itu terlalu muda, kita akan merakam ataupun bawah 18 tahun ini, kita tengok sesuai tak untuk dibuat CIC ataupun boleh tak kita merakam keterangan

secara lisan. So, ini bergantung kepada keadaan kanak-kanak tersebut. Satu, khidmat sokongan mangsa akan diberikanlah, barulah kita merakam percakapan dan ini juga bergantung pada keadaan mangsa pada masa itu. Seterusnya, rakaman ini boleh dibuat sama ada secara lisan ataupun melalui rakaman video keterangan saksi kanak-kanak, YB.

■1140

Laporan pegawai psikologi yang berdaftar ini boleh juga dijadikan sebagai keterangan sokongan dalam kes-kes tertentu sebagai keteranganlah. Keterangan sokongan.

Seterusnya adalah rakaman percakapan di mana saksi-saksi yang terlibat di bawah 112 Kanun Prosedur Jenayah. Pemeriksaan doktor ini memang perlu bagi kes-kes rogollah. Kalau macam kes-kes – kes cabul kita – cabul atau amang seksual biasanya kita tak nampak kecederaan fizikal dia, YB. Tapi kita tetap hantar ke hospital juga sekiranya– sebab apa kadang-kadang ada kes yang melibatkan emosi dia untuk laporan psikiatrilah, YB.

So, pemeriksaan doktor kita akan hantar dan dalam masa sama rujuk kepada JKM sekiranya ada kes yang memerlukan seperti kes inses. Juga kepada JKM, kepada pendamping guamanlah. Sekarang ini kita maklum juga di peringkat awal siasatan itu kepada pendamping guaman juga untuk bantu mangsa untuk fahamkanlah apa prosedur seterusnya.

Okey, seterusnya adalah siasatan tempat kejadian YB...

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebelum itu saya nak tanya. Kalau kanak-kanak itu dia pergi– maknanya kita ada khidmat kaunseling oleh PDRM?

Siti Kamsiah binti Hassan: PDRM, ya ada.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Untuk dapatkan maklumat kan?

Siti Kamsiah binti Hassan: Untuk dapatkan– orang kata untuk stabilkan emosi dia. Tengok keadaan emosi dia.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Okey. Tapi, tak ada pakar psikiatri untuk menentukan sama ada percakapan ataupun emosi dia itu betul-betul tidak terganggu? Jadi, kena pergi hospital juga?

Siti Kamsiah binti Hassan: Hospital, hospital.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Hospital besar juga yang akan ada khidmat tersebut?

Siti Kamsiah binti Hassan: Hospital, betul. Biasanya kalau dah pergi kepada pemeriksaan doktor yang OSCC itu dia akan buat semua. Ini termasuk sekali yang psikiatri tersebut.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Itu yang saya nak tahu itu sebab kita selalu bercakap tentang OSCC. Ada banyak tempat yang tak ada OSCC. Jadi, kalau dalam kes-kes di luar kawasan yang OSCC itu. Bila polis dah buat khidmat kaunseling, dia rasa nak dapat *further information* lagi. Dia terpaksa pergi hantar ke tempat yang ada pakar psikiatri-lah, betul?

Siti Kamsiah binti Hassan: Betul.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: So, berapa– banyak tak kes yang kita terganggu sebab tak ada– kita tak ada perkhidmatan itu di kawasan-kawasan tertentu?

Siti Kamsiah binti Hassan: Ia sebenarnya pegawai psikologi kita dapat– dia macam dapat *analyze* sahaja. Berapa banyak kes terganggu saya rasa *case by case*. Biasanya mangsa ini kita akan *refer* juga kepada hospital yang berdekatan sebab dia ada temu janji, ia bukan kata *daily*. Ia ada *appointments* tertentu.

So, melalui ini– setakat ini kalau ada kes-kes yang terkesan keperluan untuk dihantar ke psikiatri. Setakat ini kita boleh *manage* untuk hantar dan– cumanya mereka ini kadang-kadang dia tak *comply*. Sebab ia mesti ada beberapa siri. Mungkin dia pergi sekali kemudian dia tak pergi dah kemudian-kemudian itu.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tetapi itu untuk pemulihanlah untuk...

Siti Kamsiah binti Hassan: Bukan untuk pemulihan– untuk pemulihan dan untuk tengoklah dia punya keadaan mental dia itu macam mana. Ia dalam masa yang sama untuk pemulihan juga.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Sebab rasa semua itu akan ada rakaman yang boleh digunakan sebagai pendakwaan nanti kan?

Siti Kamsiah binti Hassan: Laporan, bukan rakaman.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Laporan sahaja?

Siti Kamsiah binti Hassan: Laporan oleh psikiatri sebagai keterangan sokongan.

Dr. Hajah Halimah Ali: Biasanya kan dalam proses, *how long does it take for that process* dalam OSCC itu sehingga ia kira *complete*, dia ada kaunselingnya dulu, nak dapat *evidence*-nya dulu dan sebagainya?

Siti Kamsiah binti Hassan: Dari pandangan yang *detailed* yang jelas berkenaan OSCC punya saya rasa perlu pegawai OSCC tetapi secara umumnya memang dia bergantung pada kes YB sebab ada kes yang mangsa itu langsung dia tak boleh diganggu bermakna kadang-kadang polis pun kita

tak boleh nak merakam percakapan pada hari pertama dan kedua. Dia perlu melalui proses itu dulu. Mungkin tiga hari. Mungkin empat hari.

Tuan Pengerusi: Masa itu dia di hospital?

Siti Kamsiah binti Hassan: Kalau di hospital dalam keadaan yang trauma dan memerlukan rawatan dulu. Jadi, polis sendiri pun kita tak boleh merakam percakapan. So, ia bergantung.

Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli [Batang Lupa]: Yang Berhormat Pengerusi, saya tertarik sedikit dengan berkenan dengan rakaman percakapan. Boleh tak kita tahu apa jenis pertanyaan ataupun persoalan yang berikan kepada mangsa-mangsa yang hendak dirakam percakapan ini? Adakah soalan tersebut *interrogate* ataupun macam mana?

Siti Kamsiah binti Hassan: Sebenarnya kita *interrogate*. Ia pertanyaan-pertanyaan ialah berkisar kepada *ingredient* kesalahan. *Ingredient* kesalahan dan apa yang dia dakwa. Apa yang dilaporkan. Kalau dia kata dia lapor dia dirogol oleh suspek sekian-sekian, kejadian ia berlaku sekian, sekian. Itulah keterangan yang perlu kita ambil untuk *corroborate*, untuk *highlight evidence* keterangan ataupun percakapan dia itu, laporan, dakwaan dia tadi. Itu yang perlu di-*highlight* dan juga *ingredient* kesalahan berdasarkan seksyen kesalahan.

Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli: Ia tak itu sangat, tak bercerita sangat tentang— maksud saya macam dia dalam gangguan emosilah? Macam mana pihak yang merakam itu nak mendapat...

Siti Kamsiah binti Hassan: Itu yang tadi saya cakap. Kalau ada dia masih lagi emosi dia tidak stabil, itu kita rujuk kepada pertama Pegawai Psikologi Bahagian D11 kita tak ramai, seorang sahaja di setiap negeri.

Jadi, untuk permulaan siasatan seorang satu negeri. So, jadi kalau kes-kes begini maknanya kes-kes prioriti untuk orang kata permulaan supaya kita dapat *initiate* kan siasatan tersebut. Kalau dia datang dalam keadaan trauma kita tak boleh nak tanya langsung *clue*. Apa jadi ini dalam keadaan menangis macam itu.

So, kita bagi Pegawai Psikologi kita. Tetapi untuk *follow up*, untuk seterusnya orang yang teruk ini memang pihak hospitallah yang akan *handle*-kan ia, psikiatrilah yang akan masuk.

So, di peringkat ini kita tak guna tanya dia. Kalau kita tanya pun dia tak boleh bercakap, dia tak akan cakap. So, itu perlu kepada stabil emosi dia. Peringkat untuk *initiate*-kan siasatan tadi memang Pegawai Psikologi D11 masuk.

Kemudian, *next* untuk pulih dan untuk stabilkan terus. Kalau Pegawai Psikologi D11, dia Pegawai Psikologi untuk orang kata intervensi peringkat awal dan semasa dan selepas. Kalau *moderate*, orang yang *moderate* sahaja dia datang

nervous, dia tidak trauma. Mungkin peringkat Pegawai Psikologi, kita boleh ambil. *Team* siasatan dah boleh merakam percakapan.

Tapi, kalau keadaan dia memang tak boleh kita akan *refer* dulu kepada hospital untuk stabilkan dia. Tapi, kena tengok juga *case by case* sebab ada tindakan yang kita perlukan juga dapatkan sikit keterangan untuk *lead* kepada siasatan kerana kadang-kadang keterangan itu boleh hilang kalau kita tak dapatkan juga pada masa itu.

Tapi, tidaklah dalam bentuk *interrogation*. Siasatan awal sikit maklumat supaya kita boleh *secure* dulu, *preserve* dulu *evidence* sekiranya ada yang— contohnya kalau dia kata ada *digital evidence*-lah contohnya. Ada pada sekian-sekian. So, kita perlu *preserve*-kan dia. Itu maklumat awal yang kita perlu dapat *based on cases* yang mana kita seboleh mungkin kita nak *preserve* keterangan tersebut.

Tuan Pengerusi: Okey, boleh saya dapatkan *statistics* berapa lama daripada kes buka sehingga dia kena *charge*, siasatan habis? Sampai dia...

Siti Kamsiah binti Hassan: Bergantung pada kes, Yang Berhormat. *Case by case*. Kalau banyak melibatkan satu suspek yang ramai, platform jenayah itu dilakukan modus operandinya dia menggunakan, contohnya melalui *digital evidence*-lah. Contohnya, dia ada platform pengenalan melalui media sosial dan ramainya dan sebagainya.

So, dia melibatkan *third party*. Contohnya, agensi lain yang perlu bekalkan *evidence* tersebut. So, ia akan mengambil masa sebab ia di luar bidang kuasa PDRM untuk dapat itu.

Tuan Pengerusi: Biasa?

Siti Kamsiah binti Hassan: Biasanya, ia bukan bergantung pada kes juga...

Tuan Pengerusi: Okay, you give-lah kalau jenis kes macam ini berapa panjang siasatan? Kalau dengan siber berapa siasatan?

Siti Kamsiah binti Hassan: Kalau *straightforward*, Yang Berhormat. Kalau siber ini dia bergantung boleh sampai setahun, lama. Ia lama. Ia tengok berapa kronik modus operandi dia. Kalau yang paling mudah, contoh saya bagi paling mudah. Suspek adalah— kejadian itu baru berlaku. Ditangkap pada masa itu juga. Suspek ada dalam rumah. So, mak dia nampak. Saksi dalam keluarga nampak dan ada *conversation*, dia *sent location*— kes rogol yang berlaku *currently*-lah.

So, ini cepat sebab apa ia melibatkan suspek dah ditangkap pada masa itu juga dan kes pun masih baru berlaku dan ada keterangan di tempat

kejadian untuk di-*corroborate*. Mungkin dalam sebulan. Pada saya *less than one-month* itu dah boleh tuduh.

Tuan Pengerusi: *Okay, what about yang— oleh ahli-ahli keluarga?*

Siti Kamsiah binti Hassan: Ahli keluarga sama macam saya bagi...

Tuan Pengerusi: *You don't catch it when the incident happened-lah?*

Maksud, kalau seseorang *uncle-kah*, apa, yang merogol kanak-kanak ini? Tiga bulan. Lepas tiga bulan baru dia ada berani nak pergi laporlah. Kalau kes macam ini macam mana?

Siti Kamsiah binti Hassan: Kalau kes macam ini satunya kita tidak ada *evidence* yang baharu yang mungkin – kita kena cari *evidence more on circumstantial* juga sebab kalau kes-kes yang dah lama ini ia dah hilang. Kalau cadarkah, berlaku di rumahkah. Keterangan dah tak ada. So, kita kena cari pelbagai keterangan lain selain daripada keterangan fizikal yang menunjukkan macam kesan air mani dan sebagainya ataupun bila dah lama mangsa ini mungkin dia pun tak ingat dengan tepat. So, kita memerlukan sama ada saksi-saksi lain ataupun *evidences* lain, *circumstantial evidence* yang lain ini yang *support*.

■1150

So dia berbeza dengan kes yang *immediate* tadi yang *there and then* kita tangkap berbanding dengan kes yang dah beberapa lama. Mangsa sendiri pun satu, dia dah tak ingat dengan tepat dan bila dah lama itulah antara faktornya. Keterangan fizikal itu pun mungkin dah tak ada.

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi [Tumpat]: Saya nak tanya sikit. Dalam D11 ini dia cover untuk seksual.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Seksual, kes-kes kanak-kanak, penderaan kanak-kanak, buang bayi dan juga keganasan rumah tangga.

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: Maknanya dera pun sekali dengan seksual. Berapa ramai kekuatan dekat D11 ini di semua negeri?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: D11 satu Malaysia 911 orang.

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: Satu negeri?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Setiap negeri itu dalam tak sampai dalam 10, dalam 15 bergantung pada negeri-negeri.

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: Dari segi *seniority*? Perjawatan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: D11 ini ditubuhkan pada tahun 2007. Paling tinggi perjawatan dia adalah di Bukit Aman, *Senior Assistant Commissioner* di peringkat kontinjen. IPK di peringkat *state HQ*, DSP.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: DSP sebab saya nampak kepakaran untuk kes penderaan dengan seksual ini perlukan pakar-pakar, maknanya sepatutnya diberi keutamaan. 911 orang sahaja.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: 11 orang di peringkat IPK. Di daerah yang menyiasat sebenarnya tak ada. Tak ada pegawai penyiasat di daerah yang betul-betul dia pegawai D11. IO ini bukan IO yang bukan dia *concentrate* kes D11. Dia cacamarba. Semua kes dia ambil.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maknanya sepatutnya ada...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: IO itu dia sapu bersih semua kes. Itu kita panggil IO kes rojak. Maknanya samun pun dia buat, rogol pun dia buat. Kekangan dia apabila kita ada kes-kes setengah tempat dia tak ada pegawai wanita pun.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sebagai contoh kalau kita nak cadangkan kepada kerajaan tentang perlunya ada pegawai penyiasat khas untuk kanak-kanak, adakah sekarang ini D11 kita ada *special* untuk pegawai penyiasat kanak-kanak?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Pegawai penyiasat untuk kanak-kanak di daerah. Tak ada.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Di negeri berapa orang yang ada untuk kanak-kanak?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Di negeri dia bergantung kepada negeri-negeri, daerah-daerah. Dia berbeza-beza. Dia tengok pada kes, jumlah kes. Macam kalau di Ampang ini dia boleh sampai ada tujuh, 10 pegawai penyiasat sebab kes dia besar. Kes dia banyak. *Report* banyak. Mereka tak fokus kepada kes D11 sahaja. Di pentadbiran kami buat, setakat ini kalau nak fokus kepada D11 kadang-kadang daerah itu kes D11 dia hanya ada satu. Jadi tak adil.

Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Di Sarawak kita ada pegawai, empat orang sahaja. Di Sarawak, di IPK. Di daerah itu IO biasa-biasa. IO rojak. Sarjan dengan inspektor.

Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Boleh. Nanti saya bekalkan.

Tuan Pengerusi: Okey so ada apa-apa soalan lagi untuk PDRM? Kalau tidak kita terus pergi Jabatan Peguam Negara. Ada lagi YB-YB?

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Dari segi beban tugas antara D11 dengan pasukan-pasukan lain, beban tugas ini banyakkah? Sebab kita tengok dari segi *Domestic Violence Act* (DVA) kebanyakan di peringkat bawah kebanyakan polis pun

tak nak ambil tindakan sangat sebab satunya dia akan datang dan dia akan tarik balik. Macam-macam kes yang berlaku. Jadi kita nak tahu juga berapa beban kes sebenarnya.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Satu, kes-kes D11 ini dia macam ini. Satu dia beban tugas dia dari segi statistik. Satu lagi adalah dari segi *complexity*, YB. Bermakna cara pengendalian dia satu kes nampak seperti mudah tetapi dia mengambil masa satu bila melibatkan kanak-kanak. Dia melibatkan trauma. Bukan mudah kita nak bawa *report* daripada mula nak mengendalikan dia sampai ke akhir.

Walaupun satu dan dia melibatkan *expectation* masyarakat dan juga cara pengendalian. So dari segi statistik banyak tak banyak dia setahun dalam 14,000 keseluruhan kes. Kes rogol sahaja dalam 1,500 kes setahun. Untuk kes rogol sahaja. *Total* keseluruhan kes adalah dalam 13,000 kes ke 14,000 kes setahun. Lepas pandemik COVID-19 ini dia naik, naik, naik.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Kenapa?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Antara faktor yang saya nampak YB saya bagi kajian berkenaan kes rogol. Satu adalah dia berpunca daripada masa COVID-19 tersebut dia banyak pendedahan kepada internet.

Internet ini yang banyak menyebabkan kanak-kanak ini dia macam satu dia hilang minat sekolah. Bila dia hilang minat sekolah, ramai dah tak pergi sekolah pun. Juga capaian kepada bahan-bahan berunsur seksual ini terlalu mudah.

Saya nak *share* satu sahaja kepada YB, semalam. Dah banyak dah benda ini. Kes yang *viral* dia pergi sendiri, dia rakam gambar dia dan dia berkomunikasi. Dia berkenalan melalui media sosial sahaja. Dia *share* gambar bogel dia, video bogel dia dengan pakai uniform. Kita ada buat *report*. Dah *viral* semalam dalam *group X* itu. Ada semalam *viral*.

So kami dah *trace based on* dia pakai baju uniform, lencana sekolah mana, so kami *trace* dia. Pergi jumpa cikgu dia dan panggil dia. Dia mengaku dia berkongsi video bogel dia dengan ramai orang, lebih 20 orang.

Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Akan tetapi dia tak dirogol, bukan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia tak dirogol tapi dah ada ajakan untuk melakukan hubungan seks cuma dia tak keluar. *The video* itu *viral*. Dia pun tak tahu *viral* dan sehingga pihak polis yang pergi *trace* dia. Semalam dia dah buat *report* dah. Kita dah buka kertas siasatan.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Berapa umur dia?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Umur 15 tahun. Dia dah *addicted* kepada itu.

Tuan Pengerusi: Kalau macam ini siapa salah?

Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Pihak polis tak akan siasat, bukan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Polis siasat. Polis buka kertas siasatan.

Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Siasat atas dasar apa sebab dia tak rogol.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia tak rogol — itu *non-physical contact* itu berlaku.

Tuan Pengerusi: YB kena buka *mic* ya. Nanti kena *Hansard*.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *[Tidak jelas]* ...*non-physical contact* itu ada. So semalam...

Dr. Hajah Halimah Ali: So siapa yang disiasat? Budak itu *[Tidak jelas]* sendiri

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Mangsa. Kanak-kanak ini video dia di-*viral*-kan. Satu dia kita ambil sebagai mangsa kerana suspek yang meng-*viral*-kan itu orang yang dia *share* itu pada peringkat awal itu...

Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli: Maksudnya bukan dia sendiri yang *viral*, bukan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Sebab dia buat *report* sebagai mangsa. Dia sebagai mangsa.

Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli: Akan tetapi ada *video* yang kita tengok sebelum ini, dia sendiri yang *viral*-kan diri sendiri, bukan?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tidak. Bukan dia *viral*. Dia *share*.

Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli: Ada yang kita tengok dalam TikTok dalam Bigo dan sebagainya...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Itu dia jadi suspek. Kalau dia sendiri *viral*. Sebab itu *sharing*.

Dr. Hajah Halimah Ali: *Sharing* dengan *viral* tak sama ya?

Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli: Dia nak dapat *income*. Kalau *live* sini, *income* dia masuk.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Dia jadi suspek. Macam dalam kes ini, dia tak sedar. Akan tetapi dia ada berkomunikasi dengan pedofil. Orang yang ambil kesempatan ke atas dia. Nakkan video dia. Dia buat. Dia buat video, dia *sharing*. Dia berkawan-kawan, dia tunjuk badan dia. Ini macam ini. Dia beronani.

Suspek kata suspek ini *grooming* dia. Dia *share*. Suspek ini menggunakan video tersebut letak di dalam satu platform untuk — setakat ini kita tak pasti jual ataupun tidak. Sebab *group* itu adalah *group* di Indonesia. *Group* dikendalikan oleh Indonesia. Kita tengok banyak video bogel dekat situ dan budak-budak dekat situ.

Sekarang ini yang ini juga mangsa. Mangsa jadi mangsa. Sebab video dia di-*viral*-kan, imej dia di-*viral*-kan. Suspek kita sedang *trace* lagi. Dalam kes ini juga emak dia tahu sebelum ini anak dia pernah ketagihan dua tiga tahun lepas. Dah buat perkara yang sama.

Mak dia kata ingatkan dia dah berubah. Dia janji nak berubah. Tak ada tindakan lanjut oleh mak dia untuk merawat dia sebenarnya. Ini kita tengok siasatan awal.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Pengerusi ini ada satu — patah balik cerita lama. D11 tadi itu boleh tak saya tahu latar belakang pendidikan ataupun *skill* kemahiran yang mereka ada? Pegawai-pegawai itu. Sama ada dia ada *psychologist* punya *training*-kah, dia ada apa-apa yang dibekalkan supaya mereka layak untuk mengambil kes seksual kanak-kanak ini. Kalau boleh nanti bagi kemudian pun tak apa.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey macam ini YB. Masuk polis ini dia berdasarkan kelayakan umum sahaja polis ini. Dia tak ada spesifik — yang ini *psychologist* untuk ini. Ini dasar yang dibuat sebelumnya pengambilan ini dia tidak ada spesifik. Sebab tak semua orang nak mohon yang ada psikologi dia nak mohon. Jadi kalau polis nak ambil yang psikologi sahaja mungkin tak ada.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tak maksud saya kalau dia ini pegawai D11. Dia selalu berurusan dengan isu-isu begini. Apakah beliau dihantar kursus-kursus khas juga untuk mendapat satu *skill* untuk mengendalikan isu-isu kanak-kanak ini?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Okey, YB kami sebenarnya kita ada buat unjuran. Memang ada dasar kami macam Bahagian D11 ini bila dia dah dimasukkan dalam Bahagian D11 kita hantar *basic training* dan lanjutan. Akan tetapi itu pun tertakluk kepada bajet juga, YB. Kalau ada bajet, ada.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Boleh saya tahu apa *basic training* dan sebagainya...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kursus asas siasatan dan juga kursus-kursus yang berkaitan dengan D11 seperti siber, pengendalian kes siber, kursus merakam percakapan, kanak-kanak dan juga terbaru ini kita dah mula dapatkan untuk kursus-kursus berkenaan dengan psikologi berkenaan dengan *body language*. Macam mana kita nak kendalikan mangsa berdasarkan keadaan *behavioural* dia *based on it*.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Satu lagi nak tanya adakah apa-apa peruntukan undang-undang untuk juga bukan setakat siasat kanak-kanak tadi, tapi juga siasat *parents* dia yang mungkin membenarkan akses kepada digital itu yang

keterlaluan. Sebab kalau tengok tadi ada yang mak tahu, ada yang mak tak tahu. Ada tak apa-apa peruntukan undang-undang yang memberikan peruntukan sebegini?

■1200

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kalau kita tengok seksyen 19 Akta Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-kanak itu memang mana-mana oranglah termasuk ibu bapa yang tahu bahawa anak dia ini ada menjadi mangsa itu sepatutnya dia kena buat satu laporan polislah. Ini yang saya tengok yang sepatutnya yang salah satunya yang mengikat orang kata orang yang mengetahui yang dia ini dah jadi mangsa. Sepatutnya dia buat *report* untuk kita *trace* dan juga untuk tindakan lain. Kita hantar ke hospital untuk pemulihan dan sebagainya. *Once* dah buat *report*, bermakna kita boleh...

Tuan Pengerusi: Apa yang akan berlaku apabila polis tahu seseorang itu ada ketagihan seks— kanak-kanak?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kita rujuk kepada hospital.

Tuan Pengerusi: Selepas pergi hospital, pergi mana?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Hospital pergi kepada – hospital ini dia pergi kepada rawatan psikiatrilah.

Tuan Pengerusi: Oh. *Okay, we have to move on. Otherwise, it'll take forever.* Okey, kami menjemput Jabatan Peguam Negara.

Puan Zahida binti Zakaria: Terima kasih YB Pengerusi. Saya teruskan dengan slaid yang pertama. Penyiasatan telah dijelaskan oleh pihak PDRM. Saya nyatakan 14 hari dalam slaid kami kerana bagi kes-kes yang ringkas, yang dilaporkan segera, di mana suspek dapat ditangkap dan saksi-saksi bekerjasama, kita pihak pendakwaan pernahlah menerima kes-kes dengan rujukan segera dalam tempoh 14 hari ataupun lebih cepat daripada itu daripada pihak polis.

Seterusnya, setelah penyiasatan dilengkapkan oleh pihak PDRM, dirujuk kepada TPR-TPR sama ada di negeri masing-masing ataupun di ibu pejabat. Tugas-tugas TPR apabila menerima kertas siasatan ini adalah untuk menganalisis ataupun meneliti bukti-bukti ataupun keterangan-keterangan yang telah dikemukakan.

Tuan Pengerusi: *Sorry.* TPR itu?

Puan Zahida binti Zakaria: Timbalan Pendakwa Raya. *Deputy Public Prosecutor* (DPP).

Sekiranya berlaku di Johor, akan dirujuk kepada pejabat pendakwaan negeri Johor. Di daerah, terdapat juga pejabat Timbalan Pendakwa Raya di daerah masing-masing, di mana tugas-tugas DPP atau TPR ini adalah meneliti bukti-bukti ataupun

keterangan yang telah dimasukkan ke dalam kertas siasatan oleh pihak polis. Pihak DPP perlu melihat sama ada siasatan tersebut telah lengkap, rakaman percakapan yang diambil daripada saksi-saksi. Contohnya antaranya mangsa telah lengkap menceritakan kejadian berlaku, apa yang berlaku, di mana berlaku, siapa suspek dan seterusnya sama ada laporan doktor telah lengkap sekiranya melibatkan kesalahan yang memerlukan laporan ataupun rawatan perubatan.

Terdapat juga kesalahan yang tidak memerlukan pemeriksaan doktor, contohnya amang seksual fizikal yang mana kanak-kanak disentuh atau membuatkan seorang kanak-kanak itu menyentuh seorang yang lain bagi tujuan seksual. Jadi bukan semualah memerlukan laporan perubatan.

Seterusnya pihak pendakwaan akan meneliti barang-barang bukti seperti CCTV sama ada CCTV lengkap dan sekiranya melibatkan komunikasi digital yang telah dimaklumkan sebentar tadi, perlulah alat-alat digital tersebut seperti telefon suspek, telefon mangsa ataupun lain-lain peralatan seperti *laptop*, komputer dirampas, dihantar ke forensik dan hasil forensik itu akan diteliti sama ada mencukupi ataupun membuktikan kejadian sebagaimana yang diceritakan oleh mangsa.

Setelah semua keterangan lengkap, pihak pendakwaan akan membuat keputusan sama ada untuk menuduh atau tidak suspek. Secara umumnya, 14 hari akan – merupakan KPI bagi semua DPP untuk membuat keputusan tersebut. Walau bagaimanapun, sekiranya bukti-bukti ataupun keterangan tidak mencukupi, pihak DPP akan memulangkan semula kepada pihak polis atau meminta pihak polis meneruskan siasatan dan melengkapkan siasatan. Sebagai contoh...

Tuan Pengerusi: Biasanya kalau polis hantar siasatan, berapa peratus yang hantar balik?

Puan Zahida binti Zakaria: Kita tak ada statistik untuk itu, YB.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya rasa perkara yang Pengerusi bangkit itu relevan juga. Kita nak tahu sebab kalau kata dipulangkan semula, apakah ada kaitan dengan D11 ataupun IO yang tidak kompeten dalam mendapatkan bukti-bukti siasatan, bukti-bukti untuk didakwalah?

Puan Zahida binti Zakaria: Dari semasa ke semasa, pihak pendakwaan dan pihak polis sentiasa bekerjasama untuk mengetahui sekiranya bagi setiap kesalahan, apakah bukti-bukti yang diperlukan. Sebagai contoh, dari semasa ke semasa kita ada kesalahan-kesalahan baharu seperti *stalking*, yang baru dikuatkuasakan pada tahun lepas. Apakah bukti yang diperlukan untuk menunjukkan bahawa kesalahan itu ataupun perbuatan-perbuatan yang dilakukan memenuhi elemen kesalahan *stalking*.

Persembahan seksual oleh kanak-kanak; kadang-kadang terdapat kesalahan-kesalahan baharu yang menyebabkan pihak polis tidak dapat mengemukakan keterangan atau bukti yang mencukupi yang boleh membuatkan DPP dapat membuat keputusan untuk tuduhlah suspek.

Dr. Hajah Halimah Ali: Ya Pengerusi, mungkin [*Ketawa*] elok juga kita dengar daripada hakim kan, *where are the loopholes* kalau nak sabitkan kesalahan itu, apa sebenarnya masalah selama ini *that they are facing. Lack of evidence*.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: *Bismillahi Rahmani Rahim*. Dia ada banyaklah Yang Berhormat. Banyak-banyak faktorlah. Tapi bila kita mendengar kes itu, kita melihat semua keterangan yang diberikan di hadapan mahkamah itu. Kemudian kita akan buat penilaian sama ada keterangan itu mencukupi untuk kita membuat keputusan untuk memanggil pembelaan ataupun kita panggil *prima facie*.

Jadi dia punya *mainstay* dalam keterangan ini ialah keterangan daripada saksi mangsa sendiri dan juga saksi kalau ada kalau kanak-kanak yang kecil ini daripada ibu ataupun bapa kanak-kanak itulah. Keterangan yang diberikan itulah yang akan membina kes itu sama ada kes itu *strong* ataupun tidak. Kalau ada dalam keterangan itu ada banyak sangat— kemudian daripada saksi-saksi lain, kalau ada banyak sangat *conflicting*, keterangan-keterangan yang bercanggah, ia juga boleh melemahkan kes tersebut.

Jadi, saya tak boleh nak katalah satu sebab yang menyebabkan kes itu. Biasanya dia – bila dia kata berlaku pada satu tempat pada satu kejadian, tiba-tiba ada saksi ataupun ada keterangan lain mengatakan pada masa yang sama, OKT itu tak ada di situ ataupun waktu kejadian itu ada orang lain ada dekat situ jadi tak mungkin. Itu antara contoh-contoh menyebabkan kes itu boleh dibuang, Yang Berhormat.

Tuan Pengerusi: Kes dibuang, maksud?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Maknanya kita *acquit*, kita lepas dan bebas OKT atau orang kena tuduh ini daripada pertuduhan.

Tuan Pengerusi: Berapa peratus yang akan dapat macam ini?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Buat masa ini kami tidak *tabulate*-lah, macam kalau 10 kes didaftarkan, berapa OKT dilepaskan, berapa OKT yang disabitkan, kami tak ada *tabulation* tapi...

Tuan Pengerusi: Boleh dapatkan tak? Kalau kita dapat trend sajalah untuk 10 tahun yang lepas.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ah, kami...

Tuan Pengerusi: Setiap tahun berapa kes *you* lepaslah.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: *And then we...*

Tuan Pengerusi: Supaya kita tahu trendlah sama ada itu yang *anything*-lah. *The other one* kalau kita boleh dapat ialah statistik yang hantar balik. Sebab saya nak tahu berapa lama daripada kes buka sampai dia boleh didakwa tahu. Sampai sekarang kita tak tahu lagi sebab dia siasatan mungkin satu tahun, mungkin dua tahun. Saya pun tak tahu.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *Certainly* dia bergantung kepada *case by case*.

Tuan Pengerusi: Selepas itu *you* hantar pergi tempat pendakwa raya, pendakwa raya kata, tak boleh lagi, masuk balik, patah balik dan— so saya— kita perlu tahu apakah *you know average*, purata untuk jenis kes yang berbezalah. Kalau saya boleh dapat daripada polis. Tak boleh ya? Tak ada?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Tak ada data kata— sebab benda ini macam nasihat. Daripada Pejabat Peguam Negara ini dia macam penasihat, kita *refer*. Mungkin kita *angle* tadi kita dah pergi dah ke arah ini. Kemudian bila tidak ada— kita banyak *solution section* daripada katalah rogol. Daripada pembuktian rogol dan lain-lain ini, mungkin tinggal lagi amang seksual sahaja. Sebab kejadian itu berlaku mungkin banyak kesalahan dekat situ.

■1210

So, itu yang DPP *advice*-kan. Oh, yang ini kita dah tak boleh ke arah ini, kuatnya kita mungkin yang ini sahaja. So, mungkin ada perlunya penambahan, lain-lain fakta ataupun sokongan keterangan lain juga. Itu yang...

Tuan Pengerusi: So, sekarang kalau saya bayangkan saya adalah seorang mangsa di mana— okeylah, *I minor*-lah. *I go online. Dating*-lah. *Online virtual dating* dengan seorang dewasa. Lepas itu, dia ajak *I* keluar. *I* keluar, *I* dirogollah, *for example*. Lepas itu, *I* pergi polis sebab ia ada unsur siber, Internet semua. So, apa? Daripada maklum balas tadi adalah dia akan mengambil masa satu tahun untuk siapkan siasatan supaya didakwalah. Dua bulan lagi di AGC, DPP untuk dakwa. Lepas itu, saya tengok slaid mahkamah pun 12 bulan untuk habiskan. Minimum.

Maksudnya, daripada saya dirogol sehingga saya mendapat keadilan, *at least two years, at least. Then, I have to be, one is that* kalau polis tak *trained*— saya seorang *minor, for example*. Polis tak *trained*, dia akan menggunakan bahasa-bahasa yang kasar yang *hurt me*-lah. *Then after that, I go to DPP. After that, I then to go to mahkamah. So, how many people actually will give up doing that? No, I don't know.* Ini masalah kita, kan? Kalau siasatan mengambil terlalu banyak, panjang masa. Kalau mahkamah pun, pendakwa hendak 12 bulan. Seorang yang nak mendapat keadilan itu mungkin dia *give up*-lah *in the process*.

Tapi *you* kata 60 peratus itu tak— *I imagined it to be lower. Can I have the real statistics here?* Kita dapatkan. Okey.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Sekurang-kurangnya 50 adalah capai. 45 memang pertuduhan ada.

Tuan Pengerusi: Sekurang-kurangnya 50 peratuslah dapat pergi pendakwaan. Okey. *Alright.*

Puan Zahida binti Zakaria: Boleh saya teruskan? Sedikit YB. Setelah ada keputusan untuk tuduh, suspek akan dituduh dalam masa tiga hari. Maksudnya, dibawa ke mahkamah, dibacakan pertuduhan dan seterusnya. Selepas pertuduhan dibuat, terdapat pengurusan kes yang lebih kurang dua bulan iaitu dua kali sebutan di mahkamah sebelum tarikh bicara ditetapkan. Semasa pengurusan kes ini tidak akan melibatkan mangsa YB. Dia hanya melibatkan pengemukaan dokumen-dokumen kepada mahkamah, melengkapkan, menetapkan tarikh bicara *and all*.

Untuk seterusnya, *next slide*. Perbicaraan penuh— memang DPP dinasihatkan untuk memberi taklimat kepada mangsa sebelum— *a briefing*-lah kita panggil untuk saksi ataupun mangsa *especially* mangsa kanak-kanak supaya mereka mengetahui apa akan berlaku di dalam mahkamah dan seterusnya.

Penglibatan kanak-kanak ataupun mangsa seterusnya adalah hadir sebagai saksi pada hari keterangan mereka yang perlu diberikan di mahkamah. Kita akan mengguna pakai CIC rakaman video tetapi untuk pemeriksaan balas dilakukan di dalam mahkamah sama ada secara *video link* di dalam satu bilik yang lain ataupun dengan menggunakan pengadang. Saya percaya mahkamah akan jelaskan lebih lanjut.

Seterusnya, mangsa perlu hadir untuk memberi *victim impact statement* ataupun lazimnya dilakukan secara bertulis. Jadi penglibatan mangsa hanyalah hadir sebagai saksi di mahkamah. Lain-lain tarikh perbicaraan, lazimnya tidak memerlukan mangsa untuk hadir ke mahkamah YB.

Tuan Pengerusi: So, selepas dua bulan pengurusan kes dan tentukan tarikh untuk perbicaraan untuk *start*, biasanya berapa lama? *For example*, kalau Mac *you* ada sebutan— *case management*. Lepas *case management*, *you* kata okey, tarikh perbicaraan ialah Mei. Berapa bulan *ahead that normally?*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Yang Berhormat, daripada tarikh OKT biasanya dituduh, kita seberapa boleh kita mahukan kes dibicarakan dalam masa tiga bulan Yang Berhormat. *Provided* segala dokumen-dokumen sokongan macam laporan perubatan, laporan pakar, laporan kimia dan laporan psikiatri, jika ada, berjaya disediakan oleh pihak pendakwaan sebelum perbicaraan. Sebab ada prosedur di bawah seksyen 51A yang memerlukan pihak pendakwaan menyerahkan

dokumen-dokumen tersebut kepada pembelaan. Jadi yang pengumpulan dokumen itu boleh mengambil masa Yang Berhormat.

Tuan Pengerusi: So, boleh saya kata lepas TPR tentukan bahawa nak tuduhlah, dua minggu tuduh. Lepas itu, dua bulan lagi sebutan. Tiga bulan lagi adalah untuk tunggu perbicaraan untuk *start*. Betul?

Puan Zahida binti Zakaria: Bulan ketiga YB. Maksudnya, bulan ketiga. Bukan *after two months. Another three months*.

Tuan Pengerusi: Oh, okey, okey. *It's three months* ya? So, for example kalau polis hantar pergi pihak pendakwa raya, pihak pendakwa raya dalam tiga bulan dia *start* perbicaraanlah. Betul?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Tiga bulan selepas dituduh. Okey, dia macam ini, selepas sahaja pendakwaan membuat keputusan untuk menuduh individu tersebut, dia akan dituduh di mahkamah. Kita panggil sebutan pertama. Kemudian, akan ada sebutan kedua dan ketiga untuk memastikan dokumen-dokumen telah disediakan, telah diserahkan kepada peguam. Kadang-kadang OKT itu, yang dituduh itu dia tak ada peguam. Dia perlukan masa untuk lantik peguam. Yang itu kita kena ambil kira juga. Kemudian, dah sedia dokumen semua, peguam dah ada semua, barulah kita boleh tetapkan tarikh bicara.

Tuan Pengerusi: Okey. So, tiga bulan sebelum...

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Tiga bulan...

Tuan Pengerusi: ...selepas sebutan pertama?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Tiga bulan itu kalau *ideally*.

Tuan Pengerusi: Okey, okey.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ada masa, lebih lagi dari tiga bulan.

Tuan Pengerusi: Kalau suspek itu dia main, dia kata, "*Okey, I tak ada lawyer*". Berapa lama dia boleh *drag* sebelum dia dapatkan *lawyer*?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Okey. Kalau dia tak ada peguam, kalau macam saya, saya juga seorang Hakim Sesyen. Kalau dia tak ada peguam, kita bagi dia peluang untuk lantik peguam. Kita bagi dia tempoh. Katalah kita bagi dia sebulan untuk keluarga lantik peguam. Tetapi pada tarikh yang akan datang, kalau peguam tak hadir juga, kita tetapkan tarikh untuk bicara dan bicara akan diteruskan.

Tuan Pengerusi: Oh...

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Macam itu. Kita tak bagi peluang dia main-main dengan kitalah. Bagi lama, lama, lama, macam itu.

Tuan Pengerusi: So, tiga bulan selepas dituduhlah? Betul ya? Selepas sebutan pertama?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: *On average.*

Tuan Pengerusi: *On average.* Itu ideallah?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ideallah. Yes, yes.

Tuan Pengerusi: Tapi tak ideal mungkin lebih panjang lagi.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Tapi realitinya lagi lama.

Tuan Pengerusi: *So, three— can I say three to six months? Around that?*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Yes. Yes, yes. *That's good.*

Tuan Pengerusi: Okey. Ada apa-apa soalan? Saya nak tanya berkenaan Dr. Farah. *I* nak tanya berkenaan dengan masa kita pergi D11 untuk lawatan, YB ada pergi ya? *I think* Kapar ada pergi ya Kapar? Ada pergi D11 dengan YB Azalina? *[Disampuk]* Ada ya?

Masa kita pergi sana, dia kata boleh rakam dan rakaman itu boleh menjadi *evidence*. Itu betulkah tidak?

Dr. Farah Nini binti Dusuki: Betul, *provided* dalam Akta 2007.

Tuan Pengerusi: Okey. *So*, kalau perbicaraan itu, itu sebab mangsa kena hadir. Apabila mangsa hadir, dia boleh hadir di *room* itulah? Dia dibicarakan dalam bilik itu boleh, kan?

Dr. Farah Nini binti Dusuki: Dekat *witness room*. Dalam *witness room*. *Witness room is in the* mahkamah. Nanti pihak mahkamah nanti akan bagi *presentation*. *We will understand the setup*.

Tuan Pengerusi: Okey. Kita teruskan dengan pihak...

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: *Witness room* YB ataupun *Child Interview Centre (CIC)*. Dua itu. Rakaman semasa siasatan itu dibuat di *Child Interview Centre*. Yang itu milik PDRM. Kemudian rakaman itu akan dimainkan dalam mahkamah semasa perbicaraan.

Puan Zahida binti Zakaria: Ya. *Two different rooms*.

Tuan Pengerusi: Okey. Okey, okey. *So, after the video—* we teruskan dengan mahkamah. *Then I will ask further*. Okey.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Baik Yang Berhormat. Penerangan saya sebentar lagi ialah tentang penubuhan Mahkamah Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak. Kes mahkamah— kita singkatkan, mahkamah JSKK mendengar kesalahan seksual melibatkan kanak-kanak yang berumur di bawah 18 tahun sepertimana yang diperuntukkan di bawah Akta Kanak-kanak 2001. Kesalahan yang lazim didaftarkan di mahkamah di bawah Kanun Keseksaan dan juga Akta Kesalahan Seksual terhadap Kanak-kanak 2017 seperti berikut. Rogol, liwat, amang seksual dan pengantunan kanak-kanak ataupun *child grooming*.

■1220

Mahkamah Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak yang pertama di Malaysia ditubuhkan di Putrajaya pada 22 Jun 2017. Kemudian di Kuching pada 18 April 2018 dan untuk makluman Yang Berhormat-Yang Berhormat, kemudiannya Mahkamah Khas Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak ini ditubuhkan, diadakan juga di Kuala Lumpur sebanyak dua. Putrajaya yang pertama tadi. Selangor sekarang ini tiga di Mahkamah Shah Alam, Klang dan Ampang. Satu di mahkamah di Pulau Pinang, Georgetown. Satu di Kompleks Mahkamah Seremban. Dua di negeri Johor iaitu di Mahkamah Johor Bahru dan juga di Mahkamah Muar.

Untuk pengetahuan Yang Berhormat-Yang Berhormat sekalian, ini adalah mahkamah khas sahaja. Maknanya, mahkamah ini hanya mendengar kes jenayah seksual kanak-kanak sahaja. Dia tak mendengar kes-kes lain dan hanya diadakan di negeri-negeri yang besarlah macam Kuala Lumpur, Putrajaya, Selangor yang mempunyai jumlah kes yang tinggi. Tetapi kalau di negeri-negeri lain, mereka mendengar juga kes jenayah seksual kanak-kanak ini tetapi hakimnya macam IO polis tadi, dia rojak. Jenayah seksual kanak-kanak dia dengar, jenayah-jenayah lain pun dia dengar. Sebab *volume* kes yang difailkan di negeri-negeri lain ini tak setinggi di 10 mahkamah ini.

Ini adalah Pekeliling Ketua Pendaftar Bilangan 2 Tahun 2017 yang menetapkan *timeline* ataupun garis masa penyelesaian kes jenayah dan sivil bagi mahkamah-mahkamah sesyen dan majistret, mahkamah rendah.

Bagi mahkamah jenayah, *timeline* ditetapkan ialah kita perlu menyelesaikan kes tersebut. Maknanya, bicara sampai habis daripada tarikh pendaftaran itu dalam masa 12 bulan. Tapi, berdasarkan statistik yang kita dapati memang nak dapat 100 peratus kes itu selesai dalam masa 12 bulan ini memang tak dapat tapi *on average* mahkamah-mahkamah di Malaysia berjaya menyelesaikan 90 peratus daripada kes yang didaftarkan itu dalam masa *timeline*.

Tuan Pengerusi: *Sir, I nak interject sedikit dengan personal level.*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ya, ya.

Tuan Pengerusi: Saya ada satu kawan. Tujuh tahun baru selesai. Kenapa? Adakah kerana masa itu tak ada garis panduan ini ataupun apa yang berlaku? Tujuh tahun.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Okey, Yang Berhormat. Satu, kalau ada *details* nombor kes saya boleh siasat. Kita akan tahu sebab apa yang berlaku.

Tuan Pengerusi: Tapi ini dulu punyalah.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ya, ya.

Tuan Pengerusi: Sekarang baru – bila garis panduan ini? Yang ini pekeling *since*– semenjak?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: 2017.

Tuan Pengerusi: 2017. Okey.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Yang Berhormat, kelewatan perbicaraan ini ada banyak faktorlah dan kebanyakan daripada faktor itu adalah di luar kawalan mahkamah sebab melibatkan pihak-pihak. Kemudian, kita kena bezakan sama ada ia kes jenayah ataupun kes sivil. Kes sivil memang lagi ada kebarangkalian untuk *drag on* lagi lama.

Tuan Pengerusi: Macam mana dia boleh kes sivil kalau dia rogol?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: *Sorry. Oh* kes rogol.

Tuan Pengerusi: Ya, ya.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Minta maaf. Saya tak...

Tuan Pengerusi: *So if this is* kes rogol, dia 12 bulan kan untuk dia akan...

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Sepatutnya dia diselesaikan dalam masa 12 bulan. Tapi kalau tujuh tahun itu mungkin sampai peringkat rayuan, Yang Berhormat. *Appeal stage will take longer.* Kalau *first trial* di mahkamah sesyen itu, biasanya tak. *Impossible* untuk sampai tujuh tahun *even* lepas daripada COVID hari itu pun kita cuba selesaikan. Ada yang kes sampai dua tahun pun ada.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Untuk pengetahuan Yang Berhormat Pengerusi, kalau di mahkamah, kes memang berbeza. Ada kes yang lapan tahun, ada kes yang dua tahun. Bergantung kepada kes itu rumit tak rumit. Sebagai peguam, saya rasa mungkin orang tak nampak tapi kita peguam kita tahu. Banyak kes yang kadang-kadang untuk bicara pun kadang sampai enam kali kena tangguh. Jadi, ia bergantung kepada *complexity* kes tersebut yang dikendalikan oleh pihak mahkamah ataupun pihak penyiasat.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Tapi, untuk pengetahuan Yang Berhormat-Yang Berhormat, kami sebagai hakim-hakim sesyen dan majistret memang telah diperingatkan untuk tidak sewenang-wenangnya menangguhkan kes dan mempercepatkan kes. Tapi kadang-kadang ada keadaan – yalah kadang-kadang sakitlah, apalah dan sebagainya. Itu tak boleh nak buat apalah, Yang Berhormat.

Okey, sekarang ini carta aliran. Ini secara ringkas saja sebab yang ini kecil. Kita akan kemukakan salinan *hardcopy*. Sebaik sahaja OKT mendapat arahan untuk dituduh di mahkamah, OKT akan dibawa ke mahkamah dan dituduh. Kemudian pada masa hari yang sama, dia akan dihadapkan di hadapan majistret. Itu yang kita panggil *first mention* itu. Kemudian pertuduhan dibacakan. OKT akan memilih sama

ada untuk memilih untuk mengaku salah ataupun minta bicara. Kalau dia mengaku salah, *alhamdulillah* cepat kita, terus jatuh hukum. Kita tengok fakta kes, jatuh hukum.

Tapi, yang berlaku ialah OKT akan memilih untuk minta bicara. Bila dia minta bicara, dia akan minta tarikh lain untuk lantik peguam – antaranya sebab lantik peguam. Kemudian pendakwa raya juga akan memohon tarikh lain untuk penyerahan dokumen dan sebagainya sebab dokumen-dokumen ini akan diperlukan semasa perbicaraan. Jadi, yang ini mungkin akan ambil masa sedikit untuk penyediaan dokumen ini tapi sebaik sahaja dokumen-dokumen tersebut sedia untuk diserahkan kepada pembelaan ataupun *document exchange*, kita akan tetapkan satu tarikh untuk perbicaraan.

Biasanya kalau di mahkamah-mahkamah sesyen, kita akan tetapkan paling kurang tiga hari dalam seminggu untuk perbicaraan dengan mengambil kira jumlah-jumlah saksi dan juga mungkin seorang saksi itu akan mengambil masa yang lama untuk bagi keterangan. Ada saksi yang sekejap ambil keterangan.

Kemudian kita tengok juga kadang-kadang itu tengok juga ada jenis peguam ini dia suka *drag* sikit bagi keterangan. Bila nak *cross* itu dia lama. Ada juga yang macam itu. Jadi, kita ambil kira semua itu. Kita bagi tiga hari kemudian bila tarikh dibicarakan, kita akan panggil dengan saksi pertama sehinggalah – kalau boleh, mahkamah kami suka kalau kita boleh dapat habiskan dalam masa satu *sitting* tapi *so far* kami tak dapatlah nak macam itu.

Jadi bila bicara, kita panggil satu, dua saksi. Kadang-kadang saksi yang ketiga macam doktor pakar contohnya tak dapat hadir. Jadi, kita terpaksa tangguhkan pada tarikh yang lain. Jadi, itu yang menyebabkan berlaku sedikit *delay* dalam perbicaraan.

Kemudian bila dah habis perbicaraan kes pendakwaan, kita akan tetapkan tarikh untuk hujahan pihak-pihak. Kemudian tetapkan pula tarikh untuk keputusan di akhir kes pendakwaan. Kemudian kita akan tetapkan lagi tarikh untuk perbicaraan pembelaan. Kemudian kita akan tetapkan pula tarikh untuk keputusan di akhir kes pembelaan. Masa inilah kadang-kadang itu, sama ada kita akan *acquit*, kita akan lepas dan bebas OKT itu ataupun OKT itu akan kita sabitkan atas pertuduhan. Kemudian kita boleh terus dengan menjatuhkan hukuman.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Boleh nak tanya? Mahkamah ini ditubuhkan pada 2017?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ya, Yang Berhormat.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Maknanya, sekarang dah tujuh tahun. Adakah...

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Mahkamah...

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Maknanya Mahkamah Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak ini ia dah tujuh tahun? Sekarang ini hakim yang mengendalikan itu biasanya akan *rotate* sebagai mana hakim-hakim lain atau mereka ini memang dikekalkan di bawah jabatan yang sama?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Betul, Yang Berhormat. Memang hakim-hakim ini akan *rotate*. Sebab dari segi *career development* untuk hakim tersebut dan juga keperluan-keperluan di tempat-tempat lain. Memang ada pergerakan dari segi pegawai-pegawai kehakiman ini termasuklah hakim-hakim mahkamah sesyen yang mendengar kes-kes JSKK.

Tapi untuk kes-kes JSKK yang mahkamah khas tadi itu, hakim-hakim yang mendengar adalah terdiri daripada hakim-hakim yang gred JUSA C. Jadi, mereka ini daripada yang berpengalamanlah, yang mendengar untuk kes JSKK ini. Tetapi pada masa yang sama, di tempat-tempat lain, kalau di daerah-daerah itu yang ada mahkamah sesyen yang ada juga mendengar kes-kes JSKK, mereka terdiri daripada gred 54 ataupun 52 dan di Sabah dan di Sarawak ada juga hakim sesyen yang gred 48. Sebab kita tak boleh nak – kadang-kadang kekangan organisasi kamilah untuk menghantar pegawai dan sebagainya.

Dr. Hajah Halimah Ali: Pengerusi, minta *approval* sebab saya kena pergi PAC kejam ini. Nak tanya kepada Datuk. Sebab mahkamah khas untuk yang kanak-kanak ini tadi kan, hakim pun khas. Dia tak buat benda yang cacamarba, rojak-rojak ini, kan? Jadi, di antara yang dikatakan penting dan utama ialah keterangan daripada doktor pakar. Doktor pakar ini tahulah dia macam-macam juga. Dia pun cacamarba macam-macam *plan* nak *settle* kan. Dia bukannya kes yang macam ini saja.

Ada tak *possibility* untuk mengurangkan dia punya birokrasi, *delay* dan sebagainya? Ambil doktor pakar itu punya *time*. Yang lain mungkin boleh di-*adjust*. Bilakah dia itu ada supaya yang lain itu *set* bersekali di situ untuk memudahkan?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Yang itu susah saya rasa sebab dalam mahkamah saja, kami hakim, timbalan pendakwa raya dan peguam. Nak dapatkan tiga tarikh itu pun...

Dr. Hajah Halimah Ali: *Only* mahkamah ini saja.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ya.

Dr. Hajah Halimah Ali: Untuk yang ini, yang khas ini. Untuk kanak-kanak ini.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Kalau – *if I may* Yang Berhormat, ada kadang-kadang itu DPP dia pandai, dia rajin. Dia tengok pakar ini, saksi juga kepada kes-kes lain. Jadi, itu *very rare*-lah Yang Berhormat.

■1230

Tuan Pengerusi: Dia kena *digitise it mah. You digitise you know already.* Kalau *you digitise.*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Sorry, Yang Berhormat?

Tuan Pengerusi: Kalau *you digitise, you masuk digital, then you* tahu, okey ini sama dengan kes siapa.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Oh, yang...

Tuan Pengerusi: *So, you can arrange together.*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Sebab mahkamah — kami...

Tuan Pengerusi: Ya.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Kami...

Tuan Pengerusi: Dengan *IC number you straight away can know already.*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Sebab kami mahkamah, kami tidak tahu saksi siapa.

Tuan Pengerusi: Oh.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Yang tahu ini pendakwaan.

Tuan Pengerusi: Ah.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Jadi kami...

Tuan Pengerusi: Pendakwaan ada tak guna teknologi untuk mempermudah...

Tuan Syed Faisal bin Syed Amir: Kami tidak ada teknologi yang macam itu. Cumanya kalau melibatkan saksi-saksi pakar, *it is advisable* kepada semua timbalan pendakwa raya kami, bila saksi-saksi ini hendak dipanggil, biasanya kita akan pastikan dia datang itu keterangan dia akan diambil. Kita tidak akan benarkan dia jadi macam saksi lain, mungkin dia duduk di mahkamah lama tunggu saksi lain habis keterangan dan sebagainya. Kemudian, baru kita akan panggil dia. Tidak.

Biasanya kita akan bagi nasihat kepada pegawai-pegawai kami ialah kalau saksi pakar ini *because* kita tahu mereka sibuk dan jadual mereka ketat. So, bila mereka hadir itu kita pastikan keterangan mereka diambil dan diselesaikan. *That is our priority* dekat situ.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Timbalan Pendakwa Raya ini akan maklumkan mahkamah. Doktor pakar ini dia pukul dua. Jadi kita tetapkan perbicaraan itu mula pukul dua. Untuk dia sahaja.

Tuan Pengerusi: Oh. *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Bermakna kalau kita ada kes lain, kita akan berhentikan kes lain — kalau macam saya yang dulu kes rojak ini, kita akan berhentikan kes lain, kita bagi pukul dua ini *priority* untuk doktor pakar ini bagi

keterangan. Bila doktor pakar ini habis bagi keterangan, balik, baru kita sambung dengan kes-kes lain.

Tuan Pengerusi: Itu mahkamah khas — adakah mahkamah khas ada *like in terms of* boleh pendekkan masa perbicaraan ataupun sama dengan mahkamah lain?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Masa perbicaraan itu sama, YB. Cumanya dia punya *priority* itu senang sebab dia dengar kes itu sahaja. Jadi kalau kami yang dengar yang rojak ini kami kena ada *drug case*-lah, ada *robbery case*-lah dan sebagainya. Akan tetapi walaupun begitu, kita ada senarai keutamaan mahkamah yang memang kita kena utamakan kes-kes yang melibatkan saksi kanak-kanak.

Ini memang diarahkan oleh Ketua Hakim Negaralah untuk pastikan supaya kanak-kanak ini kita utamakan. Selalu kita buat perbicaraan JSKK ini kalau ada kes JSKK kita mulakan pagi contohnya. Kita tak nak dia tunggu lama. Kemudian kita akan panggil dulu saksi sebagai saksi yang pertama sebab kita tak nak dia tunggu lama-lama.

Jadi, bila dia dah habis bagi keterangan kita terus lepas dan bebaskan dia. Tak perlu datang ke mahkamah lagi dah.

Tuan Pengerusi: Itu 12 bulan itu adalah KPI untuk kanak-kanak sahaja ataupun semua jenayah seksual?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Semua. Semua kes-kes jenayah. Okey, *next*. Okey, yang tentang tadi yang nyatakan tadi dikendalikan oleh Hakim Mahkamah Sesyen gred JUSA C yang berpengalaman dan berpengetahuan luas.

Prasarana. Okey, ini adalah spesifik untuk Mahkamah JSKK ya. Bilik saksi dan bilik menunggu saksi kanak-kanak bersifat mesra kanak-kanak dan membolehkan saksi mangsa kanak-kanak yang hadir perbicaraan di mahkamah berasa lebih selesa dan selamat kerana mereka ditempatkan berasingan daripada orang awam. Jadi, bilik saksi kanak-kanak ini kalau *architecture* bangunan itu membenarkan, kita akan asingkan dia punya *access point* lain, bilik rehat dia lain, tandas dia semua lain.

Kemudian bilik ini akan diasingkan daripada mahkamah. Jadi, untuk perbicaraan kita menggunakan *video link* yang membolehkan saksi kanak-kanak memberikan keterangan dengan lebih selesa dari bilik yang berasingan di luar mahkamah terbuka.

Kemudian di dalam bilik ini kita bekalkan dengan patung-patung anatomi. Dia macam *anatomy doll* ya untuk membantu kanak-kanak untuk memberi keterangan terutama apabila saksi kanak-kanak mengalami kesukaran menjelaskan kejadian kesalahan seksual kepada mahkamah.

Kemudian, kita juga ada sistem *Court Recording and Voice to Text System* atau RVT. Maknanya sekarang ini mahkamah perbicaraan semua dirakamkan sepenuhnya secara digital. Jadi, tidak ada lagi dah fail-fail manual, tidak ada lagi — maknanya mahkamah sekarang adalah *paperless*. Kemudian kita ada *visualiser* untuk memaparkan apa-apa *exhibit* secara *soft copy* tanpa perlu mengemukakan ataupun kami mahkamah menyimpan lagi *exhibits* yang fizikal, okey. *Next*.

Okey, yang ini Yang Berhormat, ini adalah antara contoh bilik saksi kanak-kanak [*Merujuk kepada slaid pembentangan*]. Yang sebelah kanan bawah sekali itu adalah *anatomy doll*. Jadi ada masa itu kita letakkan kanak-kanak dekat situ dengan *toys*, *soft toys* dan sebagainya sampaikan ada masa ketika itu saksi tidak mahu beri keterangan sebab dia sibuk nak main.

[*Ketawa*]

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Saya masih tak dapat *visualise*-kan. Maksudnya hakim dan pendakwa itu di satu bilik lain.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Di mahkamah lain, yes.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Lepas itu, saksi duduk dekat dalam bilik-bilik yang ada ini.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Bilik ini.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Hakim bertanya kepada kanak-kanak itu secara visual? Audio?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Secara *video link*, *video link*. Nanti kita akan tunjukkan.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Okey.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Nampak yang gambar tengah itu Yang Berhormat. Ada kerusi itu, dia akan duduk dekat situ. Dekat situ ada TV, dia akan nampak dalam mahkamah terbuka dan ada kamera yang kita akan nampak dia dalam itu. Akan tetapi maknanya dia tidak akan berdepan dengan OKT secara fizikal.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tetapi dia dengarlah suara hakim itu?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Dia boleh dengar, dia boleh dengar suara kami. Kami boleh dengar suara dia.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Oh dia tak pelik? Budak-budak itu tak rasa macam...

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Dia rasa macam tengok TV, Yang Berhormat.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Oh, okey. Dia selalunya bagi, bagi respons yang bagus?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Dia akan lebih selesa. Kalau dia tak dalam satu bilik yang sama dengan OKT itu. Nak pula kalau ayah diakah, OKT itu ayah dia ataupun orang yang dia kenalkah macam itu.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tak, mungkin isu dia dengan OKT itu tak ada masalah sebab dia tidak berdepan. Akan tetapi bila hakim ataupun peguam-peguam tanya diakah, kan.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Oh, dia boleh dengar, dia boleh dengar.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Dia tak rasa kekok untuk menjawab itu?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Setakat ini saya rasa tak ada.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tak ada ya?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Nanti kita tengok ada syot rakaman. Kita akan tayangkan. Okey, *next*. Ini dalam *open court*. Kita ada TV besar itu Yang Berhormat. Kita akan nampak dia punya saksi memberikan keterangan. Jadi, peguam semua boleh nampak. Saksi kanak-kanak itu akan ditemani sama ada oleh jurubahasa mahkamah atau pendamping. Tengok kepada keadaan.

Okey, kemudian tahun lepas kita perluaskan lagi bilik saksi kanak-kanak ini. Kalau dulu asalnya kita hanya bina di kompleks mahkamah ibu negeri. Kemudian pada tahun lepas, kita luaskan juga ke mahkamah-mahkamah sesyen ataupun yang berada di luar, di daerah-daerah. Jadinya, mahkamah contohnya di Raubkah, di Muarkah, semua ada bilik saksi macam ini.

Tuan Pengerusi: Ini mahkamah khas saja ada ataupun semua mahkamah?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Sekarang yang ini untuk mahkamah sesyen yang mendengar juga kes-kes JSKK. Maknanya mahkamah rojak yang saya sebut tadi.

Tuan Pengerusi: Rojak pun ada juga?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ada juga. *Where...*

Tuan Pengerusi: Semua yang membicara kes untuk kanak-kanak ada bilik macam inilah? Okey.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: JSKK. Ada. *Where the architecture is possible.*

Tuan Pengerusi: Okey. *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ada bangunan lama itu memang kita tak boleh nak sediakan ruang dan sebagainya, kita tak buat.

Tuan Pengerusi: Kalau tak buat, dia pergi mana?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Kalau tak buat, dia akan bicara dalam mahkamah yang sama. Macam stail dululah tapi kita akan letak penghadang,

skrin. Ini setiap mahkamah dibekalkan dengan skrin. Jadinya masa dia bawa masuk, dia ada bawa masuk oleh polis melalui laluan yang berasingan supaya kalau boleh dia tak memandang kepada OKT. Okey YB? Okey, *next*.

Ini adalah *anatomy dolls* ataupun patung. Jadi, yang ini kita ada dewasa — lelaki dewasa, perempuan dewasa, remaja lelaki, remaja perempuan, kanak-kanak dan bayi. Jadi, dalam *anatomy* — kalau dalam perbicaraan, kita kadang-kadang biasalah. Kadang-kadang kanak-kanak itu dia punya istilah untuk alat kemaluan itu macam-macam, bukan? Jadi, kita tak tahu apa yang dia maksudkan. Dia kata contohnya – saya nak *repeat* pun segan. Jadi, kata dia gunakan perkataan itu, apa yang dia maksudkan dengan perkataan itu. Jadi, dia akan tunjuk.

Kita ambil *doll* ini suruh dia tunjuk apa yang pakcik itu buat. Dia akan tunjuk dia buka seluar orang itu dia tunjuk, “Pakcik ambil benda ini, saya...” macam itulah. Jadi, kita mengurangkan keraguan daripada keterangan dia itu dengan penggunaan *anatomy dolls* ini. Okey, ini adalah contoh yang...

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Kalau selain jenayah seksual, jenayah-jenayah macam dadah dan sebagainya melibatkan kanak-kanak, mereka menggunakan peruntukan samakah, lain?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Kalau saksi kanak-kanak, yes. Kita boleh gunakan tapi tak pernah lagi.

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Oh.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Kita boleh gunakan juga. *Instruction* kepada kanak-kanak.

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Sebab sekarang kalau macam *drug pusher* pun kanak-kanak, mereka ditipu dan sebagainya mereka akan menggunakan peruntukan yang sama juga?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Kita ada peruntukan bawah akta *Evidence of Child Witness Act* kita boleh gunakan juga untuk kalau...

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Akan tetapi setakat ini jarang guna?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ya dan kalau ada saksi-saksi — sebenarnya bilik macam ini kita dah ada sebelum ini, sebelum JSKK. Akan tetapi kita panggil dia bilik saksi *vulnerable*. Saksi-saksi yang mempunyai — jadi, kita akan gunakan juga untuk memberikan keterangan macam saksi dia tidak mahu dikenali atau dicam oleh OKT dan sebagainya, kita gunakan juga bilik ini.

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Maknanya, kalau OKU pun guna yang samalah?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Kalau perlu, kalau diperlukan bantuan, kita boleh gunakan juga.

Dato' Mumtaz binti Md Nawis: Okey.

■1240

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Okey ini rakaman perbicaraan saya. Ini Mahkamah Kuantan.

[Rakaman video dimainkan]

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Okey, untuk...

[Rakaman video dimainkan]

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Okey, perbicaraan yang melibatkan saksi kanak-kanak kita adakan secara tertutup ataupun *in camera*. Jadi semua orang awam yang tak ada kena mengena diminta keluar daripada kamar bicaralah. Hanya OKT, peguam bela dan juga pendakwa raya yang kekal dalam mahkamah.

[Rakaman video dimainkan]

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Okey, ini di sebelah kanan mahkamah kalau gambar penjurong kanan itu belah kanan itu ada skrin besar. *[Merujuk kepada tayangan video]*. Jadi pendakwa raya dan peguam boleh nampak saksi itu dalam bilik saksi.

[Rakaman video dimainkan]

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Itu contohlah.

Tuan Pengerusi: Skrin di mana skrin? Yang itu di belakang polis. *[Merujuk kepada tayangan video]*.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Skrin sebelah kanan peguam itu.

Tuan Pengerusi: Okey dan *you* punya juga ada boleh nampak dari komputer itu.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Saya boleh nampak daripada monitor saya.

Tuan Pengerusi: Okey.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Jadi kita tak adalah isu, peguam tak akan timbul isulah sebelah kanak-kanak itu ada yang mengajar diakah, *coaching* dan sebagainya.

Tuan Pengerusi: Peguam pembela dan juga pendakwa dia— yang kanak-kanak itu boleh nampak mereka jugalah? Macam Zoom-lah?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Boleh-boleh, ya.

Tuan Pengerusi: Okey.

[Rakaman video dimainkan]

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Okey ini yang terbaru di Kuala Lumpur kita tambah lagi satu bilik bicara sebab kita dah ada dua mahkamah JSKK di Kuala Lumpur sahaja jadi kita tambah juga untuk bilik bicara ini.

Ini cadangan pada masa hadapan. Ada situasi kadang-kadang itu macam saya di Kuantan Yang Berhormat, mangsa tinggal di Rompin *which is about 200 kilometers away from Kuantan*. So, Yang Berhormat Menteri mencadangkan supaya kalau boleh kita adakan satu sistem supaya mangsa tak perlu datang ke Kuantan pun. Kita pergi dekat rumah dia, mangsa itu akan beri keterangan sama ada dalam van macam ini atau *mobile court* macam ini. [Merujuk kepada slaid pembentangan]. Dia duduk dalam itu. Kita yang bicara di Kuantan ini mendengar melalui video *link* keterangan saksi ini daripada kawasan perumahan dia.

Tuan Pengerusi: Maksudnya dia tidak pergi mahkamah lah?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Tak perlu pergi Kuantan.

Tuan Pengerusi: Sebab *anyway they are in their bilik, already*-lah.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ya.

Tuan Pengerusi: Oh.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Tapi itu masih dalam perancanganlah.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tapi kena wartakanlah.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ya?

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kena wartakankah? Gazetkan kenderaan tersebut sebagai sebahagian...

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Bilik bicara ini kita *declare*, kita isytiharkan sebagai *open court*, mahkamah terbuka.

Tuan Pengerusi: Ada tak, kita sudah ada macam ini? Bilik macam ini yang bergerak ini?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Belum lagi.

Tuan Pengerusi: *You* ambil gambar dari mana?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ini— *sorry*, gambar van itu gambar contoh sahaja. Belum lagi. Masih dalam perancangan Yang Berhormat.

Tuan Pengerusi: Oh.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Agak nak *establish* bila itu?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: *By this year, insya-Allah*.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Cari *budget*.

Dr. Noradura binti Hamzah: YB Menteri kalau saya boleh tambah. Okey, untuk tahun ini kita Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan memperoleh

RM1.5 juta bagi tujuan menambah baik untuk penyediaan *mobile court* untuk inilah. So, kita punya fokus adalah untuk mahkamah JSKK di Semenanjung.

For last year, kita telah diberikan sebanyak RM6 juta untuk menaik taraf mahkamah JSKK di seluruh Malaysia. So, *overall* setiap negeri di Malaysia ada mahkamah JSKK. Cuma dari segi perjawatan itu kita tak dapat menempatkan semua Hakim Mahkamah Sesyen bertaraf JUSA C. *Paper* sebenarnya kita dah hantar kepada JPA dan juga YB Menteri dua tahun lepas untuk mendapatkan perjawatan bagi Hakim Mahkamah Sesyen ini secara khusus.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Okey, saya nak tanya nama mahkamah ini Mahkamah Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak, ada kes yang kita kendalikan menyebabkan jenayah tetapi jenayah dera. Adakah dalam kes dera— kanak-kanak yang didera, adakah kes kanak-kanak yang didera dia boleh gunakan kemudahan yang sama sebab namanya kenapa jenayah seksual bukan jenayah terhadap kanak-kanak sahaja?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Kita gunakan ini untuk mangsa kanak-kanak.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maksudnya bukan seksual sahajalah?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Bukan seksual sahaja. Kes dera seksyen 31 Akta Kanak-kanak pun dituduh di depan hakim yang sama.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Di negara-negara lain macam mana? Mereka gunakan sebagai mahkamah jenayah terhadap kanak-kanakkah, mereka guna jenayah seksual kanak-kanak? *Other countries*?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: *Other countries*, minta maaf Yang Berhormat saya tak ada.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sebab saya rasa macam spesifik sangat jenayah seksual sahaja.

Seorang Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Mahkamah Kanak-kanak.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ia ada dua. Satu, kalau mahkamah untuk kanak-kanak itu melibatkan pesalah kanak-kanak. Itu dulu kita panggil mahkamah juvana, *juvana court*. Itu dulu untuk pesalah dia kanak-kanak. Ini mangsa dia kanak-kanak, sama ada mangsa deraan atau mangsa deraan seksual.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: Kalau boleh saya mencelah. Mahkamah kanak-kanak bukan setakat membicarakan kes yang melibatkan

kanak-kanak yang membuat kesalahan tetapi juga untuk mendengar perintah-perintah dan permohonan untuk *care orders*.

So, maknanya kalau kanak-kanak di-*abuse* contohnya nak buat permohonan supaya orang lain yang jaga anak tersebut. *So, basically, court for children is to deal with all cases involving children* di bawah Akta Kanak-kanak.

Tuan Pengerusi: *How many of them we have?*

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *Specialized one, correct me if I'm wrong, is at Jalan Duta. Specialized meaning it sits every day.* Tetapi semua mahkamah majistret Malaysia ada di Malaysia ini majistret itu bertukar topilah. Contohnya kalau dekat PJ satu hari seminggu dia akan jadi majistret bagi mahkamah bagi kanak-kanak. Hari lain dia akan jadi majistret *for all cases*.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sebab saya tanya ini kalau— maksudnya sekarang ini kita ada dualah. Satu mahkamah kanak-kanak. Satu mahkamah jenayah terhadap kanak-kanak? *So, we have two?*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Mahkamah kanak-kanak itu dikendalikan oleh majistret. Mahkamah jenayah seksual kanak-kanak ini dikendalikan oleh hakim sesyen.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Okey, sebab dalam kes biasa pun— saya pernah mengendalikan kes *tort, accident* pun kanak-kanak memang sukar untuk berikan keterangan. Jadi dia memang perlukan sokongan. Masa nak beri keterangan itu dia tak berani. Jadi kalau kita boleh gunakan benda yang sama, *at least* kita dapat semua kanak-kanak *apply* benda yang sama. Jadi senanglah sebab akan memberikan *protection* yang sama kepada semua kanak-kanak lah.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: Ada latar belakang sedikit YB Mumtaz sebab masa dibina mahkamah seksual terhadap kanak-kanak ini *it is based on SOAC*. *So, when SOAC was passed in 2017* sejajar dengan *establishment of the act* juga ditubuhkan mahkamah ini maknanya *it is dual pronged*, satu *provide the law*; satu *provide for the court, administratively*. *This court is not established* under mana-mana akta kan, tuan? Tak ada, tapi *at least but I do agree* kalau boleh dipanjangkan kepada semua kes-kes yang mana melibatkan kanak-kanak sebagai saksilah sebab *it's very child friendly*.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Negara-negara lain macam mana adakah mereka juga ada mahkamah jenayah seksual kanak-kanak? Mungkin Dr. Farah boleh tahu? *Other countries?*

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *Other countries*, dia akan panggil *special court for children* tapi ia tak ada guna perkataan *sexual* sebab ia *covers all types of cases*

involving children, sorry, where children become witness and where children become victims.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sebab dari segi politik dan imej, bila kita terpaksa tubuhkan mahkamah jenayah seksual kanak-kanak seluruh negara macam negara kita ini sedang diserang jenayah seksual sangat banyak.

Jadi kita faham semua negara ada tapi dari segi fokus kepada seksual sahaja itu mungkin agak—bidang kuasa tak ada masalah tapi nama itu, nama mahkamah sendiri.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Nama itu saya tak boleh nak komenlah Yang Berhormat. Tapi kalau kita *emphasize*-nya mahkamah jenayah untuk kanak-kanak ini ialah untuk kebajikan kanak-kanak, kita ada bilik asing, akses asing.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ya, saya setuju. Saya rasa di negara-negara lain pun *application overall* kepada semua kanak-kanak lah bukan kepada jenayah seksual sahaja. Terima kasih.

Tuan Pengerusi: Okey, ada apa-apa lagi?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Untuk prasarana seperti yang saya telah terangkan tadi. Kemudiannya latihanlah, kebanyakan daripada Hakim Mahkamah Sesyen sebab kita ada *turnover* juga Hakim Mahkamah Sesyen ini kadang-kadang *transfer* dan sebagainya. Pegawai-pegawai kami ini perlukan latihan. Kadang-kadang *refresher course* dan sebagainya.

Kemudian bajet yang—peruntukan perbelanjaan yang perlu *special* sebab ia punya *equipment* itu perlukan *maintenance* dan juga melibatkan kos. Itu sahaja Yang Berhormat.

■1250

Tuan Pengerusi: Yang *mobile* bergerak itu—bilik bergerak itu sudah ada peruntukan kan?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Sudah ada Yang Berhormat.

Tuan Pengerusi: Okey. Ada apa-apa lagi? So, kalau saya tanya soalan untuk ketiga-tiga pihak, apakah lagi yang kerajaan boleh buat supaya kita boleh—satu menjadikan tempoh untuk mendapatkan keadilan pada mangsa lebih *short*, pendek? Kedua menjadikan mereka *as least traumatized as possible in the process*.

If there is one thing you think we should do and to improve it, apakah yang kita boleh buat? Untuk ketiga-tiga pihak boleh *answer*.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Saya komen dulu YB. Terima kasih YB. Kalau dari segi pihak polis adalah dari sudut pengumpulan keterangan itu, siasatan tersebut. Nombor satu sekali adalah perjawatan memang kita ada D11 tapi tidak menyeluruh. Jadi, salah satunya adalah jadikan orang kata di peringkat daerah kena ada *training*-lah. IO-IO ini kalaulah kita tidak mampu sekali untuk menyediakan yang spesifik untuk D11, untuk mengendalikan kes-kes seksual ini, *training*-lah kena berterusan. Satu, kerana kita ada penggiliran. Macam dia naik pangkat dan sebagainya itu memang kita tak dapat nafikan YB. Ini yang saya rasa *training* salah satunya dan pendedahan-pendedahan dan juga *coaching* dan lain-lain. Juga prasarana lain juga.

Tuan Pengerusi: Boleh kita dapatkan statistik pegawai D11 dan kedua, IO? IO apa?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: IO rojak.

Tuan Pengerusi: IO rojak yang ada *specialist*-lah untuk mengendali kes ini. Kita dapat. Ketiga adalah apakah *ideal number*? So, kalau *you* kata okey D11 tak cukup, berapakah yang anda rasa sebab satu tahun ada 1,500 kes rogol, berapakah bilangan yang adalah ideal?

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Jawab secara bertulis nanti YB? Dengan ada sedikit *write up*-lah.

Tuan Pengerusi: Ya.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Sebab kalau saya cakap—sebab lain tempat, lain kes itu dia berbeza-beza.

Tuan Pengerusi: Jawapan secara bertulis boleh. Kita boleh...

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Terima kasih YB.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Juga kalau boleh kita— tadi cadang nakkan dapat *training*. *What type of training* itu kalau boleh kita tengok dan kos yang perlu diberi.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *Training*— saya akan bagi secara bertulis juga cuma secara umumnya *training* itu kena berterusanlah nombor satunya YB.

Tuan Pengerusi: Okey, yang lain?

Dr. Farah Nini binti Dusuki: YB *if I may? I think a recurrent problem* yang saya lihat *in the past 30* tahun adalah kalau seseorang itu berkemahiran dalam bidang kanak-kanak ya, saya rasa dia punya *career path* itu *has to be planned in such a way that person will not be subject to transfers*. I know this sounds very selfish tetapi *that is the problem that we have now*. Maknanya dia pergi *training* selepas itu

within 18 months or two years dia transfer ke bahagian lain. Then you have a new person taking over who will have to learn from scratch again.

Tuan Pengerusi: *So, should it be a closed system? That means kalau dia dari sini, dia teruslah dia pergi up, up, up.*

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *The problem is it is different from one agency to another. If I may pihak polis kan— pihak polis boleh buat dari segi itu sebab pihak polis will go on the rank kan. Tetapi untuk bidang lain, I think it is a bit difficult. Kalau macam AGC for example because they are so fluid from one division to another. But the problem is while this happens children fall through the cracks and it happens all the time.*

Likewise, dengan majistret juga. Kita train. Let's say 40 magistrates at a time, kan? Then within 18 months, dia dah pergi ke tempat lain. Dia mungkin jadi DPP in the next transfer. Kalau dia jadi DPP okey lagi sebab he'd still akan deal dengan children, kan? Tapi kalau dia jadi Federal Counsel dekat ministry? So, all that training dah macam tak guna lagi.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: *Akan ada certain period of time juga YB sebab jadi IO ini pun sakit kepala juga kalau dah bertahun-tahun duk jadi IO juga. Ini yang jadikan dia dah down balik. Sebab kita berdepan dengan manusia. Gelagat manusia dan hadir mahkamah dan sebagainya. Ini semua pressure YB. Tapi at least for certain stage itu mungkin inspektor, ASP mungkin ya untuk kita sustain dia punya knowledge itu mungkin ya. Kita boleh ada macam succession plan dekat situ. Macam boleh groom dia tapi tak boleh lama. Memang dia akan jadi sewel YB, jadi IO lama-lama.*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Mungkin dalam kes ini YB kita mungkin cadangkan kepada kerajaan sebagaimana specialist dalam hal-hal lain. Maknanya kalau dia memang specialist bahagian kanak-kanak dia boleh ditukarkan ke mana-mana jabatan tetapi kalau kita perlukan mereka boleh dipanggil supaya kita kerajaan ada satu pool maklumat-maklumat pegawai-pegawai yang telah pun kita trained dalam Perlembagaan kita khas untuk kanak-kanak. So, we need to have certification, satu syllabus, satu pengiktirafan di mana yang melibatkan kanak-kanak ini kita boleh panggil judges-kah, poliskah, pegawaikah sebab mereka ini ada kepakaran.*

Tuan Pengerusi: *Specialist-lah? Dia pergi agensi lain ataupun bahagian lain pun kadangkala kalau tak cukup orang boleh panggil dia balik sebab dia khas specialist.*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Ya, dia ambil kepakaran kanak-kanak.*

Tuan Pengerusi: *Got certification.*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: *Certification dan juga data yang kita perlu ada.*

Tuan Pengerusi: Okey. *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Yang ada insentif lain...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ya, *I think* insentif kena ada macam dia *specialist* untuk kanak-kanaklah. Okey.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Kena *expert*-lah *consider* untuk semua *for certain stages*.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ya, ya. *I think you betul. Subject matter expert.* Okey.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Tapi kalau boleh juga penempatan mereka itu kalau bertukar terpaksa bertukar sebelum dia masuk itu patut dah kursuslah. Itu *better*. Maknanya sebelum dia ditukar itu dia telah diberi kursus pendek tentang ataupun beberapa kursus yang penting untuk dia faham prosedur kanak-kanak kan.

SAC Siti Kamsiah binti Hassan: Memang *planning*-nya macam itu. Di atas kertas memang kita dah ada *planning* untuk ini tapi apabila di luar kertas bajet tak ada, ini tak ada, semua tak ada. *So how to get—by mentoring* sahajalah. Maknanya itu memang *for sure*. Kena ada *supervisor* dia, penyelia yang *coach* itu.

Tuan Chua Choon Hwa: *If I may*, YB Pengerusi. Kalau saya boleh cadangkan ya apa YB-YB, dia akan jadi macam kalau kita tengok perubatan. Dia ada pediatrik *which is* memang dia pakar dalam kanak-kanak. So, kalau kita nak elakkan untuk mana-mana yang telah dilatih tak kira sama ada dekat AGC-kah, dekat Mahkamah Persekutuankah, dekat poliskah, dekat JKM-kah, kita perlu cakap tentang dia kena ada pengkhususan dalam kanak-kanak ini dan dia kena ada kenaikan pangkat *within that structure*. Kalau tidak akan dia akan memang akan jadi selalu macam itu. Lepas dah latih dia keluar *then* lepas itu *train* orang baru, orang baru mengambil masa untuk *pick up that knowledge again*.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: Tapi *of course that one has to be taught within the agencies*. Sebab contohnya saya pernah *train* 50 orang majistret *for the whole country* ya. Saya buat *rough questionnaire asking them* kalau *they want further training on children, 100 percent* kata *no. It is not surprising at all. It is not that they are not interested but it is because their career path* itu tidak akan membawa mereka *anywhere if they are specialized in children only. They want to be trained in bankruptcy, they want to be trained in a lot of other matters which* dia akan dengar sebagai seorang *hakim. So, this is being very impractical*.

Kalau *overseas* di *Australia, New Zealand* for example you need to have 15 years of experience in the legal fraternity before you can even become a judge in the youth court because they want somebody really mature to deal with—but then our

system is actually opposite. The most junior actually yang jadi hakim bagi mahkamah bagi kanak-kanak. I mean because we put magistrate kan. Tapi for sexual cases of course is session who are very senior. Tapi magistrate usually—tapi it is better now. Dulu belum konvo pun dah boleh jadi majistret. Now dah tak boleh dah. Now I think it has improved a lot. Saya tahu sebab student saya dah 32 tahun kan mengajar. So, ada yang, “Macam mana ini Dr., nak jadi majistret belum konvo pun lagi?”. But then that was— but this of course was 15 years ago.

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Okey kalau macam itu YB Pengerusi saya cadangkan supaya kita mungkin boleh merangka satu pelan tindakan khas untuk *support system* bagi kanak-kanak. Ertinya satu persidangan membabitkan hakim, membabitkan DPP, membabitkan penguat kuasa dalam usaha untuk kita sediakan satu prasarana dan sistem untuk *support because* kita tengok macam yang kita pergi dekat Australia dengan New Zealand itu, kita nampak hakim itu pun dah memang nampak hakim kanak-kanak.

Jadi kalaulah hakim di sini boleh bersidang dengan hakim di sana, kita boleh tengok macam mana *cases* dilaksanakan, polis di sini boleh berhubung dengan polis satu *conference* dibuat, mungkin dapat satu pelan tindakan kepada negara kita. Sebab negara kita tak ada kementerian kanak-kanak. Kita cuma ada satu unit kanak-kanak sahaja di bawah Kementerian Wanita sekarang. Jadi kalau mungkin kita boleh cadangkan ke arah pembentukan satu pelan tindakan *support system— support system* ini bahasa Melayu sistem sokongan kepada kesejahteraan kanak-kanak ini mesti dibentuk di peringkat negara. So, barulah kita akan selesaikan isu ini secara komprehensif. Kalau tak akan jadi macam terpecah-terpecah. Saya ingat benda ini perlu kepada *specialist, subject matter expert*.

Tuan Pengerusi: Okey. So, pihak lain apakah pandangan tentang— *how do we improve if there is the one thing we can do to improve?*

■1300

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Bagi mahkamah Yang Berhormat, kita ada satu lagi komponen yang tak ada dalam ini iaitu pihak peguam.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Peguam, yes.

Tuan Pengerusi: Kenapa?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Okey, macam ini. Kalau kita tengok dalam Akta JSKK ini, dia ada beza sikit iaitu seksyen 18. Seksyen 18 ini dia kalau macam kes rogol biasa, seksyen 376 ataupun yang mangsa dia orang dewasa ataupun lebih daripada 18 tahun, dia punya keterangan kalau katalah dia kena rogol,

keterangan dia sendiri kemudian keterangan itu kena ada sokongan *corroborated evidence* sama ada melalui keterangan doktor ataupun keterangan-keterangan lain.

Seksyen 18 Akta JSKK ini dia menyatakan tak perlu *uncorroborated evidence* ini, *which is special* untuk jenayah seksual kanak-kanak. Kemudian dia ada seksyen 6E. Makna, mahkamah boleh menghentikan, boleh *stop* peguam daripada tanya soalan yang kadang-kadang – minta maaf. Kadang-kadang peguam ini dia tanya soalan yang berbelit-belit, yang mengelirukan apa semua ini, mahkamah, hakim ada kuasa untuk *stop, put a stop to this*.

In fact, kita diarahkan untuk membuat macam *special hearing*, macam satu perbicaraan sebelum perbicaraan di mana soalan yang nak ditanya kepada mangsa itu, kita kena *vet* dulu, kita kena bagi tahu, “*Oh this one tak sesuai, tak sesuai*” dan sebagainya. Yang ini saya rasa peguam akan tak setuju.

Jadi, kalau kami nak buat boleh, hakim boleh arahkan tapi nanti dia akan adalah dia punya *appeal*-kah apakah dan sebagainya. Ini kita boleh *foresee*-lah, akan berlaku bila kita *enforce the* seksyen 6A dengan seksyen 6B ini.

Tuan Pengerusi: 6A itu *uncorroborated* lah?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Seksyen 18.

Tuan Pengerusi: 18 itu *uncorroborated* *That one is already in the law, right?*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ya, *already in the law*.

Tuan Pengerusi: Itu kena patuhlah tapi yang seksyen 6A itu apa? *That means the* hakim boleh tapis soalan?

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Ya, boleh tapis soalan. *Basically* boleh tapis soalanlah.

Tuan Pengerusi: *Is it a law?*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Yes, yes.

Tuan Pengerusi: *It's a law then the* peguam *has to follow what?*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Yes tapi dia – tapi akan ada *resistance*-lah.

Tuan Pengerusi: Oh.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Makna kalau kita peguam boleh setuju dengan penggunaan ini di mahkamah, mungkin kita – yang itu saya jangkakan kita boleh pendekkan masa perbicaraan supaya tak adalah soalan yang berbelit-belit dan sebagainya. Walaupun sekarang ini pun kita di mahkamah kita *control* soalan-soalan daripada peguam tapi kita tak boleh *control fully* sebab *cross-examination* ini hak peguam.

Tuan Pengerusi: So, sekarang mahkamah belum lagi melaksanakan seksyen...

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Kita laksanakan tapi masih ada *objection*-lah daripada...

Tuan Pengerusi: Oh, okey, okey.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *I think the problem is* sebab bercanggah dengan 113-lah kan? *Evidence Act?*

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: 133A.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: 133A, yes. Memang BHEUU dalam proses untuk pinda *and* tak dapat masuk *last year because of again*-lah bantangan daripada *Bar Council*.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maknanya, adakah hakim mencadangkan supaya mana-mana peguam yang nak mengendalikan kes kanak-kanak juga diberi kursus yang sama mengenai kanak-kanak? Macam mana? Sebab saya nampak sekarang ini kita mungkin perlu.

Tuan Mohammed Mokhzani bin Mokhtar: Kami tak boleh nak cadangkan apa-apalah pada peguam.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Tak, sekarang ini macam ini. Macam sekarang daripada peguam biasa nak jadi peguam syarie, mereka akan ada kursus. Jadi, dalam kes kanak-kanak ini rasa sebab kalau ini *core business* kerajaan, kita pun boleh tetapkan mungkin ada *basic subject* yang dia kena ambil dalam satu, dua hari supaya mereka ini boleh mengendalikan kes kanak-kanak dengan baik. Sebabnya kalau hakim faham lain, peguam lain...

Tuan Pengerusi: Saya rasa ini peguam itu bukan dia tak *trained* tahu. Dia sengaja dia tanya soalan-soalan itu.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Mungkin lah.

Tuan Pengerusi: Dia bukan dia tak tahu tapi dia sengaja.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Saya macam ini, YB. Saya pun peguam tapi bila saya pergi Australia dengan New Zealand, saya dapat pendedahan tentang kanak-kanak, saya dah pandang lain. So, maknanya kita walaupun – sebab kita *di-trained* subjek kita biasa, semua umum dan saya pernah *interrogate* waktu itu kita buat *cross-examine* kepada kanak-kanak. So, kita tahu macam mana respons kanak-kanak dalam mahkamah tak sama dekat luar. So, *I think* pendedahan kepada peguam yang mengendalikan kes kanak-kanak juga perlu ada.

So, maybe we can suggest to the government, mana-mana peguam yang nak bawa kes kanak-kanak pun mungkin perlu ada sedikit pendedahan supaya mereka faham. Sebab kadang-kadang itu kes pertama kita. Itu mungkin kes pertama atau kedua bagi peguam. Jadi, dia pun tak tahu akan ada impak macam itu pada kanak-kanak.

So, I think we should have some guidelines-lah kepada Bar Council pun, mungkin boleh cadang kepada Bar Council ataupun peguam even di mahkamah syariah supaya mana-mana yang mengendalikan kes kanak-kanak, they should have at least basic pendedahan tentang bagaimana polis dapat pendedahan kanak-kanak, hakim dapat. Tapi kalau peguam tak dapat, yalah kita mungkin interrogate macam penjenayahlah. Sebab kita bukan – kita tak ada pendedahan.

I think benda itu boleh cadanglah kepada kerajaan untuk – cadang kepada Bar Council, cadang kepada peguam syarie. At least basic untuk kanak-kanak itu dia kena ada one credit hour or two credit hours at least.

Datin Kunasundry a/p Marimuthu: *YB, if I may add, when we hear cases as what Tuan [Tidak jelas] has pointed out, there are provisions where you cannot ask improper questions with the recent amendment last year.*

So, we do, as judges, stop the counsel from asking those questions. But we have to remember, we are adversarial. In our system, we are adversarial. End of the day, based on evidence, we will make a decision. But we do that because end of the day, the best interest of the child whether there is a conviction or not, the child must not be traumatised in court. She or he must not revisit the trauma again.

But the problem is despite having the special hearing amendment, despite having section 6B where you do not ask improper questions to the child, despite the court, the judge actually stopping the counsel from interrogating the child, but he or she vis-à-vis the counsel will go on and on asking the same question.

At every point in time we have to stop him from doing so. That is one of the delays which has been caused. Though they come to court before the child gives evidence, like for me, I will inform both parties especially the counsel that this is a child. You are dealing with a child and not an adult. So, ask question which is becoming for a child.

But that message does not go through. So as what YB pointed out, it would be good that, you know, awareness is created that this is not a normal case. It is a child. Whether you get a conviction or whether you get an acquittal for your client that is secondary. We do not want the child to revisit the trauma. So, ask questions based on principles of law. The law is very clear. Ask questions which are relevant for you to show that your client is innocent. Likewise...

Tuan Pengerusi: *So, for example, if the peguam do not follow what the hakim say, is that a contempt of court?*

Datin Kunasundry a/p Marimuthu: *Ya. It is a contempt of court where the procedure is quite lengthy, YB.*

Tuan Pengerusi: Oh. *So, that means is if they do that, the judge also can't do anything-lah?*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: *Contempt of court may – means that can go to imprisonment.* Ini bukan biasa kalau *contempt of court* peguam [Ketawa].

Tuan Pengerusi: Ya. *So, they don't have any like punishment-lah? Even if they don't follow you also, they are not punished-lah?*

Datin Kunasundry alp Marimuthu: *If they don't follow us, in practice now with the amendment, what we do is, like for me, I do not cite contempt but I take time, I stand down the matter and I will inform the council. I have to have a session with him or her which is also time-consuming.*

Tuan Pengerusi: *That means just advice only-lah, without any real punishment-lah. If they to continue to do it there is no real punishment.*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Dan impak kepada kanak-kanak itulah, YB. Sebab kanak-kanak itu akan takut, memang sangat ...

Tuan Pengerusi: Ya, tapi peguam itu tak ada masalah. Dia buat salah pun dia tak akan – walaupun dia melanggar undang-undang, tapi tak ada hukumanlah.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Tapi, sekarang maknanya dia *cite for contempt* tapi sekarang ini *before* kita *cite for contempt better still* kita bagi dia supaya ambil subjek tadilah. *At least, kita bagi credit hour for the Bar Council to give them alternative subject* untuk siapa-siapa yang berminat untuk kes kanak-kanak, *you have to follow this subject at least.*

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Kalau tidak, dia boleh jadi peguamlah.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Peguam kanak-kanaklah.

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: Peguam untuk kes itulah.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Sebab kita nampak impak dia.

Tuan Pengerusi: Bar Council ada *power* macam inikah?

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Bar Council boleh cadangkan a few macam ada sekarang contohnya macam untuk *negotiation*. *You have to have certain certification* baru *you* dapat...

Tuan Pengerusi: Ya. *But even if that is the case, the pembelaan wants to lantik any peguam, they can lantik. Not necessarily those with the certificates.*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Macam *arbitration*, *you have to have arbitration cert.* So, mungkin kanak-kanak pun *maybe* wajib. Baru *you* boleh dapatlah *at least.*

Tuan Pengerusi: Okay. *So any other things?* Kalau tak ada, terima kasih kepada Jabatan Siasatan Jenayah PDRM, Jabatan Peguam Negara, Mahkamah Persekutuan. Sudah boleh *leave the meeting*. Tapi untuk *committee member*, kita

sekejap. Kita nak bincang kalendar. Okey, kita akan buat – boleh teruskan. Mungkin Tuan Chua ex-officio – *sorry, sorry, stay* dulu. Yang lain boleh bergerak. Terima kasih.

[Wakil-wakil daripada Jabatan Siasatan Jenayah PDRM, Jabatan Peguam Negara, dan Mahkamah Persekutuan meninggalkan bilik mesyuarat]

MALAYSIA

DEWAN RAKYAT

LAPORAN PROSIDING

JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN
PEMBANGUNAN MASYARAKAT

TAKLIMAT MENGENAI STATUS PELAKSANAAN
“PELAN HALA TUJU UNTUK MENGUKUHKAN
SOKONGAN UNTUK MANGSA DAN SAKSI
KANAK-KANAK DALAM SISTEM KEADILAN
JENAYAH: 2022-2027” OLEH:

- i) PEJABAT KETUA PENDAFTAR MAHKAMAH
PERSEKUTUAN MALAYSIA
 - ii) KEMENTERIAN DALAM NEGERI
-

BIL. 8

SELASA, 11 JUN 2024

PENGGAL KETIGA, PARLIMEN KELIMA BELAS

**MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT
BIL. 8 TAHUN 2024**

**BILIK JAWATANKUASA 2, BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA**

SELASA, 11 JUN 2024

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Puan Yeo Bee Yin [Puchong]

- *Pengerusi*

YB. Puan Hajah Rodziah binti Ismail [Ampang]

YB. Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]

YB. Dato' Mumtaz binti Md Nawī [Tumpat]

Tidak Hadir

YB. Puan Syerleena binti Abdul Rashid [Bukit Bendera]

YB. Datuk Suhaimi bin Nasir [Libaran]

YB. Tuan Mohamad Shafizan Haji Kepli [Batang Lupar]

YB. Datuk Wetrom bin Bahanda [Kota Marudu]

YB. Dr. Hajah Halimah Ali [Kapar]

URUS SETIA

Cik Jackie Mary Fernandis [Penasihat Undang-undang II, Parlimen Malaysia]

Dr. Nur Azyan Shalihah binti Mohd Shafee [Pegawai Penyelidik, Seksyen Parlimen, Antarabangsa dan Keselamatan (Bahagian Antarabangsa dan Penyelidikan), Parlimen Malaysia]

Dr. Dina Miza binti Suhaimi [[Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]

Puan Nur Farah binti Dzulkiffli [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]

HADIR BERSAMA

Ex Officio

YBrs. En. Chua Choon Hwa [Timbalan Ketua Setiausaha (Strategik), Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat (KPWKM)]

YBrs. Puan Ramona binti Mohd Razali [Timbalan Ketua Setiausaha (Strategik), Kementerian Belia dan Sukan (KBS)]

YBrs. Dr. Farah Nini binti Dusuki [Pesuruhjaya Kanak-kanak, Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM)]

Puan Lee Shok Yan (Penolong Setiausaha, Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM))

Kementerian Dalam Negeri (KDN)

YBhg. Datuk Mohd Zamri bin Mat Zain [Timbalan Ketua Setiausaha (Dasar dan Kawalan)]

YBrs. Tuan Zulkifli bin Abidin [Setiausaha Bahagian (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam)]

YBrs. Puan Syuhaida binti Abdul Wahab Zen [Setiausaha Bahagian (Pejabat Strategik Nasional (NSO) MAPO)]

YBrs. Puan Yusniza binti Yusuf [Timbalan Setiausaha Bahagian (Bahagian Perancangan Strategik)]

Puan Emma Darleen Ahmad Badros [Ketua Penolong Setiausaha (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam)]

Encik Andinor bin Anuar [Ketua Penolong Setiausaha (Bahagian Hal Ehwal Imigresen)]

Puan Nor Ainna binti Mohd Abdullah [Ketua Penolong Setiausaha (Bahagian Hal Ehwal Imigresen)]

Encik Andrew Norris Anak Bobin [Penolong Setiausaha (Bahagian Hal Ehwal Imigresen)]

Puan Nur Safrina binti Masduki [Penolong Setiausaha (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam)]

Jabatan Imigresen Malaysia (JIM)

YBrs. Tuan Jafri bin Embok Taha [Timbalan Ketua Pengarah (Operasi)]

YBrs. Puan Priyashini A/P Poongavanam [Timbalan Pengarah (Bahagian Pengurusan Depot dan Tahanan)]

Polis Diraja Malaysia (PDRM)

ACP Wong Pooi Lin [Asisten Komisioner Polis]

DSP Nor Zarini binti Ariffin [Deputi Superintenden Polis]

SUPT. Noor Asyikin binti Shamsuri [Superintenden Polis]

Mahkamah Persekutuan Malaysia

YBrs. Puan Manira binti Mohd Nor [Pengarah Bahagian (Pembangunan Strategik dan Latihan)]

YBrs. Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad [Pendaftar Mahkamah Rendah Sabah dan Sarawak]

YBrs. Puan Rasyidah binti Ghazali [Hakim Mahkamah Sesyen (Mahkamah Sesyen Shah Alam)]

Puan Nur Dahlia binti Azmi [Timbalan Pendaftar (Bahagian Dasar dan Perundangan)]

Tuan Zuhair bin Rosli [Penolong Kanan Pendaftar (Pejabat Pendaftar Mahkamah Rendah Malaya)]

Tuan Muhammad Fadzlan bin Mohd Noor [Penolong Kanan Pendaftar (Bahagian Dasar dan Perundangan)]

Tuan Mohd Syukri bin Mokhtar [Penolong Kanan Pendaftar (Pejabat Pendaftar Mahkamah Rendah Sabah dan Sarawak)]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS WANITA, KANAK-KANAK DAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT BIL. 8 TAHUN 2024

BILIK JAWATANKUASA 2, BLOK UTAMA, BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA

SELASA, 11 JUN 2024

Mesyuarat dimulakan pada pukul 12.11 tengah hari

*[Yang Berhormat Puan Yeo Bee Yin **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Pengerusi: Okey, kita teruskan dengan pindaan. Itu satu slaid sahaja, bukan? Satu slaid sahaja dengan statistik. Tidak boleh? Sulit ya? Mahkamah sudah – tidak apalah, *you* bagi slaid. Slaid bagi kita, cukuplah. Saya sudah nampak slaid itu. Tujuh kes sahaja. Okey.

Okey, kita teruskan dengan taklimat mengenai status pelaksanaan Pelan Hala Tuju Untuk Mengukuhkan Sokongan Untuk Mangsa dan Saksi Kanak-kanak Dalam Sistem Keadilan Jenayah: 2022-2027. Ini adalah hasil daripada JKPK Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat Parlimen Ke-14 di mana ia dipimpin oleh Dato' Azalina.

Saya telah tengok banyak pelan hala tuju itu. *Actually, a lot of action item should be followed up.* Oleh itu / hendak panggil pihak KDN dan juga pihak Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah untuk tengok sama ada telah pun laksana, berapa yang belum laksana dan apakah yang kita boleh tambah baik lagilah.

Oleh itu, kita ada pihak KDN dan juga baru masuk ini adalah pihak Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan Malaysia. Selamat datang. Kita adalah JKPK Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat Parlimen. Ini adalah antara 10 jawatankuasa pilihan khas di Parlimen.

Tujuan JKPK adalah untuk memantau kementerian-kementerian ataupun memberi cadangan polisi kepada kerajaan di Parlimen. Di sana – saya adalah Yeo Bee Yin, Ahli Parlimen Puchong dan Pengerusi JKPK. Di sebelah saya adalah YB Rodziah, YB daripada Ampang dan juga bekas Exco Wanita Selangor. Di sebelah saya adalah YB Dato' Siti Zailah dan juga adalah Ahli Parlimen Rantau Panjang dan juga adalah bekas Timbalan Menteri Wanita. Kita juga ada YB Dato' Mumtaz daripada Tumpat, Ahli Parlimen Tumpat. Beliau juga adalah bekas Exco Wanita juga.

Itu sahaja. So, kita teruskan dengan taklimat. KDN dahulu ataupun macam mana? Siapa dulu? KDN dulu? Siapa dulu?

Datuk Mohd Zamri bin Mat Zain [Timbalan Ketua Setiausaha (Dasar dan Kawalan), Kementerian Dalam Negeri (KDN)]: Saya [*Tidak jelas*] YB, ikut *bigger picture*, pendaftar. *Because* kita penguat kuasa.

Tuan Pengerusi: Pendaftar dulu. Okey, okey.

Datuk Mohd Zamri bin Mat Zain: Kita *more to capacity building and so forth*. Saya akan ikut. Boleh?

Tuan Pengerusi: Okey, boleh.

Datuk Mohd Zamri bin Mat Zain: Saya boleh sahaja tetapi kalau ingat bagi *bigger picture* dululah.

Puan Manira binti Mohd Nor [Pengarah Bahagian (Pembangunan Strategik dan Latihan), Mahkamah Persekutuan Malaysia]: Okey, *assalamualaikum* dan selamat pagi. Terima kasih YB Pengerusi. YB-YB ahli Jawatankuasa Pilihan Khas Wanita, Kanak-kanak dan Pembangunan Masyarakat serta ahli-ahli mesyuarat. Saya memperkenalkan diri saya terlebih dahulu. Saya Manira binti Mohd Nor, Pengarah Bahagian Pembangunan Strategik dan Latihan daripada Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan.

So, untuk hari ini adalah berkenaan dengan maklum balas *roadmap*. Bagi poin 1.1 untuk merangkakan kursus pensijilan pakar mengenai mangsa atau saksi kanak-kanak untuk penyiasat, ahli pasukan SCAN, pendakwa raya, pendamping guaman dan badan kehakiman khusus untuk setiap fungsi mereka. Untuk maklum balas 1.1, PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan. Walau bagaimanapun, PKPMP memohon penjelasan mengenai agensi yang bertanggungjawab untuk memberikan akreditasi sekiranya kursus pensijilan pakar mengenai mangsa atau saksi kanak-kanak ini dilaksanakan. PKPMP dari semasa ke semasa sentiasa melaksanakan kursus-kursus berkaitan kanak-kanak dan jenayah seksual terhadap kanak-kanak sama ada secara dalaman atau di Institut Latihan Kehakiman dan Perundangan.

Antara kursus-kursus yang kita telah jalankan adalah seperti mana yang dinyatakan di dalam maklum balas ini iaitu ceramah berhubung dengan prosiding mahkamah yang melibatkan kanak-kanak; Seminar Melindungi Hak dan Menyokong Mangsa Jenayah Seksual Kanak-kanak, Kursus Penderaan dan Pengabaian Kanak-kanak di Malaysia; Kursus Pengendalian Saksi Kanak-kanak: Isu dan Cabaran; Kursus Komprehensif Undang-undang Berkaitan Kanak-kanak di Malaysia; Kursus *on the Law Relating to Sexual Crimes*; Kursus Penterjemahan dan Penguasaan Bahasa Jurubahasa Bagi Mahkamah Rendah; *High-Level Roundtable regarding*

Best Practices relating to the Handling of Child Victims/Witnesses in the Criminal Justice System; dan juga *Seminar on Sharing Good Practices from United Kingdom in Handling of Child Victims*. Oh, YB...

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi [Tumpat]: Untuk semua kursus ini siapa yang wajib hadir dan berapa yang hadir?

Puan Manira binti Mohd Nor: Okey, untuk kesemua kursus ini adalah yang melibatkan pegawai-pegawai kehakiman dan perundangan. Maksudnya daripada hakim-hakim yang dilantik sebagai Hakim Mahkamah Khas untuk Mahkamah Jenayah Seksual Kanak-kanak, hakim-hakim yang walaupun tidak dilantik secara khas sebagai Hakim Mahkamah Khas Kanak-kanak tersebut tetapi mereka juga mendengar kes tersebut di mana untuk mahkamah-mahkamah yang tiada mahkamah khas bagi Mahkamah Jenayah Seksual Kanak-kanak. Kalau dekat ILKAP, DPP juga terlibat dalam menyertai kursus ini.

So, setiap tahun memang kita ada modul khas ini perbincangan bersama Pejabat Ketua Pendaftar Bahagian Latihan bersama dengan Institut Latihan Kehakiman dan Perundangan (ILKAP). Pada masa yang sama juga di PKPMP sendiri kami akan mengadakan kursus-kursus khas juga untuk melatih pegawai-pegawai kami melalui Pelan Operasi Latihan yang dibuat setiap tahun.

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: Maknanya kalau majistret, untuk Mahkamah Majistret dan Seksyen dan juga untuk Mahkamah Tinggi, mana-mana hakim ataupun majistret yang tidak ada kursus ini tidak boleh mengadili kes membabitkan kanak-kanak?

Puan Manira binti Mohd Nor: Boleh sahaja, Yang Berhormat. Memang boleh menghadiri. Maksudnya kalau majistret kita pecahkan kepada dua, Mahkamah Bagi Kanak-kanak *which is* majistret akan *presiding over the case*. So, majistret tersebut juga akan diberi latihan untuk mengendalikan kes yang melibatkan pesalah kanak-kanak dan juga kanak-kanak yang teraniaya.

Untuk pendaftar, maknanya bukan Hakim Mahkamah Tinggi dekat sini, Pendaftar, Penolong Kanan Pendaftar dan Timbalan Pendaftar yang bertugas sebagai *research officer* kepada Hakim Mahkamah Tinggi juga berpeluang untuk menghadiri kursus ini kerana *sometimes* mereka akan menyediakan kertas penyelidikan untuk hakim-hakim Mahkamah Tinggi dalam memutuskan kes yang mana kes-kes di Mahkamah Rendah ini dirayu ke Mahkamah Tinggi. So, maknanya...

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: Maksud sekarang *it is not a prerequisite* untuk kita *appoint* mana-mana hakim ataupun majistret, mereka mesti ada kursus ini? Belum ada lagi sekarang? Belum ada lagi polisi itu?

Puan Manira binti Mohd Nor: Polisi *prerequisite* itu belum ada secara amnya tetapi memang kita dah praktislah. Cuma kita tidak spesifik kata, “Okey, *majistret ini ataupun hakim ini kena menghadiri kursus tersebut*”. Akan tetapi setakat yang kita perkenalkan bila SOACA ini dipraktikkan memang kita memberi kursus ini lebih banyak kepada hakim-hakim yang khususnya dilantik sebagai *specialised judge* untuk Mahkamah Jenayah Seksual bagi Kanak-kanak.

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: *At the moment* berapa jumlah majistret dengan hakim?

Puan Manira binti Mohd Nor: Seluruh Malaysia majistret dan hakim – Zuhair? Sebab seluruh pegawai kalau campur PKPMP dengan...

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Majistret sahaja.

Puan Manira binti Mohd Nor: Majistret sahaja?

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Majistret sahaja, ya

■1220

Tuan Zuhair bin Rosli [Penolong Kanan Pendaftar (Pejabat Pendaftar Mahkamah Rendah Malaya), Mahkamah Persekutan Malaysia]: YB-YB, untuk Mahkamah Rendah Malaya kita ada dalam 135 sekarang ini majistret dan Mahkamah Rendah Sabah Sarawak.

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Hakim, Hakim Mahkamah Tinggi?

Puan Manira binti Mohd Nor: Mahkamah Tinggi kita tak ada majistret YB.

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Okey memang tak ada majistret, hakim. Hakim berapa dah jumlah?

Puan Manira binti Mohd Nor: Hakim. *Sessions court judge* lah.

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Bukan, bukan, Sesyen bawah lagi. Mahkamah Tinggi ke atas.

Puan Manira binti Mohd Nor: Sebenarnya saya, saya perlukan klasifikasi di sini.

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Sebab kita hendak tahu sekarang contohnya lah sekarang ini majistret ada 135 orang. Yang sudah dikursuskan kata lah 50 orang, so kita tahu *50 percent of* majistret sudah pun ada kursus. Mahkamah Sesyen kata lah 100 orang hakim, berapa orang sudah ada kursus?

Puan Manira binti Mohd Nor: Oh yang itu kalau hendak detil kami kena semak semula lah YB sebab kami tak bersedia dengan statistik untuk bilangan berapa orang yang hadir kursus tersebut. Tetapi yang kami boleh *without figure* lah ya semua hakim-hakim yang dilantik khas untuk mendengar kes-kes yang

melibatkan Akta Jenayah Seksual terhadap kanak-kanak ini semua dah menghadiri kursus.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Okey.

Puan Manira binti Mohd Nor: Sebab kita ada yang *specialize court* ini kita ada 10 sahaja sebenarnya di Semenanjung. Yang lain, *court-court* yang lain mendengar kes berkaitan dengan SOACA ini juga tetapi kita tak *specialize*-kan dia sebab dia kena mendengar kes-kes lain juga. Pertamanya disebabkan oleh faktor *registration of cases* itu tak mewajarkan kita untuk melantik hakim khas di situ. Contohnya macam Perlis, Kedah yang kecil-kecil, kan? So kita tak ada.

Tetapi hakim-hakim di sana juga akan mendengar lah melalui pendaftaran kes itu. Katakan kes ada 10 kes, ada 5 hakim Mahkamah Sesyen. So kita ikut *rotation* lah kes pertama mahkamah satu, mahkamah dua macam itu untuk negeri-negeri lain. Tapi untuk 10 negeri yang memang ada hakim khas ini memang semuanya pun sudah menghadiri kursus dari semasa ke semasa.

Tuan Pengerusi: Saya hendak tanya, pihak— *what about* pendakwa raya *we did not call AGC* ya?

Puan Manira binti Mohd Nor: Adakan AGC?

Tuan Pengerusi: Oh AGC ada?

Puan Manira binti Mohd Nor: Eh, ada.

Tuan Pengerusi: So bagaimana pula dengan sebab 1.2 adalah pegawai D11 yang itu ada kursus tak?

Seorang Ahli: Ini ada nota.

Tuan Pengerusi: Okey, okey. So kita— okey, okey.

Puan Manira binti Mohd Nor: Jawapan seperti mana di para 1.1 tadi, begitu juga dengan 1.3 latihan pensijilan yang teratur ini pun sama juga maklum balas seperti para 1.1 tadi. Okey untuk 1.4, memperluaskan bilangan Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap kanak-kanak dengan alat teknikal yang mencukupi dan tenaga manusia, pendamping guaman, penyokong mangsa, Hakim Mahkamah Khas yang dilantik, pakar timbalan pendakwa raya yang ditetapkan.

Setakat ini seperti yang saya nyatakan tadi, terdapat 10 buah Mahkamah Khas Jenayah Seksual terhadap kanak-kanak diwujudkan di Semenanjung. Dia punya taburan dia adalah di KL kita ada dua Mahkamah Khas, di Johor Bahru pun kita ada dua iaitu di JB dan juga Muar, Butterworth ada satu, Seremban satu, di Selangor kita ada tiga, Shah Alam; Ampang dan Klang. Manakala Putrajaya ada satu. Di Sabah dan Sarawak pula pada masa ini tiada Mahkamah Khas yang mendengar kes-kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak.

Walau bagaimanapun, infrastruktur atau kelengkapan yang dibangunkan di Kompleks Mahkamah Kota Kinabalu, Sabah dan Kompleks Mahkamah Kuching, Sarawak boleh diguna secara bersama oleh kesemua Mahkamah Sesyen di Kompleks Mahkamah Kota Kinabalu, Sabah dan Kompleks Mahkamah Kuching, di Sarawak. Selain itu, terdapat 51 Mahkamah Sesyen Jenayah Am yang turut mendengar kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak di seluruh negara, YB.

Tuan Pengerusi: So I masih ingat lagi yang ini Dato' Azalina *if I'm not mistaken in the* pembentangan kata bahawa *target* adalah untuk habiskan *every case that open and* perbicaraan akan habiskan dalam masa 12 bulan. Adakah ini sasaran ini telah pun dicapai ataupun belum lagi?

Puan Manira binti Mohd Nor: 100 percent, nak kata 100 percent tak tercapai lah YB tetapi dia *stuck* bila masa kita PKP tadi, kan? Banyak kes yang *postpone*, tak dapat dijalankan tapi kita cuba sedaya upaya untuk *dispose* kes itu *within 12 months*. Cuma...

Tuan Pengerusi: Boleh dapat statistik berapa jumlah yang— *I remember at the presentation is about the backlog* dan juga sekarang. So kalau kita boleh dapatkan status *the statistics regarding 12 months and above, 24 months and above*, berapa kes lagi, ada beberapa kes supaya kita tahu. Sebab apabila kita kata hendak tambah bilangan...

Puan Manira binti Mohd Nor: Hakim.

Tuan Pengerusi: Hakim ataupun mahkamah adalah kerana kalau kita ada statistik untuk sokong lah oleh kerana kes tak boleh habiskan dalam masa satu tahun. So, saya hendak tahu jugalah berapa kes yang kita boleh habiskan berapa peratus antara jumlahnya kita boleh habiskan dalam masa 12 bulan.

Puan Manira binti Mohd Nor: Boleh YB, nanti pihak kami akan sediakan.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Okey saya hendak tanya satu benda. Untuk ILKAP adakah hanya untuk Mahkamah Sivil, untuk Mahkamah Syariah mereka boleh tak dapatkan khidmat daripada sini?

Puan Manira binti Mohd Nor: Untuk ILKAP dia, saya— wakil ILKAP tak ada dekat sini tapi ILKAP untuk syariah tak ada YB. Dia hanya untuk...

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Sebab, sebab di sana ada juga kesalahan jenayah ini kepada kanak-kanak di Mahkamah Syariah.

Puan Manira binti Mohd Nor: Tak ada, setakat ini tak ada.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Mungkin itu kita kena bincang dengan JAKIM. Dr. Dina nanti boleh minta JAKIM juga sebab supaya pendedahan dapat sama juga di Mahkamah Syariah.

Puan Manira binti Mohd Nor: JKSM, bawah JKSM.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: JKSM dan yang seterusnya kalau boleh mungkin Dr. Farah Nini, sekarang ini peta jalan untuk mengemuka sokongan oleh mangsa kanak-kanak dan saksi sistem keadilan jenayah. Saya kalau boleh lebih kepada sistem perundangan dan keadilan terhadap kanak-kanak, bukan jenayah sahaja sebab sekarang ini memang kita fokus pertama jenayah dulu. Tapi pengalaman sebagai peguam kita tengok di mahkamah kalau hakim tak ada kebolehan dan kefahaman tentang kanak-kanak, memang kanak-kanak takkan boleh bagi keterangan yang baik.

So maknanya sekarang ini untuk *step* pertama yes kita *for* keadilan jenayah tapi untuk selepas ini *even case* sivil dan juga MAL pun perlu ada kepakaran tentang teknik-teknik. Ketiga kalau boleh mungkin pihak ILKAP boleh lepas ini adakan *syllabus* khas untuk berkaitan dengan kanak-kanak ini kepada semua pihak lah, maknanya ada *syllabus* khusus untuk kanak-kanak ini supaya dipelajari ataupun kepada pihak yang boleh belajar tentang perkara ini. Sebab kadang-kadang kita tengok ini mungkin mereka akan pilih yang mana mereka rasa sesuai. Tapi sebenarnya sebagai peguam, sebagai yang terlibat dengan undang-undang kita rasa memang semua orang perlu dapat *exposure* ini.

Jadi kalau ILKAP ada satu *syllabus* yang lengkap jadi mungkin boleh lah. Sivil dan juga syariah, yang syariah kita akan melihat dekat JKSM tapi untuk sivil ini kalau boleh saya hendak tengok lah. Sebab sekarang ini kita tengok ini macam dia punya *syllabus* ini dia bergerak banyak, tetapi apabila kita dengar yang kita pergi beberapa negara itu memang nampak mereka ada *syllabus* yang lengkap lah. Dr. Farah Nini pun berpuluh tahun fasal kanak-kanak, semua benda tahu, tapi tak semua peguam tahu macam dia. Jadi ini benda yang kita perlu ada juga kepada semua orang. Okey.

Dr. Farah Nini binti Dusuki [Pesuruhjaya Kanak-kanak, Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM)]: YB Mumtaz, suka hendak berkongsi ya *two weeks ago* JKSM ada panggil lah *preliminary* bengkel untuk bina modul untuk latihan kehakiman syariah...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Okey.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: Kepada hak kanak-kanak dan 5 dan 6 Julai ini adalah bengkel susulan untuk bina modul.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Okey *alhamdulillah good news*, terima kasih.

Tuan Pengerusi: Saya rasa tujuan Jawatankuasa yang lepas untuk adakan ini persijilan yang tertentu kursus adalah di mana walaupun hakim dia dari segi *knowledge* dia tahu *about all the* akta-akta *all this but* dari segi *how to deal with children. I think they need a certain like skill to do it.* Itu sebab dia kata kena ada kursus lah yang tertentu supaya mereka memang dia tahu sebab semua taklimat-

taklimat yang dibagi itu *optional*. So, a lot of— for example if I'm engineer, they talk about optional workshop for me. Sometimes I don't go lah I read myself. So, then I know how to do it, right?

So, a lot of courts and judges will do that the same because there think there are very good. They won't go to taklimat one, correct if I'm mistaken, there won't go to taklimat. But those are the skills that they need to deal with children or otherwise they should not be dealing with children. You got what I mean? The kind of— there is a reason I think, the spirit of that JKPK lah is that people are skilled to deal with children instead of the knowledge of it. Ya.

So kalau you tengok 1.5 your jawapan daripada Jabatan Pendaftar adalah di mana semua Hakim Mahkamah Sesyen adalah berkelayakan. Of course, I know you kelayakanlah.

■1230

You layak untuk buat kes jenayah seksual. But the spirit of 1.5, is to tell you that for the mahkamah that do not have mahkamah khas seksual, you have one person that dealt only with sexual cases. So that it is fast. So, all these things is— so that you shorten to 12 months and then you are good in dealing with children. That's the spirit.

Puan Manira binti Mohd Nor: Kami menyokong penuh dengan *spirit* itu YB.

Tuan Pengerusi: Yes.

Puan Manira binti Mohd Nor: Cuma macam saya katakan tadi, sekiranya hakim itu mendengar - dilantik khas untuk mendengar SOACA punya akta ini, di negeri tersebut, kes dia tak banyak. Jadi, dia macam – so, masa dia itu...

Tuan Pengerusi: Hah, okey.

Puan Manira binti Mohd Nor: Contohnya dia sebulan katalah ada 15 kes. Contohlah, tapi ada yang *less than that* lah. Jadi, dia tak *justified* 15 kes saja dia dengar. *Otherwise* kawan-kawan dia yang lain 500, 200, 300.

Tuan Pengerusi: But how come I heard cases whereby they need to cross the boundary border to go to another mahkamah because there is mahkamah cannot something along the line?

Seorang Ahli: Fasiliti kah?

Tuan Pengerusi: Ya.

Puan Manira binti Mohd Nor: *Facilities* itu, sekarang ini kami dalam proses untuk yang bajet yang telah diberi sebanyak RM1.5 million itu. Kita sekarang ini dalam proses untuk sebut harga? [Bertanya kepada seorang pegawainya] Perolehan. Dalam proses perolehan, kita akan menyediakan satu motolori di mana

motolori ini akan di-convert-kan sebagai *open court*. Kemudian, kita ada satu motovan yang mana motovan ini kita jadikan sebagai bilik untuk kanak-kanak. Maknanya sebelum dia bagi keterangan, dia akan berada di bilik tersebutlah sama seperti yang bilik khas untuk saksi kanak-kanak ini.

Kemudian, kita akan sediakan tiga buah lagi kenderaan kereta yang mana dia akan *accommodate* untuk saksi kanak-kanak itu *upon request* untuk hadir ke mahkamah ataupun kita bawa dia ke *mobile court* tadi yang menggunakan motolori tadi. Itu dalam proseslah, YB. So, kalau sekiranya berjaya, kita *try* dulu proses rintis. Mungkin lepas ini boleh minta bajet lagilah untuk yang itu.

Tuan Pengerusi: Makna tahun ini kena habiskanlah, betul?

Puan Manira binti Mohd Nor: Kita cubalah. Kita cuba, YB. Sebab kita nak sasarkan kepada kawasan-kawasan pedalaman ataupun perkampungan-perkampungan Orang Asli yang mana dia nak keluar untuk ke *court* itu amat jauh, kan. Susah.

Tuan Pengerusi: Ini lori di Semenanjung sahajalah? Sabah, Sarawak?

Puan Manira binti Mohd Nor: Sabah, Sarawak *maybe* / boleh minta Puan Dayang. Dia PMRen Sabah, Sarawak.

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad [Pendaftar Mahkamah Rendah Sabah dan Sarawak, Mahkamah Persekutuan Malaysia]: *Good afternoon* YB-YB. Untuk Sabah, Sarawak, *before this - just have some background, before this we do have one specialise judge that has to travel across the borders. So, for example* Sarawak dia kena pergi Kuching, Kota Samarahan, Lundu dan sebagainya. *But then again, it takes time because traveling and the geographical factors of Sarawak alone does not cater for* kalau *one specialise judge* nak cover the whole of Sarawak. *So as a result,* setiap hakim mahkamah sesyen di setiap stesen boleh mendengar kes-kes jenayah seksual kanak-kanak. *But for now,* semua stesen, rata-rata semua stesen yang bangunan sendiri mahkamah dah ada *that facility*. *So, that allow all of them to sit as sexual offences judges.*

On the other hand, untuk mobil pula, kita memang dah ada *mobile court. Mobile court that can cater for situation whereby witnesses are staying in the remote area. So that mobile bus* boleh pergi ke kawasan pedalaman tersebut *to help assist to witnesses while staying in the remote areas.* So, memang ada juga *mobile bus,* YB.

Tuan Pengerusi: *So, Sabah and Sarawak all the session courts have the facilities like for example bilik for children, witness and all that already? Or all of them?*

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: *All. So long as the building is the court building. But we do have...*

Tuan Pengerusi: *How many of them?*

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: Berapa Tuan Syukri? *The court building study* itu. *All the main ones* dah ada.

Tuan Pengerusi: Untuk Semenanjung, berapa ada dan berapa yang kena ada mobil? Kena mobil itu akan digunakan, berapa yang mahkamah sesyen?

Puan Manira binti Mohd Nor: Untuk projek rintis ini YB, kita hanya dapat untuk satu motolori untuk *cover the whole* Semenanjung.

Tuan Pengerusi: *I get it. My question is* di mahkamah, berapa mahkamah sesyen yang sudah ada fasiliti untuk *child witness*, sudah ada fasiliti untuk *all these* perbicaraan seksual?

Puan Manira binti Mohd Nor: 94.

Tuan Pengerusi: Ya?

Puan Manira binti Mohd Nor: 94 courts.

Tuan Pengerusi: *Out of?*

Puan Manira binti Mohd Nor: *[Bertanya kepada pegawainya]* Berapa jumlah seluruh? Jumlah keseluruhan mahkamah.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Manira binti Mohd Nor: Tak. *Out of?* Berapa jumlah mahkamah sesyen?

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: YB, *let me just go back to the question* tadi. *For Sarawak, eight outstations* dah ada, Sabah 10 outstations yang dah ada fasiliti.

Tuan Pengerusi: So, untuk kes di Sabah, Sarawak, mereka akan pergi ke lapan dan 10 itu lah? Betul? Atau *not necessarily?*

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: Untuk lapan dan 10 itu dah ada HMS dekat situ dan majistret.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: *For saksi you mean?*

Tuan Pengerusi: Ya.

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: *Yes, they will go to this station.* Hakim mahkamah sesyen, *session court judges.* So, *parties will go there.*

Tuan Pengerusi: *Okay. All the eight already have the...*

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: *Equip to this? Yes, facilities.*

Tuan Pengerusi: *The bilik, all these lah?*

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: *Correct. Recently under the – yang belanjawan yang one off RM1 million yang last year itu, we managed to expand the bilik saksi kanak-kanak itu some of those areas.*

Tuan Pengerusi: *Oh, not all have?*

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: *Now dah ada.*

Tuan Pengerusi: *Now semua sudah ada?*

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: *Yes, yes. Kebanyakan dah ada.*

Tuan Pengerusi: *Boleh kalau tak berapa troublesome, can I ask for pictures for all?*

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: *Boleh.*

Tuan Pengerusi: *All the session courts will have accompanied with the pictures. So, we don't need to go and verify whether – because I want to know whether all the courts that have, that go through this, that have this perbicaraan have the equipments. So, for the Sabah, Sarawak since all eight and 10 have it, I would like to have a picture of it.*

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: *Apply and we give the photograph with?*

Tuan Pengerusi: *To the secretariat. Also untuk Semenanjung berapa? 94 session court ya? Ataupun jumlah session court ataupun jumlah session court yang ada fasiliti?*

Puan Manira binti Mohd Nor: *Mahkamah rendah maksudnya, sesetengah mahkamah dia akan mengguna pakai bilik yang sama untuk mahkamah bagi kanak-kanak dan juga untuk yang mendengar kes bagi jenayah seksual terhadap kanak-kanak. So, ada 94.*

Tuan Pengerusi: *94. All 94 have facilities?*

Puan Manira binti Mohd Nor: *Yes.*

Tuan Pengerusi: *Okey, yang remaining akan guna itu mobil itulah? Bukan? All you have jumlah – I don't know how many courts you have.*

Puan Manira binti Mohd Nor: *Ya.*

Tuan Pengerusi: *Jumlah court berapa? Berapa? I pun tak tahu. KDN tahulah.*

Beberapa Ahli: *[Ketawa]*

Tuan Pengerusi: *Jumlah mahkamah berapa?*

Puan Manira binti Mohd Nor: *Sekejap ya, YB. Nak kena tengok.*

Tuan Pengerusi: *Sebab jumlah mahkamah, lepas itu jumlah mahkamah yang boleh buat perbicaraan gangguan seksual ini dan terhadap kanak-kanak ini.*

Daripada mahkamah yang buat perbicaraan seksual terhadap kanak-kanak itu, berapa yang ada fasiliti? Itu / nak tahu.

Puan Manira binti Mohd Nor: Baik.

Tuan Pengerusi: Untuk yang ada fasiliti kalau boleh, kita bagi jawapan bertulis dengan gambar supaya kita tahu, suasana semua sama tak.

Puan Manira binti Mohd Nor: *All right*. Nanti kami akan bekalkan YB untuk dapatkan yang detil.

Seterusnya, untuk ...

Tuan Zuhair bin Rosli: Puan YB.

Tuan Pengerusi: Ada?

Puan Manira binti Mohd Nor: Ada dah.

Tuan Zuhair bin Rosli: Okey, berkenaan dengan butiran bagi pegawai hakim mahkamah sesyen di seluruh Malaysia setakat 15 Mei, kita ada 153 hakim mahkamah sesyen. Tapi 153 hakim mahkamah sesyen akan *occupy* setiap bilik bicaralah. Untuk bilangan *actual* bilik bicara yang ada, kita tak boleh nak *figure out* sekarang sebab ada sesetengah bilik bicara itu tak digunakan.

Berkenaan dengan mahkamah majistret, kita ada 161. So, daripada 153 hakim mahkamah sesyen yang betul-betul ada kemudahan untuk bilik saksi jenayah seksual kanak-kanak itu 94 tadilah.

Tuan Pengerusi: Okey.

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri tanpa menggunakan pembesar suara]

Tuan Pengerusi: Kalau boleh kita tahu manalah taburan-taburan 94 cases ini supaya kita tahu. Okey, teruskan.

Puan Manira binti Mohd Nor: Untuk maklum balas bagi para 1.6, menyemak dan meneliti semula dasar pertukaran dan kenaikan pangkat semasa untuk pegawai kehakiman, TPR dan pegawai D11 untuk memastikan pakar kanak-kanak terlatih dikekalkan untuk tempoh minimum yang ditetapkan dan digantikan oleh seseorang yang mempunyai pensijilan yang sesuai.

Untuk maklum balas ini, PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini sekiranya inisiatif ini dilaksanakan. Namun, pelaksanaan inisiatif ini perlu mengambil kira faktor-faktor seperti berikut iaitu penetapan tempoh minimum yang bersesuaian.

■1240

Mengambil kira kemajuan kerjaya pegawai kehakiman, memastikan semua pegawai kehakiman menerima pendedahan kepada semua kes di bawah bidang kuasa Mahkamah Sesyen, kekangan bilangan pegawai kehakiman dan juga bilangan kes-kes yang seksual terhadap jenayah kanak-kanak di sesetengah lokasi

tidak mewajarkan perwujudan Hakim Khas untuk mengendalikan kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Mungkin untuk yang ini, kalau tak boleh buat pengekal atau buat satu khas pun, mungkin kita boleh buat keutamaanlah. Keutamaan kepada mereka yang ada persijilan. Jadi, kita faham kekangan yang dihadapi oleh pihak...

Puan Manira binti Mohd Nor: Sekarang kita tak ada sijil...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maknanya, kalau nak tukar selepas ini pun, selepas dapat sijil. Tiba-tiba dia kena tukar. So, yang ganti balik, nak jadi tempat dia dan sebagainya itu, mesti ada keutamaanlah. Maknanya, keutamaan kepada orang yang dah ada persijilan. Sebab sekarang ini menyemak dan meneliti semula dasar pertukaran. Jadi, kalau boleh tak ada dapat buat sepenuhnya pun, keutamaanlah kepada yang ada sijil tersebut. Sebab kita faham kekangan juga di kalangan hakim.

Puan Manira binti Mohd Nor: Sebab hakim ini dia perlu mendengar banyak kes supaya perkembangan kerjaya mereka itu lebih lagi kan untuk jadi hakim Mahkamah Tinggi, Pesuruhjaya Kehakiman dan sebagainya. So, macam *unfair* kalau sekiranya dia mendengar kes jenayah seksual terhadap kanak-kanak sahaja untuk tempoh masa yang lama.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Ya, betul.

Puan Manira binti Mohd Nor: So, dia tak ada pengalaman yang lain. *That's why* YB kami juga adakan latihan ini kepada pegawai-pegawai yang ada potensi akan dilantik sebagai Hakim Khas. Maknanya, melalui kenaikan pangkat sebab untuk Hakim Khas bagi jenayah seksual terhadap kanak-kanak ini, pelantikan adalah pegawai yang mempunyai pengalaman lebih daripada 15 tahun, *which is under* grad JUSA C.

So, yang bawah, yang *let's say* 54, 48 semua itu, 52, kita *train* juga supaya bila yang JUSA C ini ada naik pangkat ke JUSA B dan sebagainya, yang bawah ini dah ada pengalaman, dah ada *experience* untuk mendengar kes tersebut.

Seterusnya, maklum balas di muka surat lapan. Okey, untuk 3.1, membentuk pasukan petugas antara agensi; KPWK, JKM, MAPO, D11, badan kehakiman, JPN, Majlis Peguam, OCC dan NGO untuk menyemak model perkhidmatan sokongan mangsa atau saksi dari negara lain dan mencadangkan model yang sesuai untuk Malaysia. Ini pun PKPMP tiada halangan sekiranya inisiatif ini dilaksanakan tetapi mahkamah bukanlah badan yang akan menerajui pasukan petugas tersebutlah, YB.

Seorang Ahli: *Task force.*

Puan Manira binti Mohd Nor: Mungkin kalau mahkamah boleh wujudkan *task force*, sebab perbincangan pun diadakan dengan pihak PMRen juga. Kalau sekiranya bantuan yang kita boleh berikan adalah dari segi kita melantik petugas khas yang mana petugas khas ini akan membantu contohnya, pegawai-pegawai daripada JKM ataupun DPP ataupun D11 yang datang ke mahkamah untuk melihat suasana di mahkamah, *court room* itu sendiri untuk membolehkan kanak-kanak itu membiasakan diri [*Disampuk*] *exposure* kepada kanak-kanak itu, dari segi itu, kami boleh membantu.

Tuan Pengerusi: Sekarang ini perantara saksi berdaftar itu, siapa yang buat? Siapa yang memainkan peranan ini?

Puan Manira binti Mohd Nor: *Intermediaries*-kah maksud YB?

Tuan Pengerusi: Saya tak tahu. Ini dia...

Puan Manira binti Mohd Nor: Biasanya JKM yang akan bawa *the so-called* pegawai pengiring untuk menemani kanak-kanak tersebut ke mahkamah. Manakala kalau mengikut seksyen 8, Akta Keterangan Saksi Kanak-kanak 2007 tersebut, mengatakan bahawa kita akan menggunakan jurubahasa sebagai perantara, *intermediaries* yang membantu dari segi menanyakan soalan yang ditanya oleh OKT yang tidak diwakili peguam yang mana kanak-kanak tersebut tidak faham kepada soalan itu.

Jadinya, OKT tidak bertanya *direct* kepada kanak-kanak sebab kita nak jaga trauma dan sebagainya. So, perantara yang kita lantik dari Jurubahasa Mahkamah setakat ini, akan menjadi perantara. JKM akan menyediakan pegawai yang akan mengiringi mangsa tersebut untuk memberi sokongan dari segi moral dan sebagainya.

Cumanya, saya berkongsi sedikit pengalamanlah. BBG sepatutnya ada pendamping guaman, *legal companion*. Sekarang ini *legal companion* yang tidak digunakan secara meluas, YB. *Actually legal companion* ini...

Dr. Farah Nini binti Dusuki: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*] *Companion, in the lawyer* punya ini. *Profession Act*.

Seorang Ahli: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*] Biro Bantuan Guaman.

Tuan Pengerusi: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*] Oh.

Puan Manira binti Mohd Nor: Yes. Kita dulu merangka, mewujudkan *legal companion* ini sebenarnya adalah bertujuan untuk membantu DPP sebenarnya. Contohnya DPP, bila dia buat kes, ada soalan-soalan yang dia tertinggal. Dia tak tanya kepada kanak-kanak itu yang *material* contohnya. Atau ketika *lawyer* bertanya soalan di peringkat pemeriksaan balas, kanak-kanak itu telah diasak oleh

soalan-soalan yang tidak sepatutnya ditanya dan menyebabkan trauma. DPP *sometimes* dia terlupa untuk membantah dan sebagainya contoh. So, *legal companion* ini dibenarkan untuk memaklumkan kepada DPP supaya, “Okey, soalan ini belum ditanya. Patutnya kena bantah”. Macam itu.

Tuan Pengerusi: Adakah ini dipraktikkan sekarang?

Puan Manira binti Mohd Nor: Tidak YB. Setakat yang...

Tuan Pengerusi: Oh.

Puan Rasyiah binti Ghazali [Hakim Mahkamah Sesyen (Mahkamah Sesyen Shah Alam), Mahkamah Persekutuan Malaysia]: YB, minta maaf. Saya Rasyiah, Hakim Sesyen Mahkamah Shah Alam, Jenayah Seksual Kanak-kanak.

Pada setakat ini, ada JBG yang hadir di hadapan saya. Tapi, kalau mengikut praktis mereka, mereka akan hadir sekiranya dimohon oleh mangsa. Sekiranya pihak mangsa memohon kepada JBG untuk membantu untuk hadir ke mahkamah sebagai *watching brief*, maka mereka akan hadir. Tetapi sekiranya mereka...

Tuan Pengerusi: JBG itu apa?

Puan Rasyiah binti Ghazali: Jabatan Bantuan Guaman.

Tuan Pengerusi: Okey, okey.

Puan Rasyiah binti Ghazali: Sekiranya mereka tidak dimohon, maka mereka tidak ada *locus* untuk hadir ke mahkamah.

Tuan Pengerusi: Biasanya *legal companion* ini, *lawyer*-kah?

Puan Manira binti Mohd Nor: Bukan, pegawai yang dilantik di Biro Bantuan Guaman, Jabatan Bantuan Guaman.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maksudnya, kena ada pelantikan khususkah?

Puan Rasyiah binti Ghazali: Pegawai Undang-undang juga.

Puan Manira binti Mohd Nor: Pegawai Undang-undang yang dilantik itu.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maksudnya, macam ini. Tadi, katakanlah mangsa minta, tapi kalau mangsa itu tidak faham, peguam boleh mintakah?

Puan Manira binti Mohd Nor: Peguam – dia fokus kepada mangsa YB, untuk mangsa sahaja. Dia membantu mangsa sahaja.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Jadi, maksudnya kalau berlaku kes, nak lantik ini, maknanya mangsa kena pergi ke JBG, minta JBG jadi wakil dia?

Puan Manira binti Mohd Nor: Biasanya, mangsa akan beritahu kepada JKM, pegawai JKM dan DPP akan mohon kepada mahkamah sebab hanya DPP saja yang tahu mangsa tersebut itu seorang saksi yang macam mana. Dia perlukan bantuan, sokongan, *support* dan sebagainya. Sebab mahkamah takkan tahu. So...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Tapi, nak cari mangsa yang faham nak minta pendamping guaman ini, saya rasa mangsa itu mesti sangat aktiflah.

Puan Manira binti Mohd Nor: DPP biasanya, DPP YB. Sebab DPP yang tahu...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Maknanya...

Tuan Pengerusi: *Actually why not just make it an SOP?*

Puan Manira binti Mohd Nor: *That's why saya...*

Tuan Pengerusi: *Why make it mandatory?*

Puan Manira binti Mohd Nor: YB, saya nak *share* sedikitlah. Semasa saya di Bahagian Dasar pada tahun 2017, permohonan – maknanya, *owner of the* pendamping guaman ini adalah JBG. So, dia buat peruntukan ini untuk membantu. Macam yang saya katakan tadilah, untuk membantu DPP, tapi dia bukan DPP. Dia lebih daripada *watching brief*. So, dia ada *difference*. Maknanya, ada *thin line* di antara DPP dengan *watching brief*.

So, selepas saya keluar daripada dasar, saya *back to sessions court judge*, saya tak tahu apa jadi kepada akta itu. Kemudian, dia pun dah diluluskan dan ada peruntukan JBG. Cuma, pada masa peruntukan JBG itu, dah ada pendamping guaman. Pegawai di JBG pada masa itu, Tuan Mazdi. Now dia hakim sesyen di utara. Dia *incharge* untuk buat SOP sebenarnya. SOP kepada macam saya katakan tadilah, mungkin apa tugas-tugas pendamping guaman dan sebagainya tersebut. Tapi, selepas pada itu, tak ada apa-apa. Saya tak tahu

Tuan Pengerusi: *So, if you want to change it – okay question one is, is it commonly practiced in other country that every child witness have a legal companion?*

Second, kalau kita nak buat dia mandatori supaya *we don't need to say, "Oh, wait for application and all these"*. *Every child would have a legal companion. So, that they are not scared you know, especially the gangguan seksual one. So, if we want to recommend this, who do we recommend? The SOP done by whom?*

Puan Manira binti Mohd Nor: JBG. *The owner is the JBG. The owner of the act. Akta Biro Bantuan Guaman is with JBG.*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: YB Pengerusi, *you refer* kepada 1.4 itu. Dekat situ dia ada tenaga manusia. Ada dua pihak. Satu, pendamping guaman. Sekarang, maknanya kita tahu *owner* dia adalah JBG. Di belakang adalah penyokong mangsa. *From JKM*. So, maknanya kalau nak masukkan SOP, *both of them have to be appointed*. JBG dan juga JKM atas nama pendamping guaman dan juga penyokong mangsa.

Tuan Pengerusi: *So, got two person-lah?*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Macam *two person-lah*.

Tuan Pengerusi: *Why two persons? One enough lah.*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Tapi, dia di pihak lain-lain, yang itu *legal*, yang itu sosial. Dia S, satu "S", satu "L".

Puan Hajah Rodziah binti Ismail: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Penyokong mangsa ini yang sosial.

Tuan Pengerusi: *Or JKM officers being trained to – cannot, not possible because they have to do many other things.*

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Tak boleh, kena cari *lawyer* sajalah. *[Ketawa]*

Tuan Pengerusi: Pelindunglah, *this-lah. What is practised, Dr. Farah?*

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *This is of course the best practice done by most developed countries.*

Tuan Pengerusi: *Developed countries have two? Because unless [Tidak jelas] child, now we've got already – got JKM officers to go with them. So, the question is do we get another legal companion? Two persons to go with them, two pegawai you know.*

■1250

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *Yes, yes. But then the pegawai...*

Tuan Pengerusi: *Is it the best practice?*

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *The pegawai is more of assisting because previously we didn't amend the act. Now, we have amended the act, lawyers cannot ask difficult question, challenging question. We already amended it. Dah kan? Dah lulus. Yes. We already amended baru-baru ini Evidence Act kan. Eh, Evidence Act kah SOAC?*

Seorang Ahli: Akta Kanak-kanak.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: Ya, SOAC, ya.

Tuan Pengerusi: *So, kalau tak boleh ask – already — they cannot ask already mah, why do you still need a legal companion? Because the judge would not know?*

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *Because, that provision came earlier.*

Puan Manira binti Mohd Nor: *Yeah, 2017.*

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *Yes, 2017 for that legal companion.*

Tuan Pengerusi: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *One practical...*

Puan Rasyiah binti Ghazali: *If I may, sekiranya saya boleh kongsi pengalaman, kalau misalnya contohnya YBGK ini— eh, bukan. JBG ini hadir sebagai legal companions adalah sekiranya kanak-kanak tersebut memerlukan seseorang untuk hadir ke mahkamah bagi membantu sebabnya ada kes di hadapan saya dia*

ini ada ADHD. Jadi, mak dia tak nak *disclose* berkenaan dengan ADHD. Jadi, bila mak dia lantik JBG ini sebagai *legal companions*, jadi *legal companions* ini *interview* dia dan dapat tahu apa masalah kanak-kanak tersebut. Jadi, bila datang ke mahkamah *legal companions* ini memainkan peranan untuk memaklumkan kepada mahkamah bagaimana keadaan saksi kanak-kanak tersebut.

Sebab, kadang-kadang bila ditanya di hadapan mahkamah mereka kadang-kadang tak boleh nak jawab *because of their* masalah ADHD ataupun apa-apa masalah. Jadi bila ada *legal companions* dari satu sudut boleh membantu mahkamah bagaimana keadaan kanak-kanak tersebut? Jadi, mahkamah boleh *control* apabila dengar kes-kes tersebut, apabila peguam tanya soalan-soalan yang tak sepatutnya ditanyakan kepada saksi kanak-kanak tadi. Jadi, kadang-kadang JBG ini adalah penting untuk membantu kanak-kanak tersebut apabila memberi keterangan di dalam mahkamah.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *In other words, this legal companion is optional, is only needed in special cases. That's why it's made optional. So, if you need it, that is that service. Cuma the gap here that we see is ia tak diuar-uarkan. So, orang may not know. Maybe DPP pun tak aware kan?*

Tuan Pengerusi: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dr. Farah Nini binti Dusuki: *... should know and police also lah. Meaning to say — because this is something that can assist your victim to testify [Tidak jelas] kan. So, DPP should...*

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Dalam kes juvana selalunya JKM akan bagi *report*.

Dr. Farah Nini binti Dusuki: Untuk juvana lain. Itu *probation officer*.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Contohnya— maksudnya ia akan ada *report*. So, dalam kes yang sekarang ini maknanya mereka kena hadir secara peribadi?

Dr. Farah Nini binti Dusuki: Yes.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Bukan *report* sahaja?

Dr. Farah Nini binti Dusuki: Bukan, bukan.

Dato' Mumtaz binti Md Nawi: Okey.

Puan Dayang Ellyn Narisa binti Abang Ahmad: *YB, can I just an add it. For Sarawak, we were made to understand that legal companion di bawah JBG ada dua sahaja to cover the whole of Sarawak. So, if we were to insist on the presence of legal companion, that would be impossible especially to dispose of these cases within 12 months.*

Puan Rasyiah binti Ghazali: Sama juga di Selangor. Selangor ada seorang sahaja yang akan hadir bagi pihak JBG untuk hadir ke mahkamah sebab

mahkamah di negeri Selangor kita ada tiga Mahkamah Seksual Kanak-kanak Khas— jenayah seksual kanak-kanak yang akan mendengar kes-kes jenayah seksual. Jadi, mereka JBG hanya seorang sahaja yang mewakili JBG untuk hadir ke mahkamah.

Puan Manira binti Mohd Nor: Okey. Untuk maklum balas di *Para* 3.4 untuk menyediakan bilik *witness support system* di semua bangunan mahkamah. Seperti yang dimaklumkan tadi, perkara— dilaksanakan terdapat 94 buah bilik.

Tuan Pengerusi: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Manira binti Mohd Nor: Untuk 3.5, membangunkan cadangan untuk pemilihan, latihan dan akreditasi orang yang layak sebagai pengantara saksi berdaftar untuk membantu saksi kanak-kanak berkomunikasi dengan polis, peguam dan mahkamah. Untuk ini PKPMP tiada halangan terhadap dasar ini...

Tuan Pengerusi: *How about legal companion?*

Puan Manira binti Mohd Nor: *This one is different, YB. This one is I think about intermediaries, seksyen 8, Akta Keterangan Saksi Kanak-kanak 2007. Ia menyebut tentang yang saya nyatakan tadilah "... any examination of the child witness may be conducted through the court interpreter or any other person authorized by the court, acting as an intermediary for the purposes of this section."* So, yang ini saya rasa ia merujuk kepada perantara (*the intermediary*) sebab kita tak jelas lagi tentang *any other persons* itu dekat sini. Kita cuma ada *interpreter* sahaja tapi *any other person* yang *authorized by the court* itu kita tak ada.

So, siapa yang nak *accredit* mereka ini sebagai perantara. Itu soalan yang mahkamah tidak ada jawapan dan tidak ada kepakaranlah untuk *accredit* itu. 'Authorized' dalam seksyen ini bermaksud sekiranya perantara tersebut telah dilantik oleh mana-mana badan sebagai orang yang layak untuk menjadi sebagai perantara, mahkamah boleh membenarkan orang tersebut untuk menjadi *intermediary* selain daripada *interpreter* yang kita *practice*-kan sekarang.

Seorang Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Manira binti Mohd Nor: Seterusnya, YB saya boleh *proceed* untuk 4.1? Mengeluarkan Arahan Amalan mengenai pengurusan dan perbicaraan jenayah keganasan terhadap kanak-kanak termasuk persidangan pra perbicaraan mandatori dan amalan pengurusan kes bagi memastikan kes kanak-kanak diberi keutamaan diselesaikan secepat mungkin.

Untuk Arahan Amalan— untuk garis panduan khas bagi mengendalikan kes kesalahan jenayah seksual terhadap kanak-kanak di Malaysia telah pun dikeluarkan oleh PKPMP pada tahun 2017. Pada 11 Oktober 2023, BHEUU dan PKPMP telah bersetuju untuk menyemak semula garis panduan khas tersebut dan PKPMP sedang menunggu draf pertama daripada pihak BHEUU. Manakala untuk draf Arahan

Amalan daripada UNICEF dan PKPMP sedang mengemas kini maklum balas yang telah diterima daripada semua mahkamah rendah dan mahkamah tinggi yang mengendalikan kes kesalahan jenayah seksual terhadap kanak-kanak.

Tuan Pengerusi: Rasa-rasa bila muktamadkan semua ini?

Puan Manira binti Mohd Nor: Yang mana? Yang garis panduan?

Tuan Pengerusi: Ya.

Puan Manira binti Mohd Nor: Kita masih menunggu draf pertama daripada BHEUU YB? So, belum lagi. Tapi, yang *first* itu kita dah ada. Cuma kita nak tambah baiklah untuk SOP yang pertama itu. Manakala untuk Arahan Amalan ini masih lagi *pending* maklum balas daripada Mahkamah Tinggi yang kami baru terima semalam. So, yang ini— draf yang Arahan Amalan ini UNICEF *actually* bagi kepada PKPMP untuk kami semak dan disesuaikanlah untuk kami keluarkan Arahan Amalan tersebut. Arahan Amalan ini daripada Ketua Hakim Negara lah biasanya. So, yang ini pun masih dalam proses lagi sehingga kita mendapat maklum balas yang telah dihantar dan kita hantar kepada UNICEF semula.

Okey, YB. Untuk 4.2, seragamkan amalan menggunakan persidangan pra perbicaraan untuk menetapkan peraturan asas (*ground rules*) untuk bagaimana kanak-kanak memberi keterangan. Ini merupakan polisi kerajaan dan peruntukan undang-undang untuk perkara ini masih belum dikuatkuasakan lagi YB. Tapi petang ini kami ada *meeting* bersama dengan BHEUU untuk pindaan 2.0 berkenaan dengan Akta Keterangan Saksi Kanak-kanak, Akta Keterangan dan juga Akta 792, Akta Jenayah Seksual Terhadap Kanak-kanak. So, akan adalah yang *ground rules* ini.

Untuk 4.3, secara progresif melengkapkan lebih banyak mahkamah termasuk mahkamah litar (*circuit court*) untuk membenarkan kanak-kanak memberi keterangan dari luar bilik mahkamah melalui pautan audio video yang selamat. Ini sama juga, maklum balas di Perenggan 3.4 tadi. Kita ada 94 buah mahkamah yang mempunyai akses kepada pautan langsung ini.

Untuk 4.4, merintis pra rakaman keterangan kanak-kanak. Ini saya rasa mungkin pemeriksaan utama *kot* maksudnya YB sebab pemeriksaan tak ada. Pemeriksaan utama *kot*. Pemeriksaan balas dan pemeriksaan semula sebelum prosiding mahkamah. Mungkin *typo* kah apa?

Tuan Pengerusi: So, yang ini pra rakaman itu tak pernah dibuat lah? 4.4, tak pernah buatlah sebab pindaan baru sahaja Julai 2023.

Puan Manira binti Mohd Nor: 4.4— Seksyen 6A ada YB berhubung dengan pendengaran khas yang berkuat kuasa 11 Julai, dah.

Tuan Pengerusi: Sudah ada yang...

Puan Manira binti Mohd Nor: *This one upon application* daripada DPP sebab DPP yang tahu sama ada mereka nak menggunakan keterangan pra rakaman ini dulu ataupun mereka nak menggunakan keterangan yang dirakam semasa CIC Center.

■1300

4.5, mengeluarkan garis panduan hukuman untuk badan kehakiman mengenai jenayah keganasan terhadap kanak-kanak terutamanya untuk CSEA mengikut model UK, *Child Sexual Exploitation and Abuse*. Ini PKPMP sedang membuat kajian sama ada terdapat keperluan untuk mewujudkan garis panduan hukuman ini dan akan dirujuk dibawa kepada Ketua Hakim Negara. Pada masa perjumpaan kunjungan hormat, Dr. Farah Nini pun dah dimaklumkan hasrat kepada Yang Amat Arif Tun, YB. So, kami dalam proseslah untuk melihat kepada ini.

Tuan Pengerusi: Okey, yang lain kita terus kepada apa yang *you* ada ulasannya, 5.6. Tetapkan KPI itu.

Puan Manira binti Mohd Nor: 5.1?

Tuan Pengerusi: 5.6 lah.

Puan Manira binti Mohd Nor: 5.6 okey.

Tuan Pengerusi: Oh, *this one is 12 months, one*.

Puan Manira binti Mohd Nor: 5.6 YB. Memperkukuhkan pengumpulan dan perkongsian data mengenai mangsa atau saksi kanak-kanak dalam sistem keadilan dan meningkatkan...

Tuan Pengerusi: 5.5 *this one?*

Puan Manira binti Mohd Nor: 5.5.

Tuan Pengerusi: 5.6.

Puan Manira binti Mohd Nor: 5.5?

Tuan Pengerusi: *You* tiada halangan, *you don't need to read out*. 5.6 terus sebab *is late*.

Puan Manira binti Mohd Nor: Okey. Tetapkan indeks prestasi. Ini...

Tuan Pengerusi: *12 months* ini, *I want statistic*-lah.

Puan Manira binti Mohd Nor: Okay.

Tuan Pengerusi: *We want a statistic as per— just now. Want the statistic of how many cases close in 12 months? How many have not closed in 12 months? Okay and the backlog and the reason of backlog. Faktor berapa— let's say for example backlog. Backlog* kerana apa *you breakdown-lah the backlog as well*. Okey, itu sahaja.

Puan Manira binti Mohd Nor: Itu sahaja. Terima kasih YB.

Tuan Pengerusi: So, terima kasih kepada PKPMP dan kita teruskan dengan KDN.

Datuk Mohd Zamri bin Mat Zain: Terima kasih YB Pengerusi di bawah seliaan KDN *roadmap* kita ada...

Tuan Pengerusi: *Sorry* ya. Untuk mereka yang lapar, boleh makan makanan di atas ya. Sekarang pukul satu sudah.

Datuk Mohd Zamri bin Mat Zain: Di bawah KDN YB, *roadmap* kita satu, dua, tiga dan lima sahaja yang telah ditetapkan untuk dilaksanakan oleh DHJSJ PDRM. Ada empat perkara fokus yang kita terlibat. Dua *capacity building*. Pertamanya, kursus dan latihan untuk mengendalikan siasatan ataupun *investigation*, temu bual.

Kedua, tatacara pengendalian siasatan efektif siasatan ke atas pegawai berkenaan. Ketiga, akses terhadap sokongan dan bantuan sepanjang proses keadilan jenayah dan keempatnya, penyelarasan antara agensi dan pengurusan maklumat. *To cut short* YB, izinkan saya untuk menjemput Superintenden Noor Asyikin *straightaway* untuk bentangkan mengenai *table* yang seperti mana...

Tuan Zulkifli bin Abidin [Setiausaha Bahagian (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam), Kementerian Dalam Negeri (KDN)]: ACP.

Datuk Mohd Zamri bin Mat Zain: *Sorry* ACP. *Sorry, sorry*. ACP Wong seperti mana *as per table format given by* jawatankuasa untuk pembentangan. *Please* ACP Wong.

ACP Wong Pooi Lin [Asisten Komisioner Polis, Polis Diraja Malaysia (PDRM)]: Terima kasih Datuk. Selamat petang YB Pengerusi, YB-YB, tuan-tuan dan puan-puan yang dihormati. Saya ACP Wong Pooi Lin daripada Bahagian D11 JSJ Bukit Aman.

So, bagi Para 1.1 berkenaan dengan Kursus Pensijilan Pakar iaitu kursus untuk melantik Pegawai Penyiasat bagi menjadikan Pegawai Temu Bual dan Pegawai Perakam yang dikendalikan oleh Bahagian D11. Kursus ini memang dikhaskan anjuran daripada Bahagian D11.

Secara puratanya, setiap tahun itu patut dua kali. Sebab bagi tahun 2022 dan 2023 oleh sebab kekangan kewangan, pihak D11 hanya mampu menjalankan kursus asas sekali sahaja. So, pada bulan Jun dan dengan peserta lebih kurang 35 orang. So, biasa kursus ini dengan peserta antara 30 hingga 35 peserta. Bagi tahun 2024, pihak D11 itu dapat peruntukan yang untuk khusus asas pada bulan Jun dan dapat menganjurkan satu kursus lanjutan pada bulan Julai juga.

Tuan Pengerusi: So, saya tengok setiap kali ada kursus 30 lebih oranglah.

ACP Wong Pooi Lin: Ya, betul.

Tuan Pengerusi: Ini pegawai baharu ataupun pegawai yang *retrain*?

ACP Wong Pooi Lin: Okey, yang untuk makluman YB itu kursus asas itu memang untuk pegawai baharu. Pegawai Penyiasat baharu yang belum dilatih. Selepas latihan ini, yang pegawai tersebut itu akan dianugerahkan sijil kepakaran untuk mengendalikan mangsa dan saksi kanak-kanak.

Tuan Pengerusi: So, semua yang mengenali kanak-kanak, kes kanak-kanak ada sijil lah?

ACP Wong Pooi Lin: Yang di Pusat CIC YB.

Tuan Pengerusi: Oh, Pusat CIC.

ACP Wong Pooi Lin: Pusat untuk rakaman.

Tuan Pengerusi: Stesen-stesen lain tidak ada lah?

ACP Wong Pooi Lin: Kita ada juga sebab kebanyakan yang Pegawai Temu Bual dan Pegawai Perakam di Pusat CIC telah— selepas *training* ini, so kalau kita ada kelebihan kuota itu kita akan panggil Pegawai Penyiasat di peringkat daerah.

Tuan Pengerusi: Saya tengok kursus ini 10 hari ya? Panjang.

ACP Wong Pooi Lin: Ya.

Tuan Pengerusi: Sebab apa?

ACP Wong Pooi Lin: Macam ini, sebab hendak kendalikan *machine* itu pun adalah satu kepakaran. Sebab satu bilik khas itu untuk Pegawai Perakam dia akan jalankan *machine* itu supaya lepas itu segala rakaman percakapan, temu bual, pergerakan mangsa di bilik temu bual akan dirakamkan dan jadikan satu CD. CD itu akan tender ke mahkamah sebagai satu keterangan di mahkamah.

Tuan Pengerusi: *Running a video recording doesn't take a long time.*

ACP Wong Pooi Lin: YB, selain daripada itu mereka kena dilatih untuk kendalikan perasaan trauma, tekanan daripada mangsa, *ice breaking* macam mana nak supaya budak-budak itu buka mulut untuk ceritakan. Itu kena bersabar banyak itu.

Okey, untuk Para 1.2 mewajibkan kursus pensijilan itu memang Kursus Asas Pegawai Perakam dan Pegawai Temu Bual di Pusat CIC bagi semua Pegawai Penyiasat D11 adalah mandatori. So, dengan tujuan melatih dan mempertingkatkan kemahiran dalam pengurusan dan rakaman keterangan saksi mangsa kanak-kanak.

Para 1.3, latihan pensijilan yang teratur. So, selain daripada kursus yang dianjurkan daripada D11 itu ada— D11 juga bekerjasama dengan Maktab PDRM untuk anjurkan kursus-kursus kepada Pegawai Penyiasat D11 iaitu Kursus Penyiasatan Kes Seksual Penderaan Kanak-kanak dan Keganasan Rumah Tangga bagi tahun 2023 jumlah dua siri. So, bagi tahun 2024 dua siri juga. Selain daripada Kursus Penyiasatan Kes Seksual, kita ada juga Kursus Penyiasatan Seksual Siber.

Pada 2023, satu siri pada bulan Ogos. Pada 2024, dua siri satu di Jun dan satu November.

Tuan Pengerusi: Biasanya kursus ini di Maktab PDRM lah?

ACP Wong Pooi Lin: Yes, betul.

Tuan Pengerusi: Maktab PDRM di mana?

ACP Wong Pooi Lin: Di Cheras YB.

Tuan Pengerusi: Oh, so mereka yang dari *outstation* kena tinggal di sana lah?

ACP Wong Pooi Lin: Betul, betul.

Tuan Pengerusi: Oh, okey.

ACP Wong Pooi Lin: So, kepada...

Tuan Pengerusi: Tidak payah baca kursus, nama kursus. Sudah tahu.

ACP Wong Pooi Lin: Okey. Kepada 1.6, menyemak dan meneliti semula dasar pertukaran dan kenaikan pangkat semasa untuk pegawai D11. Itu kita terpaksa tertakluk kepada dasar semasa kementerian dan jabatan, YB.

Tuan Pengerusi: Ini saya rasa sebab mereka kata D11 sentiasa tukar.

ACP Wong Pooi Lin: Betul. Kekangan perjawatan, YB.

Tuan Pengerusi: *And then, there is a way once you are well trained, you go other places. Once you are well trained, you go to other places.*

ACP Wong Pooi Lin: Yes.

Tuan Pengerusi: *Still happen now?*

ACP Wong Pooi Lin: YB, okay...

Tuan Pengerusi: *What is the average service, tempoh for D11?*

ACP Wong Pooi Lin: Di CIC?

Tuan Pengerusi: Ya, di CIC.

ACP Wong Pooi Lin: Lebih kurang tiga tahun sekurang-kurangnya. Kemudian itu...

Tuan Pengerusi: Sekurang-kurangnya tiga tahun lah? Ada yang lebih lama lah?

ACP Wong Pooi Lin: Ada yang juga...

Tuan Pengerusi: *So, maximum three years or minimum three years.*

ACP Wong Pooi Lin: *Not maximum.* Kalau setahun itu kalau dia ada alasan tertentu nak minta keluar pun ada juga. Tetapi, secara purata tiga tahun secara purata. Ada yang agak lama...

Tuan Pengerusi: *...three years... [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

ACP Wong Pooi Lin: Ya, betul YB.

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri tanpa menggunakan pembesar suara]

Puan Hajah Rodziah binti Ismail [Ampang]: Dia naik pangkat dia tak uruskan lagi kes-kes yang macam ini kan?

ACP Wong Pooi Lin: Kalau dia naik pangkat, dia masih lagi di bawah JSJ itu, kita masih ambil dia punya— akan ambil dia sebagai Pegawai Perakam. Kalau dia sudah keluar daripada JSJ memang...

Tuan Pengerusi: JSJ itu apa? *Sorry. [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

ACP Wong Pooi Lin: Jabatan Siasatan Jenayah. Selepas dia keluar daripada Jabatan Siasatan Jenayah di bawah seliaan Pengarah lain memang kita tak dapat panggil dia lah.

Tuan Pengerusi: So, dalam di— sekarang di PDRM yang di CIC ada 100 orang lah, lebih kurang 100. Tetapi yang telah pun ada *expertise*, ada pengalaman alumnilah ada tak kita ada satu *network of alumni*? So, masa ada kes banyak *you* boleh— *is there any systematic way to do the alumni*?

■1310

ACP Wong Pooi Lin: Makna untuk Pegawai Perakam CIC-kah?

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Ya, Pegawai D11.

ACP Wong Pooi Lin: Oh, D11.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Ya.

ACP Wong Pooi Lin: Kita boleh saja YB selagi kita dalam JSJ itu kalau perlu apa-apa arahankah atau bantuankah kita sentiasa bekerjasama. Boleh saya teruskan, Tuan Pengerusi?

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Sila, sila.

ACP Wong Pooi Lin: Okey, okey. Pergi 2.1, kembangkan D11 mengikut zon. Untuk makluman YB, sebenarnya pada tahun 2021, D11 telah membuat kertas kerja permohonan perjawatan baharu serta penambahan perjawatan D11 di semua peringkat daerah dan seluruh kontinjen tetapi kertas kerja itu tak berjaya.

So, masa bajet khas tahun 2022 sebanyak 100 perjawatan baharu untuk Bahagian D11 dengan pecahan di peringkat Bukit Aman kita telah ditempatkan 15 orang Pegawai Kanan Polis dan 15 orang Pegawai Rendah Polis.

So, selain daripada itu, 13 itu kita agihkan kepada semua peringkat kontinjen dan 56 Pegawai Rendah Polis itu di semua peringkat kontinjen. So, kalau...

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Cukup?

ACP Wong Pooi Lin: Kalau 100 perjawatan hanya...

Tuan Pengerusi: Sudah isi tak?

ACP Wong Pooi Lin: Sudah isi tapi kalau nak cover jumlah 157 daerah itu memang tak memadai, YB.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Berapa kes sekarang ini, kes jenayah yang melibatkan kanak-kanak yang dalam siasatan?

ACP Wong Pooi Lin: Kalau kes jenayah secara purata lebih kurang 13...

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Biasanya...

ACP Wong Pooi Lin: Kalau secara purata 4,000 lebih.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: 4,000 ditanggung oleh 100 orang?

ACP Wong Pooi Lin: Ya, yang terlibat dengan...

Tuan Pengerusi: 4,000 satu bulan atau satu tahun? 4000 satu minggu? 4,000 apa?

ACP Wong Pooi Lin: YB, tengah semak YB. Itu sebab seperti yang – secara purata jumlah kes D11 itu antara 12,000 hingga 13,000 bagi setiap tahun. Akan tetapi itu *50 per cent* memang kes KRT. Yang *balance* itu *50 per cent* itu ialah kes seksual dengan penderaan kanak-kanak, itu yang kita kena tengok balik berapa kes yang terlibat dengan kanak-kanak.

En. Chua Choon Hwa [Timbalan Ketua Setiausaha (Strategik), Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat (KPWKM)]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* KRT.

ACP Wong Pooi Lin: Ya.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: Berapa jumlah sebenarnya keperluan sebenar tenaga yang disebutkan tadi 100 belum cukup?

ACP Wong Pooi Lin: Ya, betul.

Dato' Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Jadi keperluan sebenarnya?

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

ACP Wong Pooi Lin: Okey, YB...

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Sekarang jumlah berapa? Baru 100. Yang sedia ada berapa *then*...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Perjawatan baru 100 itu. Perjawatan baru.

ACP Wong Pooi Lin: Okey. Jumlah perjawatan yang sedia ada di semua peringkat kontinjen kita ada Pegawai Kanan Polis itu 140 orang. Kemudian itu yang untuk Pegawai Rendah Polis itu, 737 orang. Kalau yang kita cerita layak jadikan Pegawai Perakam di CIC ialah sarjan ke atas. Makna antara 737 ialah lebih kurang 300 orang yang boleh dijadikan sebagai Pegawai Perakam di CIC. Itu ialah Pegawai Rendah Polis.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Pegawai Kanan?

ACP Wong Pooi Lin: Pegawai Kanan itu kita ada 140 orang.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* So it is around 400 something yang boleh...

ACP Wong Pooi Lin: Yang boleh *deal with CIC*, yes.

Tuan Pengerusi: 400 something with 6,000, so one is 15-lah? The ratio is 1:15 cases, ya. Bolehlah.

ACP Wong Pooi Lin: Okey. Untuk makluman YB, sekarang CIC hanya mampu kendalikan kes-kes seksual terhadap kanak-kanak sahaja. Padahalnya kalau ikut SUHAKAM itu kes-kes selagi terlibat dengan mangsa dan saksi kanak-kanak tak kira dia jenayah beratkah, jenayahkah patut rujukkan kepada Pusat CIC juga. So, sementara ini kita CIC itu memang tak mampu kalau nak cover semua jenayah terlibat dengan mangsa kanak-kanak.

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: Okey. Kalau jenayah yang kanak-kanak tadi...

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Kalau 100...

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: Kes berapa? Contohnya macam kes *drug*, berapa kes membabitkan kanak-kanak?

ACP Wong Pooi Lin: Contohnya kes...

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: *Drug*.

ACP Wong Pooi Lin: Tak dapat *figure* pula.

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: Jadinya maksudnya sekarang ini yang 12,000 itu hanya melibatkan seksual kanak-kanak sahaja?

ACP Wong Pooi Lin: Yes, yes. *Sexual cases* 12,000 tapi yang untuk...

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: Kanak-kanak *maybe* katalah 50 per cent, 6,000?

ACP Wong Pooi Lin: Lebih kurang 4,000.

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: Okey. So, we need jawapan bertulis nak tahu berapa kes yang membabitkan kanak-kanak keseluruhan untuk jenayah. All offences.

ACP Wong Pooi Lin: Oh, okey jenayah trafik, jenayah...

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: Ya, ya. Yang akan memerlukan kepastian kanak-kanak selepas ini.

ACP Wong Pooi Lin: Okey.

Dato' Mumtaz binti Md Nawawi: So, we can have that data dan daripada data itu kita boleh buat polisi.

ACP Wong Pooi Lin: Yes, yes. Baik, YB. Saya akan dapatkan. Okey, untuk 2.2 menjalankan audit untuk peralatan rakaman video D11 memang dengan bajet khas itu kita dapat *machine*.

Daripada Bahagian D11 PDRM itu, memang kita sentiasa ada audit silang terhadap aset kerajaan. So, audit silang antara jabatan itu akan dijalankan setahun sekali. Selain daripada itu kita ada Mesyuarat Jawatankuasa Pengurusan Aset Kerajaan juga dilaksanakan secara berkala iaitu empat kali setahun. So, memang peralatan, semua peralatan D11 itu akan ada audit dilaksanakan.

Bagi 2.3, memastikan kenyataan mangsa kanak-kanak hanya direkod oleh Pegawai Penyiasat D11 yang dilatih dan diperakui khas dalam menemu bual kanak-kanak. Pegawai Perakam dan Pegawai Temubual di CIC perlu menghadiri latihan khusus dalam mengendalikan rakaman saksi kanak-kanak. Namun begitu kekangan perjawatan di peringkat kontinjen dan daerah serta pertukaran keluar pegawai terlatih daripada D11 apabila dinaikkan pangkat atau pertukaran atas sebab-sebab lain, ini menyebabkan tidak semua keterangan mangsa kanak-kanak dapat direkodkan oleh Pegawai Penyiasat D11.

Tuan Pengerusi: Okey. Saya nak tanya satu soalan ya. Untuk PDRM kalau nak naik pangkat, pegawai D11 ya tak boleh naik pangkat sahajakah? Macam *normally* in pegawai kerajaan dia boleh spesifik sama tau, *work job scope* sama tapi naik pangkat. Tak bolehkah?

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Jadi *closed service*-lah itu.

Tuan Pengerusi: Ha?

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Kalau buat macam itu, kena *closed service*, terikat.

Tuan Pengerusi: PDRM *closed service* right?

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* PDRM *Closed service*.

Tuan Pengerusi: *My thought is this. That you have a subject matter expert route. Maksudnya D11, saya sentiasa jadi D11 but D11 more and more years I* naik pangkat di D11 sebagai D11 pegawai *then I* jadi *expert*.

ACP Wong Pooi Lin: Yes, betul YB. Itu yang ekoran daripada bajet khas 2022 dapatkan 100 perjawatan kemudian itu daripada seorang Superintenden jadikan empat Superintenden di peringkat D11 Bukit Aman sahaja. So, daripada Bukit Aman itu kita masih boleh mampu kekalkan kepakaran memandangkan kita sudah pembesaran sehingga SAC sebab yang KPP D11 itu hanya pangkat SAC sahaja.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* SAC got...

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

ACP Wong Pooi Lin: Pangkat dia. So, tapi di peringkat...

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Gred berapa?

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* 54.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* 54 only ya.

ACP Wong Pooi Lin: Yes.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Not even 54.

ACP Wong Pooi Lin: 54, bukan? Ya.

Tuan Pengerusi: Ya, *but D11 can be until where?*

ACP Wong Pooi Lin: 54, Grade 54.

Tuan Pengerusi: Grade 54.

ACP Wong Pooi Lin: Yes.

Tuan Pengerusi: *The highest is grade 54-lah?*

ACP Wong Pooi Lin: Yes.

Tuan Pengerusi: Akan tetapi seorang sahaja?

ACP Wong Pooi Lin: Seorang sahaja.

Tuan Pengerusi: Daripada...

ACP Wong Pooi Lin: Bukit Aman.

Tuan Pengerusi: Seorang SAC sahaja *Grade 54 from all the D11 pegawai.*

ACP Wong Pooi Lin: Yes, *for whole Malaysia.*

Tuan Pengerusi: Oh.

ACP Wong Pooi Lin: As a Ketua Penolong Pengarah *for whole Malaysia.*

Tuan Pengerusi: Oh, *cannot. Nobody wants to – nobody wants to do that.*

ACP Wong Pooi Lin: Ya, ya, betul, betul.

Tuan Pengerusi: Okey, boleh saya dapatkan statistik untuk yang pegawai D11, gred. *Your grade and the equivalent grade because I don't know what is the police grade.*

ACP Wong Pooi Lin: Yes, yes, yes.

Tuan Pengerusi: *The 48 berapa, all this supaya kita boleh tahu kalau ada career path sebab ramai juga anggota wanita yang boleh jadi pegawai ini, yang boleh jadi expert. And then as they have more experience, they can handle the case very fast one.*

ACP Wong Pooi Lin: Yes. YB sebenarnya saya ada statistik. Di peringkat Bukit Aman satu SAC, kemudian itu satu ACP, makna Penolong Pengarah itu ialah berpangkat ACP...

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* ACP...

ACP Wong Pooi Lin: *Assistant Commissioner Police.*

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* 48?

ACP Wong Pooi Lin: 48...

SUPT. Noor Asyikin binti Shamsuri [Superintenden Polis, Polis Diraja Malaysia (PDRM)]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* 52.

ACP Wong Pooi Lin: 52. *[Ketawa]*

SUPT. Noor Asyikin binti Shamsuri: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

ACP Wong Pooi Lin: 52. Oh, yakah. YB...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Polis ada berapa divisyen? D11 ini yang paling kecilkah macam mana?

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Kita ada 14.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* JSJ, bawah JSJ.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Bawah JSJ.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Bawah JSJ.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Dia banyak divisyen.

En. Chua Choon Hwa: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Jenayah.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Okey.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Dia banyak divisyen YB.

Tuan Pengerusi: Dia *one purpose small unit*...

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ha, itu.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Division.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Ha, itu nak tahu kalau boleh kita nak *empower* sikit yang itu. *[Ketawa]* Okey.

ACP Wong Pooi Lin: Ya, YB. Yang *details* itu nak bagi sekarang?

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Bagi bertulis.

ACP Wong Pooi Lin: Okey, okey YB, baik. Boleh teruskan? 2.4 meningkatkan penyelarasan antara D11 dan JKM, KKM dan lain-lain agensi. So,

PDRM memang bersedia untuk bekerjasama dengan jabatan dan agensi penyelarasan. Kita ada OSCC di hospital dengan ahli dia ialah JKM, KKM dan PDRM.

■1320

So, kadang-kadang terlibat dengan NGO sekiranya mangsa pergi minta bantuan daripada NGO. NGO peranan sebagai penjaga, bawa mangsa ke hospital. Itu ialah *One Stop Crisis Center*. Selain daripada itu, D11 itu merupakan ahli jawatankuasa kepada *SCAN Team* yang bekerjasama dengan JKM, KKM dan PDRM juga dalam menangani isu berkaitan masalah sosial yang melibatkan kanak-kanak.

So, yang seterusnya 2.4, memperluas dan memperkukuhkan kerjasama dengan agensi penguatkuasaan undang-undang antarabangsa. Contohnya, NCA daripada United Kingdom, FBI daripada Amerika Syarikat dan AFP daripada Australia. Daripada D11, memang bekerjasama rapat dengan agensi penguatkuasaan antarabangsa dalam perkongsian risikan, maklumat dan pembangunan kapasiti dalam menangani ancaman berhubung dengan isu penderaan dan eksploitasi seksual. So, bagi tahun 2022, kita ada lima siri kursus, anjuran daripada— empat daripada FBI dan satu daripada *Australia Police*. Bagi tahun 2023, kita ada empat siri kursus. Antara itu, tiga anjuran daripada FBI dan satu daripada *Australia Police*. Bagi tahun ini 2024, sementara ini kita satu kursus anjuran daripada FBI.

Bagi 3.1, membentuk pasukan petugas antara agensi dengan KPWK, JKM dan MAPO dan sebagainya. Bagi D11 itu, kita merupakan ahli jawatankuasa bagi projek rintis *Diversion*. Kemudian, pasukan petugas penderaan seksual...

Tuan Pengerusi: Ini bila? Bila projek ini buat?

ACP Wong Pooi Lin: Projek ini bermula pada tahun 2016, masa projek rintis itu hanya enam bulan. So, kemudian dia *extend* kepada 2021, Disember oleh kerana COVID itu. Sementara itu, dia masih ada lanjutan lagi itu.

Tuan Pengerusi: Tapi, *you* sudah buat projek perintis...

ACP Wong Pooi Lin: *Diversion*.

Tuan Pengerusi: *Like so many times...*

ACP Wong Pooi Lin: Yes.

Tuan Pengerusi: *Are you going to do it as a policy or not?*

ACP Wong Pooi Lin: Kalau polisi itu, kita kena bekerjasama dengan agensi-agensi.

En. Chua Choon Hwa: YB, kalau saya boleh tambah. Projek apa, perintis apa, untuk apa...

ACP Wong Pooi Lin: *Diversion.*

En. Chua Choon Hwa: Ini sebenarnya bawah KPWK. Masa apa, kita buat *pilot project* itu kena COVID, so kes dia tak banyak. *So, we cannot see the real picture.* So, sepatutnya kita *run* untuk *second pilot project*, tapi sekarang ini peruntukan apa sebab peruntukan masa bagi itu kita tak dapat nak *roll out*. So sekarang ini, nak *roll out* tak ada peruntukan. So, kita tengah tengok apa, YB Pengerusi.

Tuan Pengerusi: *[Berucap tanpa pembesar suara]* Berapa nak peruntukan?

En. Chua Choon Hwa: *Because* hari itu masa kita *roll out*, *one of the problems that we are facing is* polis untuk melaksanakan, dia kata sebab sistem itu semua manual, so budak itu dia katakan dia bawa motor tanpa pakai helmet kena tangkap kat sini, lepaskan dia, dia pergi sana, depan tangkap lagi. So, polis pun tak boleh nak buat apa-apa. Tapi, polis minta buat sistem. So, kalau ada dua kali, tiga kali, hukuman dia akan lain. So sekarang ini, *we cannot differentiate* sebab dia semua manual. *So, we don't know which is which.* So, kalau nak buat satu sistem, sistem itu *itself*...

Tuan Pengerusi: *Can use excel?*

En. Chua Choon Hwa: Tak, *no.* *Because* YB...

[Beberapa Ahli berbincang sesama sendiri]

Tuan Pengerusi: *No. It's not very complicated. Put the name in, IC number, how many kesalahan only what?*

En. Chua Choon Hwa: *No* YB. Sebab dia memang *on the ground*. Bila *traffic police* kan, *at one point* dengan satu *point* itu, polis itu dia boleh rujuk sistem dan dia boleh tahu, sistem itu ada.

Tuan Pengerusi: *Very fast one, the registry also very fast. Actually, you want to do the system, you don't need apps, application. You get– it's very easy because it's fetching from database. It is a very easy system to make...*

En. Chua Choon Hwa: YB, *it's what...*

Tuan Pengerusi: *Don't take a long time.*

En. Chua Choon Hwa: YB, sistem itu akan melibatkan polis, KKM, JKM dengan AGC.

Tuan Pengerusi: Oh, okey, okey, okey.

En. Chua Choon Hwa: *So, it is the whole system.*

Tuan Pengerusi: *No need the whole system.*

En. Chua Choon Hwa: *No, because* dia ada fail kes. So, bila pergi kepada DPP, so DPP sama ada nak caj tak nak caj, so dia semua kena masuk dalam sistem, YB.

Tuan Pengerusi: So, projek rintis yang akan adakan ada lah?

En. Chua Choon Hwa: Akan ada, tapi kena ada peruntukan untuk buat sistem itu. Kalau tak ada, nanti polis masih ada masalah yang sama, *we cannot resolve*.

Tuan Pengerusi: Berapa?

En. Chua Choon Hwa: Untuk proses apa, untuk sistem sahaja RM1 juta.

Tuan Pengerusi: Oh, okey lah. Tak mahal.

En. Chua Choon Hwa: *[Disampuk]* Lepas itu. *[Disampuk]* Memang dah ada. *Pilot project* sudah ada. Dr. Farah Nini *is the one that conduct the...*

Tuan Pengerusi: *Yes, I understand. But, why do you need the system to buat projek rintis?*

En. Chua Choon Hwa: YB, sebenarnya macam YB kata, *pilot project* dah buat *and in fact*, kita nampakkan dia punya impak itu bagus. Tapi kalau kita nak *roll out*, kita kena *prove to the government that it really works*. So, kalau ada sistem, *then definitely* nanti kita akan buat dengan lebih berkesan lah. Sebab sekarang ini kalau kanak-kanak itu nakal, dia tak boleh nak bagi tahu sampai ke ibu bapa dia, dia tak berkesan. So, kita nak bagi dia *warning* dulu, kalau kali kedua nak bagi tahu mak bapak, *then* lepas itu baru nak akan masuk dalam sistem *justice* lah.

Tuan Pengerusi: Ini siapa yang *decide*?

En. Chua Choon Hwa: KPWK, *is under my portfolio* YB.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Dr. Farah Nini tak ada?

En. Chua Choon Hwa: Dia dah pergi *meeting*. Dia ada *interview*.

Tuan Pengerusi: Ya, ya. Dr. Farah ada *interview*.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Sebab kalau biasanya kita kena ada juga dasar. Dalam kes ini, adakah kita perlu ada pindaan kepada mana-mana dasar berkenaan dengan kanak-kanak? Kesejahteraan dan keadaan pada kanak-kanak ini perlu dasar tak?

En. Chua Choon Hwa: YB, sebenarnya YB, *you pointed out the*— sebab bila kita buat apa kalau berjaya, *we are going to change the whole scenario* untuk kanak-kanak yang ada konflik dengan undang-undang. Sekarang ini kita menghukum kanak-kanak seperti orang dewasa, tapi kalau kita *diversion* ini berjaya *in the future*, kanak-kanak dia akan dikendalikan dengan cara yang berlainan. *You change the whole structure*.

Dato' Mumtaz binti Md Naw: Okey. Sebelum kita berakhir YB Pengerusi, saya ingin nak nyatakan kembali tadi yang isu yang kita katakan fasal kes yang Idea Kreatif tadi. Okey. Kami buat... *[Disampuk]* Saya takut terlupa. Ini berkaitan dengan *in a way* macam *sexual grooming*, tetapi dibuat dengan cara percetakan bertulis iaitu

memberi kanak-kanak– penulisan yang dibuat dan dibeli oleh kanak-kanak dalam pesta-pesta buku membabitkan hampir 11 juta buku. Satu buku dua juta lebih dia punya edisi dan dah dimaklumkan tujuh kali cetakan dah, membabitkan penulis yang membuat tulisan yang erotik dalam Bahasa Melayu.

Jadi, saya dah difahamkan KDN dah dimaklumkan tentang perkara ini. KPM juga dimaklumkan. Jadi, saya ada petisyen yang dihantar oleh penulis kepada saya. Jadi, saya nak *share* kepada pihak KDN kerana bagi saya, ini adalah satu *sexual grooming* yang sangat jelas dan nyata. Kebanyakan yang membeli adalah pelajar-pelajar sekolah di bawah umur dan dibeli di pesta-pesta buku secara berleluasa. Jadi, kemungkinan kawalan hendaklah dibuat di peringkat KDN, di bawah kebebasan moral dan sebagainya. Kita difahamkan bukan hanya pesta buku, tapi dalam Shopee pun boleh dapat benda ini.

Jadi, satu lagi perkara yang berkaitan kerana ini akan membabitkan masa depan negara dan juga keselamatan kanak-kanak itu sendiri di peringkat masa depan lah. Jadi, ini antara tajuk bukunya adalah “*Ammar Zahrain*”, “*Tuan Ziyad*”, “*His Code Name: Alpha*” lebih kurang macam itulah, dia ada empat buku yang utama. Dalam pesta buku, hampir kesemuanya mendapat *pre-order about 25,000 each title*.

Seorang Ahli: Apa cetakan dia? Idea apa?

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Rasanya Idea Kreatif kalau tak silap.

Seorang Ahli: Idea Kreatif?

Dato’ Mumtaz binti Md Naw: Haah. Idea Kreatif kerana dia– yang lebih bahaya lagi dia boleh merupakan 3R juga sebab dia menulis tentang perkara lucah dan di muka surat yang sama tulis ayat Al-Quran. Contohnya, kalau di atas ini boleh berzina berkali-kali, di bawah dia letak ayat Quran bahawa Allah sangat pemaaf. Jadi, di *page* yang sama. Jadi, seolah-olahnya sekali tengok macam buku agama, tapi sebenarnya dia *explain in detail* semua perlakuan seksual, sangat erotik. Jadi, saya tak baca lagi. Tapi difahamkan oleh orang yang baca, dia kata *first page* pun dah nak termuntah. Jadi, antara yang saya dimaklumkan, respons daripada kanak-kanak di FB, ada kanak-kanak 11 tahun tulis, “*Saya tak sabar nak kahwin dengan duda*”. Satu lagi tulis, “*Saya tak sabar nak tunggu kawan ayah datang*”. Ertinya, mereka dah jadi *visualize something* yang sangat mengerikan lah.

Bila kita maklumkan oleh sekolah-sekolah, *motivator* turun ke sekolah, dibuat semakan kepada lima buah sekolah, kesemua sekolah pelajar memang angkat tangan dan baca buku tersebut. Tajuk “*Tuan Ziyad*”, “*Ammar Zahrain*”– nama tajuk buku lah, bukan penulis itu. Penulis nama saya tak ingat. Dia asal daripada *Wattpad*, *online* yang dapat percuma secara *apps*, tapi mereka akan buat separuh cerita erotik ini dan nak baca lanjut, kena beli buku. So sekarang, buku ini dah dijual merata-rata

dan sangat banyak secara cetakan. *[Disampuk] Sold out*. Memang sangat dan—ditulis kat atas itu, “*Hanya untuk bacaan dewasa*” tapi kecil saja. Tapi jual di pesta buku dan yang sedihnya, ada beberapa *parent* yang terbeli sebab tak tahu. Anak kirim, mak ayah yang tolong beli. Jadi, bila kita bagi tahu cikgu, kita bagi tahu kepada pihak ini, ramai terkejut. Jadi, saya rasa ini KDN kena ambil tindakan segera lah sebab sangat-sangat erotik.

Tuan Pengerusi: Okey. Kita kena teruskan. *Otherwise, we don't have even have lunch time to lunch break.*

ACP Wong Pooi Lin: Baik YB. Untuk 5.2 itu, membangunkan latihan pelbagai agensi, kita KDN dan PDRM sedia untuk bekerjasama dengan jabatan dan agensi penyelaras.

■1330

Tuan Pengerusi: *Your number two — no, on the three. Pilot project rintis — projek rintis Diversion.*

ACP Wong Pooi Lin: Yes.

Tuan Pengerusi: Okey. Nombor dua itu kajian itu, *you* sudah buat kah?

ACP Wong Pooi Lin: Memang merupakan ahli jawatankuasa YB, bersama dengan...

Tuan Pengerusi: Oh, belum lagi ada *report* lah, laporan?

ACP Wong Pooi Lin: Dia dari masa ke semasa untuk isu-isu berkenaan dengan isu-isu kanak-kanak itu.

Tuan Pengerusi: Oh, okey. Teruslah.

ACP Wong Pooi Lin: Untuk 5.2, membangun latihan pelbagai agensi KDN dan PDRM memang sentiasa bersedia untuk bekerjasama dengan jabatan dan agensi.

5.3 pun sama, YB. Menubuhkan pasukan petugas.

Kemudian 5.4, merintis model Barnabus dan LightHouse dan menilaikan kemungkinan untuk memperluaskan. So ini pun sama KDN dan PDRM bersedialah untuk bekerjasama dengan jabatan.

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

ACP Wong Pooi Lin: Itu LightHouse ekoran daripada lawatan yang diketuai oleh Dato' Sri Azalina di UK pada tahun 2022.

Tuan Pengerusi: Apa itu?

ACP Wong Pooi Lin: LightHouse itu ialah satu rumah yang macam dikendalikan oleh NGO. Kemudian dia ada pegawai-pegawai yang berkepakaran untuk mengendalikan mangsa dan saksi kanak-kanak. Makna daripada situ itu

mereka akan menguruskan perasaan emosi kanak-kanak dengan tekanan dia, lepas itu akan *interview* mereka supaya dapatkan keterangan daripada mangsa-mangsa untuk membantu siasatan. Dia punya peranan itu lebih kurang macam pusat CIC tapi dia lebih komprehensif.

5.5, memperkukuhkan pengumpulan dan perkongsian data. Daripada PDRM itu memang kita dari masa ke semasa:-

- (i) perkongsian data statistik jenayah seksual, penderaan kanak-kanak dan buang bayi kepada KPWKM setiap bulan melalui e-mel PDRM;
- (ii) kemudian, perkongsian data statistik jenayah seksual, penderaan kanak-kanak, buang bayi dan keganasan rumah tangga kepada DOSM secara setiap tahun;
- (iii) perkongsian data statistik jenayah seksual, penderaan kanak-kanak dan buang bayi kepada KDN atas permohonan dari masa ke semasa.

Tuan Pengerusi: “Permohonan” maksud apa?

ACP Wong Pooi Lin: Sebab kadang-kadang Parlimen itu ada bangkitkan apa-apa isu...

Tuan Pengerusi: Kenapa *you* tak — kenapa kita tak ada statistik ini *just online*? *Just put online data on* pembuangan bayi, jenayah seksual, penderaan macam *you know the SPAN*. *SPAN does all the statistics whatever* gangguanlah, *whatever how many* gangguan *or whatever they put online*. *Why don't you put online on the statistics?*

ACP Wong Pooi Lin: *Oh, YB actually* perkara ini kita pun inter-agensi macam JKN dia pun ada statistik dia. Jabatan Mahkamah pun ada statistik bersama dengan D11 berkenaan statistik kanak-kanaklah. So yang statistik berkenaan itu kita semua sudah hantar kepada DOSM. Patut DOSM yang peka, kan.

Tuan Pengerusi: So tapi setiap tahun baru *you* bagilah? *We don't have monthly*.

ACP Wong Pooi Lin: Pulangan. *Every monthly* pun ada kepada KPWKM. Kemudian itu selain daripada *monthly* atau *yearly* atau *quarterly* pun, lepas itu dari masa ke semasa kita pun kena peka kan sekiranya ada permohonan.

Untuk 5.6, tetapkan indeks KPI. Daripada D11 itu memang kita ada KPI iaitu penyelesaian kertas siasatan kes seksual sebanyak 80 peratus. Kemudian, penyelesaian...

Tuan Pengerusi: “Penyelesaian” maksud apa?

ACP Wong Pooi Lin: Penyelesaian iaitu sama ada tuduh atau kes tak ada elemen jenayah, sudah rujuk kepada TPP. Kemudian TPP sudah catat sana '*no further action*'. Penyelesaian kertas siasatan kes keganasan rumah tangga sebanyak 50 peratus. Bagi kes penderaan kanak-kanak, 60 peratus dan peratusan orang hilang ditemui semula iaitu ialah orang hilang kanak-kanak yang di bawah 18 tahun iaitu sebanyak 90 peratus.

Tuan Pengerusi: Okey.

ACP Wong Pooi Lin: Itu sahaja. Terima kasih YB.

Tuan Pengerusi: Okey terima kasih. Ada apa-apa lagi? Kalau tiada, terima kasih pembentangan ini. Ada — KDN ada apa-apa tambahan untuk pindaan kesalahan-kesalahan seksual terhadap kanak-kanak ataupun slaid itu sahaja? Ada apa-apa tambahan? *[Disampuk]* Ya? Mahkamah apa? Okey. Tak apalah. Okey, terima kasih semua. Ya. Untuk Ahli-ahli Jawatankuasa, pukul 2.00 petang kita teruskan. 25 minit.

[Mesyuarat ditangguhkan pada pukul 1.34 tengah hari]
